

ХОЖАНАЗАР ҲУВАЙДО

ДЕВОН

Тошкент
«Янги аср авлоди»
2007

Хожаназар Ҳувайдо ХУИИ аср ўзбек мумтоз адабиётининг йирик вакили, мутасаввуф шоирдир. У ўзининг салафлари: Аҳмад Яссавий, Бобораҳим Машраб ва Сўфи Оллоҳёрлар йўлидан бориб, шеърларида Илоҳий ишқ, олижаноб инсоний фазилатларни, ҳалоллик, поклик, ростгўйлик, диёнатлилик, инсонпарварлик, сахийлик, камтаринликни улуглади, маънавий камолатга эришишида диний қадриятларнинг катта аҳамиятга эга эканлигини алоҳида таъкидлади. Шу билан бирга шоир инсон хулқ-атворидаги диёнатсизлик, иймонсизлик, каззоблик, хасислик, молпарастлик, мутакаббирлик, бировлар ҳақиқага хиёнат қилиш, нопоклик сингари иллатларни кескин қоралади.

Ҳувайдо шеърлари ўзбек мумтоз адабиёти, бой маданиятимиз ва тарихимизни ўрганишида гоят муҳим манба бўлиши билан бирга улкан ахлоқий ва тарбиявий аҳамиятга ҳам эгадир.

Совет даврида унинг асарларини ўрганиш ва халқимиз ўртасида тарғиб этиш имконидан маҳрум эдик. Мустақиллик самараси ўлароқ забардаст шоир ва мутасаввуф Ҳувайдонинг девони илк бор тўлиқ нашрга тайёрланиб, халқимиз бу бебаҳо дурдонадан баҳраманд этиляпти. Уни ўқиган ҳар бир киши ўзининг маънавий-руҳий дунёсини кузатади, поклайди ҳамда ўзида олижаноб инсоний туйғу ва фазилатларни камол топтиради, деб умид қиламиз.

**Эски ўзбек-араб ёзувидан нашрга тайёрловчилар
ва сўз боши муаллифлари:** Исматуллоҳ АБДУЛЛОҲ,

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, Беруний номидаги
Давлат мукофоти соҳиби, филология фанлари доктори, профессор.
Қодирқул РЎЗМАТЗОДА, фалсафа фанлари номзоди

Луғат ва изоҳларни тузувчи:
Муҳаммад Мусо ТЎХТАСИНОВ

Тақризчилар:

Йўлдош СОЛИЖОНОВ, филология фанлари доктори.
Маҳмуджон АБДУЛЛАЕВ, фалсафа фанлари доктори, профессор.

Қайта иккинчи нашр

ISBN 978-9943-08-122-2

© Хожаназар Ҳувайдо. «Девон». «Янги аср авлоди», 2005 йил.

© Хожаназар Ҳувайдо. «Девон». «Янги аср авлоди», 2007 йил

«ЧОРОҒИ СУБҲИДАМ ЯНГЛИФ...»

Миллий мустақиллик ва янгича сиёсий тафаккур ша-рофати билан қайтадан кашф этилаётган халқимиз маънавиятининг азим ва ҳаётбахш сарчашмаларидан бири **ХОЖАНАЗАР ҒОЙИБНАЗАР ЎҒЛИ ҲУВАЙДО**-нинг бой ва серқирра бадиий-фалсафий меросидир.

XVIII аср тасаввуф адабиёти ва фалсафасининг йи-рик намояндаси сифатида танилган Ҳувайдо Фарғона туманидаги Чимён қишлоғида таваллуд топган. Фах-риддин эшон Хокий (Ҳувайдонинг чимёнлик чевараси)-нинг «Насабномаи эшон Ҳувайдо» асарида ёзишича, Ҳувайдонинг аждодлари асли ўшлик бўлиб, отаси Ғой-ибназар эшон ўзига тир тутиниб, кошгарлик Офоқхо-жа (вафоти 1693 йил) даргоҳига борган ва ўттиз йил унинг хизматида бўлиб, ундан тасаввуф сирларини ўрга-нади. Сўнг Офоқхожанинг марғилонлик ўғли Хожа Муҳйи Аҳмад (халқ орасида Пошио тирим номи билан шуҳрат топган) ҳузурига келади. Чимён қишлоғида уй-жой қилади ва унинг хонадонида Хожаназар дунёга ке-лади.

Ҳувайдо ўзининг «Роҳати дил» манзумаси (досто-ни)нинг «Сабаби назми китоб» бобида ўзининг таржма-и ҳоли ҳақида шундай маълумот беради:

*Каминанинг оти Хожаназардур,
Атосининг оти Ғойибназардур.
Насабда Ўшйу мавлуди Чимён
Ғарибу хоксору дил паришон.**

Шунингдек, шоир мазкур девонга киритилган бир га-залида:

*Хўжаназар Ҳувайдо. Роҳати дил. Тошкент. 1994, 16-б.
Ўшйи сўзи «РАВШАНИЙ» деб хато ўқилган.

*Хожаназар осийга қўйдим Ҳувайдонни лақаб,
Бул гарибни мустамандни шахри Чимёндин тила...
деб ёзади.*

Афсуски, кейинги йилларда эълон қилинган илмий мақола, дарслик ва қўлланмаларда шоир исмини «Хўжсаназар», «Хўжамназар» тарзида хато ёзиш ҳоллари учраб турибди. Тадқиқотчилар Ҳувайдонинг тугилган йили номаълум, деб кўрсатяптилар. Ҳолбуки, Ҳувайдо икки газалида неча йил умр кўрганлигига ишора қилиб, ёзган эди:

*Эллик яшаб, олтмишга етиб, зарра амал йўқ,
Ўлмак хуш эрур мангоки, дунёга тўйибман.
Сочим оқариб, ман на иш эттим, эй Ҳувайдо,
Илгимни жаҳон рахтидин эмди ювибман.*

Ёки:

*Эллик, олтмиш яшадим, бир яшн тоат қилмадим.
Қилгоним бўлди гунаҳ, бирдам ибодат қилмадим.*

Бизнингча, «Ҳувайдонинг тугилган йили номаълум» дейишдан кўра илмий тадқиқотлар натижаларига таяниб ҳамда Ҳувайдодан кейин ўтган олти авлоднинг ҳар бири ўртача 71-72 йил умр кўрганлигини инобатга олиб. Шоир тахминан 1704 йили Чимён қишлоғида тугилган, дейиш ҳақиқатга яқинроқдир.

Ҳувайдонинг шогирди Носеҳ Чимёний улуг устозининг вафотига бағишлаб ёзган таърих-марсиясида:

*Хирад устоди таърих вафотин
Битибдур «гойиб ўлди қутби ҳодий» –*

яъни Ҳувайдонинг вафот йили ҳижрий 1195 (милод 1780) йил эканлигини аниқ кўрсатган. (Носеҳнинг мазкур таърих-марсияси тўлиқ ҳолида девонга илова қилинди)

Наманганлик шоир Мулло Йўлдош Хилватийнинг профессор Исмадуллоҳ Абдуллоҳ томонидан нашр этилган девонида у Ҳувайдонни бобом деб атайди. Адабиётшунос олим И. Абдуллоҳнинг таъкидлашича, Хилватий она томонидан Ҳувайдоннинг эвараси, яъни тўртинчи авлоди бўлган. Девонда шоир қуйидаги муҳим маълумотларни ёзиб қолдирган:

*Холмуҳаммад эшон бобом муҳрлари:
Эл тилида Хожаназардур отим,
Хожсама манзурлигим нисбатим.
Ҳодийи дин Холмуҳаммад аврағи соҳиб адаб,
Волидим Хожса Назар буду Ҳувайдоси лақаб.
Тарихи вафоти Ҳувайдо бобом
Хирад мунишиси тарихи вафотин
Битибдур «Ғойиб ўлди қутби ёди»*

/Мулло Йўлдош Хилватий. Девон. Тошкент, ФАН нашриёти, 2001, 3-б./

Бу таърих бўйича ҳисобласак, Ҳувайдоннинг вафот этган йили ҳижрий 1200 /милодий 1785/ йил бўлиб чиқади. Бу таърихда охириги «ҳодий» сўзи «ёдий» ёзилган, шунинг учун ҳам фарқ қиляпти.

Ҳувайдоннинг шеърларидан маълум бўлишича, у араб ва форс тилларини, ўзбек мумтоз адабиётини, диний адабиётни, айниқса, Қуръон ва ҳадисларни мукаммал ўрганган. Замонасининг етук олими, мутасаввуф шоири сифатида шуҳрат қозонган, халқ ҳурматига сазовор бўлган, эшон Ҳувайдо номи билан нафақат Фарғона водийси, балки туркийзабон халқлар орасида машҳур бўлган.

Ҳувайдо ўзининг маънавий-интеллектуал салоҳияти, бадий маҳорати ва илгор фалсафий қарашлари билан ХУШ аср ўзбек бадий адабиёти ва тасаввуф фалсафасига янгича мазмун ва гоя олиб кирган, унинг равнақида гоаят баракали таъсир кўрсатган.

У тасаввуфнинг инсонпарварлик, маърифатпарварлик гояларини кенг тарғиб этишида шеърятнинг барча имкониятларидан моҳирлик билан фойдаланган, комил инсон шахсини шакллантиришидек гоят муҳим ва мураккаб масалага янгича ёндашган.

Хувайдонинг бадий-фалсафий мероси шу қадар бой ва кўпқирралики, таниқли адабиётшунос Тўхтасин Жалолов гоят ўринли таъкидлаганидек: унинг ижоди тўғрисида йирик тадқиқий асар яратмай туриб, талабчан ўқувчини қониқтириши амри маҳолдир.

Хувайдонинг ижодий мероси XX аср бошларида Ғарб олимларининг эътиборини жалб этган ва ана шу қизиқшининг илк самараси сифатида немис шарқшуноси Мартин Хартманнинг*, рус шарқшуноси М.Ф.Гавриловларнинг** тадқиқотлари дунёга келди.

XX аср бошларида Хувайдо куллиётининг «Китоби эшон Хувайдойи Чимёний» номи билан Истамбул, Қозон ва Тошкент босмахоналарида кўп марта нашр қилиниши ва газаллари барча мўътабар баёзларга киритилиши ҳам халқимиз томонидан Хувайдо газалларининг катта қизиқishi ва таиналик билан мутолаа қилинганлигидан гувоҳлик беради.

Хувайдо бева-бечора, мискинлар манфаатини ҳимоя қилди, бир ғариб кўнглини шод қилишни машаққат чекиб Каъбани зиёрат қилишдан афзал кўрди:

*Бир ғариб кўнглини шод айласанг,
Йўл босиб, Каъба сари бормоқ абас.*

Мумтоз шоирларимиз ижодидида мол-дунёга ҳирс кўйishi, бойлик ортидан қувиш қаттиқ қораланган. Бун-

*Хартман М. Хувайдонинг чигатойча девони /немис тилида/. Берлин, 1902.

**Гаврилов М.Ф. Среднеазиатский поэт и суфий Хувайдо. Тошкент, 1927.

дай кишилар гўнг юмалатадиган қора кўнгиз – калхамаж-
га ўхшатишган. Ҳувайдо шу гоёни давом эттириб, ёзади:

Туну кун афтону хезон югуриб,
Калхамаждек дунёга кўп урма ҳеч.

Яна:

Берма дунёга кўнгил, ҳеч кимга қилган йўқ вафо,
Ким кўнгил берди анга, бўлди Худодин беҳабар.

Пул-мол ўлим тузогига кўйилган дон, уни териб ол-
дим деб хурсанд бўлма, у тузоқдан қоч, дейди шоир:

Донаи доми ўлумдур дунёни молу пули,
Дона тердим деб суюнма, домидин айла ҳазар

Яна:

Ҳеч киши етгон эмасдур дунёнинг поёнига,
Ёш аёллардек югурма сўнгидан оҳу кўриб.

Яна:

Сад сол бино қилсанг агар уй ила бог,
Ер кўйнидан ўзга боғу на ҳарам бор.

Мутакаббирлик, манманлик Қуръону Ҳадисда, буюк
алломалар ва шоирлар асарларида инсон хулқ-атворида-
ги энг ёмон ва жирканч қусур сифатида тилга олинган.
Бунга Ҳувайдо шеърларида ҳам кўплаб учратамиз:

Мунча кўп кибру мани чандин ҳавас,
Юзга етмас умрига, эй ақли ҳеч.

Жамият ҳаётидаги ўта салбий иллатлардан яна бири
ёлгончилик, каззобликдир. Шу туфайли қанчадан-қанча
софдил кишилар азият чекадилар, бундан ҳатто ёлгончи-
ларнинг ўзлари ҳам омон қолмайдилар. Ўз салафлари изи-
дан борган шоир халқ мақолларидан оқилона фойдаланиб
ёзади:

*Рост айгил, эгри ҳаргиз сўзлама,
Эй Ҳувайдо, келса бошингга қилич.*

Ҳувайдо шеърларида ахлоқ-одоб, маънавият, маърифат ва тарбия масалалари алоҳида ўрин тутади: шоир ҳалоллик, поклик, ростгўйлик, тақводорлик, бировнинг ҳақиқага хиёнат қилмаслик, етим-есир, камбағал-мискинларга шафқатли бўлиш, хайру саховатли бўлиш каби энг олжаноб инсоний фазилатларни тарғиб қилди ва тараннум этди. Нопоклик, маиший бузуқлик, каззоблик, фирибгарлик, ўғрилик, бировнинг ҳақиқага хиёнат қилиш, тилёғламалик, риёкорлик, лаганбардорлик, айниқса, кибру ҳаво, мутакаббирлик, зинкорлик сингари жирканч иллатларни қаттиқ қоралади. Ҳувайдо инсон ҳаётидаги изобий ва салбий хусусиятлар ҳақида ёзар экан, уларнинг оқибатини кўрсатиши учун Қуръон ва ҳадислардан далиллар келтиради.

Ҳувайдо ошиқ шоир, лекин ундаги ишқ тасаввуфий, Аллоҳга бўлган ишқдир. Бу йўлда шоир чексиз жабру жафоларга гирифтор бўлади, азоб чекади, чўлу биёбонларни кезади, саҳарлар оҳ уриб, кўз ёши тўкади, нолау фарёд қилади: оҳ урганида оҳ ўти осмон шифтига етади, унинг шиддатлари боис осмон садо қилиб, булутлар йиғлайди, дўзах чидолмай фарёд чекади:

*Оҳ урсам, сақфи гардунга тегар оҳим ўти,
Шиддатидан ўт чиқиб, айлар садо, йиғлар саҳоб.*

Ёки:

*Ҳазаб айлаб, Ҳувайдони агар солсанг тамуғ ичра,
Фигону нолама дўзах чидолмай айлагай фарёд.*

Ҳувайдо сўфий шоир, ҳаётини ҳалол меҳнати билан, тоат-ибодат билан ўтказган валий, гуноҳлардан тамом холи, комил, тақводор инсон. Лекин шоир ўзини тамом гуноҳкор, ҳаммадан наст, умрида савоб иш қилмаган, тоат-ибодатсиз ўтган осий банда деб ҳисоблайди:

*Хайф умрим фоний дунёда деб адо қилдим галат,
Билмадим гавҳарни қадрин, кам баҳо қилдим галат...
Хайру эҳсон тоат айлаб, Ҳақ ризосин топмадим,
Ҳосил айлаб мақсадим, нафсим ризо қилдим галат.*

*Ўзини Худонинг гуноҳкор, осий бандаси санаган шоир
ҳатто ўзига кафанни ҳам раво кўрмайди:*

*Осий танга юзмагон бўз хайфдур, қилманг кафан,
Айлангиз эски чапонимни кафан рағбат қилиб.
Ип солиб, судранг аёгимдин лаҳадга борғуча,
Ким мани кўрса, Худога йиғлагай ибрат қилиб.*

*Ҳувайдонинг «йўқ» радифли иккита газалида шоир
ўзини қанчалик ҳақир, паст ва гуноҳкор тутганлигининг
гувоҳи бўламиз:*

*Еру кўкка сизмаган айлаб гуноҳи беҳисоб,
Тавба деб, ушлаб яқо хавфи қиёмат манда йўқ...
Одамида йўқдурур мандек ёмон шармандаси,
Бу улукларни кўрубон, ҳеч ибрат манда йўқ.*

*Ҳувайдо шеъриятида май, майхона, май сузадиган
ва айлантирадиган соқий образлари кўп учрайди. Бу
мумтоз адабиётимизга хос мавзу бўлиб, бундай шеър-
ларни ёзган Навоий, Машраб, Ҳувайдо ва бошқаларнинг
ҳеч бири май ичувчи бўлмаган, шарият ҳаром қилган
нарсани ҳатто қўлларига ҳам олмаганлар.*

*Бундай мутасаввуф шоирлар асарларидаги «май»,
«майи ваҳдат» – Аллоҳ номини зикр қилиши, унинг му-
қаддас номи билан сармаст бўлиб юриши ва шу орқали
тасаввуфнинг оғир, машаққатли йўлларини босиб ўтиб,
Аллоҳнинг васлига етиши, унинг дийдорига мушарраф
бўлиши тимсолидир. Мумтоз шоирлар шеъриятидаги
майни худди ана шу маънода тушуниши керак.*

*Ҳувайдо газаллари бадийий жиҳатдан гоят пишиқ-пух-
та бўлиб, уларда турли-туман бадийий санъатлардан мо-
ҳирона фойдаланиши, тил безаклари, сўз ўйинлари, Қуръ-*

он ва Ҳадислардан ўринли фойдаланиши, араб ҳарфлари ёрдамида турли мажозий иборалар яратилиш кўзга яққол ташиланиб туради. Шоирнинг араб, форс ва ўзбек адабий тилини қанчалар яхши ва пухта билганлиги унинг бадий маҳоратида ўз аксини топган. Ҳувайдо шеърятининг бадий хусусиятлари, унинг тили ҳақида махсус тадқиқотлар қилиниши, рисоалар ёзилиши ва диссертациялар ёқиланиши керак, албатта. Бу масалаларни тадқиқотчилар эътиборига ҳавола қилиб, шоирнинг тил хусусиятларига қисқача тўхталаниш мақсадга мувофиқдир.

Ҳувайдо ўз шеърларини мумтоз ўзбек тилида ёзган. Унинг тасаввуфий иборалари, шеърини услуби кўпроқ Аҳмад Яссавий ва Машираб йўлини тутганлигидан дарак беради. Шоир «мано» радифли газалини Аҳмад Яссавийга назира қилиб ёзган бўлса, бир қанча газалларини Маширабга назира қилиб ёзган: «куяр», «куйгай» радифли газаллари (Маширабда «ўртар радифида ёзилган»), «Ўзим» радифли шеъри (Маширабда «ўзим» радифли икки газал ва мухаммас мавжуд), «учрабман» радифли газали кабиларни кўрсатиши мумкин.

Тил хусусиятларига келсак, сўз ўртаси ва охирида келган «а» араб алифбосида махсус қисқа «а» ҳарфи бўлмагани учун «о» тарзида берилган: манго, анго, тегмоди, бўлмоди, яро, қилгон, тило, учорга, бўлмагон, урмойин кабилар. Бундай ҳолларда «о» ўрнида «а» ёздик, агар вазн кўтармаса, «о»ни қолдирдик.

Эски ёзувда «к» ва «г» ҳарфлари бир хил ёзилади, «г» устига кўпинча чизикча қўйилмайди, буларни ўрни билан «г» ёки «к» қилиб ёзиб кетдик.

Баъзан «п» ҳарфи ўрнида «б» ёзилган: кўб, куб/«кўп» ўрнида/ – бундай ҳолларда «п» ёзиб кетдик.

Эгалик қўшимчалари: «-им», «-инг»лар «-ум», «-унг» ёзилган: кўзум, юзум, кўзунг кабилар. Қаратқич келишиги қўшимчаси «-нинг» кўп ўринда «-ни» шаклида берилган. Буларни ўз ҳолича қолдирдик.

«И» ўрнида «у», «к» ўрнида «қ» кўплаб учрайди: кўпмукин, куйдуруб, ўтуб, бўлуб, уруб, дардлиқ каби-лар. Буларни ўз ҳолича қолдирдик.

Жўналиши келишиги кўшимчаси «га» баъзан вазн та-қозоси билан «а» ёзилган: нолама /ноламга/, дарда /дар-дга/ – булар ҳам ўз ҳолича қолдирилди.

Ўтган замон учинчи шахс кўшимчаси «-ган» – «-гон», «-гон», «-қон» шаклларида учрайди: боргон, ётгон, кир-гон, кўрққон каби. Сўроқ юкламаси «-ми» кўшимчаси «-му» шаклида учрайди: келдимү, борму, билдингму. Шун-дайлигича қолдирдик.

Феъл ва бошқа сўзлар таркибидаги «-дир» кўшимча-си «-дур», «-тур», баъзан қисқарган «-ду», «-ту» шакли-да келади: осондур, содиқду, йўқту кабилар. Буларни шундайлигича қолдирдик.

Юқоридагилардан ташқари яна кўрсатиши олмоши «бу» – «бул», «бунда» – «мунда» шаклларида, «энди» сўзи «эмди» шаклларида келади. Шундай ёзиб кетдик.

Ҳувайдо асарлари ўз вақтида қўлёзма шаклида кенг тарқалган, баёзларга киритилган. Унинг шеърлар дево-ни қўлёмалари Республикамиз ва Яқин Шарқ мамла-катлари кутубхоналарида сақланади. Биргина ЎзРФА Шарқиунослик институтида шоирнинг қуйидаги ра-қамлардаги: 12312, 9927, 11513, 7522, 7486, 6957, 9817, 7154 еттита қўлёзма девони сақланмоқда.

Хожаназар Ҳувайдо «Роҳати дил» номли шеърый до-стон ҳам ёзган. Достон диний масалаларга багишлан-ган бўлиб, Аллоҳга багишланган ҳамду сано билан бош-ланиб. Пайгамбар шарафларига наът, чаҳорёрлар ҳақида маълумотлардан кейин қиёмат, жаҳаннам, жаннат баёнлари берилган. Сўнг пайгамбарлар, машҳ-ур саҳобалар, авлиёлар ҳақида ибратли ҳикоятлар кел-тирилиб, инсон ҳаёти учун зарарли ва гуноҳ ишлар бўлмиш ичкилик, бойликка ҳирс қўйиш, ёлгончилик, зино кабилар қаттиқ қораланган. Ахлоқ-одоб ва тарбия со-ҳасида бу достон муҳим аҳамиятга эгадир.

*Китоб шарқишунос олим Саидбек Ҳасан томонидан ҳозирги ўзбек имлосида нашр этилди.**

Ноширлар матнни яхши ўқий олмаганликлари сабабли жуда кўп хато нуқсонларга йўл қўйганлар. Мустабид совет даврида халқимизнинг миллий, маданий ва диний қадриятлари поймол этилди, тасаввуф адабиёти ва фалсафаси ҳақида сўз юритиш тамоман таъқиқланди, буюк истеъдод эгалари Аҳмад Яссавий, Сўфи Аллоҳёрлар қатори Ҳувайдо ижоди ҳам диний-мистик адабиёт вакили сифатида деярли ўрганилмади.

Академик Воҳид Зоҳидов ва Суййма Ғаниевалар томонидан нашрга тайёрланиб, чоп этилган Ҳувайдонинг «Танланган шеърлар» /Тошкент, 1961/ тўпламига 72 газал ва 11 рубоий киритилган бўлиб, бу забардаст шоир ва мутасаввуфнинг бадий маҳорати ва фалсафий қарашлари ҳақида тўла илмий тасаввур бера олмас эди. Шу билан бирга ўша давр руҳи билан китобга ёзилган қисқа сўзбошида муаллифлар ҳукмрон мафкура тазйиқи остида шоир ижодига ноҳолис ва бирёқлама, Шўро го-ялари нуқтаи назаридан танқидий ёндашганлар.

Ҳувайдонинг фалсафий ва диний-ахлоқий қарашлари кенг халқ оммасининг маънавияти ва маърифатини юксалтирмай туриб жамиятда ижтимоий адолатни қарор топтириб бўлмайди, деган го-я асосига қурилган эди. Шунинг учун ҳам шоир замона носозликлари ва ноҳақликларининг асл сабабларини маънавий қашшоқликдан, имон-эътиқодсизликдан излади: кишиларни маънавий камолот (Аллоҳ васли)га етишмоқ учун вужуд саҳросини босиб ўтишига, нафс балосидан қутулиши ва қалб уйини поклашига даъват этди.

Шоир ўзининг ўлмас асарлари билан халқимиз маънавий оламини тонг юлдузи каби ёритиб туражасини орзу қилиб, ёзган эди:

**Ҳўжаназар Ҳувайдо. Роҳати дил. Тошкент, А.Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 1994.*

*Куюб, ҳасрат билан йиглаб кетурман ушбу дунёдин,
Чароги субҳидам янглиг кўп ўчмас (лик) нишоним бор.*

Баркамол авлодни тарбиялаш, халқимизни ўзи яратган маънавий қадрият сарчашмаларидан баҳраманд этиши умумдават сиёсатига айланган ҳозирги шароитда Ҳувайдо девонининг тўлиқ ҳолида чоп этилиши муҳим маърифий ва тарбиявий аҳамиятга эгадир.

Ҳувайдонинг биринчи тошбосма девони унинг чевараси шоир Салоҳиддин Соқиб томонидан 1907 йили Тошкентда «Китоби эшон Ҳувайдойи Чимёний» номи билан босилган. Китобнинг ҳошиясида «Роҳати дил» достони ҳам чоп этилган. Мазкур тўпламга Соқиб, Сиросжий, Офоқхожа, Умархон, Муҳаммад Алихон, Фитрат Ҳўқандий, Шайх Низомиддин, Имом Раббоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Ҳофиз, Фавс ул-Аъзамларнинг вафот таърихлари (186-194 бетлар), Жомий, Хожжи Муҳйиддин, Номий, Акмалхон Тўра, Хожавий Кирмоний, Бадр Журмий, Хожа Шамсиддин каби шоирларнинг форсий ва туркий газал ва мухаммаслари, ҳикматлар, ахлоқ ва одобга оид турли ҳикоялар киритилган. Китоб охиридаги ҳикоя ва газаллар ҳам Ҳувайдо қаламига мансубдир. Девон охирида Салоҳиддин Соқиб китобнинг чоп этилиши ҳақида маснавий шаклда шеърый хотима ёзган. Унда мазкур куллиёт (тўплам) машҳур хаттот Муҳаммад Шоҳмурод Котиб (1850-1922) томонидан 1325 ҳижрий (милодий 1907) йили кўчирилиб чоп этилгани кўрсатилган (240-бет).

Куллиётга Ҳувайдонинг 374 газали, 100 дан ортиқ мураббаъ, рубойиси, 3 та мухаммаси, бир мусаддас, бир мусамман, 2 та мустаҳзоди киритилган.

Девондаги газаллар араб ҳарфлари асосида биринчи байтнинг охириги ҳарфи бўйича алифбо тартибида берилган, кейин бу тартиб бузилиб, газаллар алифбога итоат этмаган ҳолда тартибсиз жойлаштирилган.

Соқиб томонидан тузилган мазкур девонни Ҳувайдо-нинг тўлиқ куллийети дейишига асос бўлмаса-да, ушбу девонни нашрга тайёрлашда уни асос қилиб олдик.

Юқорида эслатганимиз ЎзФА Шарқшунослик институтида сақланаётган Ҳувайдо девони қўлёзмаларидан иккитасини /7522 ва 11513 рақамли қўлёзмаларни/ олиб, мазкур нашрдаги баъзи иштибоҳли ўринларни солиштириб чиқдик.

Наиш ҳозиргача анъана тусини олган қоидага бинотан шеърларнинг охириги ҳарфини ҳисобга олган ҳолда алифбо тартибида жойлаштирилди. Баъзи ноширлар қўшган сўзлар қавс ичига олинди. Китоб охирида чимёнлик уламо Муҳаммад Мусо Тўхтасинов томонидан тузилган лугат ва изоҳлар илова қилинди.

Албатта, мазкур нашрни тўла ва мукамал деб бўлмайди. Шоир асарлари қўлёзмалари ва босма нусхаларини қиёсий ўрганиб, 1907 йилги тошбосма нусхаси билан солиштириб, бошқа тўплам ва баёзларга кирган шеърларини ҳам жамлаб, мавжуд қўлёзмаларни қиёслаб, унинг мукамал танқидий девонини тайёрлаш ва нашр этиши адабиётшунос олимлар олдидаги келгуси вазифадир.

Бу йирик тасавуфий асарни илк бор нашрга тайёрлаш ва чоп этиши жараёнида айрим нуқсон ва камчиликларга йўл қўйилган бўлиши мумкин. Теран фикрли зукко китобхонлар хайрихоҳлик назари билан ҳукм чиқариб, бундай камчиликларни бартараф этиши учун ўз фикрмулоҳазаларини холисона изҳор этадилар деб, умид қиламиз. Девон охирида тушунилиши қийин бўлган арабий ва форсий сўзларга изоҳлар берилди.

Муҳтарам китобхон!

Мамлакатимизда янгича фалсафий тафаккур шаклланаётган, диний қадриятларимизнинг жамият ва шахс ҳаётидаги ўрни ва роли янгича идрок этилаётган ҳозир-

зи шароитда ҳазрат Ҳувайдонинг ўлмас бадиий-фалсафий асарлари Сизни маънавий камолотнинг сирли ва жозибали оламига олиб киради, бутун вужудингиз улуғ мутасаввуфнинг барҳаёт руҳидан қувват олади, кўнглингиз ёришади, ҳаётнинг мазмуни ва қадрини чуқурроқ ҳис этасиз, ўзингизда комилликка интилиши эҳтиёжини сеза бошлайсиз, деган умиддамиз.

Фаргоналик барча илм-маърифат аҳллари Ҳувайдо сингари истеъдодли шоир ва улуғ мутафаккирнинг Чимёнда таваллуд топганлиги, унинг асарлари ҳозиргача Марказий Осиё ва ҳатто Яқин Шарқ мамлакатларида катта шуҳрат қозонганлиги билан ҳақли равишда фخرланадилар. Шу боисдан ҳам ҳазрат Ҳувайдо руҳини шод этиши, унинг ижодий меросини халқимиз ўртасида кенг тарғиб этишига ўзларини бурчли ҳисоблайдилар.

Мазкур девонни нашрга тайёрлашда бизни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаган Ўзбекистон Ёзувчилар уюشمаси Фаргона вилояти бўлими масъул котиби шоира Энахон Сиддиқовага, шунингдек, чимёнлик марҳум Усмонали Бакиров ва Акбарали Мадазимовлар ҳамда Муҳаммад Мусо Тўхтасинов, фаргоналик Толибжон Рўзибоев ва бошқаларга самимий миннатдорчилик билдирамиз. Зеро, ҳазрат Ҳувайдо бизни ҳаминша эзгу ва савобли ишлар қилишига даъват этаётгандек:

*Ҳувайдо, сан машаққат торт, қилай десанг мурод ҳосил,
Ажабдур, бемашаққат ишламай бу хок зар бўлса.*

**Исматуллоҳ АБДУЛЛОҲ,
филология фанлари доктори,
Қодирқул РЎЗМАТЗОДА,
фалсафа фанлари номзоди**

ҒАЗАЛЛАР

БИСМИЛЛАҒИР РОҒМАНИР РОҒИЙИМ

1

Илоҳо, сан карам бирла кечурғил, эй Худовандо,
Гуноҳи жумла мўъминни, аё маъбуди беҳамто!

Ўшал саҳрода қайнар мағзи сар мисли қазон янглиғ,
Тилим тизга тушуриб ташна айлаб қилмағил расво.

Келур найза бўйи хуршиди тобон фавқи сар узра
Ўшал кун бошимизга чодари раҳматни қил пайдо.

Кўрилса ул «фамай-яъмал»да мезоним сабук қилма,
Савобимни гуноҳимдан, аё саттори маъюбҳо!

Қадам қўйсам йиқитмоғил сиротал мустақим узра,
Гирифтори жаҳийм айлаб қулингни қилмағил расво.

Ҳамма иш бизга мушкулдир, санинг олдингдадир осон,
Сен ўқсан барчани Парвардигори ҳалли мушкулҳо.

Умидим кўптурур «ло тақнатув мир раҳматиллоҳ»дин
Агар чандеки ношойиста ишлар айласам барпо.

Ўшал ҳавли қиёматни, Илоҳо, айлағил осон
Баҳаққи саййиди кавнайн субҳоналлазий асро!

На хуш бахти саодатдур Муҳаммад «умматим» деса,
«Санингдек умматим йўқ» десалар фарёду вовайло.

Халойиқ олдида шарманда бўлиб термулиб қолсам,
Қаро кунлар ўшал соат бошимга бўлғуси пайдо.

Куруқ тил бирла айтурман: «Муҳаммад
умматиман», деб

Емак-ичмак ишим бўлди, қани тоат, қани тақво?

Шафоат баҳридин сероб қилгил жумла мўминни
Туфайли яхшилар ман осий қулни, ё расуллуллоҳ!

Аё Аҳмад, манга бир қатран баҳри шафоатдин
Дариг этма, Хувайдо гарчи бўлса осийу гумроҳ.

2

Ман осийман, бечораман, дармондаман, ё Мустафо,
Ул руҳи покингга сани илгим очиб қилдим дуо.

Исён чўлин юрдим кезиб, қолдим аро йўлда озиб,
«Фасмаъ даъно вастажиб», эй жумла элга раҳнамо.

Бечоралар ғамхорисан, дарди дилим тийморисан,
Пушти пано умматга сан, эй шофеъи рўзи жазо.

Бероҳибар йўлга кириб, қолдим аро йўлда ҳориб,
Озғурди йўлдин, найлайин, ё Аҳмадо, нафсу ҳаво.

«Ё роҳматал-лил-оламин», эй анбиёларга нигин,
Эй саййиди рўйи замин, эй пешвои анбиё.

Сансан расули оламин, сансан имомул муттақин,
Сансан шафийбул-музнибин ҳодиил музиллин, аҳадно.

Зухд аҳли бирла ҳамнишин, ишқ аҳлига айнул-яқин,
Миръоти қалб ул-мўминин, эй офтоби ваз-зуҳо.

Мисбоҳи айвони расул, сан-сан имоми жузу кулл,
Эй ҳодийи аҳли субл, вай, чашми жонга тўтиё.

Сансан анодин меҳрибон, сандин тилармиз кўп омон,
Келса манго ҳарна зиён, сансан сипар янглиғ пано.

Санго расули мужтабо, бадр ул-дужо, нур ул-ҳидо
Айлар Хувайдо кўп дуо руҳингга ҳар субҳу масо.

3

Беадад мандин дуо, эй чорёри босафо,
Сизга Бу Бакру Умар, Усмон, Алиини муртазо.

Сидку ихлосим била, Эй оли асҳоби расул,
Руҳингизга қўл очиб, шому сабо айлай дуо.

Тортти Аҳмад жавру меҳнат ушбу фоний дунёда,
Уммат эрсанг, бўлғил эмди пайрави ул мустафо.

Бириси сидку садоқат авжида бадри мунир,
Бирлари адлу адолат буржида шамси зуҳо.

Бирлари ҳилму ҳаё иқлимида баҳри ҳаё,
Бирлари лутфу карам аврангида кони саҳо.

Нури чашми Ҳайдарни каррорни золим Язид
Қип-қизил қонга бўяб, қилди шаҳиди Карбало.

Эй Хувайдо, ишқ аҳли ушбу сўзни айдилар:
«Собирини бил-балоу розийини бил-қазо».

4

Худоё, гарди исёнда қолибман, қил сафо анда,
Агар чандеки бўлсам осийу нома сиёҳ анда.

Ўшал саҳрода эл бўлғонда ўз ҳоли била ҳайрон,
Илоҳи, раҳм қил ман осийга, ё Роббано анда.

Нечук тоқат қилур зору залил осий қулинг ул кун
Қади найза келиб турғонда шамсу ваз-зуҳо анда.

Тарозуйи амал бирла сирот олдиға борғонда,
Манго дастгир Сансан, ўзга йўқтур муттако анда.

Қилурман кеча-кундуз рўсияҳлиқ мунда пинҳоний
Илик сўзлаб, оёғ бўлса, на қилгойман, гувоҳ анда.

Хувайдо, йиғлағил мунда мудом ўз ҳолинга бисёр,
Асиг қилмас фиғону нолау во ҳасрато анда.

5

Сифотингни на тил бирла баён айлай, Худовандо,
Эрур ожиз сифотинг айғоли бу куллийи ашё.

Сифотингдур сани Субҳон Рауфу ҳам Раҳийм Раҳмон,
Қадиму «лам язал» Сансан, Кариму Ҳайю ло мавто.

Аҳад сансан, Сомад сансан, эурсан «лам ялид» бешак,
Ва «лам юлад» сану мулки шариксиз, шоҳи беҳамто.

Эурсан бечуну бешубҳа бемислу бемонанд,
Яна ҳам бенамуна, бечигуна Холиқи аҳйо.

Шикаста ожизу зору залилу бенаво қулман,
Қулингга илтифот айла бу дам, эй шоҳи беҳамто.

Юрорга қўймадинг бизни жаҳони бебақо ичра,
Илоҳи, қилмоғил ул ҳашр элини олдида расво.

Умидин қатъи қилмай бул Хувайдо жони куллидин,
Жаҳонни пушти по урмай тополмасдур Сани асло.

Жаҳонга қудратинг бўлди ҳувайдо,
Қилурсан қатраидин дурни пайдо.

Тутубсан ер бирла кўкни муаллақ
Сутунсиз бемадору шайбу боло.

Яротибсан фалакда ойу кунни,
Қилибдурсан чароғи ушбу дунё.

Ажаб сонёсану санъатларинг бор,
Ажаб қодирсану ҳайю тавоно.

Қаю бир қудратингни ман қилай ёд,
На ерга етгуси бу ақли кўтоҳ.

Жаҳонга ёғдуруб кўп қору ёмғир,
Қилурсан ер юзин ҳазроу ҳамро.

Қилурсан баъзи ерни боғу бўстон,
Яна баъзи заминни чўлу дарё.

Қилибсан турфа мазбут тоғларни,
Аросида яротиб дашту саҳро.

Қаю бир қудратингни айтойин ман,
Тилим лолу яна ақлимду кўтоҳ.

Юрутдинг баъзини очу бараҳна,
Берибсан баъзига кўп молу дунё.

Бировни мустаҳиққу зор қилдинг,
Бировга нон учун уйлар тавалло.

Қилибсан бирни хушфаҳму хушидрок,
Қилибсан баъзини жиннию расво.

Қилибсан баъзини соҳиб басорат,
Қилибсан баъзиларни гунгу аъмо.

Худоё, бўлмаса сандин бу инъом,
На дер мушти сахт, бу ақли кўтоҳ.

Биҳамдиллоҳ, баҳойим айламабдур,
Худоё, шукрким, тил берди гўё.

Бировнинг қорни тўймас парча нонга,
Биров ер доимо шаҳд ила ҳалво.

Бировни айладинг муҳтожи бир пул,
Бировни айладинг беҳад тавоно.

Бировга берди доим меҳнату дард,
Бировни кулфати бўлмоди асло.

Ўлимни олдида барча баробар:
Гадоу шоҳ бўлсин, хоҳ мулло.

Ўлим қилмас жудо шоҳу гадони,
Берур ҳар қайсига ер остида жо.

Худодин беҳабар бўлма, биродар,
Вафо қилғони йўқ ҳеч кимга дунё.

Киши бўлмаса маънидин хабардор,
Они одам дема, де нақши бурё.

Худодин ўзгани йўқтур вафоси,
Хувайдо, қил туну кун зикри мавлю.

Сигиниб келдим сани даргоҳинга, ё Роббано,
Рондаи даргоҳ қилма гарчи бўлсам пур гуноҳ.

Ҳеч соил раҳматингни хонидин навмид эмас,
Шайъи лиллоҳ деб эшикингда туриб қилдим садо.

Сен агар қилсанг иноят бандага инъоми хуш,
Туну кун Аллоҳ деб айгум Санго ҳамду сано.

Сан қулим деб айтмасанг бу бандани, эй Кардигор,
Ман нечук қулман деб ўзимга қилойин иддао.

Раҳматинг кўпдур, Худоё, қилмоғайсан ноумид,
Келди «ҳу» деб эшикингга мустаҳиқи бенаво.

Ташланиб қолдим бу исён чўлида йўлдин озиб,
«Ё ғиёсал мустағъийин, анта ҳоди, эҳдино».

Кимки содиқ бўлди, топди Ҳақ тарафдин роҳи қурб,
Ушбу йўлга лойиқ эрмас ҳар лаванду ҳар гадо.

Эй Ҳувайдо, хок бўл, қилма такаббур заррае,
Тутти гавҳар кам ўзини бўлди охир пурбаҳо.

Бу дунё бебақойидур: қани Одам, қани Ҳавво?
Қани Шису, қани Нуҳу, қани Иброҳиму Соро?

Қани Исмоилу Ҳожар, қани Исҳоқ, Узайр охир?
Қани Яъқуб, қани Юсуф, қани Шамъуну Яҳудо?

Қани Солиҳ, қани Ҳуду, қани ул Дониёлу Лут?
Қани Журжис, қани Хиркил, қани Юнус, қани Ийсо?

Қани Довуд, Сулаймону қани Искандари даврон?
Қани Зулкифл, қани Айюб, қани Яҳёу Зикриё?

Қани Ловий, қани Рубил, Шуайбу Шамвийу Юшаъ?
Қани Ибн Ямин, Шаъйо, қани Ҳорун, қани Мусо?

Қани Луқмон, қани Идрис, қани Хизру, қани Илёс?
Қани Ястожиру Толут, қани Ўзгону Урмиё?

Қани ул Аҳмади мурсал, ҳабиби ҳазрати бечун?
Кўрормусан қаён борди ўшандоғ гавҳари якто?

Қани ул чорёри босафо саййиди кавнайни?
Қани азвожу атҳору, қани Фотимаи захро?

Хувайдо, зътимод этма жаҳони бебақойиға,
Худони зикрини қилғил, боридин қолди бу дунё.

9

Очиб ибрат кўзин ҳар дам томошо қилғил, эй барно,
На яхши, на ёмон қолди, ажаб ҳангомадур дунё.

Қани Ҳомон, қани Фиръавн, қани Шаддод ила Намруд?
Қани Оду, қани Рағбуд, қани Хўбу, қани бежо?

Қани Золу, қани Рустам, қани Сухроб ила Баҳман?
Қани Кайковусу Хурмуз, қани Кайхисраву Доро?

Қани Афридуни якдаст, қани Исфандиёр охир?
Қани Дақёнусу Зулоб, қани Тамлиҳу Муслино?

Қани Амлоқу Пўлод Мундалиш бирла, қани Барзу?
Қани Афросиёб, Фарҳод, қани ул Ширини зебо?

Қани Жамшиду Жом Жам, қани Нўширавон, Ҳотам?
Қани золим, қани одил, қани шоҳу гадо, мулло?

Қани шаҳзода хонимлар, қани мастура ойимлар?
Қани хўбу, қани нохўб, қани ул талъати зебо?

Қани хушдил, қани баддил, қани ошиқ, қани маъшуқ?
Қани Мажнун, қани Лайли, қани Вомиқ, қани Узро?

Агар минг йил умр сурсанг, вафоси йўқтурур охир,
Кима кўрсатти, эй дўстлар, вафо бу бевафо дунё?

Ише қил, эй биродар, зоди роҳи охираат бўлсун,
Худони зикридан ўзга ҳама ишлар эрур бежо.

Кўнгул саҳросида парварда қилғил меҳри Аллоҳни,
Бу дунёни деди Аҳмад зироатгоҳи ул дунё.

Ўлурсан, қолғуси охир иморатлар бино қилсанг,
Туман олтин, кумуш бирла ҳавасда айласанг барпо.

Бу дунё зийнати ичмак, смак, фарзанду мол эрмиш,
Гузар қилғил, Хувайдо, сан азин дунё ва мо фиҳо.

10

Жаҳон бир бебақойидур, бўлур ҳар кору нопаддо,
Худони зикридин ўзга ҳама бекору нопаддо.

Баҳори умр ўтмасдин бурун гулни ғанимат бил,
Бўлур вақти хазон етгач, гулу гулзор нопаддо.

Санамни зулфидин олса димоғинг ҳар саҳар бўйе,
Анинг олдида бўйи нофай тотор нопаддо.

Агар бир қатра май ишқи муҳаббат жомидин тотса,
Кўнгулдин ғуссаи олам бўлур якбор нопаддо.

Қилиб юз минг ҳавасларни жаҳонда кўшку боғ этсанг,
Ўлимни дастидан бўлғай бори ҳамвор нопаддо.

Хувайдо, бўлса ақлинг бу жаҳонга эътимод этма,
Бир ониди бўлур бу душмани ғаддор нопада.

11

Ўлимдан беҳабар бўлма, бўлур ногаҳ санго пайдо,
Яқонгин олса қўймас, айласанг сад бор вовайло:

Ўлимнинг олдида шоҳу гадо барча баробардур,
Ўшандоғ Мустафо ўтти, бўлур ўлмас киши қайдо?

Ўзинга келгилу инсоф қилгил бўлма ноинсоф,
Худодин қўрқ, уят элдин, қил эмди тоату тақво.

Ғанимат бил ҳаётинг неча кун Ҳақ ёдида бўлсанг
Ва гар на бу тирикликдин, биродар, ўлганинг авло.

Баҳосиз бебаҳо умрунгни зое қилма, эй нодон,
Қўлингдин бой бериб беҳуда ишга қилмоғил савдо.

Ише қил, эй Хувайдо, зоди роҳи охират бўлсун,
Туман олтин, кумуш йиғсанг, бўлолмас тўшаи уқбо.

12

Сани олдингда бўлса, эй дило, турлук хатар пайдо,
На деб гофил ёгурсан, қил саҳарлар чашми тар пайдо.

Худога йиғлоғил, қилгон гуноҳинг ёд этиб ҳар тун,
Бўлур файзи футуҳ бошинг уза вақти саҳар пайдо.

Кишиким бемуҳаббат истаса, топмас муродини,
Муҳаббат бирла тиксанг чўби бийд, айлар
самар пайдо.

Худодин беҳабарларни йўқ эрур зарра қўрқунчи,
Билурму уйқуда ётгон киши бўлса зарар пайдо.

Танингни қувватида йиғлогил, ўткарма вақтингни,
Расуллуллоҳ дедилар «кулли айёмин батар пайдо».

Ҳама олам Худойидин замоне беҳабар эрмас,
Хувайдо, йўқтурур оламда сандек беҳабар пайдо.

13

Дило, гафлатда бўлма айласанг кори савоб анда,
Қўлингдин қўллағай, бўлғонда аҳволинг хароб анда.

Қилурда Нуҳ қавмидек тамуғни оташи ғарқоб,
Халос айлар бўлуб кишти санго келса азоб анда.

Ҳисоби дунё айларсан, ҳисобингдан бўлиб ғофил,
Берурсан зарра-зарра неку бадларга ҳисоб анда.

На қилғон ишларинг мунда кўринмас беҳабардурсан,
Ўшал саҳрода бўлғой жумла коринг беҳижоб анда.

Қочорсан сояга мунда, чидолмай андак иссиғдин,
Неторсан тонгла, эй ғофил, мушаддад офтоб анда.

Худойим сўрса: «Эй бандам, на келтурдинг манго
айғил»
Бўлубон сарнигун шарманда на бергум жавоб анда.

Калиди жаннатул аъло, Хувайдо, дасти эҳсондир
Ки, ҳар ёна илик сунсанг, бўлур бил фатҳи боб анда.

14

Кишига ишқ тегса, бўлғусидур анго ғам пайдо,
Ва лекин бўлмағай бедардлар кўзида нам пайдо.

Саҳар дардлик кишини кўзига уйқу бўлур аччиғ,
Бўлур бедардларга хоби ширин субҳидам пайдо.

Худони зикрини қилғил туну кун, ётмағил зинҳор,
Фароғат бирла ётгонлар қилолмас бир дирам пайдо.

Ётарни хушлама чандон, ётарсан ер аросида,
Худога йиғлағил, бўлмой санго хоби адам пайдо.

Агар яхши амал қилсанг, савоб ҳосил бўлур, лекин
Ситам қилсанг бўлур албатта олдингда ситам пайдо.

Жаҳон бир маҳзи ҳасратхонадур ҳасратда эл кетти,
Кўзингдин ашк ҳасратни қил эмди дам-бадам пайдо.

Бу дунё роҳатини, эй Хувайдо, ихтиёр этма,
Ки ҳар роҳат аросида бўлур албатта ғам пайдо.

15

Санго ёзгон ёмонлардин ёмон қулман, Худовандо,
На қилгоним санга аён, эрурсан олими асро.

Мани тубли-с-сароир рўзида сиррим аён айлаб,
Илоҳи, қилмағил эл олдида шармандаи расво.

Ҳама бозори маҳшарда ибодат рахтини ёзса,
Мани рахтим гунаҳ бўлса, неторман анда вовайло.

Ўқуб номам неторман мундоғ ишни қилгоним йўқ деб,
Нечук бўлғой манинг ҳолим тануқ бўлса ҳама аъзо.

Қилурман ҳарна ишни мунда жузъи ихтиёрим бор,
Нечук бўлғой билолмасман мани аҳволима андо.

Ҳама ўз йўлини топти, йўлим топмай одошқонман,
Мани йўлимга сол илким тутиб, эй воҳиди доно.

Худовандо, Хувайдога ғазаб қилма, тараҳҳум қил,
Агарчандики ношоиста ишни айласам барпо.

Нафсинг сани қаттиғ бало, албатта ургил пой анго,
Ҳар дам сани ўтқа солур, зинҳор берма рой анго.

Айтур санго юклар юкин: ул ишни қил, бул ишни қил,
Аксина айлаб, сўзини ҳеч қилмағил парво анго.

Иззатга ул фарбеҳ бўлиб исён сари бўлғай далир,
Айлаб оёғ остида хор, чўғ найзасини сой анго.

Ўз ройига қўйсанг они, бир дамда аждарҳо бўлиб,
Бошинг ютарга ўғроғай эркингни берма бой анго.

Узғил ҳавасни хорини дил боғидин айлаб шитоб,
Реша олиб маҳкам бўлур, берсанг замоне жой анго.

Мискин Ҳувайдо, сан ани, ногаҳ кўтарса бошини,
Тақво таёғи бирла чоп, ҳаргиз дедурма «вой» анго.

Дарди санам бўлди билинг кулли дардима даво,
Топти касалларим мани жумласи бир йўли шифо.

Сабру қарорим олди ул, қолмади тобу тоқатим,
Ғамза билан, нози билан ул дилбари қоши қаро.

Телба қилибдур ул пари олди кўнгилни, найлайн,
Эл кулубон манго деди: «Бўлди санго нечук бало?»

Дарди йўқ эл кўруб мани панду насиҳат айлабон:
«Телбамусан, на бўлди, – дер, – доим ишингдур оҳ-воҳ».

Ишқ ўти партави тушиб ўртади кўнглим уйини,
Телба юрутуб эл мани дейдилар айлади гадо.

Рўзи «аласту раббукум» айди: «Мани билурмисан?»
Айтиб эдим чу ман: «Бале», берди манго туман бало.

Зоҳиди хомтамаъни кўр мункири ишқи ул санам,
Эрдим азалда ёр ила ушбу равишда ошно.

Васлига етойин десанг, субҳ кўпуб, Ҳувайдоё,
Сўзу гудоз ҳосил эт, ишқида айла жон фидо.

18

Билинг дардлик кишиларга бўлур оҳу нафир пайдо,
Қилурлар нағмаи доводи айлаб юз замир пайдо.

Тариқи ишқ аро ихлос ила киргон эранларга
Бўлур ҳар гўша олдида Илёсу Хизр пайдо.

Ҳама бўлгон билан одам билолмас ишқ дардини,
Емак-ичмак билан қилмиш аларнинг кўнгли кир пайдо.

Кўнгил ойинаи Ҳақдур, муҳаббат бирла сайқал ур,
Назар солмас анго ёрим, қилур ойина кир пайдо.

Дариго, ҳайф, одам бир-бирини қадрини билмас,
Қилур ўлғонидин сўнг ҳар нечук одам қадр пайдо.

Ҳувайдо, турма эмди яхшиларни хизматин қилғил,
Камонсиз етғони йўқтур ҳадафга бўлса тийр пайдо.

19

Ул ёри меҳрибонга кўп айладим тавалло,
Юздин ниқоб ол деб, ман айлайин тамошо.

Олди ниқоби юздин бир партави кўнгулга
Тушгач шиоъ андин бўлди жаҳон ҳувайдо.

Топгим ҳаёти жовид монанди Хизру Илёс
Ишқ тажалли нури қилгач дилим мусаффо.

Ишқ мактаби қурулгач такрор зулфин эттим,
Қоши қаро кўзидан берди сабақни мулло.

Лавҳимга битмиш эрди ул котиби киромайн
Жавру жафо, маломат ҳам қоҳиши бу дунё.

Икки рақиб, нигоро, сандин мани айирди,
Бириси – аҳли авлод, бириси – меҳри дунё.

Бирдам тириклингни бил муғтанам, Хувайдо,
Ишқи санамни доим кўнглингга айлагил жо.

20

Бўлдим юзингни кўргач Мажнуни бесару по,
Элдин канора олдим тутгим мақоми саҳро.

Бир боқошингни, жоно, оҳуга ўхшатибман,
Ёрим юзини кўрдим, топти дилим тасалло.

Қошинг камони бирлон мужгон ўқини оттинг,
Кўксумга тегди дарҳол жонимда топти ул жо.

Эй тошбағир нигорим, раҳминг санингки келмас,
Ҳолимга раҳм айлаб, сув бўлди санги хоро.

Бўлмай баҳору наврўз бўстонда гул очилмас,
То ишқ тегмагунча булбул бўлурму шайдо.

Даъвойи ишқ қилсанг, Хувайдоё, гувоҳинг
Оҳу чирой зардинг бўлмаса қилма даъво.

21

Қошимдин ногаҳон ўтти бўлиб бир махлиқо пайдо,
Қилиб кетти бошимга юз туман турлук бало пайдо.

Ажойиб дарди бедармонга учрабман, аё дўстлар,
Ани дард билмангиз ул дардким бўлса даво пайдо.

Бу ғам гирдобида қолдим, кел, эй боди мурод, эмди,
Ёриб кўксум, эзиб бағрим қилибман нохудо пайдо.

Санамни дардини айтиб гўристонлар аро кирсам,
Қўпуб гўрдин бари мурда, қилур во ҳасрато пайдо.

Сан, эй мискин Хувайдо, йиғлама андак таҳаммул қил,
Сабукруҳларга ҳар жойи бўлур элдин изо пайдо.

22

Боғ аро кўрсатмадинг гулдек жамолингдин манго,
Шамъае еткурмадинг бўйи висолингдин манго.

Айладим қаддинг ниҳолини нишон дил боғида,
Тегмади бир мевае нав бар ниҳолингдин манго.

Водийи ғамдин келибман ташналаб Мажнун каби,
Бермадинг бир қатрае оби зилолингдин манго.

Сурмаи чашм айласам, топмам изингни гардини,
Бўлмади ҳаргиз муяссар поймолингдин манго

Бул Хувайдога муяссар бўлса дунё мулкати,
Айтодур, ўзга керакмас зулфу холингдин манго.

23

Ёр деманглар, дўстлар, эзур бу жонимга бало,
Бир қараб олди кўнгилини дилбар қоши қаро,

Ақлу ҳушим олди кетти, телба айлаб эл аро,
Ваҳ, нечук офат эрур солди манга бу можаро.

Ғамза ўқи бирла дилбар қоши ёсини қуруб,
Сийнани садпора айлаб, этти бағримни яро.

Ман нечук тоқат қилай мундоғ жафолиғ ёрга,
Ҳасратида оҳ уруб бўлди «алиф» қаддим «дуто».

Кўрмадим оламда мундоғ дилбари золим сифат,
Ё фарангизодадур, билмам эрур қандоғ бало.

Эй Ҳувайдо, ёрнинг дардида йиғлаб зор-зор,
Кўчаю бозорларда қилмағил шарму ҳаё.

24

Жаҳонни истасам, бўлмас санингдек дилрабо пайдо,
Итингни хайлида йўқтур манингдек мубтало пайдо.

Эрурсан подшоҳи ҳусн, эшикингда гадолар кўп,
Гадоларнинг ичида бўлмағой мандек гадо пайдо.

Демосман сандин ўзғони, инонғил, то тирикдурман,
Агар бошим уза ҳар лаҳза бўлса юз бало пайдо.

Жамолинг кўргали, эй нозанин, кўп орзу айлаб,
Учорга дам-бадам кўнглум қуши қилғой ҳаво пайдо.

Ҳама айтур Ҳувайдога: «Нечун йиғларсан, эй нодон?»
Таҳаммул айласанг, бўлғой санга охир вафо пайдо.

25

Нигоро, санга жон бермай бўлурму манга жон пайдо,
Кулиб айдики: «Жон бермай бўлур жонон
қачон пайдо?»

Жафоу жавр чекмай ким бўлибдур ёрга восил,
Жафосин чекмагунча бўлмағай бир парча нон пайдо.

Эшикинда ётибдур пашта-пашта гаштаи ошиқ,
Санингдек бўлмағой ошиққуши соҳибқирон пайдо.

Ажаб қаттиғ кўнгуликсан, келиб ошиқ сари раҳминг,
Демоссан: «Бул ғариб кўйим аро бўлди қачон пайдо?»

Кўруб ойнада нав бир хатингни бўлмағил мағрур,
Мабодо бўлғай бу сабзаи хатга хазон пайдо.

Кўйингдин келмас, эй ёрим, насими ошноликдин,
Юракда бўлмагунча ғунчадек зардоби қон пайдо.

Кўнгулни боғида меҳринг гулини парвариш қилдим,
Булуруму ҳеч қачон гул, эй нозанин, бебоғбон пайдо.

Хувайдойи ғарибинг ҳасрати дардинг била йиғлаб,
Қилур ҳар субҳидам булбул каби оҳу фиғон пайдо.

26

Кишининг дарди бор эрса, қилур оҳи саҳар пайдо,
Ва лекин бўлмағай бедардларга чашми тар пайдо,

Бўлай десанг ўшал гулшансарони васлига восил
Қизил гул ғунчасидек айлагил хуни жигар пайдо.

Солибон барг борингни кириб йўлга сабукрў бўл.
Шажар аввал солиб баргин, қилур сўнгра самар пайдо,

Худони йўлига кирсанг, юругил рост йўл бирла,
Бўлур кажрав кишига ҳар қачон роҳи хатар пайдо.

Қаноат пеша қилғил, беқаноат топмади мақсад,
Қаноатдин садафни кўксиди бўлди гуҳар пайдо.

Хувайдо, қилди эл ҳосил санингдек йўқту беҳосил,
Дарахти бесамарга бўлғуси охир табар пайдо.

27

Сийнани садпора қилдинг, эй пари, қоши қаро,
Тийри мужгонинг билан қилдинг юрак бағрим яро.

Келмағай ҳаргиз фароҳам сийнаи чоқим мани
Тори зулфу сўзони мужгон билан қилмай руфо.

Бу манинг дардимга, эй дилбар, табиб даркор эмас,
Эй, санинг дардинг табиб, кулли дардимга даво.

Хирмани жисимига гушти барқи ишқинг, эй пари,
Қолмади бир зарра жоним ўртаниб бўлди адо.

Мунча бераҳм ситамгар ёр эконсан, найлайн,
Келмади ошиқ сари раҳминг сани, эй пуржафо.

Ақлу ҳушимни олибсан телбалардек сўзлатиб,
Ҳою ҳу деб тортадурман наъраи воҳасрато.

Ташналаб қолдим Фуроти ғамда саргардон бўлуб,
Лашкари ишқинг келиб қилди шаҳиди Карбало.

Бўлмағай ишқу муҳаббат лойиқи ҳар одами,
Эй Хувайдо, бўлмагунча бу жаҳонда Мосуво.

28

Ишқни мансубасин Мажнуни ҳайрондин тила,
Лайлидек холи сияҳ зулфи паришондин тила.

На сўрорсан ошкора ул санамни дардини,
Кел, шаби хилват ичинда оҳу афғондин тила,

Ҳар нечук нодон табибдин сўрма дардингга даво,
Излагил ҳозик табиб, дардингга дармондин тила.

Ҳар тиконда тоза гул, ҳар баҳрда йўқтур садаф,
Гавҳари қимматбаҳони баҳри уммондин тила.

На билур зоғу заған рафтори гул, ишқ қадрини,
Булбули ошуфтани қадрин гулистондин тила.

Лаззати дунёни хушлар на билур тан ўзгани,
Завқи шавқи ёрни дил уйида жондин тила.

Лаъли мақсад ҳар қаю тоғдин топилмас истасанг,
Ур риёзат метинин кўҳи Бадахшондин тила.

Хожаназар осийга кўйдим Хувайдони лақаб,
Бул ғариби мустамандни шаҳри Чимёндин тила.

29

Нигорим ишқидин қилдим саҳарлар нолалар пайдо,
Юрак доғини ковлаб, айладим хунобалар пайдо.

Жамоли орзусидин саҳарларда туриб йиғлаб,
Кўзимдин айладим чун абри найсон жолалар пайдо.

Сан, эй булбул, наво қилгил гулистон мавсуми ичра,
Қилур маъмураи гулдин хазон вайроналар пайдо.

Мани парвонага айб айламанг шамъи рухин кўргач,
Кабутар наслидек «ҳу» деб бўлур парвоналар пайдо.

Хумори чапм соқийи дилоромим баён қилсам,
Май ичмай бўлғуси ҳар гўшадин мастоналар пайдо.

Сан эй зоҳид, бугун майхўраларни айбини қилма,
Биров масжид бино айлар, биров майхоналар пайдо.

Саропо дард эрурман, лек дармонин тополмасман,
Лабимдин бўлди бағрим гармидин тан жолалар пайдо.

Аё боди сабо, еткур Хувайдодин бу иншони,
Юрак зардобидин қилдим санамга номалар пайдо.

30

Дарди гамига ҳаргиз қилма даво, Хувайдо,
Ичгил майи муҳаббат бемуддао, Хувайдо.

Зухд айла, қилма тақво, майхўралик шиор эт,
Майхонада муқим ўл, қилма риё, Хувайдо.

Ишқу муҳаббат ичра ўлдунг, муборак ўлсун,
Шарти муҳаббат улдур: бўлмоқ фано, Хувайдо.

Минг уқбаи пур ошуб ишқинг йўлида бордур,
Ё ҳодийал-музиллин, дер аҳадно, Хувайдо.

Ҳайратдаман, нигоро, йўқ қўлда ихтиёрим,
Сармоя йўқ қўлумда, ғайри ризо, Хувайдо.

Гар тавфи Каъба қилмоқ, эй кўнглум, истор эсанг,
Қил тавфи каъбаи дил, эй порсо Хувайдо.

Ишқида бир санамни девона бўлмасайди,
Васфига қилмас эрдим тил ошно, Хувайдо.

Шитоб айлаб кўзумдин ўтти ногаҳ дилбари раъно,
Олиб кетти хирадни мандин ул бераҳму бепарво.

Намуду ҳам рабуд ўтти паридек ногаҳ олдимдин,
Йиқилдим билмай ўзимни, кетиб ақлим бўлиб яғмо.

Кўзи жаллод, бераҳм баногаҳ пардадин чиқти,
Олурга қасди жон айлаб, қилиб юз нозу истиғно.

Гаҳи хандон, гаҳи гирён, гаҳи атфоллар бирлан,
Юрурман билмай ўзимни, бўлиб Мажнуни бепарво.

Кўнгил жамъини топмасман юрарга эл била бирдам.
Эрурман ғам била ҳамдам, ажаб бошимда бир савдо.

Хувайдо, неча кунлар йиғламай сабру таҳаммул қил,
Ки то ўлмай етушмассан висоли ёрға асло.

Ўзингни садри мажлис қилмаким, бўлғай бало пайдо,
Фақирю хоксор ўлсанг, бўлур Ҳақдин ризо пайдо.

Фалон шайху фалон сўфи дегонга бўлмағил мағрур,
Бу шуҳратдур санго офат, қилур нафсинг ҳаво пайдо.

Ўзингга нозиш этма эл аро «ибн фалонман» деб,
Неча ибн фалонга бўлди ер остида жо пайдо.

Хилофин айлабон нафси бадингни эрипо қилсанг,
Масиҳодек бўлур санга фалак устида жо пайдо.

Мақоминг осмон бўлса, бу нафсинг ройига борсанг,
Осиб Ҳорутдек чоҳ остида бўлғай ийзо пайдо.

Ушал Қоруни бадбахт нафси бадни ройига борди,
Ани жойини қилди оқибат тахти-с-саро пайдо.

Хувайдо, ҳар бало келса, ҳама нафсинг балосидур,
Қочарсан нафси баддин, санга бўлмас ҳеч бало пайдо.

33

Тонгла Худо айлаб нидо деса: «На келтирдинг манга?»
Хижлат била ерга боқиб, дам урмойин тургум мано.

«Қилмобмудим, эй банда, аҳд қилғил дебон
қуллуқға жаҳд,
Бад қилма, қил деб кор саъд» деса, нечук қилгум мано?

«Шайтон аромизда рақиб, қилма ибодат анга» деб,
«Бўлдинг нега анга қарийб» деса, нечук қилгум мано?

«Кўрсатмадимму тўғри йўл, тутгинг нега сан эгри йўл,
Қилмай мани сўзум қабул?» деса, нечук қилгум мано?

«Қилдим сани кўп парвариш, бердим яна алвон емиш,
Қилдинг манго айғил на иш?» деса, нечук қилгум мано?

«Суратда қилмадим ҳўкиз, одам этиб қилдим азиз,
Шукринг қани, эй бетамиз?» деса, нечук қилгум мано?

«Ҳам бермадим шоҳу туёқ, бердим санго кўлу оёқ,
Сўз уққали бердим қулоқ», деса, нечук қилгум мано?

«Айламадим муғ миллати, қилдим Муҳаммад уммати,
Кийдирдим иймон хилъати», деса, нечук қилгум мано?

Йнгла, Хувайдо, зор-зор, қилғен гуноҳинг бешумор,
Раҳм этмаса Парвардигор, анда нечук қилгум мано?

Бўлмағил гофил Худодин сан ўзингга ноз этиб,
«Ман фалон ибн фалон» деб юрмагил андоз этиб.

Ким Худо ёдида бўлса, миру саййидзода ул,
Ҳар киши хидмат қилур кўрса ани эъзоз этиб.

Сан каби «ман-ман» дегон дунёда боқий бормукин?
Қил тамошо ер юзига чашми ибрат боз этиб.

Мунча кўп кибру манж чарлар лаҳад оғзин очиб,
Кунда етмиш мартаба, эй беҳабар, овоз этиб.

Охират фикрини қилди мардуми ҳушёрлар,
«Ман фалон» деб юрди нодон ўзини пардоз этиб.

Саййиду содот улдур, бўлса Ҳақни ёдида,
Бандалик бирла юриб, ўлса амал қиш-ёз этиб.

Шоҳларнинг шоҳи бўлғой тонгла маҳшар даштида,
Юрса мунда ер каби ўзини пойандоз этиб.

Эй Хувайдо, кетти эрлар тўшаи уқбо қилиб,
Сан юрибсан беҳабар дунёда ҳирсу оз этиб.

Ўтгум, дариг, дунёда жавру ситам ўқиб,
Чун булбули ситамзададек дарду ғам ўқиб.

«Дунёни сижжини мўъмину кофирни жаннати»,
Деди расул шоҳи араб ва-л-ажам ўқиб.

Хатти ҳавасни кўп ўқидим, чиқмади савод,
Чиқди саводи хуш манга, ишқи санам ўқиб.

Эрмиш тамоми одамилар мубталои нафс,
Нисён қилур Худойини фикри дирам ўқиб.

Бўлмас адо, Хувайдо, ғами рўзгори дун,
Юрсанг ҳазор сол ани дам-бадам ўқиб.

36

Кўйингни ёстониб нобуд бўлгон хокполар кўп,
Висолингни талаб қилгон эшикингда адолар кўп.

Сани васлингга етмаклик эмас осон, экон душвор,
Аро йўлда неча турлук маломатлар, балолар кўп.

Агар васлин топой десанг, вужуд саҳросидин ўтгил,
Ки анда неча манзил, роҳлар, ақба, даролар кўп.

Қадам бераҳбар кўйма бу йўлга қуловузсиз,
Ки ҳар манзилда деу раҳзану роҳифанолар кўп.

Қоронғуда қадам кўйма чироғи илм зоҳир ол,
Бу йўлда, эй биродарлар, хатар, торик жолар кўп.

Кўринма эл кўзига, қониъу узлатнишин бўлғил,
Агар ганж изласанг узлатда ганжи бебаҳолар кўп.

Қилолмасдур муродин ҳар ким осонлиқ била ҳосил,
Аё солик, бу йўлда не машаққатлар, жафолар кўп.

Ани минг бир жафосини бирига булҳавас ошиқ,
Чидолмас, эй Хувайдо, сан каби суратнамолар кўп.

37

Ичимда ўти ёнодур, тошимга урмас таб,
Жаҳийму нору сақар олдида эрур чу ҳатаб.

Юракда шуъла уродур, алангаси кўкда,
Шарораи нафсимдур фалакдаги кавкаб.

Рагимда қолмади қоним, юракда ҳам ҳолат,
Куя-куя қуриди устихонларим қоқшаб.

Санамни сайди бўлибман, қочорга йўқ ҳолим,
Олибди мурғи дилимни нигори бематраб.

Хати ҳавас ўқидим, чиқмади саводим ҳеч,
Саводи ишқ чиқардим, ўқиб чу бемактаб.

Сўроғи Лайлини айлаб мисоли Мажнунман,
Юродуман югуриб ҳар тараф, Ямину Ясраб.

Сабақни олғон эмодур бу ишқ мактабидин,
Вафода Мажнуни Фарҳод Хувайдойига ўхшаб.

38

Қўл солиб келди санам бир-бир босиб,
Белига ханжар ҳамойилдек осиб.

Айдим: «Эй жоним тасаддуқдир санго,
Бош керак бўлса ризоман, ол кесиб.

Ўлдурур бўлсанг мани бечорани,
Зулфи занжиринг билан ўлдир осиб.

Хоҳ ўлдур, хоҳ куйдур, эй пари,
Қилмоғил аммо юзингдин бенасиб».

Кулди, айди: «Бу кеча хилватдаман,
Шум рақиблар билмасун, борғил пусиб».

Бул Ҳувайдони кўринг, бебахтни:
Борғоли қўймас рақиблар йўл тўсиб.

39

Толеим қилса мадал, бўлса бу оҳим мустажоб,
Ёр ўзи келгаймукин бу хаста аҳволим сўроб.

Қолмас эрди заррача кўнглимда армоним мани,
Ўлсам эрди олдида гулдек жамолига қароб.

Доғу дардидин олиб борсам лаҳадни уйига,
То қиёматга мазоримдин келур бўйи кабоб.

Кўрмасам тонгла жамолингни қиёмат даштида,
Саҳл эрур маҳшар азоби, бу манго қаттиғ азоб.

На қилай жаннатни ман анда юзингни кўрмасам,
Ёрсиз жаннат кўринур кўзима жойи хароб.

Бу Ҳувайдо ёрни дўзах аро кўрса юзин,
Манго ул жаннат, эрур келса ризоман ҳар азоб.

40

Ўқидим дарсхонаи ишқинг ичида бир китоб,
«Ҳошия» ҳам «Шамсия»дин турфа баҳсу хуш жавоб.

Ҳам ўқиб илму адаб бўлдим «Ақойид»хони ишқ,
Мушкулоти илми фикҳдин сўрсалар бердим жавоб.

Зоҳидо, савму салотинг қадри ишқ бозорида,
Бир ярим арзанча йўқ, балким эрур андин хароб.

Соқие, бир коса май бер хумори ашкин қилиб,
Ринд элининг олдида соз айлойин чангу рубоб.

Кирдим ул майхонага пиру мугоним олдидан,
Эй Хувайдо, нч дебон берди манга гулгун шароб.

41

Кўрмасам, дилбар, юзингни бўлди аҳволим хароб,
Раҳм этиб келсанг на бўлғой, хаста ҳолимни сўроб.

Ҳоли бемори гариб сўрмоқ савоби беадад,
Эрмиш, эй ёрим, санга ҳаргиз керакмасму савоб?

Соия ғамда қолибман, кулфатимдур беҳисоб,
Тегмади ман заррани бошига ҳаргиз офтоб.

Толени бебахт забунимдур, нетай, эй дилрабо,
Келмадинг «оё, нечуксан» деб мани ҳолим сўроб.

Оҳ урсам, сақфи гардунга тегор оҳим ўти,
Шидлатидин ўт чиқиб, айлар садо, йиғлар саҳоб.

Қил ҳазар оҳим ўтидин, эй нигори нозанин,
Бўлса жўшон еру кўк оҳимга сигмас ҳеч тоб.

Неча йилдирким, нигоро, остонинг ёстониб,
Супуриб мужгон билон сепдим кўзим ёшидин об.

Қилмадинг ҳеч лойиқоти хизматинг, эй моҳрўй,
Орий-орий боқмадинг бетолесымдин беҳижоб.

Эй Хувайдо, юрмадинг сан бир дами беғам бўлиб.
Хотиринг бўлди саранжом, оқибат бўлгунг туроб.

42

Қошингга сажда қилдим мисли меҳроб,
Қаро зулфингга қўйдим жонни чирмоб.

Кўзингни ғамзаси тийри балойи,
Сипар қилсам анго жон тутмағой тоб.

Хаданги кипригингдур ханжари тез,
Кўёр ҳар дам мани қонимга булғоб.

Нигоҳинг мисли оҳуйи рамида,
Ёниб бир боқишингдин бўлди дил об.

Юзинг гул, лабларинг лаъли Бадахшон,
Сўзинг ширинлиги недин олур об?

Даҳонинг ғунчау гулу тишларинг дур,
Қадингдур сарв, рафторинг эрур об.

«Алиф»дек қоматингни, эй нигорим,
Саломинг «лом алиф»дек солди тўлғоб.

Санингдек нозанинга бул Хувайдо
Нечук жон бермасун, эй дурри ноёб!

43

Шаҳсуворимни кўрунг: келди ёмон аччиғланиб,
Форат айлаб бузғоли кўнглимни мулкин отланиб.

Кўп ғазаб бирла келибдур ошиқин ўлдирғали,
Қоши ёсини қуруб, мужгон ўқини кезлатиб.

Турфа жаллоди париваш, раҳмсиз қаттиғ кўнгили
Олди жоним қобиз ул-арвоҳ янглиғ кучланиб.

Ўлдирурга келди ёрим бошим узра ҳойнаҳой,
Ғамзасин жаллод этиб, кирпик қиличини олиб.

Турфа айёру ситамгар ошиқин куйдурғони,
Қош қоқиб, кулуб боқиб, турфа қилиқларни қилиб.

Эй Хувайдо, қочмоғил, қилди жафо бисёр деб,
Ошиқ эрсанг, ҳар жафосини кўтар турма ётиб.

44

Ҳажр саҳросида қолдим, ўтди мандин офтоб,
Заррадек афтону хезон бўлди аҳволим хароб.

Шашқатор оқти музумдин кўз ёшим дарё бўлиб,
Дажлау Жайхун, Фирот олдидадур мисли саҳоб.

Кўрмадим оламда сандек раҳми йўқ, қаттиғ кўнгил,
Жон чиқорга еттию бир келмадинг ҳолим сўроб.

Интизори бир нигоҳинг ман бўлиб, эй моҳрўй,
Остонингда ётиб бўлгумдурур охир туроб.

Ҳажр чўлида манам ташна ғазола югуриб,
Топмадим, эй жон, ман васлинг саридин қатра об.

Ҳар жафоким ёрдин келса, Хувайдо, сабр қил,
Оқибат мақсад топарсан, қилмоғил ҳаргиз шитоб.

45

Кўрунг ул шаҳсуворимни келур нозу итоб айлаб,
Ўзига, бош кесиб, қонимни тўкмакни савоб айлаб.

Бошимни кессанг, эй ёрим, бошимда бир дам ўлтирғил,
Ялоқда итларинг ичсун мани қоним шитоб айлаб.

Қаро қонимни ичмаклик мубоҳи итларинг эрди,
Рақиби русияҳлар ҳам ичар қоним шароб айлаб.

Умидим бул эмас эрди, тасаддуқ ман бўлой сандин,
Узарсан аҳду паймоним танобини шитоб айлаб.

Нечук ўтни манга солдинг, юроғу бағрим ўртонди,
Чиқар кўкка булут оҳим фалакни печитоб айлаб.

Аё эй дилбари нозик, рақибларни сўзи бирлон,
Олурсан танда жонимни, мани юз минг азоб айлаб.

Айирмакда сани мандин рақиблар кечаю кундуз
Қурорлар гирд-кўйингни мўролаб, печитоб айлаб.

Ғариб мискин Ҳувайдони рақиблар шарридин, ё Раб,
Ўзинг тутгил паноҳингда дуосин мустажоб айлаб.

46

Бул эгиз тоғларга чиқдим оҳу во вайло уруб,
Юрагим тўлгон учун ғам-ғуссадин фарёд уруб.

Жазбан ишқинг тегибдур, тортаман: «ё ҳўйи, дўст»,
Санъати Парвардигоримга томошолар қилиб.

Ҳоли зоримдан мани беғам кишиларга не ғам,
Дардманд ўлса киши, йиғлар мени ҳолим кўруб.

Кўнглум ичра дард кўпдир, ман билурман дардни,
Кўрсатиб бўлмас юрак бедардларга чок уруб.

Тош уриб кўксимни ёрдим «қайдасан, эй дўст», деб,
Нолишимдин нолиш этти санги хоро сув бўлиб.

Дунёни сайқал урубон изласам топқоймуман,
Эй Ҳувайдо, ишқ дардига даво элдин сўруб.

Бўлмағил мағрур ўзингга қуввати бозу кўруб,
Чечма наълингни оёғингдин йироқда жў кўруб.

Ваъдаси ёлғон эрур, золи фалакни билма рост,
Кўрсатур санга сароб, хушҳол бўлма сув кўруб,

Ҳеч киши етгон эмасдур дунёнинг поёнига,
Ёш аёллардек югурма сўнгидин оҳу кўруб.

Дуняни кори ду ранг ҳар кимга бир ранг кўрсатур,
Бўлмағил ғофил гули раънони сен як сў кўруб.

Акс эрур кори жаҳон, зинҳор боқма аксига,
Давлати ҳуснунгга мағрур ўлмағил, кўзгу кўриб.

Чургулур бу чархи кажрав гоҳи ўнгу гоҳи сўл,
Эътимод этма, Хувайдо, сан ани як сў кўруб.

Кўринг бетолёимни: келмади олдимга ёр имшаб,
Жароҳат бўлди бағрим кўп, қилиб фарёду зор имшаб.

Ёним ерга тегор эрди, ўлиб кетсам қиёмат кун,
Келиб ҳолимни сўрса эрди чашми пур хумор имшаб.

Бўлиб масрур бу дунё мулкига сигмас эдим ҳаргиз,
Юзимга каж уриб, сўз қотса эрди ул нигор имшаб.

Сулаймон ҳашмати ҳам мулки Искандар билур эрдим,
Оёғи нақшини қилсам эдим бўсу канор имшаб.

Берурда жон бўлур эрди манго жон аччиғи осон,
Келиб олдимда турса эрди зулфи тобдор имшаб.

Озингни кўрмай ўлса то қисмат вақти бўлгунча,
Ётар йиғлаб Хувайдо гўр ичида зор-зор имшаб.

49

Ногаҳон ақлимни олди бир пари порсо келиб,
Телба айлаб эл аро, ул шўх бепарво келиб.

Кўриниб аввал ўзи сўнгра ёшунди пардага,
Дил олиб бир шевада қилди мани расво келиб.

Уйдаман, ёбондаман эрмас хаёлимдин йироқ,
Кўринур жоним кўзига дилбари баржо келиб.

Сувдин айриғон балиғдек ётаман бошим уруб,
Сўрмади ҳолимни ул бераҳм, бепарво келиб.

Қолмади сабру қарорим бир замон ўлтургудек,
Қилди саргардон Хувайдони ўшал барно келиб.

50

Берма дил дунёи дунга боғу бўстонин кўруб,
Ибрат олғил барчани жойи гўристонин кўруб.

Ҳеч кишига қилғони йўқтур вафо бу рўзгор,
Дину дил барбод берма коҳу айвонин кўруб.

Жумласин ҳасрат билан ташлаб кеторсан оқибат,
Кўп суюнма дунёни моли фаровонин кўриб.

Дунё монанди ўлимса, тишлаб ўтти неча ит,
Тишлою сан ҳам ўторсан эмди қолғонин кўруб.

Бу ўлимсани тошиб, бир-бирини тишлашиб,
Ўдилар кўрмай вафосин коҳиши жонин кўруб,

Ман санинг деб ваъда бергон нечаларга бу палид,
Йўқ вафоси, билдилар кулл аҳди ёлгонин кўруб.

Толиби дунё, Ҳувайдо, бўлмағил, бўл Ҳақ талаб,
Юм кўзингни дунёдин тонгла пушаймонин кўруб.

51

Эй биродарлар, ман ўлсам, йиғламанг иззат қилиб,
Сақламанг, борур еримга йўл беринг суръат қилиб.

Бўсаго остига ташланг хор этиб осий танам,
Айтингиз: «Нега Худога ўлмадинг тоат қилиб?»

Осий танга ювмаған бўз ҳайфдур, қилманг кафан,
Айлангиз эски чафонимни кафан рағбат қилиб.

Ип солиб, судранг оёғимдин лаҳадга борғуча,
Ким мани кўрса, Худога йиғлағай ибрат қилиб.

Шумлуғунгдин биз қутулдик, деб ҳама пиру жувон,
Тобутимни орқасидан тош отинг кулфат қилиб.

Бул Ҳувайдо гарчи осийдур Худо даргоҳида,
Қўл очиб айланг дуо, руҳимга сиз шафқат қилиб.

52

Қошимдан ўтти санам нози ошиқона қилиб,
Кўнгилга ўтини солди, ёшим равона қилиб.

Баҳор мавсуми унди кўзимни қони билон,
Баҳор дашти уза лолалар нишона қилиб.

Ҳамиша қон ютаман, гунчадек бўлиб хомуш,
Кулорман элга бассе дардини ниҳона қилиб.

Ҳазор мартаба йиғлаб кўйи сари бордим,
Қошимга чиқмади ул уйқуни баҳона қилиб.

Ман ғариби ситамкашни куйдуруб дилбар,
Кўзимдан ўтти бу дам кокилини шона қилиб.

Соғинса ёр жамолин Ҳувайдойи мискин,
Борур куйига они ўт сўроб баҳона қилиб.

53

Эмас узлатнишинларга тамошойи жаҳон ҳожат,
Сўзи зикри Худодир, анго эрмас мардумон ҳожат.

Ўтуб амморадин мутмаъинага бўлиб восил,
Жунун даштида юрганларга эрмас ошу нон ҳожат.

Топибдур парвариш элдин, қочиб саҳро аро Мажнун,
Дарахти кўҳдек анго эмасдур боғбон ҳожат.

Бўлуб ҳайрони дийдори уруб ўтга ўзин ҳар дам,
Куяр парвонадек ошиқ, анго эрмас забон ҳожат.

Томошойи тажалли қилғучи ҳушёр эрларга
Эмас ёзу баҳорон ҳам зимистон, бўстон ҳожат.

Шаҳиди ишқ бўлғонларга тонгла қилса хун даъвойи
Анго дийят жамолидур, эмасдур қонга қон ҳожат.

Ҳувайдо, ошиқ эрсанг, сан қўлунгни дунёдин ювгил,
Эмасдур раҳ равонларга турор жо, хонумон ҳожат.

54

Ҳеч киши кўрганмукин ушбу жаҳонда рўйи дўст,
Жумлаи зурроти оламдур гадойи кўйи дўст.

Ман юрувдим баҳри бар оламни излаб дўст деб,
Бир нишона топмадим чандон юруб ҳар сўйи дўст.

«Наҳну ақраб» деди ёрим, ваҳ, нечук туштим йироқ,
Жон димоғига келодур ҳар тарафдин бўйи дўст.

Дарди ўтдек жон уйи ичра тушубдур дўстнинг
Дуди чиққай деб юракдин тортаман «ё ҳуй»и дўст.

Дарбадар юрдум сўроғлаб, бир нишоне топмадим.
Ер юзида айладим чандонки жустужўйи дўст.

Сўзларининг тотлиги қилди пари янглиғ асар,
Телбалардек эл аро қилдимки гўфтугўйи дўст.

Жон берур дамда Ҳувайдо, бўйнуго тушгаймикин,
Ресмони дор янглиғ кокили ҳиндуийи дўст.

55

Ким Сани ёдингда бўлса, топмагай ҳаргиз вафот,
Бехабардур кимки Сандин, мурдадур эрмас ҳаёт.

Талх эрур кому забоним Сандин ўзга сўзласам,
Эй Сани дардинг тилимда беҳтар аз қанду набот.

Дарди исён бирла бўлса кимки бемору заиф,
Тилга отингни кўп олса дардидин топқай нажот.

Хизматингдин ким қочар, шарманда бўлғай оқибат,
Ким Санго хизмат қилур, икки жаҳон бўлмас уёт.

Мунда ким йиғлар Санга оҳини айларсан қабул,
Анда суд этмас йиғи етконда вақти кишту мот.

Сақлагил бир яхши от ўзинга ҳаргиз ўлмасун,
Эй Хувайдо, соқлагунча йилқида минг яхши от.

56

Эй сани ишқинг билан девона бўлдум оқибат,
Шамъи ҳуснинг устида парвона бўлдум оқибат.

Тушти кўнглим ичра дардинг телбалардек, эй пари,
Кулли оламдин кечиб, бегона бўлдим оқибат.

Эй жамолинг шавқи бирлан ғам шаробидин ичиб,
Билмадим жону жаҳон мастона бўлдим оқибат.

Телбаи ишқинг бўлиб, айбу қабоҳат сўзладим,
Элга кулгу бозийи тифлона бўлдим оқибат.

Қой кунни суйдим сани кетти кўнгилдин шодлик,
Туну кун ғам хайлига ҳамхона бўлдим оқибат.

Элу юртумдин кечиб, узлатнишинлик «ҳу» қилиб,
Чугз янглиғ соҳиби вайрона бўлдим оқибат.

Волау ҳайрон саросима бўлуб, эй жони дил,
Билмайин айлар ишим, ҳайрона бўлдим оқибат.

Дил бериб Санга Хувайдо кўрмайин дил жамъини
Чун хазон яфроғидек ҳар ёна бўлдим оқибат.

57

Жумла жонлик халқга кофий эрур нўъмои дўст,
Ишқ элининг тўъмасидур доимо олойи дўст.

Тоғу тузлар, қурту қуш ҳозир эрур ман беҳабар,
Тошу туфроғу гиёлар, жумла дар савдон дўст.

Кун чиқардин кун ботарга юрудим элдин сўроб,
Барча ҳайрон билмади ҳеч офарида жойи дўст.

Юрудим арзу само, кўрдим ҳама ҳайрон ёр,
Ҳеч жойе топмадим ман бўлса беғавғойи дўст.

Билдилар поёни йўқ деб бу жаҳонни мулкани,
Бир қиё кўз солмадилар ошиқи шайдои дўст.

Жон уйин покиза қилғил қолмасун гарду ғубор,
Ман эшиттим ғайбдин покиза дил маъвои дўст.

Эй Ҳувайдо, хизмат этмай дўстдин қилсанг тамаъ,
Оқибат сандин узулғой бора-бора ройи дўст.

58

Кўз очиб қилдим томошо жумла эл ҳайрони дўст,
Бўлдилар топмай нишонин жумла саргардони дўст.

Чўлу саҳро, рўйи дарёни тамошо айладим,
Халқ этибдур ҳарнаким билдим ҳама урфони дўст.

Ақли доно, чашми бийно бизга инъом айлади,
Қайси номард айламайдур жонини қурбони дўст.

Хоҳ кофир, хоҳ мўъминдур анинг эҳсониди
Ом эрур жумла халойиқлар аро эҳсони дўст.

Қочмоғил, эй бандаи мўъмин, карамни хонидин,
Бир замоне холи эрмас неъматиди ғуфрони дўст.

То жамолин кўрмагунча жаннат ул-маъво аро,
Тоza бўлмас жон уйидин дарди бедармони дўст.

Анжуман ичра, Хувайдо, ўтти умринг доимо,
Бир шаби хилват ичинда бўлмадинг меҳмони дўст.

59

Бу дунё мулкига келмак эмас фикри ватан боис,
Фараз келмаклигим булдур ўшал гул пийраҳан боис.

Юборди дунёга бизни Худойим озмойишга,
«Манга қилғил ибодат» деб, эмас боғи чаман боис.

Қилибсан молу пул пайдо, дегил эҳсон учун йиғдим,
Худо йўлида сарф айла, дема гўру кафан боис.

Нишони бандалик улдур Худони зикрини қилмоқ,
На булким, айламак бўлса ғами фарзанду зан боис.

Саги нафсинг оч тутғил, Худони зикрини айтиб,
Санга эрмас муносиб тарбият қилмоқ бадан боис.

Хувайдо, бандалик улдур ҳариси зикри Ҳақ бўлмоқ,
Муносиб бандаликга бўлмағай ҳирси саман боис.

60

Дунёда ҳойу ҳавас қилмоқ абас,
Бир Худодин ўзгани суймоқ абас.

Зарра тақвою риёзат қилмасанг,
Муршиди комилга қўл бермоқ абас.

Ишқи Ҳақ бирла қаландар бўлмасанг,
Деҳ-бадеҳ сайёҳлиқ қилмоқ абас.

Бир ғарибни кўнглини шод айласанг,
Йўл босиб Каъба сари бормоқ абас.

Водийи фақру фанони кезмайин,
Қўл олиб ўзини пир этмоқ абас.

Олмаса асрорлардин ул хабар,
Шайхлик ўрнида ўлтирмоқ абас.

Нафси бадни ўлтуруб руҳ шавқида,
Ўлмаса, рақсу самоъ урмоқ абас.

Водийи ҳайратда ҳайрон ўлмайин,
Эй Хувайдо, «ҳойи ҳу» этмоқ абас.

61

Адамни мулкидин келмоқ Худони изламак боис,
Ани ташлаб эмас ҳою ҳавасни хушламак боис.

Қилиб ҳар гўшани манзил, Худони зикрини қилғил,
На булким эл аро беҳуда сўзни сўзламак боис.

Гунаҳ қилмас киши йўқтур бу дунё мулкида асло,
Гуноҳингни мукофоти надомат айламак боис.

Бўлурсан кофири мутлақ Худодин ўзгани этсанг,
Дам урмай гунчадек элга юрак қон айламак боис.

Мусулмонлик йўли борик, юрғил бир қил устида,
Оёғим тоймағай деб бандага хавф айламак боис.

Хувайдо, бу тириклик олдида албатта ўлмак бор,
Тириклик ҳосили улдур ибодат айламак боис.

62

Бир дамингни, эй дило, ўткармағил бекор ҳеч,
Бир оғиз сўз сўзлама беёди ул дилдор ҳеч.

Ҳар киши беҳуда сўз айтса, анга солма қулоқ,
Бўлса беёди Худо, бу жумлаи гуфтор ҳеч.

Зикри Ҳақ айтмас оғиз гўё шикофи том эрур,
Бошким бемағз эрур, чун гунбази дуввори ҳеч.

Ул кишида бўлмаса бўйи муҳаббат заррае,
Калхажмаждек доимо иши ани мурдор ҳеч.

Бутса кимнинг номасини котиби қудрат сиёҳ,
Айласанг юз минг насиҳат, анга қилмас кор ҳеч.

Мурда дилларга насиҳат айламак жон қоҳиши,
Йиғлаган бирла тирилмайдур ўлик бекор ҳеч.

Бўлса гар нақди матоъингким азалдин носара,
Эй Ҳувайдо, бўлғуси бу гармаи бозор ҳеч.

63

Нафас «ҳу» чиқмас оғиздин беёди дилбар ҳеч,
Димоғинг олмаса бўйе, анга муанбар ҳеч.

Ҳадафга тегма каж ўқ, камондадур на айб
Ки бермас эгри пиликлар дуруст бовар ҳеч.

Қадингни хибчасида ҳар тарафга майлон қил,
Маҳалким ўтса, эгилмас дарахти навбар ҳеч.

Бу дамни ушла ғанимат, муҳаббат, эт ҳосил,
Худони ёдида бўлғилки, молу зевар ҳеч.

Жаҳонни зери нигин айласанг Скандарвор
Ажал чу етса, бўлур давлати Скандар ҳеч.

Етушса мири ажал бузғоли нав тан мулкини
Бўлур асос амиру таслим лашкар ҳеч.

Жаҳон эрур гузарон, соқиё, пиёлани сун,
Бўлур юмуб кўз очиш ичра пойи то сар ҳеч.

Ҳазор мартаба йиғлаб, Ҳувайдо, ёлборсанг,
Ўлимга қилмас асар оҳу дийдаи тар ҳеч.

64

Уётиб айлаған элдин намозу тоат ҳеч,
Ибодате қилодур кимки бемуҳаббат ҳеч.

На кори хайр қилибсан тилингга олма ани,
Бўлур кишига бориб сўзлагон саховат ҳеч.

Жаҳонни молини қилсанг замонеда эҳсон,
Кетор савоби ани, қилма зарра миннат ҳеч.

Ўзингга қўйма бино мол ила пулим бор деб,
Сафоли маҳз эрур қилмасанг саховат ҳеч.

Юмиб кўз очгуча йўқ айшу роҳати дунё,
Бор эрса санда хирад, қилма анга рағбат ҳеч.

Ҳалоки нафс бўлубдур тамоми одамилар
Аларнинг кўнглида йўқ ҳайбати қиёмат ҳеч.

Узорда жони азиз аччигидин ул ҳолат,
Бўлур на кўргон анинг умрида ҳаловат ҳеч,

Сан, эй ғариб Ҳувайдоки, реги саҳродек
Гуноҳи беадад этиб, қилмадинг надомат ҳеч.

Кеча ўтти, тонг отти, бўлди кеч,
Беҳабарсан, умринг ўтти, бўлди ҳеч.

Туну кун афтону хезон югуруб,
Калҳамаждек дунёга кўп урма ҳеч.

Ҳазрати Нуҳи набий минг йил яшаб,
Оқибат бўлди ул эрнинг умри ҳеч.

Мунча кўп кибру мани чандин ҳавас
Юзга етмас умрига, эй ақли ҳеч.

Дунё сандин кечмағой қил ёди Ҳақ,
Юм кўзингни дунёдин, сан эмди кеч.

«Манга уммат бўлмағай ёлғончи» деб,
Айди асҳобига ҳазрат эрта-кеч.

Рост айғил, эгри ҳаргиз сўзлама,
Эй Ҳувайдо, келса бошингга қилич.

Ёрға ман зорни ўлдирмаки бўлди мубоҳ,
Чун Насимий бу терим сўйдирмаки бўлди мубоҳ.

Ҳар кеча хилват ичида шамъи ҳуснунг ёндуруб,
Ман каби парвонани куйдирмаки бўлди мубоҳ.

Доимо айлаб мани бечорани бемори ғам,
Хору хасдек зерипо қилдирмаки бўлди мубоҳ.

Гаҳ-гаҳи ман зорни кўздин солиб ул дилрабо,
Телба айлаб, дарбадар юрдирмаки бўлди мубоҳ.

Жон кўзиға ҳар замон нури тажалли кўрсатиб,
Мавҳ рухсори мани қилдирмаки бўлди мубоҳ.

Қаҳр этиб мискин Ҳувайдога санам ҳар рўзу шаб,
Юз жафоу жавр анга қилдирмаки бўлди мубоҳ.

67

Дилингни қора қилиб ётма, қил наззораи субҳ,
Кўнгилни тоза қилиб, айла истихораи субҳ.

Кўзингни уйқудин оч, карвони шаб кўчди,
Садон «кўч» қилур ҳар тараф наққораи субҳ.

Ётарсан уйқуда токай, уйонгил, эй гофил,
Кўзингни оч, назар эт қолмади ситораи субҳ.

Ўторда файзи саҳар ётмагил кўпуб уйдек,
Ёғар, бошингни кўтар, файзи бешумораи субҳ.

Саҳарлар уйғониб ўлтур, гунаҳни ёд айлаб,
Ёқонгни йиғла тутуб, тарқамай ситораи субҳ.

Кўнгилни томиға энди Ҳувайдо файз оби
Ўзунгни айлаки, ҳозир тўлар фаввораи субҳ.

68

Сандин ўзга сўзласам бўлғой забону ком талх,
Сансизин солсам таом оғзимға, ҳар ошом талх.

Эй сани ёдинг эрур Кавсар шаробидин лазиз,
Ўзгани оғзимға олсам, бўлди ҳар ошом талх.

Ким сани ишқингда, жоно, умрини хуш айлади,
Бехабарлик бирла ўтғон умр эрур модом талх.

Бир кеча кўйунгга борсам, эй нигори нозанин,
Шум рақиблар учради, берди манго дашном талх.

Ким санга бегонадур бердинг анга ишрат майин,
Ман ғариб бечорага бердинг жафодин жом талх.

Сансизин сабру қарорим қолмади, эй моҳ рўй,
Жони ширин эрур жисмимда беором, талх.

Жонни ширин дейдилар, ман билмадим ширинлигин,
Заҳрдек жон бўлди сансиз манга ҳар айём талх.

Чун давот эркан азалдин бу мани бахтим қаро,
Қилмади ёрим жафо¹ ҳам манга бир оқшом талх.

Эй Хувайдо, ишқ ишини аввалидин пухта қил,
Мева эрмас² гарчи ширин бўлса андак хом талх.

69

Дамодам айлади ширин лабидин бўса то густоҳ,
Қадаҳ ушбу жиҳатдин чургулур майхонада густоҳ.

Бўлуб васли рухи бетоқат ўлғон базми шамъин кўр
Ки, хуррамликдин айлар ҳар замон бошин фидо густоҳ.

Камарни бу жиҳатдин кўксидур сурух, эй бадху,
Қучубдур сарвингни ҳар рўзи балким борҳо густоҳ.

Ҳарими кўйунгга, жоно, мани бемор етгойму,
Кафи пойи итингни кўзга қилсам тўтиё густоҳ.

¹ матнда «жафо», маънан «вафо» бўлиши керак.

² матнда «эрур»

Қилиб майхонада пийри муғоним олдида лутф эт,
«Май ич» деб эй Хувайдо, косан май соқие густоҳ.

70

Зулайҳойи замон, ишқ офати даврондурур ул шўх,
Малоҳат Мисри ичра Юсуфи Канъондурур ул шўх.

Ўтубдур бу жаҳондин Ширину Узро ва ҳам Лайло,
Алардек нозанин, сиймин бадан Чимёндурур ул шўх.

Келадур қўл солиб бир-бир босиб мастона-мастона,
Ажойиб нозанин ширинлиқо жонондурур ул шўх.

Кийибдур хилъати гулгун солиб тортку ярошуққа
Бошида дона-дона гавҳари ғалтондурур ул шўх.

Хувайдо ушбу ҳолатни кўруб ҳайрон бўлиб қолди,
Деди: кўнглумга жаннат ҳури ё ғулмондурур ул шўх.

71

Сани дардингни айтурман саҳарларда уруб фарёд,
Урарман ерга бошимни дебон, эй ёр, сандин дод.

Азиз умрим адо бўлди, сани бир келмади раҳминг,
Яқин бўлдум ўлурға, келмадинг, эй кўзлари жаллод.

Манга эмди, оё кўнглум, умиди шодлик йўқдур,
Кеторман доғи ҳасратда бу дунёдин бўлуб ношод.

Қутулгим йўқдурур дардингдин асло мунда, эй ёрим,
Жамолингни кўруб жаннатда ғамдин ўлмасам озод.

Қиёмат кун яқом йиртиб, қўпорман дод деб гўрдин,
Қилурман эл аросида сани дардингни айтиб дод.

Юзингни кўрмасам жаннат ичида, эй дилоромим,
Қилур оҳим ўти саккиз беҳиштгни куйдуруб барбод.

Ғазаб айлаб, Ҳувайдони агар солсанг тамуғ ичра,
Фигону нолама дўзах чидолмай, айлагай фарёд.

72

Эй сани дардинг эрур дўзах азобидин шадид,
Бўлмади кам дардинг асло бўлди кун-кундин мазид.

Ман Ҳусайни вақти эрдим ташнаи оби зилол,
Карбалои ишқ аро қилди мани ҳажринг шаҳид.

Турфа қаттиғ дард солдинг жонима, йўқтур даво
Эмди, эй дилбар, кесибман танда жонимдин умид.

Тийғи ишқинг захмдур марҳам қилурға билгусиз,
Бўлса эрди кошки захми таним узра паид.

Эй Ҳувайдо, йиғлама сабру таҳаммул пеша қил.
Бир кун албатта кўрарсан, бўлғусидур рўзи ийд.

73

Ошиқи содиқни қилгон оҳу афғони лазиз,
Ишқ ўтида куйгон элни бағри бирёни лазиз.

Куйдиму ёндим фироқинг ўтида, эй нозанин,
Раҳм қил ман хастага, эй лаъли хандони лазиз.

Жаннату ҳуринг керакмасдур манга, то кўрмасам
Гул юзингни анда, эй кўйи гулистони лазиз.

Ҳажр саҳросида ман ҳайрону сарсон, ташналаб,
Қатрае тутма дариг, эй оби ҳайвони лазиз.

Эй сабо, еткур саломимни ўшал жононаға,
Бир-бир айлай рози дил, эй шарҳи ҳижрони лазиз.

Истадим арзу самовоту алодин то саро
Ҳошалиллоҳ, ўлса сандин ғайри жонони лазиз,

Кўп пари ишқу ҳавосида, Ҳувайдо, бор эдим,
Топмадим сандин, нигоро, ғайри бир жони лазиз.

74 74

Шарбати лаълинг эрур жондин алаз,
Ҳам каломинг оби ҳайвондин алаз.

Ишқ элига қоматингни жилваси,
Жилваи сарви хиромондин алаз.

Гарчи ширин дедилар ҳайвон сувин,
Йўқ калом лаъли жонондин алаз.

Лабларин васфин қилиб сар то сарим
Шаккар ичра барги райҳондин алаз.

Бул Ҳувайдоға ғамингни лаззати
Шаҳддек ширин, бал андин алаз.

75

Эй нигоро, сўзларинг жонимга шаккардек лазиз,
Бошима зулфи сиёҳингдурму афсардек лазиз.

Оташи ҳажри фироқинг ошиқа бўлмиш насиб,
Доимо дарду ғаминг қанди мукаррардек лазиз.

Шарҳи аҳвол айласам, ағёр сўрмас дардими,
Сан каби йўқ меҳрибони сўзи кавсардек лазиз.

Истадим ёри мувофиқ, бу жаҳонда топмадим,
Йўқ карими бандапарвар манга дилбардек лазиз.

Бул Ҳувайдоға ғазаб айлаб рақиблар олдида,
Ёшурун лутф этгучи шўҳи ситамгардек лазиз.

76

Эй сани дардингдин ўлди соҳиби вайрона чуғз,
Вей, сани ҳажрингда тушти нолау афғона чуғз.

Гўшаи вайронани тугти сўроғинг қилиб,
Қисмати бўлди азалдан даҳр аро вайрона чуғз.

Боиси бахти сиёҳу толен, иқболи паст,
Бўлмади ҳаргиз муяссар болу пар ҳарёна чуғз.

Доимо бўлди талабгорию ҳосил қилмади,
Гарчи холий ўлмади дунёда ҳар кошона чуғз.

Эй Ҳувайдо, соҳиби вайрона бўл дунё аро,
Даҳрким вайронадур, зи ақлу ҳам мардона чуғз.

77

Жонга йўқ ул лаъли ҳамродин алаз,
Чунки йўқ махмура саҳбодин алаз.

Лутф чоғи нутқи руҳафзо лабинг,
Тифл экан лафзи Масийҳодин алаз.

Талх дашноминг мазоқи жонима
Шарбати шаҳду мусаффодин алаз.

Жонни қилмасдим баҳойи бўсаси,
Ўлса ул лаъли шаккарходин алаз.

Ишқдин пинҳон маразлиқ комима,
Сўзларинг димўйи сафродин алаз.

Бу Хувайдойи ҳақиру осийга
Йўқ физоийи зикри мавлодин алаз.

78

Бул дунёдин ошиқни асло хабари йўқдур,
Бошига қилич келса, андин тойори йўқдур.

Мардона белин боғлаб хизматда туриб ошиқ,
Маъшуқи сўзидин тош ҳаргиз қилори йўқдур.

Барқ ўхшаш бўлиб ҳар дам оламга ёғилса ўт,
Монанди самандар ҳеч ўтдин тойори йўқдур.

Ўтруға туриб ҳар дам ҳар тийри бало келса,
Кўксини очиб ошиқ, ўзга сипари йўқдур.

Ким даъвойи ишқ этса, даъвоси таноқиздур,
Рухсораи зард ила оҳи саҳари йўқдур.

Кўп булҳавас ошиқлар ўзини билур ошиқ,
То кечмагунча жондин, ошиқ бўлори йўқдур.

Ҳар ким бу чаман ичра гар кўрса баҳам бўлмас,
Кўргали тиконсиз гул хуни жигари йўқдур.

Ёлгон ҳама «ҳу» дейдур «ҳу» дарди бўдур ўзга,
Ҳар оҳану ҳар сангни, яъни шарари йўқдур.

Бу ойинаи кўнглунг зангори гунаҳ босмиш,
То бўлмағуча ул соф, ёрим назари йўқдур.

Умрингни хуш ўткаргил сан зикри Худо бирла,
Жон кетса азиз гандин, қайтиб келори йўқдур.

Айёми тирикликни, эй дўст, ғанимат бил,
Келса бу ўлим шоми, тонги отари йўқдур.

Тонг оттию кеч бўлди, умр ўттию ҳеч бўлди,
Тушти бу қоронғулик, шамсу қамари йўқдур.

Девона Хувайдосан, помоли халойиқ бўл,
Кўп тепмагунча бу лой, чинни бўлори йўқдур.

79

Боқсам бу жаҳонга ҳамада дарду алам бор,
Ҳар одамнинг кўнглида бир зайлида ғам бор.

Ғамсиз кишини топса бўлурму киши излаб,
Бу пайки дилим дейдики, ғамсиз киши ким бор?

Кўп хатти ҳаваслар ўқур эрдим бу кўнгилда,
Синдурди ажал эмди, давоту қалам бор.

Минди бу қароу оқ буроқ устига умрим,
Илғаб бородур турғали бир они не дам бор.

Бўлмади жудо бир-биридин шодию ғам ҳеч,
Бу жисми азизим ичида ҳар ду баҳам бор.

Оре, ўтодур ушбу тариқа била умрим,
Тақдири азалдин била олмам на рақам бор.

Сад сол бино қилсанг агар уй била ҳам боғ,
Ер қўйнида ўзга санга боғу на ҳарам бор.

Дунёда Хувайдо нафасе урмади шоди,
Ҳай-ҳай анинг бағрида кўп хори ситам бор.

80

Худони йўлига кирмак деманглар кори осондур,
Азиз жондин кечиб, бош ўйнамоғлиғ кори мардондур.

Ажаб поёни йўқ йўлдир, арода кўп хатарлар бор,
Анинг учун ҳама солиқ бу йўл устида қолғондур.

Фақирлик метинин урмай, такаббур тоғини кесмай,
Вужуд саҳросидин ўтмай қачон йўлинг намоёнду.

Ўшал саҳро аро юз минг даранда, аждаҳолар бор,
Аларни қатл қилмай, демағил: ўтмаклик осондур.

Бу йўл турфа қоронғудур, чароғи илми зоҳир ол,
Асокашсиз қадам қўйма, тойор ерлар фаровондур.

Вужудин ақбасидин олийҳиммат мардлар ўтган,
Ки беҳиммат кишилар бу доvon остида қолғондур.

Хувайдо, ўз дилингда қилмағил даъвои ошиқлик,
Ҳануз ужбу риё остидасан, бу даъво ёлғондур.

81

Сани Лайло, аё дилбар, мани Мажнун гадо дерлар,
Гадоларни тариқи ишқ ичинда подшо дерлар.

Қаю ошиқ топибдур бу жаҳон мулкида роҳатни,
Анинг учун балони ишқ хайлига раво дерлар.

Агар тийри бало келса, очиб кўксин сипар айлаб,
Турурлар ўтруга ҳар дам, на келса, марҳабо дерлар.

Балою меҳнати дунё насиби бўлди ошиқни,
Азалдин мард ошиқни балоларга ризо дерлар.

Бу ишқнинг дардига, эй дўстлар, ҳаргиз даво йўқдур,
Тамоми дардларга ишқ дардини даво дерлар.

Хувайдо, дунёдин беишқ ўткарма ҳаётингни,
Неча кун ишқ ҳосил қил, умрни бевафо дерлар.

82

Табибо, кел бери ҳолимни кўргил: на иложим бор,
Карам айлаб, қўлим тутгил, билолмам на мизожим бор.

Чунон девонаман, билмам на эрмиш оламу одам,
Гаҳи ширу шакар манда, гаҳи милхи узожим бор.

Чароғи бу жаҳонни «ло уҳиббу-л-офилин» дерлар,
Кўнгилни уйини равшан қилур, ўчмас сирожим бор.

Эрурман подшоҳи худ ғуломим Қайсари Руми,
Вужудим тахтида бир салтанатлик тахти тожим бор.

Диловарлик қилиб нафсимни ҳар дам йўлини урдим,
Анинг учун санамнинг олдида турфа ривожим бор.

Хувайдога ҳама олам бўлуб душман, қилич тортса,
Қачон ул ёрдин ўзгага зарра эҳтиёжим бор.

83

Кўз очиб қилгил ҳама атроф оламга назар,
Кетти эрларни тамоми, сан юрибсан беҳабар.

Берма дунёга кўнгил, ҳеч кимга қилгон йўқ вафо,
Ким кўнгил берди анга, бўлди Худодин беҳабар.

Мунча олдим, мунча бўлди, мунча қилдим деб юруб,
Доғу ҳасратда кеторсан дунёдин тортиб зарар.

Дунё қанча кам эрур, санга мазаррат кам эрур,
Мол қанча кўпдурур, бўлғой санго онча зарар.

Дунё чун тўфони Нух фарқ ўлди анга жумла эл,
Ким қаноат киштига минди, омон ул бехатар.

Донаи доми ўлумдур дунёни молу пули,
Дона тердим деб суюнма, домидин айла ҳазар.

Молу пул, фарзанду зан олдингдадур кўзлик бало,
Ҳиммат айлаб бу балодин эр керак қилғой гузар.

Ёш аёллардек юрарсан дунёда уй-уй қилиб,
Чун кетор бўлсанг, қолур қилғон ҳама айвону зар.

Оқил эрсанг, эй биродар, бандалик қил, бандалик,
Бандалик қилғон киши бўлғой ду олам мўътабар.

Эй Хувайдо, қилмасанг аввал ўзинг яхши амал,
Қилғуси эмди сани айғон сўзинг кимга асар?

84

Бехабар бўлма ўлимдин, бўл ҳамиша бохабар,
Қилмадинг, бир кун келур деб бу ўлимни, тарки шарр.

Ҳеч киши қолғони йўқтур ўлмагунча дунёда,
Тавба деб ушлаб яқонгни айлагил оҳи саҳар.

Эй мусулмонлар, ўлимни вақтини мийъоди йўқ,
Гоҳ ўғил кўмгай атони, гоҳ ўғлини падар.

Сан букун мағрур бўлма молу мулкунгни кўриб,
Кўз юмиб очқунча қилғой бу ўлим зеру забар.

Эй Хувайдо, сан томошо қил жаҳон атрофига,
Бўлмагон борму ўлумни дастидин зеру забар?

85

Шиддати оҳим ўтидин гунбази ахзар куяр,
Жону жонвор, тоғу тузлар жумласи яксар куяр.

Рў ба саҳро айласам Мажнун каби кўксум очиб,
Қон ютуб ҳолимга йиғлаб, лолан аҳмар куяр.

Ман бўлибман фарқи оташ, эй самандар, бўл йироқ,
Бир шарар чиқса танимдин, оташи мажмар куяр.

Гапгаи нози бўлибман, келма жаллод олдима,
Оҳим ўтидин тегиб, илкингдаги ханжар куяр.

Қой кун бўлғой қиёмат, нола қилсам халқ аро,
Чок уриб бағрим намоён айласам, маҳшар куяр.

Ман кириб жаннат ичига кўрмасам ёрим сани,
Қичқурурман «дод» деб саккиз беҳишт яксар куяр.

Нолиш этса бул Хувайдо: қайдасан эй дўст, деб,
Нолишимга нолиш айлаб жумла хушқу тар куяр.

86

Шиддати оҳим ўтидин гунбази ахзаринг куяр,
Шамсу қамар била яна жумлаи ахтаринг куяр.

Чиқса танимни учқуни, тушса жаҳонни мулкига,
Ваҳшу туюру деву жин, мўъмину кофаринг куяр.

Ғарқай ўтдурур таним, келма, табиб, қошима,
Носури ғамни ёрғоли қўлдаги нашталинг куяр.

Куштаи тийғи ишқман, келма қошима қотило,
Чиқса шарораи нафас, сайф ила ханжаринг куяр:

Кий дема, эй жунун эли, манга кулоҳу жандани,
Оташ эрур таним менинг, далқи қаландаринг куяр.

Келмадинг, эй ҳумойи бахт, бошима соя солғоли,
Бирга отарман оҳ ўқин, бол ила ҳам паринг куяр.

Қумрию хаста дил букун, сарв узра нола қилмағил,
Нолау оҳи сўзима сарву санубаринг куяр.

Бўлса қиёмат ул куни, дардингни айтибон сани,
Йиғласам эл аросида, дўзахи маҳшаринг куяр.

Хур ила жаннатинг нетай, анда юзингни кўрмасам,
Хаста Ҳувайдо оҳига ҳавз ила кавсаринг куяр.

87

Сани ишқингда, эй дилбар, кеча-кундуз фиғоним бор,
Кўзумда баҳрлардек мавжлиқ оби равоним бёр.

Лаҳад уйига боргунча сани дардингни айтурман,
Тилимдан солмай, эй дилбар, тирикман танда
жоним бор.

Давосиз дарда учрабман, умиди сиҳҳатим йўқдур,
Ўларман бегумон эмди, ажаб дарди ниҳоним бор.

Куюб ҳасрат билан йиғлаб, кеторман ушбу дунёдин,
Чароғи субҳидам янглиғ кўп ўчмас(лик) нишоним бор.

Гули мақсад очилмай гунча қолди, ман нетай эмди,
Баҳорим зоеъ ўтти, беҳабар вақти хазоним бор.

Бўлиб эл олдида беғам, куларман зоҳиран, аммо,
Валекин гунча янглиғ таҳ-батаҳ бағримда қоним бор.

Ўлук денглар Ҳувайдони, тирик билманг, биродарлар,
Юрурман шунчаким, бир ўлмағон тан ичра жоним бор.

88

Ўттилар бу дунёдин кўп одами дилхоҳлар,
Қолмади дунёда боқий ҳам гадоу шоҳлар.

Ҳасрато, эй дўстлар, золим ўлимни зулмидин,
Бу қаро ер остига кирди парирў моҳлар.

Ногаҳон келса, яқонгдин қўймағой дам урғоли,
Ҳеч асар қилмас анга қилсанг фиғону оҳлар.

Оқил эрсанг, қил ибодат берма дунёга кўнгил,
Берди дунёга кўнгилни ақли кам, кўтоҳлар.

Дунё ҳасратхона эрур, эй Ҳувайдо, дунёдин
Юз туман, минг ҳасрат ила ўттилар ҳамроҳлар.

89

Сани ҳажрингда, эй дилбар, ажойиб хаста ҳолим бор,
Юрогим қуввати кетти, юорга на мажолим бор.

Йигитлик қайта келса, кошки тортсам сани дардинг,
Қарибман, қувватим кетти, ажаб кори маҳолим бор.

Муродим нахли ҳаргиз бермади бар, ман нетай эмди,
Кўринг бетолеъимни: бесамар, зоеъ ниҳолим бор.

Бошингдин ўргулой ёрим, менинг олдимга келсанг-чи,
Чиқорга жон ёвушти, бир оғиз санга саволим бор.

Ўларман бегумон эмди, мани кўмғил йўлинг узра,
Босарсан деб мазоримни ўтарда бу хаёлим бор.

Менинг дардим билон ўлғон Хувайдони мозори деб,
Дуода ёд эторсан деб, санго кўп эҳтимолим бор.

90

Йиғлагил Ҳақ ёди бирла кеча-кундуз зор-зор,
Кўз ёшингни оқузуб монанди абри навбаҳор.

Тифл то йиғломоғунча шир бермас доя ҳеч,
Абр то ёғмай, бўлурму дашту саҳро лозазор.

Туну кун йиғла Худога, бандалик қил, бандалик,
Хизмат этгон банда бўлғой хожасига эътибор.

Одами кўпдур, вале ҳар қайсини одам дема,
Одами улдурки, бўлса толиби дийдори ёр.

Навбаҳори умр ўтмасдин бурун қил бода нўш,
Йил баҳоридек санга ҳар йилда келмас бу баҳор.

Юрма бенашға, Хувайдо, бу ўтар дунё аро,
Кимки бенашға эрур, эрмас тирик, бил, мурдадор.

91

Ёрсиз умр аро айшу фароғат на бўлур,
Бу тириклик ичида иззату ҳурмат на бўлур.

Гар баҳам бўлса манга мамлакати ушбу жаҳон,
На қилай ёрсизин, давлату мулкат на бўлур.

Баъзиларнинг талаби жаннат аро ҳуру қусур,
Бўлса беёр манга ҳур ила жаннат на бўлур.

Ёрни истар эсанг, махфий ибодат қила кўр,
Худнамолиқ била бу қилгон ибодат на бўлур.

Махфий қил савму салоту хайр ила эҳсонингни,
Халқ аро рўйи риё, хайру саховат на бўлур.

Бўлмаса ҳиммату ғайрат кишини ўзида ҳеч,
Мурда дил одамига саъйу далолат на бўлур.

Ҳар саҳар айламасанг хуни жигар бирла вузу,
Эй Ҳувайдо, сув ила қилгон таҳорат на бўлур.

92

Дилбаро, манга санингдек ёри жанон қайдадур?
Санга ҳам мандек эл ичра зори ҳайрон қайдадур?

Юрогим бўлди жароҳат боғлади зардоб қон,
Сан каби марҳам қилур ёри қадрдон қайдадур?

Хастау бемор ўлиб йўлингда ётсам мурдавор,
Сўргучи ҳоли ғарибин марҳами жон қайдадур?

Арз этай додимни санга, эй пари, додимга ет,
Кишвари ишқ ичра сандек адли султон қайдадур?

Лутф этиб, жоно, кўтар ойдек жамолингдин ниқоб,
Кўргали ҳуснунгни мандек зори ҳайрон қайдадур?

Гунча янглиғ қон ютуб ишқинг билан хомушман,
Бул Ҳувайдодек санга бағри тўла қон қайдадур?

Дўстлар, ишим мани булбул сифат нолон эрур,
Муниси жоним, ёронлар, оҳ ила афгон эрур.

Гунчай табъим очилмайдур ажаб ошуфтаман,
Бу аламдин юрогимда лахта-лахта қон эрур.

Булбули ошуфта яглиғ ғам хазонида қолиб,
Гул юзини кўрмайин, кўнглимда юз армон эрур.

Учрадим ман, дўстлар, турфа давосиз дардга,
Дард эмас ул, дардким шоистаи дармон эрур.

Гунчадек лаб ташнаман, ичимдадур зардоби ғам,
Зоҳири гарчи куларман, ботиним фазмон эрур.

Шарҳи дилим айта берсам, зор йиғлаб эл аро,
Дардмандлар ҳоли дардимни кўриб гирён эрур.

Меҳнати Мажнун сифат девона саргардон қилиб,
Ҳажру ғам саҳросида ҳолим ажаб ҳайрон эрур.

Эй Ҳувайдо, тан семуртуб айласанг даъвои ишқ,
Дилда дардинг, рўйи зардинг бўлмаса ёлғон эрур.

Лабингни тишлаб, эй дилбар, табассум қилмоғинг
недур?
Саранжому сариштимни мани кам қилмоғинг недур?

Ниҳони ошнолиғни қилур эрдим сенинг бирлан,
Қилиб ғамза бир аъло элга маълум қилмоғинг недур?

Қилиб ҳазлу мутойиба, тегиб жонима, эй дилбар,
Қошинг қоқиб, кулуб боқиб, такаллум қилмоғинг
недур?

Кўзинг жаллоди бераҳм, уруб жонима юз ханжар,
Мани бечорага мундоғ тазаллум қилмоғинг недур?

Ғизо бўлсанг керак эрди, Хувайдо, сан сукут айлаб,
Ани қилгон жафосига тараннум қилмоғинг недур?

95

Худога ҳар кишиким жону дил бирла чин ошиқдур,
Қаро гуфроқ ҳамон бўлуб лағадкўби халойиқдур.

Ётору кечаю кундуз, қилиб бир гўшани манзил,
Эшитмай моу ман сўз камтарини халқи Холиқдур.

Балоу меҳнату ранжу машаққатлар анинг бирлан,
Кеча-кундуз анису ҳамдаму ёри мувофиқдур.

Маломат баҳрида шому сабо жавлон қилур ошиқ,
Наҳанги ишқ бўлғойлар бу баҳр ичра гаройиқдур.

Кишиким хоки по бўлмай тополмас ёр васлини,
Дедилар хоки поларни санам васлига лойиқдур.

Оқортма суратингни, эй Хувайдо, субҳи козибдек,
Замирингни сафо қилсанг, умиди субҳи содиқдур.

96

Беҳабарлик бирла ўтти на қилай айёми умр,
Вақти хуфтон бўлдию ҳам қаршу келди шоми умр.

Соч оқарди, кўз ёшарди, во дарифо, во дариф,
На тариқа бирла ўтти, на қилай модоми умр.

Умр домини қўйуб қилдим ҳавасни сайдини,
Холий қолди, эй биродарлар, кўринглар, доми умр.

Хонаи хиштинадек билдим умр маъмурасини,
Кунда бир хиштин ажал олғоч, туганди томи умр.

Умр нахлига келиб тегди ажални салқини,
Пишмайин бўлди хазон бул меваҳойи хоми умр.

Шарбати дунёни вақти нўш эторда, дўстлар,
Бу қўлумдин тушдию синди, кўринглар, жоми умр.

Соч оқи билмадинг, сарғарди тушди тишларинг,
Бу нишони марг деб берди ўлим пайғоми умр.

Тут яқонгни «тавба» деб, доим Худога йиғлағил,
Келгуси деб бу ўлимни эрта ё оқшоми умр.

Тонгла ул шоҳи ажал деса: «На келтурдинг манга?»
Фисқу исён бирла ўтса, на дегум модоми умр.

Ёрга элтсанг, эй Хувайдо, гуҳфаи оҳи саҳар,
Бергуси ҳуру қусур тонгла санга инъоми умр.

97

Бодаи ғафлат ичиб, ҳеч бўлмадинг ҳушёр умр,
Маст хоб олуда бўлма, қил ўзинг бедор умр.

Бу тирикликка ишонма, айлағил зикри Худо,
Зоеъ этма бир нафасни қолса на миқдор умр.

Умр бозоридин олғил зуҳду тоат рахтини,
Айла миқдорича савдо берса рўз бозор умр.

Хоҳ ўлтур, хоҳ тик тур, бўлмагил беёди Ҳақ,
Бир оғиз сўз сўзлагунча қолгуча миқдор умр.

Булбули шўрида янглиғ ҳар саҳар фарёд қил,
Бўлғуси бир кун хазон деб боғ аро гулзор умр.

Баҳрлардек мавж уруб оқғонга мағрур ўлмагил,
Аввали тошқун келиб, охир қурур анҳор умр.

Анкабутдек тор уриб қилғон бу молу рўзғор,
Оқибат барбод ўлур, ногаҳ узилса тор умр.

Охират корини қилғил, кори дунё ҳечдур,
Икки оламда Худони ёдидур даркор умр.

Ёшинг улғайган сари тоатни бисёр этмасанг,
Ўлганинг Хўбдур, Хувайдо, ўтса мундоғ кор умр.

98

Сани ишқингда, жоно, сабза дам бўлди баҳори умр,
Насими иштиёқингдин очилди лозазори умр.

Сани васлингни излаб кулли оламдин сиво бўлдим,
Изинг жон мулкида топқач, яна бўлдим фарори умр.

Хаёлинг тушғоли кўнглум аро ҳардам қарор олмай,
Мисоли гўйи чавгон хурда, жоно, йўқ қарори умр.

Бошингдин ўргулой, ёрим, кўруб раҳм айлагил ҳолим,
Куюб барбод бўлди ишқ ўтида қору бори умр.

Олибдурсан, аё дилбар, инону ихтиёримни,
Сани илқингдадур, жоно, на қилсанг ихтиёри умр.

Вужудим саҳнига эктим, нигоро, донаи меҳринг,
Берур ҳосил басад чандон, агар берса барори умр.

Белинг мардона боғлаб, уқбо шаҳрига сафар қилсанг,
Бўлур матлуб ҳосил анда ҳарна кору бори умр.

Чунон, эй дилбари нозик, жамолинг кўргали ҳар дам,
Ҳувайдойи жафокаш тортадур кўп интизори умр.

99

Сани васлинг яқин андоқ кўзим оқу қаросидур,
Мани сандин йироқ солған бу нафсимни балосидур.

Назаргоҳинг эди, ёрим, мани ойинаи кўнглум,
Қаро қилгон қаро кўнглум гуноҳимни қаросидур.

Сани васлингта ҳарчанд жаҳд айлаб етолмасман,
Оёғим боғлагон занжир ўлуб дунё ҳавосидур.

На тадбиру илож айлай, аро йўлларда қолдим ман,
Адошгиргон йўлимдин рўзгорим можаросидур.

Кима дод айлайин, ёрим, кўриб раҳм этмасанг ҳолим,
Юрогим шарҳа-шарҳа ханжари ҳижрон яросидур.

Мабодо гар қадам қўйсанг мани байт ул-ҳазанимга,
Изингни туфроғи жоним кўзимни тўтиёсидур.

Жамолингни кўрубон «дод» деб жон берсам арзондур,
Сани бир тора мўйинг икки оламини баҳосидур.

Маъозаллоҳ ғалат айдим: баҳосиз бебаҳо эркан,
Ёниб бир боқишингта юз туман минг жон фидосидур.

Машаққатлик экан савдои ишқ ман ўзгасин айтмай
Бу савдони, Ҳувайдо, жондин ўтмак ибтидосидур.

100

Сани ишқингдин, эй дилбар, ажойиб кори борим бор,
Юрогим қуввати кетти, юрарга на мадорим бор.

Топар рўзона кўнглум ёру дўстларни кўриб таскин,
Кеча сайбралар янглиғ на орому қарорим бор.

Мани афё илон чақти, кўзимни уйқуси кетти,
Тонг отқунча юрорман, на ётар, на ўлтурорим бор.

Мани бечора булбулга тараҳҳум айлағил, эй гул,
Кечадин то саҳар ғам шоҳида фарёду зорим бор.

Аё боди сабо, еткур ғубори кўйи ёримдин,
Кўзумга сурма айлай, деб анга кўп интизорим бор.

Ҳувайдонни мозорига бориб, ёрим, тамошо қил,
Унубдур лолаи ҳасрат, хазон бўлмас баҳорим бор.

101

Нигоро, икки оламда санингдек дилрабо йўқтур,
Фироқинг ўтда мандек асири мубтало йўқтур.

Балоларга дучор ўлдим висолинг излабон тун-кун,
Манингдек эя аросида гирифтори бало йўқтур.

Ўзингдин ўзгани ҳаргиз вафойи топмадим асло,
Мани мискин балокашга санингдек бовафо йўқтур.

Жамолингни тилаб, эй гул, навоу нолалар қилғон,
Гулистонда менингдек булбули ширин наво йўқтур.

Куюб кул бўлдимү асло ёниб бир келмадинг, ёрим,
Санингдек кўнгли қаттиғ раҳм қилмас пуржафо йўқтур.

Юз ўгурма мани мискиндин, эй ёри қадрдоним,
Кўйунгни ёстониб бўлгон манингдек зери по йўқтур.

Бошим бирла юруб хизмат қилай дерман боҳам бўлса,
Нигоро, кўйинг ичра, ўзга ҳаргиз муддао йўқтур.

Кўйинг дарвозаси юрса кўзумни косаси ичра,
Агар бир йўл юзунг кўрсам, менингдек подшо йўқтур.

Рақибни рўсияҳ қўймас, жамолингга назар солсам,
Нечук айлайки, эй дилбар, жафокашга вафо йўқтур.

Эурсан подшоҳи ҳусн, эшигингда Ҳувайдодек
Юзунгни кўргали муштоқ, эй гулруҳ, гадо йўқтур.

102

Юзунгни кўрса ошиқ, эй пари, чун моҳи анвар дер,
Кўзунг оҳу, тишинг гавҳар, лабинг ёқут, аҳмар дер.

Алифдек қоматингни рост айлаб, қўл солиб чиқсанг,
Ҳама ҳайрон бўлиб, «ҳай-ҳай» на хуш сарву
санубар дер.

Ниқобингни кўтарсанг, ой юзунгни партавин солсанг,
Кўруб тоқат қилолмас, жумла эл «Аллоҳу акбар» дер.

Қошинг қоқиб, кулуб боқиб, такаллум айласанг, ошиқ,
Уруб оҳе, чекиб наъра, бўлубдур рўзи маҳшар дер.

Нигоҳинг жон олур тандин, бўлиб чун қобиз ул-арвоҳ,
Хаданги новакингни ошиқинг жон ичра наштар дер.

Худовандо, Хувайдога муяссар бўлса шу жонон,
Муяссар бўлди манга давлати мулки Скандар дер.

103

Дарди йўқ бедард кишилар дард қадрин на билур,
Дунёда номард кўпдур, мард қадрин на билур.

Заъфарон бўлди чиройим ёр учун, эй дўстлар,
Билмагонлар бу чиройи зард қадрин на билур.

Жон узуб, жонни улодим кокили жононага,
Фаҳми йўқ бефаҳмлар пайванд қадрин на билур.

Оз эрур жононага сарф айласам ман молу жон,
Қилмагон нодон киши жон, мард қадрин на билур.

Йиғлади ҳарчанд Хувайдо, билмади эл қадрини,
Тушмаган дард бошига бодард қадрин на билур.

104

Йигитликда май ичмак на хушу бахту саодатдур,
Қарилик мавсуми меҳнат, йигитлик вақти роҳатдур.

Гулистон мавсуми бўлди, май ичмакни ғанимат бил,
Тириклик кўп эмас, бир кўз юмиб очқунча соатдур.

Кел, эй соқий, кетур жоми, пайопай бодани соф эт,
Юрутгил косаи даврон, бу дамлар ҳам ғаниматдур.

Дафу танбуру бенай бода ичмак онча хўб эрмас,
Қил, эй мутриб, ғазалхонлик, бу кун айёми ишратдур.

Гулистонлар аро себаргаларни ёстониб ётиб,
Тамошойи чаман айлаб, май ичмак хуш назокатдур.

Тирикликни ғанимат бил, май ич, умрунгни хуш ўткар,
Тепиб ўт дунё молини, ҳама ранжу фалокатдур.

Хувайдо, тавба қилма бода ичмакдин қаридим деб,
Май ичмаклик қаригонда ғизойи руҳ, роҳатдур.

105

Нигорим дардидин йиғлаб, на орому, на хобим бор,
Кўзимдин ҳар тараф бўлгон равона, турфа оҳим бор.

Умиди хўблуқ йўқтур танимда, титрашур жоним,
Ўларман бегумон эмди, ажаб ҳоли харобим бор.

Қилибдур ваъда дилдорим: «Жамолим кўрсатай
ўлсанг»,
Кел, эй қобиз, манга эмди, ўлай деб кўп шитобим бор.

Мани йиғлогонимга «ёр» деб, айб этма, эй зоҳид,
Аромизда санам бирла ўлум отлиғ ҳижобим бор.

Ичарға бодаи гулрангки ҳар кеча қуруб мажлис,
Тонг отқунча тамошо, нағмаи чангу рубобим бор.

Биҳишту ҳуру ғулмону ду оламини унутқайсан,
Аё зоҳид, агар ичсанг, басар қаттиғ шаробим бор.

Сан, эй зоҳид, мани мунъимни қилма, май ҳаром эрмас,
Риёу тақводин бир коса майда кўп савобим бор.

Хувайдони май ичмакдин насиҳат қилма, эй зоҳид,
Қачон бир коса майдин, то тирикман, ижтинобим бор.

106

Бул тариқи ишқ ичинда жумладин дард эътибор,
Гиряи одат на ҳожат, чеҳраи зард эътибор.

Бир пулидин ўтмаса билса ўзин ошиқ ажаб,
Ишқ йўлида дунёдин қилмоқ дилин сард эътибор

Бу замона мардларини чўпча қадри бўлмади,
Бўлдилар моли палид жуйони номард эътибор.

Молдин ўтмак, жондин ўтмак кори ҳар номард эмас.
Дунёни тарк айлағон ишқ йўлида мард эътибор.

Дунё меҳрин толиби дийдор сан дилдин чиқар,
Кўргали дилбар юзин миръоти бегард эътибор.

Бир фулус баҳридин ўтмас баъзилар ошиқ ажаб,
Эй Хувайдо, ишқ аро марди жувонмард эътибор.

107

Оҳ, ўлум бағримга қўйди юз туман минг доғлар,
Қатра-қатра сув бўлиб оқти юракдин ёғлар.

Ногаҳон тан боғига етса зимистони ажал,
Жон дарахтидин тўкилғай ҳар тараф яфроғлар.

Молу мулкунгга қувонма, эй ақлсиз одами,
Ногаҳон келса ажал, қолғой бу мулку боғлар.

Дунё молини йиғорсан тўймағай чашми ҳарис,
Косасига тўлмагунча кўз аро туфроғлар.

Элга зийраклик қилурсан, етмас ақлинг қанчага,
Тонгла бўлғонда қиёмат, телба бўлғай соғлар.

Соян раҳмат тилар бўлсанг қиёмат даштида –
Ким, олур Ҳақ раҳматини тун кеча уйғоқлар.

Тавба деб ушла яқонгни, эй Ҳувайдо, йиғлагил,
Заррача йўқтур гуноҳинг олдида бу тоғлар.

108

Булбули чоҳ ичра кўрдум ҳамнишини аждаҳор,
Ютқони оғзин очиб тургон эрур лайлу наҳор.

Ҳам яна бир масти ғаррон шер кўрдим олдида,
Чангалин ёзиб турур булбул сори ёзу баҳор.

Бир ширин сув чоҳдин ичгач ўшал дам андалиб,
Кўнглидин бўлди фаромуш ваҳми шеру аждаҳор.

Эй Ҳувайдо, бўлма ғофил аждаҳоу шердин,
Ваҳми бирла йигла доим кеча-кундуз зор-зор.

109

Саҳарларда менинг ҳолимга мурғони чаман йиғлар,
Фигонимдин сабо йиртиб, қизил гул пийраҳан йиғлар.

Жигар ўди куйуб дуди биёбон гирдига тушса,
Ушолди қадри мушким деб ғазолони Хўтан йиғлар.

Юракда оташин дардин олиб борсам лаҳад ичра,
Қиёмат тонги отқунча куюб гўру кафан йиғлар.

Сани дардинг билан йиғлаб, фиғону нолалар қилсам,
Кечиб фарзанду молидин, бўлиб эл беватан йиғлар.

Тополмай теваи мақсад уёсин жон эрур ҳайрон,
Чидолмай жустужўйимга биёбони Қаран йиғлар.

Саҳарлар Юсуфим деб оҳ урсам пири Канъондек,
Фигонимдин фиғон айлаб, куюб байт ул-ҳазан йиғлар.

Хувайдо, зор йиғлаб, ёр деб юзланса саҳрога,
Бўяб лола кўзим қонига гулгун пийраҳан йиғлар.

110

Дилбаро, кўйингда юргон ошиқинг бисёрдур,
Ким манингдек кеча-кундуз мубталоу зордур.

Бир саги бемор янглиғ остонинг ёстониб,
Ой юзингга ким менингдек интизору зордур.

Ўлтурур ҳам куйдурур гар мақсадинг бўлса санам,
Ҳар жафо қилсанг, нигорим, ошиқинг тайёрдур.

Силкиниб уйдин чиқибон, бир қиё кўзунг солиб,
Бу ғуломи зар харидим демоқинг даркордур.

Бир нигоҳингга, нигоро, жон тасаддуқдур сани,
На эмиш бир жон, туман, минг жон санго ийсордур.

Ҳар тараф борсам жамолинг шавқида кўнглум аро,
Бўлса саҳролар манга ҳамхонау бозордур.

Кимки санго ошиқ ўлмиш, эй нигори нозанин,
Меҳнату ранжу машаққат ул кишига бордур.

Ўлума берсун ўлим, келмас Хувайдога на деб,
Жон бериб кўрсам юзин олам на хуш гулзордур.

111

Айтмагил сиррингни сан ҳар кимга, сирдош ўзгадур,
Дарди йўқ бедардга мунг айтма, мунгдош ўзгадур.

Ҳамраҳи қобил била юр, бир қаричлик бўлса йўл,
Юрмагил ножинс бирла йўлда йўлдош ўзгадур.

Қўлда молинг борида ёру биродар, хеш кўп.
Орий, бош ёстукқа етганда, қариндош ўзгадур.

Барча йиғлар «оҳ» деб дардлиғ кишидур белгулик,
Дил куюб, кўздин тўкулгон дардлик ёш ўзгадур.

Эй Хувайдо, берма дил ҳар бевафони ёр деб,
Икки олам бовафо ёри қаро қош ўзгадур.

112

Бехабар бўлма ўлумдин, бўл ҳамиша бохабар,
Туну кун Аллоҳ деб кўздин оқиз хуни жигар.

Зойеъ ўткарма азиз умрунгни сан бир лаҳзае,
Бўлмағил ғофил Худодин, йиғлағил шому саҳар.

Туну кун елдинг-югурдинг нафъи йўқ ишлар учун,
Эмди кел, Ҳақни тила, дунё ишидин қил гузар.

Вақтинг ўтмасдин бурун қилғил Худоға бандалик,
«Куллу явмин – деди, – бадтар», Мустафо хойр
ул-башар,

Ҳиммат отини миниб киргил Худони йўлиға,
Чиқмоғил кирган йўлунгдин, келса бошингга табар.

Юм кўзунгни, боқмағил ҳаргиз Худодин ўзгага,
Бир йўли кулли жаҳондин айлағил қатъи назар.

Тут яқонгни тавба деб, доим саҳар бедор бўл,
Раҳматидин бўлма навмид, қаҳридин қилғил ҳазар.

Танда жонинг борида зинҳор қил Ҳақни талаб,
Кимки дунёни тилоди, оқибат топти зарар.

Сунмаса ҳар ким бўйун бир Тангрини фармониға,
Рўзи маҳшар ул киши бўлғой сазовори сақар.

Эй Хувайдо, йиғломай на деб юрарсан шодмон,
Бўлса олдингда сани бисёр йўл, хавфу хатар.

113

Кўринг бетолеимни, келмади ҳолим сўраб дилдор,
Замоне уйқудин бахти забунум бўлмади бедор.

Кўнгулни шамс анворга бериб ҳайрон бўлубдурман,
Илиг сунгон билон паст ўлмоғой бу гумбази даввор.

Ўшал моҳи пари пайкар олибдур ақлу ҳушимни,
Юрадурман анинг учун халойиқ ичра Мажнунвор.

Жамолин васфини ўқдим мани бечораи мискин,
Суюб жон бирла бўлдим ғойибона ошиқинг, эй ёр.

Деди ёрим: «Кўрой десанг жамоли безаволимни,
Вужуд саҳросидин ўтгил, гар ўлсанг ошиқи дийдор».

Бўлуб ҳайрон бориб сўрдим бу йўлдин ўтган эрлардин,
Алар айди: «Ўтой десанг, такаббур айлама зинҳор».

Тушиб бошимга бу савдо, Хувайдо, турфа ҳайронман,
Бу худ мулкидин ўтмоғлик эмас осон, экан душвор.

114

Юрорман туну кун йиғлаб нигорим дардидан ман зор,
Юзум узра кўзум ёшидин айлаб руди Жайҳунвор.

Фалакни печу тоб айлаб булутдек оташин оҳим,
Саҳарларда қўпуб фарёд қилсам, ёр деб ҳар бор.

На тадбиру илож айлаб бўлурман васлингга восил,
Қачон кўргой жамолингни, аё ёрим, ғарибу зор.

Чу сансиз дунёда бир кун (кўрунур) кўзима бир йил,
Ҳаёти Хизрдур бўлсанг муяссар бир дам, эй дилдор.

Жамоли ҳажридин ҳар дам тириклай жон берибдурман,
Оё қабз берурда жон бўлолмассан манга даркор.

Ўлум берсун ўлумга, не учун келмас Ҳувайдога,
Ки ўлғон сўнг ўшал ёрим қилибдур ваъдаи дийдор.

115

Дунён адамдин қарасам хўблар ўтубдур,
Дунёга назар айламаган кўблар ўтубдур.

«Ҳар зи нафасе қолмас ўлум шарбатин ичмай»,
Ҳар ким бу жаҳони гузарон ичра келибдур.

Навбат аёғидек бу ўлимни ҳама ичти
Бир косаи, навбат қарасам манга етибдур.

Билдирмак учун ўзини ул Холиқи бечун
Озмойиш учун дунёга бизни юборибдур.

Кўп хайр ила эҳсон қиладур, тоату тақво,
Ҳар кимки ўзини бу жаҳон ичра танибдур.

Оқил эсанг, эй дўст, ибодат қила кўргил,
Жонингни бадан ичра дами муҳлат этибдур.

Асбоб тааллуқни солиб, бу йўлга қадам кўй,
Фарзанду зану мол вафо кимга этибдур.

Заррина кийиб атласу дебони тўшонган,
Кўргилким, ани хоки мазаллатда ётибдур.

Эй дўстларим, оқибати одами шулдур –
Ким ўзини билди, Ўзиға қуллуқ этибдур.

Пешонама, эй дўстларим, котиби қудрат
Тақдири азалдин билолмам на битибдур.

Ким қилса ибодат, эй Хувайдо, қулиман деб,
Маҳшарда анга ваъдаи дийдор этибдур.

116

Сани ишқингда, эй дилдор, на сабру на қарорим бор,
Жамолингни кўрарга турфа чашму интизорим бор.

Ажойиб соғинибдурман жамолинг кўргали, ёрим,
Ҳамиша орзуда турфа ҳолу турфа корим бор.

Юзингни кўрмай ўлсам ман, аё ёри, жафопеша,
Қиёмат кун яқонгдин дод деб йиғлаб туторим бор.

Сани дардинг билан йиғлаб ман, эй ёри дилоромим,
Кеторман бош олиб эмди, на бул ерда турорим бор.

Терак яфроғига ўхшаш юрокимдур мани ларзон,
Ҳамиша ерга овезон юрарга на мадорим бор.

Мани бағрим тўла қондур қизил гул ғунчаси янглиғ,
Агар юз йил баҳор ўлсун, очилмаслик баҳорим бор.

Ҳама айтур Хувайдога: «Бу ёрингдин кўнгил узгил»,
Нафас тандин узилгунча, қачон кўнгил узорим бор.

Биёбонларга чиқсам оқ уриб жумла гиёҳ йиғлар,
Фигону нолишимдин тоғлар айлаб садо йиғлар.

Санамни дарди тушса кўнглум ичра барқи рахшондек,
Куюб жоним булут оҳим қилиб кўқда наво йиғлар.

Сан, эй нодон табиб, айтма: «Бу дардингга даво қил»,
деб,
Давога юз агар урсам, кўриб дардим даво йиғлар.

Бўлур дардим манинг деб элга шоеъ, анга сабр этсам,
Қилолмай сабр-тоқат сабрима субҳу масо йиғлар.

Хусайни вақти эрдим ман, шаҳид этти Язиди ишқ,
Қизил қоним кўриб ҳолимга дашти Карбало йиғлар.

Кезиб саҳрога юрсам Лайли деб монандаи Мажнун,
Кўриб ҳолим ҳама жонлар, қилиб во ҳасрато йиғлар.

Юрусам кў-бақў йиғлаб санамни дардини айтиб,
Ҳама олам яқо йиртиб, самакдин то само йиғлар.

Майи дард нашъасин билмас, Хувайдо, ҳар нечук одам,
Агарчандики йиғлар нашъасиз, боди сабо йиғлар.

Эй дило, қилма ҳавас бу дунёда сан дору гир,
Кор булдуру бандалик қил, бўл ҳама элдин фақир.

Кўз юмуб то очқуча ер бирла яксон бўлдилар,
Салтанат тахтидаги ман-ман дегон шоҳу амир.

Маҳв бўлдилар қиёмат зомини айлаб ситам,
Қанча суд этти жаҳондин, еб алар моли фақир.

Молу пул, фарзанду зан деб бўлма Ҳақдин беҳабар,
Тонгла жонингга оро кирмас алар, эй шобу пир.

Калҳамаждек туну кун афтоғу хезон югуруб,
Йиғқонинг ташлаб кетиб, бўлғой маконинг таҳти ер.

Эй биродар, кори дунёдин санга йўқтур вафо,
Тонгла маҳшарда бўлур қилғон намозинг дастгир.

Туғ кўтарсанг бек бўлиб, аммо ўлар бўлсанг на суд,
Барча иш авлосидур тоат қилиб бўлмоқ фақир.

Эй Ҳувайдо, кори дунёдин санга йўқтур вафо,
Оқил эрсанг, дунёни ташлаб Худо йўлига кир.

119

Хок бўлмишман оёғинг остида, эй сарвиноз,
Остонинг ёстониб, эй Хусраву Шириннавоз.

Бир қиё боқсанг на бўлғой ошиқи зоринг сари,
Эй санингдак нозанинни ишқида жон берсам оз.

Парда олғил ой юзингдин, қош меҳробин кўриб
Қиблаи ҳуснунг сари ҳар дам боқиб айлай намоз.

Ёнмағил бегона янглиғ, ошнодирман санга,
Пардани олғил юзингдин, ман ғарибга қилма ноз.

Эй пари, рўзи «аласт» ошиқ санга бўлмабмудим,
Сан нечун мунда Ҳувайдодин қилурсан эҳтироз.

120

Шикаста кўнглим эрур ёр мубталоси ҳануз,
Ўларча айлади ҳардам ани балоси ҳануз.

Етиб ғамини сипоҳи шаҳид қилди мани,
Дамимга нола қилур дашти Карбалоси ҳануз.

Жаҳондин ўтгали Мажнун ҳазор сол ўлмади,
Энур мазоридин они эди жафоси ҳануз.

Тушибдур бошима дарди эмас давоси бўлак,
Жамолидин ани ғайр ўлмағой давоси ҳануз.

Хувайдо ўлса бўлуб гўр ичинда минг йил хок,
Сўнгақларидин орилмас ани жафоси ҳануз.

121

Аё эй, шомима шамъи шаб афруз,
Сани ишқингда қилдим жону дил сўз.

Юрубдурман сани деб телбалардек,
Ёмон-яхшига кулгу ҳам бўлиб сўз.

Халойиқлар аро шармандалардек
Бўлиб элга боқарға манда йўқ юз.

Мани кўргач, кулар ҳар қайси мавжуд,
Маломатлар қилибон кеча-кундуз.

Балоларга дучор ўлдим сани деб,
Аё эй дилбари, ширин, қаро кўз.

Сани ишқинг мани кўнглумда бўлса,
Ғамим йўқ кулли олам қилсалар сўз.

Бўлур кўрсам тажаллийи жамолинг,
Манга ҳар кун баҳору ийду наврўз.

Фалакни куйдурур ҳимматли ошиқ,
Саҳарларда уруб оҳи жигар сўз.

Хувайдо ҳар кишини дўст тутай дер,
Ани беҳимматидин ёт бўлуз ўз.

122

Йўлиқти тун аросида кўзимга дилрабо ёлғуз,
Кулиб боқиб, қошин қоқиб, қилиб ўтти имо ёлғуз.

Оёғи нақшига суртуб юзим, бўси канор айлаб,
Губори роҳидин қилдим кўзимга тўтиё ёлғуз.

Мани аҳволи дардимдин бориб албатта айғойсан,
Санамни олдига борсанг, аё боди сабо ёлғуз:

Ётибдур гўшаида «ёр-ёр» деб бир ғариби зор,
Бошин ерга уруб йиғлар, дегил, айлаб наво ёлғуз.

Шикаста музтариб аҳвол дардимдин баён этгил,
Ани кўнглига шояд раҳмини солғай Худо ёлғуз.

Сани ҳусни камолингга Хувайдойи ғариб минскин
Қилур, дегил, саҳарларда очиб илгин дуо ёлғуз.

123

Худони зикрини гар банда бўлсанг қўймагил ҳаргиз,
Тириксан, токи ўлгунча тилингдин солмағил ҳаргиз.

Тириклик кўп эмас, бир кўз юмуб очқунча соатдур,
Намозу рўзани бир дам тириксан қўймагил ҳаргиз.

Юруб ёлғону чин айтиб, йиғибдур баъзилар кўп мол,
Алар на элтти дунёдин, сан андоғ бўлмағил ҳаргиз.

Дема фарзанду зан, йўқтур алардин санга ҳеч суде,
Бил ўз жонингни қадрини, йўлингдин қолмагил ҳаргиз.

Худодин қўрқар эрсанг, мўминени молини зинҳор
Қилиб қасди хиёнат, йигнасини олмагил ҳаргиз.

Бу нафсинг ройига борсанг, солур ҳар дам сани ўтқа,
Олиб аксин они қилгил, дегонин қилмагил ҳаргиз.

Риёзат бирла банд айлаб уруб тақво таёғини,
Бошин уҳда қилурға, эй Хувайдо, қўймагил ҳаргиз.

124

Тун оқшом келди кулбамга нигори меҳрибон ёлғуз,
Олиб бурқаъ жамолидин, ўзин қилди аён ёлғуз.

Кулуб оҳиста-оҳиста келиб, уйқудин уйғотти,
«Саҳар бўлди, ётарсанму», деди ширин забон ёлғуз.

Қўлимдан ушлабон айди: «На ҳолинг кечти ёзу куз,
Кууб ҳажр ўтида бўлғон, аё эй нотавон ёлғуз».

Ўзумдин бордим ул соат юракда қолмади ҳолат,
Қилолмодим анга аҳволи дардимдин баён ёлғуз.

Ёнимда ўлтуруиб чандон тараҳҳум бирла сўз қотти,
Беролмадим жавоб анга ки, лол ўлди забон ёлғуз.

Келиб ҳолимга, кўз очтим, қўлимга коса май берди,
Май ич, деб ул пари кетти, бўлуб йўлга равон ёлғуз.

Хувайдойи ғарибин ул пари ширин сўзи бирлан
Юрагига солиб ўт, ўртади жону жаҳон ёлғуз.

То азалдин ман абад бўлдим гирифторинг ҳануз,
Халқи олам ичра бўлдим ишқдин ман балки сўз.

Шумлуғумму билсангизлар ё мани бетолеъм,
Бўлмади манга муяссар дилбарим аҳли рамуз.

Эй сани ишқинг, нигоро, қилди ҳолимни хароб,
Ваҳ, нечук ҳасрат манга тушти шабу ҳам гоҳ рўз.

Неча кунлар ишқ дардиндин қилиб во ҳасрато,
Рўзгоримдин кечиб, урдим биёбонларга юз.

Бераҳм қаттиғ кўнгил бўлса, нетай манга насиб,
Ёрнинг бемеҳридин бўлди насибам тоғу туз.

Ҳеч қаён борурни билмон, кўк узоқ, қаттиғ замин,
Кулли оламдин совутти дилни дунёи ажуз.

Ранжу исёну тамуғ, жаннат давоси жоми май,
Бодадин парҳез этарлар зуҳд эли, билмас рамуз.

Дилбаро, дема Ҳувайдони манга безътиқод,
Бўлмади дардинг жудо дилдин баҳору ёзу куз.

Худони ошиғи қулларни кўнглида алам бўлмас,
Жамолуллоҳдин ўзга аларда ҳеч ғам бўлмас.

Расул айди: «Бу дунё сижни мўъмин, жаннати кофир»,
Анинг учун бало мўъмин қулидин зарра кам бўлмас.

Чиқиб минбарга бир кун «умматий» деб йиғлади Аҳмад,
Ул эрдек икки олам умматиға бокарам бўлмас.

Деди: «Охир замон бўлса, бўлур умматларим кўйдек»,
Дебон йиғлодилар вой умматимдек пурситам бўлмас.

Бўлурлар оч бўри янглиғ аларнинг беку муллоси –
Ки, андак сўз савол этсонг, алардин бир дирам бўлмас.

Мани кўйдек фақир умматларим даррандалар ичра
Нечук қилғой тириклик ул замондек пурситам бўлмас.

Чу аввал то ба охирга ғами уммат учун йиғлаб
Жаҳондин ўттилар, номард умматларда ғам бўлмас.

Расулulloҳ ҳадисин Хувайдо сўзлади йиғлаб,
Аларнинг сўзлари то субҳи маҳшарга адам бўлмас.

127

Худони ёдида бўлгон кишини қоҳиши бўлмас,
Ани фикри Худодур, ўзга бирла ҳеч иши бўлмас.

Топилганда егай бир парча нон хуни жигар бирла,
Худони қаҳридин кўрқуб, ҳам ўзга емиши бўлмас.

Кўнгил боғига сув бергай муҳаббат жўйборидин,
Эрур боғи дили доим баҳор, ҳаргиз қиши бўлмас.

Фақирлик ихтиёр айлаб, қилиб қадди ямийн ул эр
Егай бир парчаи нонни, тамаъ бирлан иши бўлмас.

Кўринур эл кўзига камбағал ул бойлар бойи,
Топиб ганжи муҳаббат, дунёлиқдин нолиши бўлмас.

Агар ҳар кунда юз қамчин еса бошига золимдин,
Тилида зикри Ҳақ, кўнглида зарра қоҳиши бўлмас.

Ўшал эрни билай десанг нишонин айтайин билгил –
Ки, ҳаргиз гийбати мардум дегондин қилмиши бўлмас.

Худодин кўрқмаган беҳуда сўзга рағбати бисёр,
Хувайдодек бу ўз асри аро осий киши бўлмас.

128

Ҳар сўзунг бўлса, боқиб сўзла, дило, бо ҳар нафас,
Айлағил парҳезким, олдингда бўлса хору хас.

Хона холи, уй менинг деб ҳар қаю сўз сўзлама,
Бўлмағай равзан аро деворни кейнида кас.

Ваҳ, на хуш давлат эрур узлатнишин, хомушлик,
Бўлмадиму сўзлагандин тўти дарбанди қафас.

Шишай пур май уза овоз бермас тегса тош,
Мағзи йўқ бемағз учун берди садоҳон жарас.

Зоеъ этма яхши сўзни фаҳми йўқ бефаҳмга,
На билур ширу шакарни лаззатини сакмагас.

Ҳар киши бўлса керакдур ўз мақому ҳаддида
Хар билан тенг бўлмағой ҳарчанд лоғардур фарас.

Оқил аҳлига ишорат ушбу сўз нодонга зарб
Бўлса ақлинг, эй Хувайдо, ушбу сўздур санго бас.

129

Ёрим юзига ҳеч киши боқиб қараёлмас,
Кўзи қамашиб, юзини ҳаргиз кўраёлмас.

Ўтдек туташиб шуълаи ҳусни бу жаҳонга,
Тафтига они балки самандар чидаёлмос.

Юзини кўруб бўлди хижл ой ила кун,
Ҳусн мулкатида Юсуф анингдек бўлаёлмас.

Кўрсанг қаддини рост эрур машқ алифдек,
Монанди ани сарву санубар бўлаёлмас.

Наргислари оҳуйи Хўтандек чу рамида,
Қош эгмасига ҳейи мушобаҳ бўлаёлмас.

Мундоқ санами дилбар, маҳвашга Хувайдо
Кўнглини бериб, эмди ўтига чидай олмас.

130

Бевафо ёрга кўнгил берган киши одам эмас,
Меҳнату жавру жафо андин замоне кам эмас.

Доимо ранжу машаққат ул кишини бошида,
Барча бўлғай шоду хандом, ул киши беғам эмас.

Тил учида қол бериб айтур санга дилдорман,
Зарра ғам келса бошингга, лаҳзае ҳамдам эмас.

Роз дилни айтмагил ҳар кимни сан маҳрам билиб,
Бўлмаса аҳли муҳаббат, дардинга маҳрам эмас.

Эй Хувайдо, бевафони ёр деб берма кўнгил,
Оқил эрсанг сан агар, ушбу насиҳат кам эмас.

131

Яхшининг оёғини остида ўлсанг ор эмас,
Тўтиёи тож сар қилсун ёмон, даркор эмас.

Ўлгуча яхши билан ўлтургилу бўл ҳамнафас,
Яхшидин, эй дўстлар, ҳаргиз кўнгил озор эмас.

Яхши бўлмайдур ёмон, ҳарчанд насиҳат айласанг,
Яхшига панду насиҳат айламак даркор эмас.

Ҳайф сўздур, бўлмағил тенг сан ёмонга зинҳор,
Сўзлама ҳаргиз ёмонга, лойиқи гуфтор эмас.

Аҳли дард деб дардни ҳаргиз ёмонга айтмағил,
Аҳли дард билма ёмонни, чунки беағёр эмас.

Номуносиб бирла, ё Раб, қийнама ҳеч бандани,
Эй Худоё, ҳеч иш мундоғ ёмон душвор эмас.

Сан бўйинсунғил, Хувайдо, Тангрини тақдирига,
Гулни кўргил, ибрат олғил, ҳеч гул беҳор эмас.

132

Санамни дардини дафтар қилиб, хатга битиб бўлмас,
Ани асрорини бефаҳмларга шарҳ этиб бўлмас.

Жудолик ханжари бирла юрогим чок-чок бўлди,
Юрак заҳмин очиб, бедардларга кўрсатиб бўлмас.

Фалакни ахтарин қилса бўлур дерлар ҳисобини,
Юрогим заҳмини ҳаргиз ҳисобини билиб бўлмас.

Алам тортиб, юрак куймай, қаро кўздин тўкилмас ёш,
Қозонни остига ўт ёқмагунча қайнатиб бўлмас.

Хувайдо, ҳар ишеким бемашаққат бўлмағай ҳосил,
Машаққат тортмагунча ёр васлига етиб бўлмас.

133

Ҳеч киши мандек сани ишқинг билан ҳайрон эмас,
Ташналаб, васлинг сўроғлаб йўлда саргардон эмас.

Сандин ўзгани демасман, эй санам, то ўлгуча
Сан инон, «Валлоҳи биллоҳ», бу сўзим ёлғон эмас.

Эй Сани воҳидлигингга кимки иқроқ ўлмаса,
Ман ани кофир билурман, эйиқи иймон эмас.

Ким Санингдек нозанинни ишқи бирла то саҳар
Кўр бўлсун, ул кишини дийдаси гирён эмас.

Ул кишида бўлмаса оҳи саҳар, сўзу гудоз
Лофи ошиқлик недур, бағри ани бирён эмас.

Эй Ҳувайдо, кўрмагайсан ул гули бехорни
Фунчадек то юрагинг зардоб бирла қон эмас.

134

Ҳар киши ишқ йўлида доим саҳар бедор эмас.
Боргоҳи кибриёга ул киши даркор эмас.

Тегмагай ҳар кимсага бўйи муҳаббатдин насим,
Юрагинда гунча янглиғ даста-даста хор эмас.

Ҳар кўнгилда дард йўқтур, ҳар тиконда тоза гул,
Ҳар қаён кўпдур кийик ул оҳуйи тотор эмас.

Кимки синдирган эрур номусни дандонини,
Кир чопон эғнига кийса, халқ ичинда ор эмас.

Бодаи файзи саҳардин топмоғой бир нашъас
Ул киши бедор ўлуб, машғули истиғфор эмас.

Хожани олдида бўлмас қулни иқболи баланд,
Кеча-кундуз жону дилда хизматида бор эмас.

Кўргуси улким тажаллийн жамоли ёрни
Сайқали ишқи билан ойинаси зангор эмас.

Эй Хувайдо, ёрни қайдин топарсан васлини,
Ақлу ҳушинг бир замоне ғайрдин безор эмас.

135

Сани дардингни, эй дилбар, битиб айтиб адо бўлмас,
Агар бир заррасин қилсам баён, дунёга жо бўлмас.

Бу куйгон доғу дардинг кўнглум ичра, эй жафопеша,
Ўлуб кетсам, лаҳадда устихонимдин жудо бўлмас.

Топиб бир дардманде айтиб-айтиб йиғласам дардинг,
Қиёмат тонги отқунча юрогимдин жудо бўлмас.

Аё дилбар, жаҳон халқи аро афсонадур Мажнун,
Санга мандек замона халқидин Мажнун гадо бўлмас.

Бўсоғангда қўйуб бошим, туну кун ёстониб ётиб,
Фигону нолалар қилсам, эшикингдин садо бўлмас.

Кўйингни итлари кўндур, вале эй ёри зулм андиш,
Қаро туфроғ ҳамон бўлиб, манингдек зери по бўлмас.

Хувайдога муяссар бўлса жаимат ҳуру филмони-
Ки, то кўрмай жамолинггни анга ҳаргиз ризо бўлмас.

136

Башардур ё пари, ё ҳуру филмонин билиб бўлмас,
Эрур турфа назокатлиғ, кўнгил андин узиб бўлмас.

Кўнгилни бир паривашга бериб ҳайрон бўлиб қолдим,
Эрам боғи йироқ тушти, нетай, анда бориб бўлмас.

Юзи шамъи мунаввардур, кўнгил анго чу парвона,
Чароғондек юзин кўргоч қоронғуда туриб бўлмас.

Ичим қайғу билан тўлди, кўнгил таскини бўлғай деб
Нетай, бедардларни олдида фарёд уруб бўлмас.

Агар сан ошиқ эрсанг, эй Хувайдо, ётмағил гофил,
Машаққатсиз бу гафлат уйқусидин уйғониб бўлмас.

137

Эй дило, бу дунёда кўп қилмағил ҳойу ҳавас,
Бу ўлум золим юрур бўлиб санго тун-кун асас.

Зикри бирла бўл ҳамиша фикри бирла юр мудом,
Ўлмагунча қолмағай бу дунёда ҳар зи нафас.

Тезу тунд савдо қилиб, тайёр айлаб зоди роҳ
Интизори роҳ бўл, карвон эли қоқмай жарас.

Бу ўлум келмай туриб, қилғил Худога бандалик,
Бир тикилгандин кейин қўймас сани ул пешу пас.

Пушти по урмай жаҳонни мулкини Адҳам сифат
Топмағайсан васлини, ёстонмагунча хору хас.

Молу мулку рўзгоринг куллидин озод бўл,
Эй Хувайдо, тўтидек бўлма гирифтори қафас.

138

Ой юзунгни нурига шамъи шабистон ўхшамас,
Кўзларингни шўхига Мирриху Чўлпон ўхшамас.

Силкиниб, бир-бир босиб кирсанг гулистонлар аро,
Қоматиғни нахлига сарви хиромон ўхшамас.

Гар табассум айласанг гулшандаги гуллар аро,
Лабларингни рангига гулбарги руммон ўхшамас.

Кокилингни бўйига шарманда эрур мушки Чин,
Тишларингга гавҳари дарёи Уммон ўхшамас.

Бул Хувайдога боқиб, бир-бир такаллум айласанг,
Нарму ширин сўзингга тўттии хушхон ўхшамас.

139

Кўнгил савдои ишқингдин пур оташ-
Ки, жоним ўртаниб кўнглум тўла ғаш.

На айлай, на қилай, чорам на эрур,
Санинг ҳажринг била кўнглум мушавваш.

Бўлур, васлингни айтиб йиғлосам ман,
Кўзумнинг қонидин юзум мунаққаш.

Бўлубдур баъзиларга одату расм,
Аларнинг фикридур ҳам решу ҳам фаш.

Хувайдо, сан ўшал дунон элидин,
Олинмагил, алар нодону аъмаш.

140

Куйди ишқинг ўтидин жисмим, юрак-бағрим тутош,
Рагдаги қоним қуриб ҳам қолмади кўзимда ёш.

Юрогим бўлди жароҳат хонаи занбурдек,
Марҳаме қилсанг на бўлғой, эй маҳи қайрилма қош.

Тиғи ишқинг бир сари, тийри маломат бир сари,
Жон қутулмас бу иккисидин, агарчи бўлса тош.

Раҳм қилғил ман ғариб бечорани аҳволига,
Тобакай золим бўлурсан, эй санам, бўлғил ювош.

Турфа жаллоди париваш, раҳми йўқ, қаттиғ кўнгил,
Кўрмадим оламда сандек нозанини бағри тош.

Бир назар қилсанг на бўлғой ман ғариб бечорага,
Остонанга уродурман бориб ҳар кеча бош.

Тухфа элт оқи саҳар, ёр олдига борма қуруқ,
Эй Хувайдо, бир масалдур: тошни нарм айлар ош.

141

Қаро кўзунг қаролаши, на бало, баҳайбат эмиш,
Қароқчидек мўралаши бил айни давлат эмиш.

Кўриб чу зулфу хаттингни Хўтандаги на оҳу
Эмай чу сунбул ўтини, ҳануз хижлат эмиш.

Кўзунг қаролигини рашкини қилиб лола,
Анингки, бағри қародурки доғу ҳасрат эмиш.

Тишинг эрур дуру шаҳвор, лабларинг гунча,
Сўзунгни тотлиги гўёки ширу шарбат эмиш.

Ниҳоли жаннат ичинда қаддингни бебадлин
Кўриб, фариштаи ризвон ҳануз хижлат эмиш.

Юрушинг об равону табассуминг гунча,
Ёниб-ёниб қаролашинг ғазоли ваҳшат эмиш,

Кўруб сани бу сифатда Хувайдойи мискин,
Нечукдин ўлмасун, ошиқи тамом лаззат эмиш.

Замоне жони азизинг тан ичра муҳлат эмиш,
Худони зикрини қилгилки, дам ғанимат эмиш.

Синар ҳақида юборди жаҳонга бандасини,
Юбормоғи ани мундин ғараз ибодат эмиш.

Оёғим остида деб мурчаиға зулм этма,
Ҳашрда золим элига азобу кулфат эмиш.

Такаббур айлама зинҳор, ўзингни тутгил камтар,
Фақиру зору ҳақирлик на хуш ҳаловат эмиш.

Дема ҳаловати дунё емаклигу ичмаклик,
Ҳузури одами, билсанг, намозу тоат эмиш.

Худони зикрини қилгил шабона, рӯз мудом,
Ҳамиша ёдида бўлсанг, чи хуш ҳаловат эмиш.

Ўлимни ҳақ билодурсан, қаники инсофинг,
Қариб гуноҳу фужуринг яна зиёдат эмиш.

Сақолу сочинг оқини нишони марг билиб,
Тутиб яқонгни дебон йиғлағилки, ибрат эмиш.

Худони зикрини қилгил танингни қувватида,
Ишонмағил бу умрга замони фурсат эмиш.

На суд зрурки санга минг йил умр сурсанг,
Борур еринг; эй Хуваёдо, бу хожи зиддат эмиш.

Дило, токай юрарсан рафъат оғуш,
Кел элди, қия муҳаббат жомидди муш.

Халойиқ кўзига расвои олам
Кўриниб юр гадон хона бардуш.

Кўрунуб юрмағил кўп халқ элига,
Кетор қадринг ўзингни айлару пўш.

Ичиб ваҳдат шаробидин, кишига
Юругил сўзламай боҳуши беҳуши.

На хуш давлат эрур узлатнишинлик,
Улуғларни сўзини айласанг гўш.

На асроринг эса кўнглунгда тутгил,
Чунончи урмағай етиلسа май жўш.

Очилмасдур гули табъинг, Хувайдо,
Ўзингни қилмасанг чун гунча хомуш.

144

Соқийё, қилсанг карам ман хастага бир жомн хос,
Шул замон бўлгумдур андуҳи даврондин халос.

«Робби арни» айтибон Турн муҳаббат устида,
Ман ўшал Мусо каби олдингда топкум эхтисос.

«Арнийи» деб айди Мусо, «Лан таронийи» деди ёр,
Ноз этар маъшуқу оғийқ бир-биринга бўлса хос.

Боқий юзни фоний кўз бирлон кўролмавсан, деди,
Ваҳ, қачон бўлгумдурур бу чашми фонийдин халос.

Куштам нози бўлибдур бул Хувайдойи гариб,
Рўзи мадшарда бориб олгусидур кимдин қасос.

145

Юзинг шамъин ёқиб, жоно, кириб келсанг манго бехос,
Бошингдин ўргулур эрдим, уруб парвонадек раққос.

Карам қилсанг майи лаълинг мани майхўрага, жоно,
Бузулмас бир сари мў, гўр аро ётғон билон ашхос.

Шаҳиди ханжари нозингман, эй ёри жафопеша,
Кўйингни итларига тўъма қил бағримни хоссулхос.

Умид айлаб, аё дилбар, чўмубман баҳри ишқингга,
Ётурсанг не бўлур мақсад дурин илкимга чун ғаввос.

Саҳарларда дуо айлаб, сани ҳусну камолингни
Ҳақида қўл очиб, жоно, ўқурман сураи ихлос.

Аё эй тошбағир ёрим, вафосиз бевафо бўлма,
Кўйубдур бул Ҳувайдойи ғарибинг санго кўп ихлос.

146

Борсанг, эй боди сабо, ҳолимни қил ёримга арз,
Ман ғариби хастадин ёри жафокоримга арз.

Гўшаеда ёр-ёр деб, бир ғарибинг қон ютуб
Ётадур, деб, зор йиғлаб қил ситамкоримга арз.

Кечаю кундуз эрурман ташнаи оби ҳаёт,
Хизрдек майгун лаби ила шакарборимга арз.

Эмди дардидин ўлурман, йўқ умиди сиҳҳатим,
Чун дами Исо каломи дурри шаҳворимга арз.

Кўз учи бирла боқиб, ҳар гўшада қоним тўкиб,
Ғамзаси жаллод янглиғ, кўзи хунхоримга арз.

Бир куйуб, ўлсам қутилсам кошки парвонадек,
Кунда юз куйдургучи қил шамъи рухсоримга арз.

Кўйида мискин Ҳувайдони фаровон йиғлатиб,
Ҳеч ҳолин сўрмағон, қилғил жафокоримга арз.

147

Ул адамни мулкидин дунёга келмакдин ғараз –
Тангрини зикрини қилмак, банда бўлмакдин ғараз.

Туну кун елдинг югурдинг нафъи йўқ ишлар учун,
Ҳосили пайдо керак елмак-югурмакдин ғараз.

Зикри бирла юв кўнгул миръотидин зангорни
Талъати жононага боқ соф бўлмакдин ғараз.

Хонумон барбод бер, кўйсанг қадам ишқ йўлига,
Мосивойи сарфдур бу жондин ўтмакдин ғараз.

Мардликда одамини сўзи бир бўлмак керак,
Бўлмаса ҳўб икки сўзлик мард бўлмакдин ғараз.

Ул Масиҳодек ўқуб «тубу илаллоҳ» оятин,
Ёнгонингдин қайта ёнма банда бўлмакдин ғараз.

Аҳду паймонингни бузма, келса бошингга қилич,
Ёнмамоқдир, эй Ҳувайдо, тавба қилмакдин ғараз.

148

Ҳайф умрим фоний дунё деб адо қилдим ғалат,
Билмадим гавҳарни қадрин, кам баҳо қилдим ғалат.

Пухтау хом ҳарна мавжуд дунёнинг доми эзур
Мурғи руҳимни ман анга мубтало қилдим ғалат.

Кўп емак, кўп ухламак, кўп сўзламакликка мудом
Жў қилиб жони азизимга жафо қилдим ғалат.

Кизбу гийбат ҳам қазф ғаммоз, наммоми била
Хайру тоатни бузуб, ҳечу хабо қилдим ғалат.

Сурмаи завқи муҳаббатдин кўзимга чекмайин,
Санги ғафлатни кўзумга тўтиё қилдим ғалат.

Кечалар бедорлик бирла юзим қилмай сариғ,
Жон чекиб дунёга, рангим қаҳрабо қилдим ғалат.

Юрмишам дарё лабида эрди ҳайра бул ажаб
Боғу роғ юз минг ҳавасда уй бино қилдим ғалат.

Хайру эҳсон тоат айлаб, Ҳақ ризосин топмадим,
Ҳосил айлаб мақсадим, нафсим ризо қилдим ғалат.

Ҳасрато, ҳолим нечук бўлғой қиёмат даштида,
Икки кунлик умр учун беҳад хато қилдим ғалат.

Яхши деб қўйма Ҳувайдоға, биродар, эътимод,
Эл аро нафсим учун суратнамо қилдим ғалат.

149

Хўп ярошур мусҳафи рухсор уза бу холу хат,
Ҳожат эрмасдур анга иғроб ила қўймоқ нуқат.

Эй санам, рўзи азал дардинг манга бўлди насиб,
Котиби қудрат хати тақдирни битмас ғалат.

Айладинг бир жилваю олдинг қарору сабру ҳуш,
Гунг ўлуб, сўзлар сўзумни лол бўлдум ман сақат.

Кўймағил дил лавҳида бир зарраи ағёрдин,
Бўлса ортуқ нуқтаси тажнис бўлғой ҳарфу хат.

Эй Хувайдо, демағил ҳар кимга сан асрори ишқ.
Фош қилмоқлиғ эмас асрорни бу йўлда шарт.

150

Қилибман, эй нигорим, меҳри ёдингни ба жон маҳфуз,
Кўнгил мулкида доим сақлабон ишқинг ниҳон маҳфуз.

Қадам қўйсанг агар бу дам ғарибингни маконига,
Ғубори мақдаминг кўзумда бўлсун сурмасон маҳфуз.

Сани шарҳи ғаминг, эй пуржафо, дафтарга сиғмайдур,
Тугубман сафҳа-сафҳа лавҳи дилда достон маҳфуз.

Эрур маҳрум ошиқлар томошойи жамолингдин,
Ниқоб остидадур рухсору лаъли дурфишон маҳфуз.

Сани сўзи фироқинг қобили таҳрир эмас, баским,
Ёзорда куйгуси қолмай бари шарҳу баён маҳфуз.

Кўзунгни фитнасиндин бир киши маҳфуз қолмайдур,
Нигоҳинг тийридин мандин яна қолмас нишон маҳфуз.

Хувайдо, шарҳи ишқинг айладим кўз ёшидин, жоно,
Битиб мактублар авроқ аро бир-бир баён маҳфуз.

151

Ҳаййу қойюмо, некулик бирла қил жонимни ҳифз,
Айла шайтон шарридин, эй дўст, иймонимни ҳифз.

Гўр ичига қўйсалар, қилса савол Мункар, Накир,
Айлағил ул дам тилимда номи субҳонимни ҳифз.

Сўрсалар пайғамбаринг ким, дину исломинг надур,
Қилдур ул дам, ё Илоҳо, дину иймонимни ҳифз.

Сўрсалар қайтиб малойикким: китобинг қайсидур?
Қил дилимда, ё Каримо, анда Қуръонимни ҳифз.

Нафсу бад бирла ҳавонинг илқида бўлдим асир,
Қилмадим бирдам ҳузур дилда Фурқонимни ҳифз.

Арши соқида Муҳаммад курсида хойр ул-башар.
Қил кўнгил ичра ҳабиби хос Яздонимни ҳифз.

Гарчи тушмишман залолат чоҳи ичра бас эрур.
Айладим домони шаръи покдомонимни ҳифз.

Роҳи ишқида, Ҳувайдо, хаста бўлдум, жойи бор,
Гар деса, айла қулини йўлда қолгонимни ҳифз.

152

Тушғоли ишқинг сани қилдим ҳама бирла низоъ,
Бир йўли қилдим жаҳонни мулку молидин видоъ.

Юрудим васлинг сўроглаб по бараҳна кўҳ-бакўҳ,
Дўст, деб тун-кун урубон дам-бадам рақсу самоъ.

Ишқ майдони аро бош ўйнағай ошиқларинг,
Ёнмойин тийри балодин шеря мардонни шужоъ.

Партави шамъи жамолингни кўнгилнинг уйига,
Равшан ўлди тушғоч ўқ бир зарраи андин шиоъ.

Сайд этарга моҳийи жонимни тан дарёсидин,
Олғонга зулфи хамидин ул саам қилди қимоъ.

Хаста дил, мискин Хувайдони бу кун ўлтурғали,
Раҳм қил ким, манга қилмиш лашкари ғам ижтимоъ.

153

Айладим ишқинг аро, эй шўх, афғон ўзга навъ,
Айлағандек эл аро Мажнуни ҳайрон ўзга навъ.

Гул юзунгни, ғунча оғзингни кўриб кўнглим қуши,
Айламас парвойи гулзору гулистон ўзга навъ.

Шамъи рухсоринг қачонким ёритур кўз манзарин,
Истамас кўзум дами шамъи шабистон ўзга навъ.

Боғ аро шамшоди қаддинг кўрди ўхшар боғбон,
Қилмади пардаи сарви хиромон ўзга навъ.

Отланиб чиқдинг хиром айлаб бу майдон ичраким,
Айладинг ишқ аҳли бошин гўйи чавгон ўзга навъ.

Бул Хувайдо ёзди хат(-га) оразинг тавсифини,
Қилди бу ширин адо машҳури даврон ўзга навъ.

154

Эй санам, васлингни излаб дарбадар солдим сўроғ,
Барча айди: ул санга жондин яқиндур, сан йироғ.

Волау ҳайрон бўлиб, сўзлар сўзумни билмайин,
Топмадим қайда бориб, кимдин сўроримдин йироғ.

Кимга айтиб, кимга йиғлай дод деб ишқ дардини,
Юрагимдан қатра-қатра «ё-ёр» деб сизди ёғ.

Топмадим баҳр ила бар излаб сани арзу само,
Қолмади ман юрмагон ер, тоғу туз ҳам боғу роғ.

Эй фироқинг ўтига куймакка тобим қолмади,
Ҳоли дилни кимга деб, кимдин сани айлай сўроғ.

Истадим жон шаҳрини, андин сўроб топдим изинг,
Айдилар: ёринг яқин, аммо ани йўли йироғ.

Ушбу ҳасрат бирла ўлса бул Ҳувайдойи ғариб,
Қолгуси кўнглида армон, лоладек бағрида доғ.

155

Дўстлар, матлаб яқиндур, лек ани йўли узоқ,
Ҳиммат отин минмагунча етмагай ҳар ким яёғ.

Бир қарич ҳам бўлса йўл, қўйма қадам бериҳбар,
Учрамай қолмас балога ҳар киши юрса саёғ.

Сан қуловуздек қароб юргил ямину ҳам ясор,
Бул хатарлик йўлдасан, зинҳор бўл ўзингга соғ.

Гар қоронғуда қадам қўйсанг, йиқилгунг чоҳга.
Эй биродар, ол қўлунгга илми зоҳирдин чароғ.

Беасо юрма, тойор ерга тойиб ёнинг сани,
Емагил шайтон малъундин оёғингга таёғ.

Йўл йироғ, манзил узоқ, кўпдур қароқчидин махавф,
Ушбу йўлда юрмагил беозуқа ҳам беяроғ.

Кўп азим турфа хатарликдур сани киргон йўлунг,
Ваҳму хавфи ушбу йўлни телбаларни қилди соғ.

Булбули шўрида янглиғ нолау фарёд қил,
Эй Ҳувайдо, қилмағил зикрингни сан тақлиди зоғ.

Кўргали ҳуснунгни, жоно, турфа зор ўлдум, дариф,
Чун қафасда тўти янглиғ интизор ўлдум, дариф.

Телбалардек ҳар тараф афтону хезон югуруб,
Гўйи чавғон хўрда янглиғ беқарор ўлдум, дариф.

Оташи ишқинг била ичимдадур барқи жунун,
Ашк резон югуриб, абри баҳор ўлдум, дариф.

Ишқ бозорида қилдим ғам матоидин харид,
Заршуносонлар қатида эътибор ўлдум, дариф.

Топмадим бир ҳамдаме, дардимни изҳор этгудек,
Қиссан пур ғуссада лайлу наҳор ўлдум, дариф.

Ним бисмил мурғдек бошим уруб тонг отгуча,
Жон узуб дарди ғамингда, хору зор ўлдим, дариф.

Бир назар қилсанг, на бўлғой, ман ғариби хастага
Ким Хувайдо оҳ тортиб беқарор ўлдум, дариф.

Ғазабда ўтти бу дам ёри шаҳсувор, дариф,
Бир илтифот не ўлур тутмаса нигор дариф,

Кўрунг бул бахти забунумни, манга қолғонда
Бўлубдур золим ўшал чашми пур хумор дариф.

Мен ғариб сарига жафоу жавр айлаб,
Тараҳҳум айлаю келмас, нетой нигор, дариф.

Муродингиз надур, эй дилбари қадрдоним,
Жафони тутмағай ағёр бешумор дариф.

Фигону нола қилиб фурқатингда шому саҳар,
Кўзумни ёшини тутмон чу жуйбор дариг.

Юзунгни бир кўриб ўлсам Хувайдойи мискин,
Кўнгулда қолмади армону сад ҳазор, дариг.

158

Зоҳидо, савму салот этгим дею кўп урма лоф,
Беҳтарини тоат улдур, бўлса нафсингга хилоф.

Ваҳ, на хуш давлат эрур, ором бирла туну кун
Ўлтурурсан уй ичинда чилла бирла эътикоф.

Ваҳ, мани бошимга тушти на қилай савдои ишқ,
Айта берсам, заррасига тоат этмас кўҳи Қоф.

Беҳуда мастона юрмишман, ўзимни билмойин,
Кимни кўрсам, Хизр деб илгин тутуб, қилдим тавоф.

Бир садо чиқса қадаҳдин ёрни кўр майда деб,
Кўра олмассан деди то этмагунча майни соф.

Айта берсам қоф то қофи жаҳонга сигмағай,
Эй Хувайдо, оҳ сўзи «айн»у, «алиф»у, «шин»у, «қоф».

159

Нечанд елдингу югурдинг, эй дило, сен ҳар тараф,
Нафси бадни йўлида умри азиз айлаб талаф.

Кам егил, кам ухлагил, ёдида бўлгил субҳи шом,
Қатраега қонёъ ул зикрини айтиб чун садаф.

Қасру жоҳингни тузотиб ҳам яна анборлар,
Бўлмағил мисли баҳойим сув ичиб ҳам еб алаф.

Эгри бўлма, эй биродар, Ҳақ йўлида рост бўл,
Ҳеч киши ургон эмасдур тийри каж бирла хадаф.

Нозиш этма сийм ила зар ҳам матоим бор деб,
Бўлмаса хайри ани афзалдурур андин хазаф.

Дунёни молини йиғсанг, тўймагай нафси бадинг,
То қуйулмай кўзингга туфроғдин бир мушт каф.

Эй Ҳувайдо, тезу тунд омода айлаб зоди роҳ,
Рахти боринг боғлағил, корвон эли қоқмасдан даф.

160

Эй дило, ҳар кимга тегса дарди ишқ,
Бўлғуси икки жаҳонда фарди ишқ.

Чўпча билмай хонумонин қадрини
Дунёни бир шатта урди марди ишқ.

Икки кунлик молу мулкига бўлиб,
Ўтга солди ўзини номарди ишқ.

Кун боторда паст кетор ранги сариг,
Чиқса бир аъло чу ранги зарди ишқ.

Кордони ишқ чангидур тўла
Тегмагой номардларга гарди ишқ.

Икки олам мулкани бир жавзга,
Ким харидор ўлса, берди марди ишқ.

Қудсиларни ишқи бору дарди йўқ,
Одамидин ўзгада йўқ дарди ишқ.

Дарди йўқ танни, Хувайдо, тан дема,
Бўлмаса ул тан ичида дарди ишқ.

161

Эй маҳи номехрибоним, нолау зоримга боқ
Ҳам хазон яфроғи янглиғ зард рухсоримга боқ.

Лолау гул бирла хунолуд бўлди навбаҳор,
Демагил ерни юзини, чашм хунборимга боқ.

Эй сани ишқингда, жоно, лахта-лахта қон ютуб,
Ғунчадек кўксумдаги зардоб ила хоримга боқ.

Ҳеч золим топмади мазлум оҳидин омон,
Қил ҳазар, эй нозанин, оҳи шарарборимга боқ.

Эйки, дебсан бул Хувайдони манга безътиқод,
Эй маҳи номехрибоним, нолаи зоримга боқ.

162

Эшикинда манга мумкин эмас, жоно, гузар қилмоқ,
Кеча-кундуз ишим бўлди рақиблардин ҳазар қилмоқ.

Рақиблар гирд-кўюнгни мўралаб кечаю кундуз,
Иковлонни тутиб, фикри аларни шўру шарр қилмоқ.

Бошингдин ўргулой, ёрим, ҳамиша бул эрур корим,
Қафасда тўти янглиғ термулиб, ҳар ён назар қилмоқ.

Зайфу нотавондурман қўлимдан ҳеч иш келмас,
Эрур корим давомат ёр-ёр деб дийда тар қилмоқ.

Хувайдо, кўрқар эрсанг ишқ даъвосин на деб қилдинг,
Бу йўлда камтарин бози эрур жондин гузар қилмоқ.

163

Хаёлимда йўқ эрди бевафога ошно бўлмоқ,
Ўзимни кўйдириб, ҳижрон ўтига мубтало бўлмоқ.

Ман айтибманму андин айрилиб, бехонумон бўлсам,
Азалда қисматим бўлса, нетой, бахти қаро бўлмоқ.

Мани кўнглимда йўқ эрди жудолик ўтига куйсам,
Худонинг ишларига бандадин улдир ризо бўлмоқ.

Басе қаттиғ дедилар дўстлар рўзи қиёматни,
Қиёмат ул экондур ёр ёридин жудо бўлмоқ.

Ҳама эл айтадур: дўзах ўтидин қаттиғ ўт йўқдур,
На қаттиғ ўт экон, дўстлар, тирик ўлмай жудо бўлмоқ.

Хувайдо, санга ман айтай нишони бандалик улдир:
Бало келса бўлиб собир, қазо келса ризо бўлмоқ.

164

Ҳар гунда саҳар вақти қўбмасму бўлур ошиқ,
Ёрига ниёзини этмасму бўлур ошиқ.

Ўлмакка бел боғлаб, шавқ ўтига жон доғлаб,
Кўйига бориб йиғлаб ётмасму бўлар ошиқ.

Иброҳими Адҳамдек фарзанд ила молидин,
Бир қатъи назар айлаб ўтмасму бўлур ошиқ.

Дунё ясаниб келса, олдига кулиб боқса,
Ташлаб оёғ остига тебмасму бўлур ошиқ.

Нафсинг сани душмандек тортиб қиличин келса,
Жўъ ўқи билон они отмасму бўлур ошиқ.

Гар қилса маломат эл, чун ғунча бўлиб хомуш,
Юз хуни жигар ҳар кун ютмасму бўлур ошиқ.

Девона Ҳувайдосан, мулки ду жаҳонингни
Бир косадаги майга сотмасму бўлур ошиқ.

165

Тонгла на қилгум, Худоё, яхши тоат манда йўқ,
Бериё ихлос ила қилган ибодат манда йўқ.

Еру кўкка сиғмаган айлаб гуноҳи беҳисоб,
Тавба деб, ушлаб яқо хавфи қиёмат манда йўқ.

Мақсадим ичмак, емак, билмам гуноҳ қайси савоб,
Чун баҳойим наслидек, ваҳми қиёмат манда йўқ.

Яхши ичмак, яхши емак бўлди фикрим туну кун,
Бор азоби охират деб оҳу ҳасрат манда йўқ.

Дунёлиқдин йўқ қўлимда хайру эҳсон қилгудек,
Ё художўйлик қилурга олийҳиммат манда йўқ.

Ваҳ нечук ҳолим кечар бўлса қиёматнинг кун,
Қилганим бўлди гунаҳ, зарра ибодат манда йўқ.

Одамида йўқдурур мандек ёмон шармандаси,
Бу ўлуқларни кўрибон ҳеч ибрат манда йўқ.

Соч оқарди, кўз ёшарди, эмдики айлаб гуноҳ,
Эй Ҳувайдо, Тангридин зарра хижолат манда йўқ.

166

Эй беҳабар одам, сани асло хабаринг йўқ,
Келди ажалинг навбати ҳаргиз биларинг йўқ.

Ул ҳусну малоҳат қани ҳам қуввати аъзо,
То ер гиёниб турмагунча тиз туроринг йўқ.

Сочинг оқариб, кўз ёшариб мол йиғай деб,
Исён йўлидин ўлмагунча ҳеч ёнаринг йўқ.

То тўлмагунча хок кўзинг косаси ичра
Анбор заринг бўлса ҳам анго тўяринг йўқ.

Ўзунгни йироқ айла бу дунёни палидидин,
Жаҳду жадалинг бирла ҳам анга тўёринг йўқ.

Пешонангга на битмиш эса котиби қудрат,
Бир зарра тараддуд била ортуқ қиларинг йўқ.

Ақлу хирадинг бўлса ибодат қила кўргил,
Дилбар юзини, бандалик этмай, кўраринг йўқ.

Девона Ҳувайдо, қадаминг Ҳақ сари кўйғил,
Бир кўз юмуб очкунча жаҳонда тураринг йўқ.

167

Ҳар нечук ўлган кўнгулга эҳйо қилди ишқ,
Жумлаи зурроти оламни ҳувайдо қилди ишқ.

Қуйди дарёи азимни қатрадек бир зарфга,
Зарраи ночизни хуршиди сиймо қилди ишқ.

Икки олам мулкани бир тугма ичра тўклуруб,
Донадек бир пистани пўчоқина жо қилди ишқ.

Ақл мактубин йўйуб ҳар дам кўнгилни лавҳидин,
Бедавоту беқалам юз дафтар иншо қилди ишқ.

Бир қари саксон яшарни қайтадин айлаб жавон,
Кўзини бийно қилиб, ўзига шайдо қилди ишқ.

Сайратиб шому саҳар гул ишқи бирла зор-зор,
Безабон бир муштипар булбулни гўё қилди ишқ.

Кўргил ул парвонани билмай зиёну судни,
Куйдуриб ўтга ўзин, бир дамда яғмо қилди ишқ.

Донишу фаҳму хирадни дил уйидин кўтариб,
Телба айлаб эл аро, Мажнуни расво қилди ишқ.

Эй Хувайдо, эрди сабрнинг тоғи кўҳи Қофдек.
Зарра янглиғ ўрнидир ҳар лаҳза бежо қилди ишқ.

168

Ҳар нечук зирак кўнгулга келса, нодон қилди ишқ,
Ҳойи ҳу деб сўзлатиб, Мажнуни ҳайрон қилди ишқ.

Ишқ ўтдур, тан ўтиндур, ақл эрур монанди дуд,
Тушса ўт хошок аро дудни паррон қилди ишқ.

Ер била кўк, тоғларни айлабон бир қабзан
Қатраи ночизни дарёи уммон қилди ишқ.

Неча йиллар ўзини билмай йўқотти Боязид,
Сўзламакдин қолдуруб, эл ичра ҳайрон қилди ишқ.

Офтобу моҳни айлаб ҳамиша беқарор,
Шарқдан то Ғарбга чун гўйи ғалтон қилди ишқ.

Муртафиъ айлаб булутни, йиғлатиб ер-кўк аро
Бағридин ўтлар чақиб, барқи дурахшон қилди ишқ.

Тури Сийно тоғига бир зарраи партав солиб,
Пора-пора айлабон, реги биёбон қилди ишқ.

Эй Хувайдо, ишқ эли дўзах ўтидиндур омон,
Чунки Намруд ўтини боғи гулистон қилди ишқ.

169

Кишига айтма асрори ҳақойиқ,
Дема ҳар гўшга бу сирни лойиқ, .

Дегил топсанг агар бир фурсати хўб,
Билурсан ул киши ёри мувофиқ.

Дариғо, топмадим бир дардманди,
Анису ҳамдаму ёри мувофиқ.

Жаҳон мулкани айлар фарқи тўфон,
Саҳарлар чашми хунафшони ошиқ.

Ҳадису тавбау тақвони ташлаб,
Ичиб бода, дема баҳси алойиқ.

Дема нодонга розингни, Хувайдо
Ки, билмасдур бу сирни ғайри Холиқ.

170

Ўртади, жоно, мани бағримни нози иштиёқ,
Қолмади сабру қарорим, тоқатим ҳам бўлди тоқ.

Куйгали йўқтур фироқинг ўтига тобим мани,
Бош олиб кетсаммукин Руму Яман, Шому Ироқ.

Оқибат ўлгумтурур бу ҳасрату армон билон,
Илтифоте қилмадинг, эй нозанин, хуши мазоқ.

Излойин тинмай сани бирдин тушуб, бирга миниб,
Боргуча васлинг сўраб, асваду абяз буроқ.

Кўрмасам ҳар дам юзунг, шўри қиёматдур, манго
Шиддати рўзи жудоликдин қиёмат яхшироқ.

Ишқ ўтдур жон уйида, ақл эрур мисли тутун,
Тушса ўт хошок аро, дуд ўзини айлар йироқ.

Ушбу ўтга куйгали бордур керак эрнинг эри,
Кори ҳар номард эмасдур кўксига урмоқ пичоқ.

Эй Ҳувайдо, ёрни қилсанг висолини талаб,
Камтарини зарра бўл, қилма ҳавоий тумтароқ.

171

Истасам оламда сандек дилбари маҳпора йўқ,
Ҳам санинг ишқингда мандек эл аро оввора йўқ.

Сайри саҳро айлабон, қилсам висолингни талаб,
Йиғлою сув бўлмағон ҳолимга санги хора йўқ.

Қол бериб ақлимни олдинг, эй париваш дилбарим,
Гаҳ кўринуб, гаҳ кўринмай сан каби маккора йўқ.

Қаблу баъду шайбу боло ҳам ямину ҳам ясор,
Ҳар тараф боқсам, сан ўқсан, ўзга ҳеч наззора йўқ.

Кўзларинг қонимни тўкти бок қилмай, эй пари,
Чашми жаллодинг каби оламда бир хунхора йўқ.

Ваъдаи васлинг билан махмур айлаб дил уйин,
Фитнадин бузғучи сандек дилбари айёра йўқ.

Хоксору фақирдур, бўлманг Хувайдога қариб,
Чақса хок олуда каждум, дардига ҳеч чора йўқ.

172

Ҳеч ким ишқ ўти ичра ман каби куйгони йўқ,
Ушбу ўтқа, дўстлар, куймаклигимни сони йўқ.

Неча муддатлар эрур ишқ ўти тушти кўнглима,
Қилмадим бир зарра зоҳир, ҳеч киши билғони йўқ.

Ишқни ҳарчанд пинҳон айласам дил мулкида,
Ошқора бўлмайин, эй дўстлар, имкони йўқ.

Гам саҳобидин тушубдур жон уйига барқи ишқ,
Юрогимда шўриши бир дам қарор олғони йўқ.

То юрак куймай, қаро кўздин тўкилмас қатра ёш,
Ул кишини дарди йўқтур нолау афғони йўқ.

Бўлмаса ул тан аро ишқу муҳаббат заррае
Сурати девор эрур билгил, у танни жони йўқ.

Ул нигори нозанинни ишқи бирла ҳар саҳар
Кўр бўлсин ул кишини дийдаи гирёни йўқ.

Эй Хувайдо, жаҳд этиб, эмди кетар фикрини қил,
Ҳеч киши бу дунёда турмоққа жо олғони йўқ.

173

Манингдек ўлмасун эл зори мубталои фироқ,
Юракда қолмади ҳолат чекиб жафои фироқ.

Қўлумдан келса эди, ўлтуруб они ман зор,
Берор эдим анго ман, яъни хунбаҳойи фироқ.

Фироқ дардига дармон йиғи эрур, ўзга
Табиб жаҳд қилур, топмоғой давои фироқ.

Кўзимни қони била лолагун эрур доим,
Баҳор мавсумидек дашти Карбалои фироқ.

Фироқ зулму таъаддийсидан ман мискин,
Туганди, умр адо бўлдику балойи фироқ.

Кесиб бошин ҳамани, тўкти ичқоли қонин,
Тамоми ишқ элини қонидур гизойи фироқ.

Фироқ ғоратидин йиғламай нетой ман зор,
Тикилди кишвари жонга туғу ливойи фироқ.

Ўзингни келса, Хувайдо, фироқ тутма йироқ.
Ризойи дўст топар бўлса ким ризойи фироқ.

174

Ҳеч кишига сўзламасдим, дод этдурди фалак,
Кўп халойиқ олдида фарёд этдурди фалак.

Арзи ҳолим айтгудек бир ёри ҳамдам топмадим,
Шод кўнглумни нетай ношод этдурди фалак.

Ман ғарибу хагани ҳар дам фироқ ўти билан,
Куйдуриб кўкка кулим барбод этдурди фалак.

Солди кўнглум сайдига ҳар лаҳза ғам шаҳбозини,
Ғамни ман бечорага сайёд этдурди фалак.

Эй Хувайдо, бўлма гўл бу чархи кажрафторга,
Лаҳзада юз шевалар бунёд этдурди фалак.

Баногоҳ силкиниб чиқса нигори қирмизи кўнглок,
Солиб ўт хайли одамга, қилиб оламни оташнок.

Самоъ чарх уруб парвона янглиғ жумлаи олам,
Садо қилғай кўруб «ҳай-ҳай» заминдин то сари афлок.

Саҳар боди насимидек гузар қилса гулистондин,
Кўруб гуллар , бўяб қонга юзу бағрини қилди чок.

Ўшал шўхи пари пайкар агар ўтса мозоримдин,
Ҳаёти жовидон топкум, агар сад сол бўлсам хок.

Латофатлиқ, жаҳонсўз дилбари раъно Ҳувайдони
Олибдур ақлу ҳушимни, демонглар анда бор идрок.

Нигорим, ой юзунгга хўп ярошур донаи холинг,
На деб хол узра хол айлаб, ясамоқ бўлди ашғолинг.

Кўзунг ҳам сурмасо бўлғоч, жамолинг зийнати ортди,
Кўруб ушшоқлар бўлди куюб олдингда помолинг.

Лабингни тотлиги қанду асални шаънини бузди –
Ки, гўё Салсабилдин томди ўхшар шаккарин болинг.

Бошингдин ўргулоӣ ёрим, санингдек нозанин йўқтур,
Тушарму мунча олий хўблук бобида иқболинг.

Чу ишқ бозорида, жоно, чиройинг рахтини ёсанг,
Кўруб Юсуф, Зулайҳо бўлғуси олдингда даллолинг.

Куюб кулдек фано бўлғон Ҳувайдойи ғарибингни,
Келибон демадинг: «Оё нечук, эй ошиқим, ҳолинг?»

Шитоб айлаб, кўзимдин ўтти ногоҳ дилбари чолок,
Қараб қолдим бўлиб ҳайрон анго ман хастаи ғамнок.

Қиё боқмай, назар солмай ўтуб дилбар газаб бирла,
Манга кўп эътироз айлаб, юрогим айлади сад чок.

Куюб ҳажрингда кул бўлдим, десам ҳаргиз
инонмайду,
Нетой бадномлик бирла мани бўлса этоким чок.

Олибдур банд-бандим заҳри ҳижронинг нетой чирмоб,
Анго кор этмоғай асло табиб этган билан тарёк.

Вужудимдин чиқиб тушса жаҳонга оташи дардинг,
Куёдур тоғлар тоб этмоғай ғабро била афлок.

Анинг дардин Хувайдога, ёронлар, тутмангиз осон,
Худойим бермаса сабрини нетсун камтарин аз хок.

Ногаҳон гулзор аро ёрим менинг
Сайр айлаб кирса дилдорим менинг.

Десалар ёринг юзи монанди гул,
Ушбу сўздин келгуси орим менинг.

Қаддини қилдим мушобаҳ сарвга,
Ор этар ул шўх рафторим менинг.

Қиймату қадри ушолди мушкнинг,
Кокил афшон ўлди ул ёрим менинг.

Эмди ул маҳ ишқи бирла бўлди дер
Бул Хувайдо, йиғламоқ корим менинг.

Дилбаро, ишқинг била мунча мани хор айладинг,
Ҳам жафоу жавр этиб, кўп жонима кор айладинг.

Ман ғарибу хастадин, эй нозанини меҳрибон,
Ошнолиқни уzub, ким бирла рафтор айладинг.

Неча йил бўлди мени кўздин солиб, эй дилрабо,
Ё ўлом сўз айдилар, ё ўзгани ёр айладинг.

Ман на ёздим санга, ёрим, бу жудолиғни қилиб,
Оҳ, уйқудин кўзимни эмди бедор айладинг.

Барча сўрди ҳоли дардим, сан келиб: «Ҳолинг нечук,
Эй Ҳувайдои ғарибим», дегали ор айладинг.

Ишқ аро ошиқ ҳамиша волау Мажнун керак,
Оҳ сўзон, сийна бирён, кўзлари пурхун керак.

Боғбон, наззора қилмон сарвинга, маъзур тут,
Сарву шамшодинг керакмас, қомати мавзун керак.

Ғунча янглиғ ҳар саҳар хунобаи ҳасрат ютуб,
Ашк хун олуд бирла жомаси гулгун керак.

Кор ҳар номард эмасдур ишқ аро қўймоқ қадам,
Рустами дoston керак ё мард Афлотун керак.

Чеккали дарду ғамин шаҳр ичра тоқат қолмади,
Чеккали Ширин, санамни дардини Ҳомун керак.

Бўлса ҳар ким бошида савдои ишқи ул пари,
На Сикандар мулқати, на тожи Афридун керак.

Эл аро йиртиб яқо, эй ёр, деб йиглаб юруб,
Кўксига нохун уруб, чун нолаи қонун керак.

Чархи дунни рутба бергонига вақтим хуш эмас,
Толёи фархи керакмас, толёи вожун керак.

Эй Ҳувайдо, ишқ аҳлининг фиғону ноласи
Булбули шўридадек ҳар рўзу шаб афзун керак.

181

Рўзи маҳшарда, Худоё, на кечар ҳолим манинг,
Зоеъ ўтти беҳабарликда маҳу солим манинг.

Қилмадим зикри Худони бир ҳузури дил ила,
Маъсият йўлида ўтти доимо ҳолим манинг.

Хоби ғафлатда ётурман кечалар тонг откуча,
Кундузи тан парваришлик бўлди ашғолим манинг.

Ушбу ҳол ила ўлуб кетсам, қоронғу гўр аро
Кирса ул икки малойик, сўрса афёолим манинг.

Раббим Аллоҳ, деб анга бергум на юз бирла жавоб,
Бўлмаса олдимда ул дам яхши аъмолим манинг.

Оҳ ўшал икки малак турса ғазаб бирла қараб,
На бўлур, эй дўстлар, ул дамда аҳволим манинг,

Эй Ҳувайдо, бўлмаса гар ўзидин лутфу карам,
Эл аро машҳурдур бу зишти афёолим манинг.

182

Ғанимат бил ҳаётингни, ўлум қўймас тикилгон сўнг,
Сани дамга маҳал бермас, гирибонингдин олгон сўнг.

Дамингни зоеъ ўткарма, Худони зикрини қилғил,
Чунончи ваҳши тайрий келмағай долвойга қочган сўнг.

Гулистон мавсумидур, булбуло, қилғил навойи хуш,
Фигону нола на ҳожат, хазоннинг вақти етгон сўнг.

Матои нақд умрунг борида савдои уқбо қил,
На суд бу нася савдодин, қўлунгдин нақди кетгон сўнг.

Танингни қувватида, эй Ҳувайдо, истағил мақсуд,
Қаю манзилга етгунг, мингон отинг йўлда қорғон сўнг.

183

Кўзум оқу қаросидин санам васли эрур наздик,
Вале жондин гузар қилмай, етолмас ҳар қаю солик.

Бу йўлга гар қадам қўйсанг, чироғи илми зоҳир ол,
Қоронғу кечадин торик эрур ҳам мўйдин борик.

Вужудингда сани сад хук ила Фиръавну Ҳомон бор,
Аларни қатл қилмай, бўлмағайсан ёрга наздик.

Талабгори висол ўлсанг, дилу жонинг била доим,
Тириклай ўлмагунча, топмағайсан васлин, эй солик.

Сани жаддинг эрур ердин, Ҳувайдо, ер қилкилик бўл,
Агар тепса сани ҳар зи нафас, дам урма, бўлғил тик.

184

Ҳуш кетти, ақлим озди, қолмади тобим менинг
Ёр-ёр деб оқти кўздин ашк хунобим менинг.

Тан сизиб, эй дўстлар, ҳам рагдаги қоним қуриб,
Қолмади кўздин чиқорга қатраи обим менинг.

Қиссаи пур ғуссада овора бўлдум оқибат,
Келмади ҳолим сўраб бир ёри аҳбобим менинг.

Ғам фузун, ҳолим забун, қиссаи дардим узун,
Раҳм қил, ҳолимга боқ, эй шоҳи ноёбим менинг.

Ҳажр – ошим, ғам – қуёшим, мунисимдур дарди ишқ,
Ҳасрату хуни жигардур, бодаи нобим менинг.

Ишқ келди, кетти ақлим, қочти мандин жумла эл,
Йўқтурур дард айтгудек бир ёри аҳбобим менинг.

Дилда дардим, оқ сардим, рўйи зардимни кўруб,
Раҳм қил, эй нозанин, чашми шакар хобим менинг.

Ўлгуча бўлди Ҳувайдо, дер манга уйқу ҳаром,
Бўлмагай кўрмай сани ором ила хобим менинг.

185

Эй, сани дарду фироқинг тортгали ҳамдам керк,
Гўшаеда сирри ишқинг айтгали маҳрам керак.

На билур ғам лаззатини ҳар паришон дил киши,
Нашъаи дардинг сўрорга хотири беғам керак.

Айласам «ҳув» деб жамолингни тилаб, эй нозанин,
Дедилар пири муғон: «дилда тааъллуқ кам керак».

Ёр айди: «Ошиқ эрсанг манга, тарки хонумон
Айлагилким, ишқ йўлида ҳиммати Адҳам керак».

Лоф ошиқлик агар урсанг, Ҳувайдо, эл аро,
Дарду ғам хуни жигар ҳам дийдаи пур нам керак.

Нигоро, ой юзингни шавқи бирла баски ҳайронинг,
Бўлубдур бул ғариби мустаманд дили паришонинг.

Эшигингда юрудум неча йил қуллиқға бел боғлаб,
Фуломи зархаридинг бўлмади бир кеча меҳмонинг.

Кўнгил бердим санга, бошимга тушти кори душвори,
Жамолинг кўрмагунча, бўлмағай ҳеч кори осонинг.

Кўнгил майдонида тош кўп, нигоро, ўқ отар бўлсанг,
Мабодо синмағай тошга тегиб ўқ бирла пайконинг.

Кулиб боқиб, қошимдин барқи рахшондек ўтар бўлсанг,
Бошингдин ўргулиб, қилғай эдим жонимни қурбонинг.

Гадодурман, тамаъ айлаб келибман остонаннга,
Лабингдин бўсае йўқму гадога хайру эҳсонинг.

Сулаймон тахтини найлай, нетай Жамшид жомини,
Ҳувайдойи ғарибинг бўлса гар кўйунгда дарбонинг.

Ман бўлурман рўзи ийд ҳайрони рухсоринг санинг,
Жон фидо қилмасму ошиқ, кўрса дийдоринг санинг.

Кокилинг бир толаси ақлимни олди чирмашиб,
Дину дил барбод қилди зулфи зунноринг санинг.

Жилва бирла ноз айлаб, тўлғониб қилсанг салом,
Ваҳ, мани девона қилди қадду рафторинг санинг.

Ўсмаю эглик, уфо қўймак на ҳожатдур санго,
Офтобу моҳ эмасму акси рухсоринг санинг.

Қоматингни айтсалар чун тубидур ё сарв деб,
Ушбу сўздин, эй санам, келмасмудур оринг санинг.

Бул Хувайдо айтадур сандек гули бехорани
Топмадим асло, қилиб ман сайри гулзоринг санинг.

188

Ишқ бозорида ман бўлдум харидоринг санинг,
Икки олам арзимайдур зулфи зунноринг санинг.

Масти «лояқил» бўлуб, айлар ишимни билмадим,
Ётаман, ингронаман бўлуб чу беморинг санинг.

Бурнодин нодон эконман, билмадим қадрингни ман,
Келди ишқинг, эмди билдим қадри дийдоринг санинг.

Доимо ғафлатда эрдим, билмадим ман ғам нечук,
Ғам етушти, чунки бўлдум эмди бедоринг санинг.

Ҳар киши толиб бўлиб, қилса жамолингни талаб,
Бошидин ҳаргиз туганмас зулми душворинг санинг.

Эй Хувайдо, дил уйида заррача ағёрдин,
Бўлса, етмас ёрга бу нолау зоринг санинг.

189

Дилбаро, ишқинг ўтида куйди бу жоним менинг,
Жон на эрмиш, балки куйди нури иймоним менинг.

Сан агар лутф этмасанг ман хастаи беморга,
Бу тирикликни неторман, хушдур ўлгоним менинг.

Сансизин манга бу қилғон хонумону рўзгор
Бир гўристондек кўринур, кўшқу айвоним менинг.

Кўрмасам бир дам юзунгни, эй нигоро нозанин,
Нўҳ фалакни куйдурур бу оҳу афғоним менинг.

Сансизин бир луқма ош ё парчаи нон тишласам,
Оғзима андоқ урой, синсун бу дандоним менинг.

Эй нигори меҳрибон, кўрсам юзунгни ман аён
Ул қиёмат кунда, ерга етар ёним менинг.

Эй пари, мискин Ҳувайдо кўрмай ўлса дер сани,
Доғлар бағримда қолгай ҳам юз армоним менинг.

190

Гунбази даввор ичинда ўргулур бошим менинг,
Ёр васлига етолмай, тўкулур ёшим менинг.

Юраман гирёну нолон дарбадар девонадек,
Ҳеч ҳолим сўрмади ёри қаро қошим менинг.

Барча билди ҳоли дардим, билмадинг ҳолимни ҳеч,
Сўрмадинг: «Оё нечуксан», деб бағир тошим менинг.

Садқаи дардинг қилурман дунёни айшу ҳушин,
Айш эрур хобу хаёлу дард йўлдошим менинг.

Бу ғариблик шаҳрида муҳтож эмасман хешга,
Кулфатинг бўлди ағо, дардинг қариндошим менинг.

Қай куни берди кўнгил санга Ҳувайдо, эй пари,
Ҳеч фориғ бўлмади ғамдин ғариб бошим менинг.

191

Фироқинг даштидин келдим, нигоро, қатра сув берсанг,
На бўлгай ташнага оби зилолингдин баҳам кўрсанг.

Ғарибу хоксору бенаво, мискин гадодурман,
Савоб эмасмудур майгун лабингдин журъае берсанг.

Қизил гулдек юрогим ҳар тараф садпоралар бўлди,
Қошинг қоқиб, кулуб боқиб чаманда гунчадек бўлсанг.

Ғарибни кўнглини бузмак гуноҳи беадад эрмиш,
Кафорат бўлмагой юз Каъбани қайтиб бино қилсанг.

Хувайдо, сан гадо бўлсанг, нигоринг подшоҳ бўлса,
Етормусан фалакни бомига юз нардбон қўйсанг, .

192

На қилдим санго ман, ёрим, жамолингдин жудо
қилдинг,
Бошимда гарди ғамни чун чароғи осие қилдинг.

Ҳамиша куйдуруб шамъи фироқинг бирла жонимни,
Мани парвонани хокистарини зери по қилдинг.

Жудолиқ айлар эконсан, оё Лайливаши Ширин,
На деб аввал ўзунгга ман ғарибни ошно қилдинг.

Нигоро, бори ғам бирла фақиру нотавон айлаб,
«Алиф»дек қоматимни «лом алиф» янглиғ дуто қилдинг.

Фироқинг осмонидин солиб бир барқи олам сўз,
Вужудум хирманин ўртаб, адо қилдинг, адо қилдинг.

Ўшал рўзе: «Билурмусан мани?» деб айдинг, эй ёрим,
«Бале» дедим, сани суйдим, балога мубтало қилдинг.

Аё дилбар, Хувайдодек балокашни эшикларда,
Солиб кўздин асиру бенаво, зору гадо қилдинг.

Аё, вой, дилбари золим, мани кўп нотавон қилдинг,
Қизил гул гунчасидек таҳ-батаҳ бағримни қон қилдинг.

Фариби мустамандингни ҳамиша остонингда,
Мисоли булбули шўрида, эй гул, дарфигон қилдинг.

Висолинг излатиб кўху биёбон, дашту саҳрода,
Юрутуб жустжўйингда чиройим заъфарон қилдинг.

На бўлгой бир назар қилсанг, аё эй наргиси жоду,
Олибон ақл ила ҳушимни, расвои жаҳон қилдинг.

Саҳарлар сайратиб ишқингда, эй гулчеҳра, булбулдек,
Кўзимни ёшини селоб чун оби равон қилдинг.

Мани кўздин солиб, расвои олам дарбадар айлаб,
Рақибни русиёларни, нигоро, шодмон қилдинг.

Хувайдо жисму жонини фироқ ўти била ўртаб,
Биёбонлар аро қолгон, оқорғон устихон қилдинг.

Юзингни кўрсатиб аввал, яна қайтиб ниҳон қилдинг,
Бошимда юз туман, минг фитнаи охир замон қилдинг.

Жудолик ханжари бирла юрогим чок-чок айлаб,
Қизил гул гунчасидек таҳ-батаҳ бағримни қон қилдинг.

Жаҳонда одамидин келмаган жавру жафоларни
Мани бечорага бирдам, аё номехрибон, қилдинг.

Бориб кимларга айтай «дод» деб йиғлаб мани хаста,
Юрак тоғида дардингни туганмас, мисли кон қилдинг.

Сани бирла мани қавлу қарорим бул эмас эрди,
Нечукдин, эй нигорим, ўлтурурға қасди жон қилдинг.

Бўлуб сайёд, сайд айлаб мани бу хаста кўнглумни,
Қизил қоним била саҳро юзини арғувон қилдинг.

Хувайдо бир гул узмай васл боғидин, оё дилбар,
Самуми ғам била найлай, баҳоримни хазон қилдинг.

195

Баҳор мавсумидур нақҳати сабога боқинг,
Қизил гул ишқида зор мурғи хуш навога боқинг, .

Нафиру нолаи мурғон чаманда бўлса нетонг,
Наққораи саҳари файзи дилкушога боқинг.

Хусайн ақлим, этибдур Язиди ишқ шаҳид,
Фигону нола қилур дашти Карбалога боқинг.

Рақиб ҳарна деса айб эмас, ҳазар қилмай,
Қадамни пеш қўйуб, эмди сиз Худога боқинг.

Беҳишт гулшанидин чиқтилар хато айлаб,
Ебон чу донаи гандум Ато, Анога боқинг.

Санамни қоматини орзу қилур эсангиз,
«Алиф»ни машқ қилиб, сарви хушнамога боқинг.

Жамоли шавқи била ғойибона жон берғон,
Ғарибу хаста Хувайдойи мубталога боқинг.

196

Дод, дод деб йиғласам кимга етар додим менинг,
Ким эшитгай бу замона оҳу фарёдим менинг.

Қумри янглиғ ташна лаб ғам чўлида қолдим озиб,
Тут қўлумдин, йўлга сол, эй сарви озодим менинг.

Бузди кўнглум кишварини, ғорат айлаб фавжи ишқ,
Кел, амири меҳрибоним, айла бунёдим менинг.

То жамолинг кўрмагунча, эй жафогар дилбарим,
Шодликни кўрмагай бу табъи ношодим менинг.

Ғам биёбонида кўнлум наҳли эрди ташналаб,
Қилмадинг , эй бумурувват Хизри ободим менинг.

Қўймағил ғам илгида доим Хувайдони гарав,
Кел қошимга, қил тараҳҳум, айла озодим менинг.

197

Водийи ишқ кезгали Мажнуни бенаво керак,
Қатъи манозил этголи ҳиммати авлиё керак.

Ғайр кишини олдида бир нафас дам урмагил,
Этголи ёр дардини ҳамдами бовафо керак.

Ушбу тариқи ишқ аро хожаю шайхлик на суд,
Бандаи камтарин керак, ошиқӣ хокипо керак.

Дард демангки дардни, билса давосини табиб,
Бемори ёр бўлғони дард чу бедаво керак.

Зоғу зоганни ишиму тортқоли гул жафосини,
Гулшани даҳри ғам аро булбули хушнаво керак, .

Сан киму, эй Хувайдо, сўргали ёр васлини,
Истағали висолини мардуми порсо керак.

Дунёликдин гузар эт, иззати уқбо тиласанг,
Толиби молу пул ул қоҳиши ғавғо тиласанг.

Моли дунё йиғо кўр, жонда тутуб чун Қорун,
Етти қат ер қуйи тахтиссарода жо тиласанг.

Раҳзани дининг эрур, солма бу дунёга назар,
Ювгил андин илгинг, жойи Масиҳо тиласанг.

Ҳарнаким бўлса санга кадди яминдин мавжуд,
Хайру эҳсон қила кўр, жаннати аъло тиласанг.

Шубҳалик бўлса таоме, ема андин ҳазар эт,
Пок кию, пок егил, дилни мусаффо тиласанг.

Тиргузой десанг ўликни бу палид дунёдин,
Сўзана олма қўлунгга, дами Исо тиласанг.

Камнамо бўл эл аро, гўшанишинлик хў қил,
Номи машҳур топиб, хонаи анқо тиласанг.

Юругил мунда хиромон, семурубубу еб-ичиб,
Меҳнату ранжу алам кулфатин андо тиласанг.

Қила кўр яхши амал пешан фақри айлаб,
Ҳашрда бўлмоқ амон тонгла Ҳувайдо тиласанг.

Арзимни айтай, шоҳим, эшитғил,
Мискин гадоман, додимға етғил.

Қилсанг йироқроқ мунда ўзунгдин,
Васлинг сариға анда ёвутғил.

Жон аччиғини билмай , нигорим,
Вақти ўларда олдимдин ўтғил.

Сандин айирғон дунёйи маккор,
Кўнглумни андин эмди совутғил.

Эй подшоҳим, қочган қулунгман,
Айлаб тараҳҳум олдингга тортғил.

Сандин бўлакни ҳаргиз демасман,
Валлоҳи биллоҳ сўзимға битғил.

Меҳмонинг ўлди бу тун Ҳувайдо,
Кўнглини овлаб, яхши кузатғил.

200

Худони ёдини танҳонишинлик бирла «ҳу» қилғил,
Ёмонлардин йироқ бўл, яхшиларни жустужў қилғил.

Саҳарлар қўп, қилай десанг намозу оҳни мақбул,
Гунаҳ дардиға йиғлаб, об дийдангда вузу қилғил.

Сақолинг оқини кўрғил, оқарди на деб, эй нодон,
Нишони марг деб йиғлаб, кўзинг ёшини жў қилғил.

Гунаҳ тиғи билон жон бағрини токай қилурсан чок,
Кел эмди, риштан тоат била бағринг руфу қилғил.

Зану фарзанду молингдин санга ҳаргиз вафо йўқтур,
Бил ўз жонингни қадрини, туну кун зикри «хў» қилғил.

Бу дунё роҳатини хушлама, бир дамли соатдур,
Ибодат қил, қиёмат роҳатини орзу қилғил.

Бориб илгинг қуруқ, маҳшар куни беобрў бўлма,
Хувайдо, бандалиқ айлаб, ўзунг бообрў қилгил.

201

Во дариго, сад дариго, ўтти мандин моҳу сол,
Зарра тоат қилмадим, фикру хаёлим бўлди мол.

Ушбу навҳ бирла ҳаётим ўтти Ҳақдин беҳабар,
Оҳу вовайло, на кечгай ҳашр саҳросида ҳол.

Зарра-зарра неку бадни мандин олғайлар ҳисоб,
Анда жонимға оро кирмас, нетой, фарзанду мол.

«Парвариш қилдим сани кўп нозу неъматлар билан,
Манго айгил хизматингни» деса Ҳақ рўзи савол

На дегум, на сўзлагум шарманда бўлуб ул замон,
Сарнигун бўлгумдурур, сўзларга тил йўқ, гунгу лол.

Нафсни ройиға бордим, қилдим ўз жонимга жавр,
Бўлди оғишта манга эмди ҳарому ҳам ҳалол.

Эй Хувайдо, суймағил ғайр аз Худодин ўзгани,
Зарра суд этмас санга, Қорунча йиғсанг мулку мол.

202

Садди роҳинг жон эрур, жонингни сан ийсор қил,
Баъд аз он жону кўзунгни жониби дийдор қил.

Душмани жондур кўнгил, боғла кўнгилни бирга сан,
Бўлса бир жойи кўнгил, андин ўзунг безор қил.

Ошиқ эрсанг хоҳ зоҳид, хоҳ обид бўл ўзинг,
Хизмати муғбачча айлаб, соҳиби зуннор қил.

Дарди сўзи дил керакдур ишқ аро, эй муддаи,
Бўлмаса дардинг сани, дунё сарига кор қил.

Зарраи ишқи муҳаббат мулки оламдин зиёд,
Махзани кўнглунг ичида дарди ишқ бисёр қил.

«Қил гузар тандин», деса санга ҳақиқат бир пари,
Сан кечиб жондин ўзингни маҳрами асрор қил.

Эй Ҳувайдо, ишқ ўтидур турфа қаттиғ, парда сўз,
Пардаларни куйдуруб, ҳардам нигоҳи ёр қил.

203

Санамни остонига бориб тун-кун ватан қилғил,
Чу Яъқуби набий дар кулбаи байт ул-ҳазан қилғил.

Тариқи ишқ аро қўйсанг қадам, жондин гузар айлаб,
Ўлумдан илгари ўлғил, танингни дар кафан қилғил.

Юборди дунёга бизни «манга қилғил ибодат» деб,
На булким, ҳавли жойу хонаву боғу чаман қилғил.

Бўлой десанг агар сан ёри ширин васлига восил,
Уруб ғам тоғига метин, ўзингни кўҳукан қилғил.

Ҳувайдо, кори ишқ душвор эрур, билма они осон –
Ки, кирпич навги бирла ер қозиб чоҳу сижн қилғил.

204

Илоҳи гарди исёним жабинимдин сафо қилғил,
Заминимдин гиёҳи ҳасрат ўлса кимё қилғил.

Гули таъбим очилмай гунча қолди, ман нетой эмди,
Насими раҳматингни ҳамдами боди сабо қилғил.

Ҳама қилган матоимдур риёу носаро мунда,
Ўшал бозорга борғонда рахтимни саро қилғил.

Гуноҳим барқи куйдурди тамоми хирмани умрум,
Анинг фазлини, ё Раб, хўшаи чинимға ато қилғил.

Гиёҳи зери сангдек ташналаб, лажмурда бандангман,
Бериб абри карамдин қатраи нашъу намо қилғил.

Муҳаммад умматиман деб, санга қулман дегонларни,
Жамолингга мушарраф, дохили гулшансаро қилғил.

Хувайдойи гариб мунда хасу туфроғдин камдур,
Туфайли яхшилар анда дури қиймат баҳо қилғил.

205

Малоҳат боғида, жоно, лабинг гунча, юзунгдур гул,
Бўлибман ошиқи ҳуснунг мани девонаи булбул.

Тамошолар қилиб ҳар дам тажаллийи жамолингга,
Мисоли маст булбулдек қилурман нолаи гулгул.

Мани бахтим бериб ёри, чу бўлсам васлингго восил,
Қилиб хизмат эшигингда, бўлур эрдим санго ман қул.

Қоронғуда қилиб жилва агар шамъи руҳунг ёнса,
Қилур эрдим ўзимни куйдуруб парвона янглиғ кул.

Киши жанона деб, жондин гузар қилса, на эрмиш жон,
Хувайдо, жон нечук деб айтмоғил жон бермоғим
мушкул.

206

Ажаб йўлдур тариқи ишқ мушкул,
На йўл пайдо бу йўлда ёна манзил.

Агар сад сол қилсанг бемуҳаббат
Ибодат, бўлмағай бир зарра ҳосил.

Бу йўлда, эй дило, гар васли жонон
Керак бўлса санга, жондин гузар қил.

Агар қилса сани эл тийри борон,
Кейин ёнма, қадам илгари қўйғил.

Юролмас ушбу йўлга ҳар раванда,
Неча йўл ичмагунча захри қотил.

Маломатлар, балолар чекмагунча,
Бўлолмассан санам васлига восил.

Бу йўлда, эй Ҳувайдо, кўп хатар бор,
Қадам илгори қўй айлаб таваккул.

207

Толибо, бўлсанг бу йўлда гар талабгори висол,
Қил ўзунгни халқ аро хоки сияҳдек поймол.

Бўлса гар тан мулкида жаҳлу такаббур заррае,
Айласанг сад сол тоат, кўрмағайсан рўйи ҳол.

Лашкари ағёр агар дил шаҳрида топса қарор,
Қолмоғай ул шаҳр аро бир заррача завқи висол.

Мурғи дилни этмағил дону тамъага сан ҳарис,
Ху қуши янглиғ «ху» деб бўлғил мудом шикаста ҳол.

Сан тилар бўлсанг агар ҳақ, куллидин безор бўл,
Бу тариқи ишқ аро этмак ҳаром фарзанду мол.

Душмани ширин эрур фарзанду зан, бефойда,
Бир Худодин ўзгани суймак бари эрур залол.

Эй Хувайдо, дунёда гайр аз Худодин ўзга ҳеч,
Бу ҳаёти одами, билсанг бари хобу хаёл.

208

Худони ишқи бирла танда жонингни фидо қилгил,
Кечиб бу жону куллидин ўзунгни мосиво қилгил.

Саки нафсинга пой урғилки, қўймай эркига зинҳор,
Анинг бирла бўлиб дар жанг, ҳамиша можаро қилгил.

Ҳавойи нафс ила зинҳор тун-кун бўлмағил мағрур,
Чиройингни Худони ёди бирла қаҳрабо қилгил.

Ўлимни ёд этиб ҳар дам, туруб ўз ҳолинго йиғлаб,
Саҳарларда яқонгни чок уриб, воҳасрато қилгил.

Гуноҳинг ёд этиб йиғлаб саҳоби навбаҳоридек,
Қўзунгни ёши бирла ер юзини сабзаҳо қилгил.

Муяссар бўлса санга тожу тахту мулкати олам,
Ани зикри Худо бирла чу Адҳам пуштипо қилгил.

Юрудинг кечаю кундуз бўлиб олудан исён,
Ювуб тавба суви бирла замирингни сафо қилгил.

Дариго, фисқу исён бирла зоеъ ўтти умрум деб,
Хувайдо, ер юзин оҳинг била мотамсаро қилгил.

209

Қай куни келдим жаҳонда бўлмадим шод, эй кўнгил,
Бўлмадим зиндони ғамдин ҳаргиз озод, эй кўнгил.

Бир саҳар эрта қўлиб, қилғон гуноҳим ёд этиб,
Қилмадим оҳу надомат бирла фарёд, эй кўнгил.

Кўз юмиб то очқунча умрум ўтубдур, билмадим,
Ушбу дардни кимга деб, кимга қилай дод, эй кўнгил.

Лашкари пийри етишти, бузди таннинг мулкени,
Бўлмағай бу шаҳр қайтиб ҳаргиз обод, эй кўнгил.

Эй Ҳувайдо, вақтинг ўтти фисқу исён йўлида,
Эмди кел, йиғлаб Худони айлағил ёд, эй кўнгил.

210

Тариқи ишқ аро қўйсанг қадам, жондин гузар қилғил,
Тааллуқоти оламдин ўзунгни беҳабар қилғил.

Бу дунё навъ арусидек сани алдар қилиб жилва,
Ўшал маккоррадин зинҳор сан қатъи назар қилғил.

Қилиб сабру таҳаммул ғунчадек хори маломатга,
Сабо хандон бўлиб ул кун ўзунгни тожи сар қилғил.

Жаҳон афсонаси кўпдур, ани айтсанг адо бўлмас,
Тамомини йиғиб, бир маъни бирла мухтасар қилғил.

Бу дунё дом эрур, домиға сепмиш донаи ҳирсин,
Гирифтори ани бўлмасдин илгари ҳазар қилғил.

Муҳаббат боғлама фарзанду молу рўзгоринга,
Ўларсан қолғуси охир, агар анбори зар қилғил.

Қилиб тўли амал, зинҳор Ҳақдин беҳабар бўлма,
Жаҳон кўҳна работидур, ўзингни раҳгузар қилғил.

Ҳавоин нафс ила умри азизинг зоеъ ўткарма,
Саҳарлар уйғониб, Ҳақ ёди бирла дийда тар қилгил.

Худони зикридин ўзга вафоси йўқ эрур ҳаргиз,
Худони ишқидин йиғлаб, ғами зоди сафар қилгил.

Билурсан йўқ бу дунёни бақоси ҳам тирикликни,
Аё мискин Хувайдо, келгил эмди тарки шарр қилгил.

211

Топиб доғи муҳаббат лола янглиғ дийда хун бўлгил,
Дарахти мевадоридек ҳамиша сарнигун бўлгил.

Такаббур айлама зинҳор, агар сан ошиқи дийдор,
Халойиқлар аросинда забунлардин забун бўлгил.

Агар сан ошиқи Лайли эурсан, мисли Мажнун бўл,
Муҳаббат даштида саргашта монанди қуюн бўлгил.

Бошингга тегса гар Фарҳод ғамидин юз туман метин,
Қилиб сабру таҳаммул анга, кўҳи Бесутун бўлгил.

Хувайдо, жону дилда бўлсанг ул Лайли талабгори,
Ҳамон Мажнунни бепарво каби ғарқи жунун бўлгил.

212.

Агар қўйсанг қадам ишқ йўлига, монанд Адҳам бўл,
Бўлиб тарки ҳаво дунё ғамидин кулли беғам бўл.

Замона халқидин бўлгил йироқроқ ваҳшийлар янглиғ,
Юруб саҳрода Мажнундек кийиклар бирла ҳамдам бўл.

Чу ғунча қон ютуб хомуш бўл, қилса маломат эл,
Насими ишқи бирла ҳар сабо хандону хуррам бўл.

Бўлай десанг, улуглуқ айлама , жононага восил,
Фақирлик ихтиёр айлаб, тамоми шайъидин кам бўл.

Тариқи ишқ аро муллоу шайху хожалик йўқтур,
Хувайдо, ошиқ эрсанг, камгарини халқи олам бўл.

213

Эй дило, гул вақтида гулзордин андиша қил,
Узмагил беҳуда гул, гулкордин андиша қил.

Кимки кирди бу чаманга, то гул узмай қолмади,
Оре-оре гул узарсан, хордин андиша қил.

Пашшаким бедорликдин ичти одам қонини,
Баъзи-баъзи мардуми бедордин андиша қил.

Рози дилни айтмағил, ҳар кимни сан маҳрам билиб,
Оқил эрсанг маҳрами асрордин андиша қил.

Ганж топсанг, зоҳир этма, тут ниҳон элдин ани,
Топса шуҳрат золими бадкордин андиша қил.

Эй Хувайдо, аймоғил Мансурдек сиррингни фош,
Айласанг, ҳўйи «аналҳақ» дордин андиша қил.

214

Дилбаро, ман хастани ҳолин паришон этмағил,
Кўрсатиб ойдек юзингни, чатра пинҳон этмағил.

Ман ғариби хастани кўздин солиб, эй моҳрўй,
Юругуб эшикма-эшик, зору ҳайрон этмағил.

Хоҳ ўлтур, хоҳ кўйдур, розидурман, эй санам,
Ҳарна қилсанг қилғил, аммо доғи ҳижрон этмағил.

Кўл солиб, бир-бир босиб чиқғил бир аъло кўройин,
Ҳам юзунгни шум рақибларга намоён этмағил.

Эътироз айлаб мани бечорадин, эй нозанин,
Зору саргардон қилиб кўзимни гирён этмағил,

Лашкари холу хатинг бузди кўнгилни мулкени,
Ғорат айлаб, эй нигорим, боз вайрон этмағил.

Ғамзада мискин Ҳувайдони бу кун расво қилиб,
Шум рақибларни яна хушқолу хандон этмағил.

215

Ётарсан токай уйкуда, кўп эмди, дийдани тар қил,
Саҳар бедардларни оҳу фарёдинг била кар қил.

Дуои ним шаби рўзона журмингга эрур оташ,
Бу хас узра солиб ўт, куйдуруб монанди аҳгар қил.

Қаро юзлук агар бўлмай десанг саҳрои маҳшарда,
Чароғи оҳ бирла кечаларни сан мунаввар қил.

Солиб ғуди жигарни оташи оҳи саҳар узра,
Кечадин то сабога боми гардунни муаттар қил.

Бўлой десанг художўй, шайху мулло, хожалик қилма,
Ўзунгни, эй Ҳувайдо, хору хас бирла баробар қил.

216

Ёд этиб қилгон гуноҳинг ҳар саҳар бедор бўл,
Тавба айлаб Тангрига, машғули истиғфор бўл.

Ҳеч киши қолғони йўқ бу дунёда ўлмай тирик,
Ман ҳам ўлгумдур дебон бо нолаҳон зор бўл.

Тўшаи роҳи қиёмат хайру эҳсонинг эрур,
Қолғуси ўзга бори, кўзинг очиб ҳушёр бўл.

Чун ўларсан, эй биродар, охират фикрини қил,
Жаҳд айлаб туну кун тоатга бас тайёр бўл.

Тонгла иззатманд бўлай десанг қиёмат даштида,
Жумла элга зерипо, туфроғ янглиғ хор бўл.

Бўлма чун шаҳбоз золим, бўл ҳумо янглиғ фақир,
Устихонига қаноат айла, беозор бўл.

Бой берой десанг қўлунгдин иззатинг айла тамаъ,
Термулуб даррандаларга, мисли каркас хор бўл.

Кўз юмуб очгунча соатдур ҳаёти одами,
Шунчалик умрингни сан хор айлама, боор бўл.

Эй Хувайдо, боғла бел Адҳам сифат ҳиммат қилиб,
Хонумону молу мулкунг куллидин безор бўл.

217

Худони ёд этиб йиғлаб, саҳарларда фиғон қилғил,
Кўзунгни ёшини селоб ва чун оби равон қилғил.

Қиёмат обрўйдур, на қилғон хайру эҳсонинг,
Риёе қилмағил эл кўзида, элдин ниҳон қилғил.

Гуноҳинг дардидин йиғлаб кўзинг ёшин равон айлаб,
Кўнгил боғин суғортиб, сабза айлаб, бўстон қилғил.

Чу Зайнулобидин бўл, зулми золимга бўлиб собир,
Аросоти қиёматда ўзунгни шодмон қилғил.

Бўлай десанг ўшал гулшансарони васлига восил,
Югуб хуни жигарни, ғунчадек бағрингни қон қилғил.

Кам ухлаб, кам егил йиғлаб, Хувайдо, кечаю кундуз,
Худони қаҳридин кўркуб, чиройинг заъфарон қилғил.

218

Эй боди сабо, кўйи санамдин гузар этғил,
Албатта анга ҳоли дилимдин хабар этғил.

Бир хаста қулунг оҳ уруб кечаю кундуз,
Бемору ғариб оҳидин айғил: «Ҳазар этғил».

Дар ҳолати жондур анга зинҳор ба зинҳор,
Жон таслим этарда кўзидин бир гузар этғил.

Келмаса менинг олдима ул ёри ситамгар,
Бошингни оёғига кўюб, дийдаи тар этғил.

Шояд ани кўнглига Худо раҳмини солса,
Аҳволи дилимдин анга шарҳи дигар этғил.

Гар кўйса оёғини Хувайдо тарафига,
Хоки қадамин сурмаи айн ул басар этғил.

219

Эй кўнгил, дунё тилаб, чун кўйи ғалтон ўлмағил,
Дил бериб худ мурдаға, мисли колоғон ўлмағил.

Жаҳд айлаб туну кун санжийда қил, мунда ишинг,
Хом қилма, пухта қил, тонгла пушаймон ўлмағил.

Сан қаро юзлук қиёмат даштида бўлмай десанг,
Рост бўлғил, рост айғил, сўзи ёлғон бўлмағил.

Борсалар қилғон амал жаннатга, сан қилмай амал,
Термулуб жаннат сариға зору ҳайрон ўлмағил.

Нафс ройига бориб, айлаб гуноҳи беҳисоб,
Рўзи маҳшар офтоби бирла тафсон ўлмағил.

Икки кунлик ишрати дунёи бепоеън учун,
Еб ҳаром оғиштадин, дўзахда сўзон ўлмағил.

Соёи раҳмат тилар бўлсанг агар маҳшар аро
Жуд қилғил мунда, бепарвойи эҳсон ўлмағил.

Иззати дунё тилаб, еб нони золим, олимон,
Илминга қилмай амал, монанди шайтон ўлмағил.

Эй Хувайдо, тоат эт, маҳшарда тоатсиз бўлуб,
Сарнигун ерга боқиб, эл ичра фозмон ўлмағил.

220

Агар сан марди оқилсан, бу дунёдин сиво бўлғил,
Тааллуқоти оламдин кечиб, кулли жудо бўлғил.

Бу дунё мулкида кўпдур ёмонлар, яхшилар ҳам бор,
Топай деб мардларни жустжўйида гадо бўлғил.

Агар топсанг ўшал марди Худони, кечаю кундуз,
Қилиб хизмат, эшикни ёстониб ётиб адо бўлғил.

Жилови тегса хос эрни солиб бўйнунга бир неча
Қадам қўюб югуруб, мулки дилга подшо бўлғил.

Йиғитсан ё қаридурсан олиб эрлар дуосини,
Қиёмат даштида шоҳаншади соҳиб ливо бўлғил.

Агар ҳар кимни кўрсанг, Хизр бўлгой деб тавоф айлаб,
Ки ҳафтоду ду миллат халқи бирла ошно бўлгил.

Бўлай десанг омон тонгла қиёмат офтобидин,
Бахил бўлма, эл ичра соҳиби жуду сахо бўлгил.

Малойиклар саволига жавоб осон берай десанг,
Тилингни сақла ғийбатдин, эл ичра камнамо бўлгил.

Сани тепса, Хувайдо, қил таҳаммул ҳар қаю мавжуд,
Оғирлик пеша қил, ердек ҳамага зерипо бўлгил.

221

Сулаймонсан бу дунёда ва ё Жамшид ё Баҳром,
На суд этди Сулаймонга узук, Жамшидга жом.

Биродар, жаҳд айлаб, тўшан роҳи қиёмат қил,
Билурсан қолмади шоҳи жаҳонлар дунёда модом.

Очиб ибрат кўзин боққил, ҳама эрлар қаён кетти,
Жаҳон кимга вафо этти, ўлурсан эрта ё оқшом.

Бу қилгон молу мулкунгга қувонма, бир куни ташлаб
Кеторсан юз туман, минг ҳасрат ила дунёдин ноком.

Чу дунё бир ўлумсадурки, чандон ит ғажиб ўтти,
Кўрорсан кимга суд этти, муни деб бўлмагил бадном.

Эрур аҳли аёлинг душманинг, жонга оро кирмас,
Қилиб ўзунгни фикрингни Худо йўлига қўйгил ком.

Тавофи Каъбаи мақсуд қилай десанг, қўлинг ювгил
Бу дунёдин, аё мискин Хувайдо, боғлогил эҳром.

Тополмай дарди ишқингдин саҳарлар уйғониб келдим,
Рақиблардин, аё дилбар, кўйунга қизғониб келдим.

На ерда шамъни кўрсам, жамолинг шамъи бўлғой деб,
Уруб парвонадек раққос, бошингдин айлониб келдим.

Кўзумда уйқу йўқ, жунбушда қолдим ними бисмилдек,
Уруб бошим қаро ерга, йилондек тўлғониб келдим.

Ато туфроғига қирқ йил туруб ғам ёмғири ёғди,
Ўшал ёмғурга ман ҳам анда эрдим булғониб келдим.

Ҳазин бўлмоқ Ато меъроси бўлса ман нечук айлай,
Танимга чодирини ғамни азалдин чўлғониб келдим.

Дема куймас Ҳувайдони кўйимда, эй дилоромим,
Чароғи равзадек тунлар тонг откунча ёниб келдим.

Сани васлингни излаб ман ғариби беватан бўлдум,
Кечибон хонумонимдин гирифтори миҳан бўлдум.

Муҳаббат даштида излаб сани, йиғлаб юруб, эй дўст,
Олиб ғам тевасин илгимга, чун Вайси Қаран бўлдум.

Кўруб расволигимни кулманг, эй ёру биродарлар,
На ким бўлдим жаҳон ичра, санамни дардидан бўлдум.

Қилиб таъна кулар, ҳолимни кўрса ҳар қаю мавжуд,
Нетай, дўстлар аро шармандан юзи тубан бўлдим.

Ҳувайдога маломат айб эмасдур қилса ҳар қайси,
Нечукким, ёр деб расвои халқу анжуман бўлдим.

224

Висолингни, аё дилбар, юруб кўп жустжў қилдим,
Нишонингни тополмай, кимни кўрдум гўфтугў қилдим.

Ўшал кунким сани суйдум, ажойиб қайғуға қолдим,
Очиб кўксум, балоларга ўзумни рўбарў қилдим.

Ёқамни чок уруб йиглаб, сани васлингни ёд айлаб,
Юзум юб кўз ёшим бирла саҳарларда вузў қилдим.

Жудолик ханжари бирла дилим садпоралар бўлди,
Таҳаммул риштаси бирла юрогимни руфу қилдим.

Ажойиб соғинибдурман сани ман, қайдасан, эй дўст,
Кўройин деб жамолингни, баса кўп орзу қилдим.

Хувайдо ҳолига, эй дилбарим, бир раҳм қилсанг-чи,
Эшигингда ётиб йиглаб, кўзум ёшини жў қилдим.

225

Ажабдур икки оҳу олдида икки камон кўрдум,
Қуруб саҳмин, отар бўлса, анга бағрим нишон кўрдим.

Ду шом олдида икки субҳ узра ду шафақ пайдо,
Бўлубдур гўйиё қор устида бир лахта қон кўрдум.

Дарахти сарв уза бир гунчаи навраста унмишдур,
Гули бо боғбон эрмиш, муни бебоғбон кўрдум.

Ниҳоли ишқ кўнглум боғи ичра сабза бўлмишдур,
Юракда риштаси, шохини фавқи осмон кўрдум.

Сане мискин Хувайдо, нолау фарёд қил эмди,
Балон жон ани, сарфитнаи охир замон кўрдум.

Чу ишқинг дардидин бир шаммаини достон қилдим,
Биёбон қумларидин кўп эди андак баён қилдим.

Агар бир заррасин айтсам, ду олам мулкига сиғмас,
Кўнгил мулкин азим дерлар, анинг ичра ниҳон қилдим.

Дам урмой гунчадек хомушликни ихтиёр этгим,
Юрогим гуссага тўлди, ман ўзумга зиён қилдим.

Ичим ғам-гуссага тўлди, қарорим қолмади зарра,
Кўнгил таскин бўлғой деб, саҳарларда фиғон қилдим.

Хувайдони деманг, енгил қилур тоғларни ишқ бежо,
Нечук айлай манам тоғлардек ўзни саргарон қилдим.

Ажаб парданишин ширинлиқога ошно бўлдум,
Кўрунур ё кўрунмас бир балога мубтало бўлдум.

Жамолин кўргали йиллар эрур кўйини ёстондим,
Чиқиб бир боқмади, бетолёшимдин эери по бўлдум.

Гирибонимни чок айлаб, бориб кўйида дод этгим,
Деди: «Додингга етмайман, ситамгар подшо бўлдум».

Саросима бўлубдурман, қилур ишимни билмасман,
Қаён кетгум олиб бошим, бу ғам бирла адо бўлдум,

Азалда қисматим ё шўр бахтим, учрадим ногаҳ
Раҳмсиз кўнгли қаттиғ дилрабоға, мубтало бўлдум!

Қис боқмай, кўзни солмай кўзимдин ногаҳон ўтти,
Демоди: «Сан нечук одам?» ўлумумга ризо бўлдум.

Қилур номехрибонлиқ кимгаким, ман меҳрибон бўлсам,
На ёру ошно боқмас, нечук бахти қаро бўлдум.

Хувайдо, урса, сўкса ёр, ёнмой илгари борғил,
На қилғон жаври роҳатдур, дегил анго ризо бўлдум.

228

Ўтти айёми тириклик, келди оқшоми ўлум,
Манга ҳаргиз айтмангизлар, дўстлар, номи ўлум.

На улуғу, на кичик, шоҳу гадони қўймади,
Бистари хок узра ётқузди, келиб шоми ўлум.

Бу ўлум даврон оёғидек келур навбат била,
Ичмагунча қолмади то ҳеч ким жоми ўлум.

Қилмади жаллод янглиғ бу ўлум ҳеч кимга раҳм,
Қон тўкардин бўлмади бир лаҳзае ором ўлум.

Эй Хувайдо, беҳабар бўлма ўлумдин зинҳор,
Чунки бўйнунга тушуб турғон эрур дори ўлум.

229

Дунёни кездим юруб, дардимга дармон топмадим,
Арз этарга дод деб бир адли султон топмадим.

Бошидин юз ўргулуб ҳам олдида қурбон бўлиб,
Жон тасаддуқ қилмоғунча ёрга, жон топмадим.

Тан сизиб оқтию сувдек, бўлди чу лахт устихон
Ковладим доғи жигарни, қатраи қон топмадим.

Игнада чоҳ қазлағондек, анча мушкул кори ишқ,
Токи жондин ўтмоғунча, кори осон топмадим.

Эй Хувайдо, ишқ дарди турфа қаттиғ, бедаво,
Йиғламоқ, дил ўртамакдин ўзга дармон топмадим.

230

Эй дўстларим дунёга бир келдимۇ кетдим,
Монанди шиҳоб, эл кўзига ёндиму кетдим.

Шаҳбоз эдим, сайди муҳаббат қила келдим,
Бу даҳр дарахти узра бир қўндиму кетдим.

Ҳар йилда унарда ман саҳро гулу лола,
Ман лола сифат дунёда бир ундиму кетдим.

Бу фоний чамандин гули мақсад тера олмай,
Ҳасрат гулидин бир гунча тердимۇ кетдим.

Бу даҳр аро роҳатини кўрмадим асло,
Бир неча маҳал меҳнатини кўрдиму кетдим.

Ман булбули хушхони эдим ушбу чаманни,
Бир нолаи жон сўз қилиб келдимۇ кетдим.

Ҳеч чорау тадбир, Хувайдо, йўқ ўлумга,
Тақдири Илоҳийга бўйун сундимۇ кетдим.

231

Дунёга келиб яхши юрумай, забун ўтгум,
Қилмай амали солиҳ журму фузун ўтгум.

Юрдум бу адам даштида доим лаб ташна,
Бо доғи жигар лола сифат дийда хун ўтгум.

Ғамсиз кишини, дунёни кездим, топойин деб,
Ҳеч ким демади дунёда бағри бутун ўтгум.

Овораи нафсим бўлубон йўлни адаштим,
Ё Раб, сани васлингни тилоб раҳнамун ўттум.

Дунёга келиб шунча таваққуф қила қолдим,
Келдим туно кун дунёга, турмай букун ўттум.

Ҳасрат чамани ичра кириб хаста Хувайдо,
Суръат қилибон боди сабодин бурун ўттум.

232

Дунёга келиб манзилу маъво қилиб ўттум,
Сармоия умрум ҳама бежо қилиб ўттим.

Исоён билан зоъё юбориб нақди ҳаётим,
Нодонлиғ ила масрафи дунё қилиб ўттум.

Ҳар кимни кўрорман, гами дунё била мағрур,
Сар то сар дунёга томошо қилиб ўттум.

Кўрдим ҳамани озуқаи нафсига ҳайрон,
Ҳеч ким демади тўшаи уқбо қилиб ўттум.

Бўлмаса нетай ақлу хирад санда, Хувайдо,
Бу сўзни санга аввало ифшо қилиб ўттум.

233

Дунёга келиб дунёни бир шатталаб ўттум,
Монанди найистон кўтига ўт қалаб ўттум.

Билдим ман ани душмани маккоран айёр,
Ло тирноғи бирла юзини тирмалаб ўттум.

Мардони Худолар деди: «Дунё майи аччиғ»,
Аччиғлиғини билмак учун, бир ялаб ўттум.

Бойўгли каби кулбаи вайрона қилиб ман,
Хуршиди жафо иссиғидин ташна лаб ўтгум.

Бу кофири нафсим била кўп қилдим урушни,
Танҳо қиличи бирла уруб ҳайҳалаб ўтгум.

Хомуш пичоғин ҳар дам ани бағрига қўйдум,
Жуъ найзаси бирла кўзига найзалаб ўтгум.

Девона Ҳувайдо деди бу сўзни хуш:
Ошиқ элини кўксига бир ўт қалаб ўтгум.

234

Манзилки дунёни кўриб хушлою ўтгум,
Чандон юраман деб, ани берк ушлою ўтгум.

Бир кўз юмуб, очкунча турорим йўқ экондур,
Ҳар кунда туман ишни бошин бошлою ўтгум.

Ул мири ажал ҳукм қилиб: кўч деди мундин,
Бечора бўлуб, жумласини ташлою ўтгум.

Уқбо ишини нася билиб, айламадим ҳеч,
Дунё ишини нақд билиб, ушлою ўтгум.

Саҳрон ҳавасда юруб, умримни кечирдим,
Охир бу ажал қишлоқини қишлою ўтгум.

Зоеъ юбориб нафсу ҳаво бирла ҳаётгум,
Ангушти надоматни букун тишлою ўтгум.

Билмом на бўлур охир умрум, эй Ҳувайдо,
Ҳар лаҳза яқом тавба дебон ушлою ўтгим.

235

Куюб ишқ ўтида, эй дўстлар, бағри кабоб ўтгум,
Кўзум қони било гулдек гирибоним бўяб ўтгум.

Қаландар бўлдуму кездим бу дунё мулкани яксар,
Бу дардимни давосини юруб элдин сўроб ўтгум.

Ҳама айтурки, эй нодон, бу дардингни давоси йўқ,
Иложим топмадим, йиғлаб, юзумни тирмалоб ўтгум.

Дариғо, сад дариғо, кўрмадим осойиши умрим,
Саманди ғамга миндим, барқдек айлаб шитоб ўтгум.

Сан, эй мискин Хувайдо, ушбу умрунгни ғанимат бил,
Юмуб кўз очқуча қолмай, бўлиб охир туроб ўтгум.

236

Саҳарлар уйғониб ишқингда булбулдек наво қилдим,
Қизил гулдек чиройимни сани деб қаҳрабо қилдим.

Висолингни сўроғлаб кў-бакў дарбадар юрдум,
Гадолардек эшикларда бориб «ҳу» деб садо қилдим.

На ерда нақши по кўрсам, санамни нақши пойи деб,
Олиб бир мушти хок андин, кўзумга тўтиё қилдим.

Ўшал рўзи сани суйдум, ғариби беватан бўлдум.
Ўзимни молу мулку хонумонимдин сиво қилдим.

Келиб кўргил, аё дилбар, фироқинг ханжари бирла
Ёриб кўксум, юрогим банд-бандидин жудо қилдим.

Хувайдойи ғарибингни демоким булҳавас ошиқ,
Жаҳон мулкин сани деб йиғлою мотамсаро қилдим.

237

Миниб ишқингни тахтига ўзумни шаҳриёр эттим,
Кўнгулни шаҳрига ҳукмум юрутуб, эътибор эттим.

Хитою Ҳинд ила Руму Яман зери нигинимдур –
Ки, машриқ то ба мағрибга ривожимни барор эттим.

Фақирлик тахтида шоҳаншаҳи рўйи заминдурман,
Шаҳи Чин бирла Қайсарни ғуломи мардикор эттим.

Тамошойи жаҳон қилсам, ҳама ўз нафсига ҳайрон,
Уруб ерга бу нафсимни, оёғ остида хор эттим.

Кўзунг очиб томошо қил, Хувайдо, жумла эл кетти,
Юрорман деб бу дунёда, қачон ман ихтиёр эттим.

238

Мажнунни бенаво каби Лайлига йиғлагон ўзум,
Дашти жунунда лоладек бағрини тиглагон ўзум.

Ишқини шукрини тотиб, бағрини чок-чок этиб,
Фўтаи ишқни белига най каби чуллагон ўзум.

Дунёни пуштипо уруб, ўзини мосиво қилиб,
Ўлгани ёрни кўйида бошини чоғлагон ўзум.

Тавсани фақрга миниб, дилни хатойини чопиб,
Хомуши ханжари била нафсни пичоғлагон ўзум.

Рўзи «аласт Раббикум» жумлага берди Ҳақ улуш,
Анда «бало» улушини жонда қучоқлагон ўзум.

Ёлғузи найзасин уруб, жуъ қиличи бирла чопиб,
Кофири нафсни тутуб, бўйинини боғлагон ўзум.

Хаста Хувайдои билинг жумла тааллуқотини
Мисли кулолни лойидек ерда аёглағон ўзум.

239

Сани ишқиндин, эй дилбар, «алиф» қаддимни «дол»
ЭТТИМ,
Кўйунгни ёстониб доим, бошимни поймол эттим.

Хаёлинг ўзга бўлмиш деб, манга кўп эътироз этма,
Бошингдин ўргулай, ёрим, қачон ўзга хаёл эттим.

Кўнгил боғига, эй дилбар, экиб меҳринг ниҳолини,
Бериб сув кўз ёшим бирла, ниҳолим баркамол эттим.

Вужудим уйда руҳим қушини парвариш айлаб,
Бериб ғам тўмасин анга, ани хушпару бол эттим.

Кўнгил боғида айшимни ниҳоли баркамол эрди,
Кууб андуҳу ҳасрат аррасин анга завол эттим.

Аё боди сабо, этгил санамни олдида занҳор
Битиб бир нома бағрим қони бирла, ҳасби ҳол эттим.

Фалак – соқий, ўлум – май, эй Хувайдо, дунёдир жоми,
Уруб бир пушти по дунёни синдурдум, сафол эттим.

240

Туну кун айлабон гунаҳ, қилмағон ҳеч савоб ўзум,
Парвариш айлабон бадан, қилғучи хурду хоб ўзум.

Дунё ишига чувтман, тоат ишига кўп лаванд,
Журм ишига далер ўлуб, кўп қиломан шитоб ўзум.

Элни кўзича зуҳд этиб, еб-ичибон канорада,
Зарра ҳарому шубҳадин қилмағон ижтиноб ўзум.

Суратим авлиё қилиб, кашфу кароматим ўқўб,
Соддадилон аро кириб, қилгучи кўп қибоб ўзум.

Тонгла Худони олдида кўрсатур эл савобини,
Манда гуноҳдин ўзга йўқ, на берурам жавоб ўзум.

Фазлига олса раҳм этиб, кўҳи гунаҳни йўқ қилур,
Адлига олса каҳр этиб, журмига йўқ ҳисоб ўзум.

Раҳмат агар қилур мани лойиқи раҳматидурман,
Гар ғазаб этса ул магар, мустаҳиқи азоб ўзум.

Бўлсанг, Хувайдо, одами фаҳму фаросатинг қани,
Яхши-ёмонни билмаган таънаи пур шабоб ўзум.

241

Лайли санамни излаган Мажнуни бенаво ўзум,
Дилда шаҳаншоҳи жаҳон, эл кўзида гадо ўзум.

Бор бу жаҳонда ҳар нима, қурбига лойиқ қадри бор,
Хоки сияҳни камтари жумлага зерипо ўзум.

Қил мани, эй Худо, улуғ етти темуғга ман сигай,
Мўъмину кибр куймасун, осийи пургуноҳ ўзум.

Мўмину мўминотни журмини манга бер, олой,
Куйдур алар учун мани, лойиқи ҳар жафо ўзум.

Келса жаҳонга ҳар бало, солма қулларинг аро,
Ёлғуз ўзимга сол, олой, собири ҳар бало ўзум.

Ҳар кишиким Хувайдони қилса маломат, айб эмас,
Чунки ёмонлиғим аён, на десалар ризо ўзум.

242

Кунда туман изо чекиб, қилмоғон ҳеч ор ўзум,
Кўнглум аро азизу вақт элга чу хору зор ўзум.

Эл била йўқдур ишим, яхши-ёмонга сўзласам,
Кулбаи фақр ёстониб, гўшада хокисор ўзум,

Сўзида зарра лутфи йўқ, сурати бир қуруқ яғоч,
Бошида мағзи маъни йўқ, гунбази бир мозор ўзум.

Эл кўзида намоз ўқуб, тақвои бориё қилиб,
Кўзга мулойимак бўлуб, соддаи сурх айёр ўзум.

Яхши билиб Ҳувайдони, қилмангиз эътиқод кўп,
Бергучи элга кўп фириб, фосиқи нобакор ўзум.

243

Ушбу дунёга чун келдимки, бўлдум ғам била ҳамдам,
Замоне урмадим кўнглумни, хуш айлаб дами беғам.

Кўзум ёши қурумайдур, равондур кечаю кундуз,
Оқар кўксум уза жорий бўлиб чун чашман Замзам.

Тонг отқунча соғиш айлаб, кўзумни уйқуси йўқдур,
Куларман зоҳиран элга, вале кўнглум эмас беғам.

Кўрунглар, эй мусулмонлар, мани ҳолим учун йиғлаб,
Кийибдур осмонлар ҳам туну кун жоман мотам.

Ғаҳ ёлғуз кириб уйга, ўзим ҳолимга йиғлайман,
Куларлар маслаҳатдинки, бўлуб эл олдида беғам.

Деганлар баъзини беғам, бу сўзга турфа ҳайронман,
Билолмасман нечук одам бу дунёдин ўтар беғам.

Кишиким бўлмаса дарду муҳаббат ишқ бобидин,
Ани бешак билинг ҳайвон, агарчи сурати одам.

Хувайдо, турмагил, ўз ҳолинга шому саҳар йиғло,
Жамоли ёрга лойиқ эмасдур дийдан бенам.

244

Кўнгул бердим санга ман, гойибона ошно бўлдум,
Балоу меҳнату ғамга ҳамиша мубтало бўлдум.

Совуқ урғон чибиндек юргали асло мадорим йўқ,
Бу ғамдин сарғайиб, мисли хазондек қаҳраб бўлдум.

Жафоу жаврини кўрдум, вафосин кўрмадим асло,
Вафо излаб, биродарлар, гирифтори жафо бўлдум.

Янги ойдек бўлуб лоғар, юракда қолмади ҳолат,
Қолиб ғам борини остида «нун» янглиғ дуто бўлдум.

Қаландар бўлдуму кездим ҳама шаҳру вилоятни,
Сўроғингни солиб элга, ғарибу бенаво бўлдум.

Бўлуб Мажнун бошим олиб чиқибман кўҳу саҳрога,
Аё Лайли, сани деб элу юртумдин жудо бўлдум.

Фигон қилса Хувайдо, айб қилманглар, мусулмонлар,
Нечукким куйдим, ўртандим, маломатга адо бўлдум.

245

Дўстлар айб этмангиз; ман бир балога йиғладим,
Қўл очиб, «Омин» дебон қодир Худога йиғладим.

Бу балоларни Худо шояд кўтарғай деб бу дам,
Ул «шафиҳ ул музнибин» рўзи жазога йиғладим.

Остонларга бориб бошим уруб, айлаб дуо,
Истионатлар тилаб, ман авлиёга йиғладим.

Бўлса нозил ҳар бало чун бу жаҳонни мулкига,
Шумлуғимдиндур бари, қилган гуноға йиғладим.

Эй Хувайдо, сабр қил, дам урмагил Ҳақ амрига,
Орий, орий, эй кўнгил, қилган хатоға йиғладим.

246

Сани ишқингдин, эй дилбар, ажаб девоналар бўлдум,
Халойиқға бўлуб кулгу, баса афсоналар бўлдум.

Қилур таъна кўриб ҳар ким мани ҳолимга, эй моҳим,
Бу элни оғзида ҳар гўшада афсоналар бўлдум.

Ҳама қавму қариндошим мани кўрса қилур номус,
Баридин юз ўгурдум, бир йўли бегоналар бўлдум.

Сани илқингдин, эй дилбар, муҳаббат жомини ичтим,
Ўшал кундин бери билмай ўзум, мастоналар бўлдум.

Шабистон ичра, эй ёрим, жамолинг шамъини кўрдум,
Бошингдин ўргулуб ҳар субҳидам, парвоналар бўлдум.

Висолинг излабон, дилбар, Хувайдои ғариб мискин,
Гадолардек сўраб элдин юруб оворалар бўлдум.

247

Хаёлинг мунисимдур қайда бўлсам,
Агар уйда ва гар ёбонда бўлсам.

Кўнгилда қолмоғой зарра гумоним,
Сани дардингни айта-айта ўлсам.

Бари эл мақсадига етса ул кун,
На ҳасратдур етолмай анда қолсам.

Ўлимни дардига ҳеч чора йўқтур,
Бошимни ман агар тошларга урсам.

Вафоси йўқ тирикликни, Хувайдо,
Бу дунёда агар минг йил юрсам.

248

Бир ўт пайдо бўлибдур кўнглум ичра ғам била ҳамдам,
Бир оҳимдин мабодо бўлмағой тўққиз фалак барҳам.

Кўзум ёшин сочиб, анга берурман дам-бадам таскин,
Йўқ эрса куйгуси дунё юзи ҳам қолмоғой одам.

Бу ишқнинг олдида Намруд ўти кул бўлғони йўқми?
Тамуғ ўти эрур ишқ ўтини олдида чун шабнам.

Балою ғам манга «наҳну қассамно»дин улуш бўлғон,
Билолмасман нечук одам бу дунёдин ўтар беғам.

Аларким ётадур беғам, қабортиб қорнини уйдек,
Баҳойим наслидиндур ул, агарчи сурати одам.

Жаҳонни айши чун хобу хаёли, йўқ они суди,
Тасаддуқи ғам бўлай, ғамдур манга икки жаҳон
ҳамдам.

Ётиб, бўлмас ишинг беҳ, эй Хувайдо, ётмағил гофил,
Риёзатсиз кишилар бўлмағай ғам аҳлига маҳрам.

249

Эллик-олтмиш яшадим, бир яхши тоат қилмадим,
Қилганим бўлди гунаҳ, бир дам ибодат қилмадим.

Бир саҳар эрта кўпуб қилган гуноҳим ёд этиб,
Нолау зори қилиб, оҳу надомат қилмадим.

Бормукин оламда мандек беҳабар, расво киши,
Бу ўлумни ёд этиб, зоди қиёмат қилмадим.

Бораман бу дунёдин ҳасрат била доғ узра доғ,
Бир валий неъмат бўлуб, хайру саховат қилмадим.

Туну кун нафсим учун оввора, саргардон бўлиб,
Бир замон кўнглум ҳузури бирла тоат қилмадим.

Бир нафаслик умр учун дунё сурурини тилаб,
Тарбият танни қилиб, тоатга одат қилмадим.

Бу тирикликни ўлук билдим ғаму кулфат билан,
Кўз ёшимни оқузуб, бир кун таҳорат қилмадим.

Эй Ҳувайдо, бу тириклик турфа бепоён экан,
Ўтгилар ёру биродар, ҳеч ибрат олмадим.

250

Юракда дард кўп дафтарга сиғмайду, агар битсам,
Қани бир дардманд олдида йиғлаб, ҳоли дил айтсам.

Юрогим қон бўлиб оқти десам, ҳеч ким инонмайду,
Нетай, дастур йўқ, кўксум ёриб, бағримни кўрсатсам.

Ичим тўлди ғаму ишққа, бўлубман турфа дилгири,
Ғаҳи ҳиммат қилурман, бош олиб Руму Яман кетсам.

Маломат бир сари, ғам бир сари жонимни ўртайду,
Кетибду тоқатим эмди, ўзумни ғамга ўргатсам.

Тушубман кишвари ғамга, мани додимга ким етгай?
Нечук ҳасрат, нечук бедодликдур ғам била ўлсам?

Кириб дайр ичра, ул муғбачадин бир коса май ичмай,
На ҳасратдур, Хувайдо, дунёдин армон била кетсам.

251

Во дарифо, сад дарифо, ўтти умрим билмадим,
Елу ёмгурнинг мисоли кетти умрум билмадим.

Юрудум нафси балокашни йўлида ёзу қиш,
На ўларни ёд этиб, на охиратни билмадим.

Нақди умримни бериб, дунёга савдо айлабон,
Бебаҳо умри азизим чўпча қадрин билмадим.

Аҳлу авлодим дебон нафсимни ройига бориб,
На ҳалолу на ҳаром фарқини ҳаргиз қилмадим.

Ман на дерман, сўрса Ҳақ эл олдида явм ул-жазо
Ҳасрато, во вайлото, бурно ўзимга келмадим.

Ҳасрат этиб, эй Хувайдо, йиғласанг минг йил агар,
Оқибат ўлмакдурур, ўзга иложин билмадим.

252

Сани ишқингдин, эй дилбар, саҳарлар дар фиғон
бўддум,
Гиёҳи зери сангдек сарғариб, мисли хазон бўлдум.

Таним сувдек сизиб оқти, рагимда қолмади қоним,
Биёбонлар аро қолғон, оқорғон устихон бўлдум.

Илигимга асо тегди, эгилди қоматим ерга,
Қолиб ғам борини остида, беҳад нотавон бўлдум.

Эрурман турфа саргардон, қаён борурни билмасман,
Бу ғам даштида ҳайрон, йўлдин озған корвон бўлдум.

Ҳижолатда қолибман, элга сўзларга тилим йўқтур,
Маломат баҳрида монанди моҳи безабон бўлдум.

Мани кўрса қилур номус ҳама қавму қариндошим,
Бўлуб ишқ телбасидин элу юртумға ёмон бўлдум.

Ҳувайдони қилиб таъна, кулар ҳолига душманлар,
Сани деб, эй пари эл ичра расвойи жаҳон бўлдум.

253

Бир парданишин дилбари жононға йўлуқтум,
Андак кўрунуб, бўлгучи ниҳонға йўлуқтум.

Зурроти жаҳон хайл, пари, инсу малакни
Бир ғамза била қилгучи ҳайронға йўлуқтум.

Тан уйига юз хирман ўт солди баякбор,
Жон ўртагучи барқи дурахшонға йўлуқтум.

Кокял ипиға сарнигун ости мани боғлаб,
Монанди ғаним қилгучи қурбонға йўлуқтум.

Ҳар гўшада юз қон тўкар кўзлари жаллод,
Кирпиклари чун ханжари бурронға йўлуқтум.

Келдим чамани васлиға, бир гул узайин деб,
Сунмай илигим, хори муғилонға йўлуқтум.

Дардим кам ўлур деб, чу Ҳувайдо сафар этгим,
Ваҳ бурноғидин дарди фаровонға йўлуқтум.

Ман ташнай ишқийни майхона аро кўрдум.
Зуннори муҳаббатни бутхона аро кўрдум.

Май ичма деб, эй воиз, мунҳимни банд этурсан,
Акси руҳи дилбарни паймона аро кўрдум.

Майдин келур, эй зоҳид, овози ҳувал мағфур,
Майхўрани айб этманг, ҳамхона аро кўрдум.

Майдони муҳаббатда бошини қилиб чун гўй
Жонбозлик этмакни мардона аро кўрдум.

Ҳар кунда юз ўлғунча, бир кунда ўлой дерман,
Бу ҳиммати олийни парвона аро кўрдум.

Бу одату расм эрмиш ошиқларини ҳар дам,
Куйдурмаку ўлтурмак жонона аро кўрдум.

Айб айламангиз зинҳор, ўлтурсам ўзим, ё Раб,
Ағёр ила ёримни бир хона аро кўрдум.

Девона Хувайдосан, сўрма кўнгил ободин,
Ман ганжи мурод излаб, вайрона аро кўрдум.

Аё дилбар, сани шаккар лабингдин сўрмағой эрдим,
Тотиб ушбу асалдин захри занбур кўрмағай эрдим.

Ёғилди қору ёмғурдек маломат бошима элдин,
Кўнгил бериб санга, мундоғ балоға қолмағай эрдим.

Агар билсам эдим ман ушбу дунё бебақосини,
Анинг учун ўзимни мунча расво қилмағай эрдим.

Ризоман, манга сандин ҳар на келса кулфату меҳнат,
Бурундин санга, ёрим, ошнолик қилмағай эрдим.

Жафоу меҳнатинг тортиб, бўлурда васлингга восил,
Етушти шоми ҳижронинг нигоро бўлмағай эрдим.

Хувайдо айтадур: ёрим жудолик айларин билсам,
Уруб ўтқа ўзим парвона янглиғ куймағай эрдим.

256

Юрогимдин камаймайдур негъийн ғуссау ғам,
Ёр агар бўлса муяссар, кам ўлур меҳнату ғам.

Бўлмади лаҳза йироқ ғуссаю ғам жисмимдин,
Бўлса тан уйи, нетай, дўстларим, хонаи ғам.

Юрогим хонаи занбур каби бўлди шикоф,
Ҳар тарафдин тегибон кўксум уза тиғи ситам.

Қисмат ўлди ҳаммага «наҳну қассамно»да улуш,
Бўлди ўхшар улушим анда манга меҳнату ғам.

Шодлиқ рахтини микрози жафо бирла кесиб,
Тикти ҳайёти азал қаддима пийраҳани ғам.

Кулманг, эй аҳли саломат, гаҳ Хувайдони кўриб,
То юрак куймогуча кимни бўлур кўзида нам.

257

Туно кун эрди манго учради азиз дўстим,
Кўнгул сув ичти сўзидин хум лабин устум.

Қилиб муъонака бўйнини кучоғладим жонда,
Лабим лабига қўйиб хирманни шакар сустум.

Кўзини ҳурмат этиб ўртади сияҳ холин,
Қошини қибла қилурда кийик йўлин тўстум.

Кўриб жўшиб зақанни кўзум на сув ичти,
Кўнгул хоножиридин меван асал қустум.

Адув таноби била ҳам адувни банд айлаб,
Дарахти рашк уза бўйнидин тутуб остим.

Букун ичиб лаби лаъл нигори бодасидин,
Деди ғариб Ҳувайдо: « Хумори ғам кестум».

258

Бу дунё мисли дарёе анинг узра хубоб ўтгум,
Ки кўрмай рўйи ободин ҳамиша ман хароб ўтгум.

Бўлуб мустағрақи дарёга ичмай қатра сув андин,
Нетой, найлай дариғо, ташналаб жўёни об ўтгум.

Чу билдим хонумонимни эмасдур жойи осойиш,
Раҳо айлаб борини барқи рахшондин шитоб ўтгум.

Ҳавойи нафс учун елдим-югурдим ҳар тараф ғалтон,
Мисоли гўйи чавгонхўрда жоно печу тоб ўтгум.

Қўлумда зарра йўқ исёндин ўзга ҳосили уқбо,
Бу ҳасратдин, бу армондин куюб бағри кабоб ўтгум.

Дариғо, сад дариғо, айламак Ҳақ ёдини ҳаргиз
Баҳойимдек қилиб тан парвариш бохўру хоб ўтгум.

Ҳувайдо йиғлаб айтур кўрмадим деб бир дами шоди,
Ҳамиша дил ҳазин, хотир ғамин тан дар азоб ўтгум:

Ғами дунёни ерсан то бакай, эмди унут, кўнглум,
 Чу Адҳам мосиво айлаб, ўзинг андин совут, кўнглум.

Художўлик қилур бўлсанг фалон ибн фалон бўлма,
 Фақирлик доманин жонинг била мазбут тут, кўнглум.

Фақирликни либосин кий, хасу хошакға ёстонгил,
 Ўзунгни кечаю кундуз ибодатга ёвут, кўнглум.

Маломат қилса эл, хомушликни ихтиёр этгил,
 Сабо хандон бўлурсан гунчадек хуноба ют, кўнглум.

Оройиш бўлма танларга, мудом танҳонишин бўлгил,
 Букун анқо сифат эл оғзида машҳур ўт, кўнглум.

Хувайдо, мисли Адҳам дунёликни пушти по ургил,
 Тамаъ қилма ҳаром, жамъ айла қути лоямут, кўнглум.

Синдуруб бутни Халилдек аҳли иймон бўлмадим,
 Бутпараслик бирла ўтгум, ҳеч мусулмон бўлмадим.

Нафсима бўлдим раият чиқмадим фармонидин,
 Лашкари нафсим қариб бир шоҳи даврон бўлмадим.

Беҳуда гўллик била бўлди азиз умрум адо,
 Ваъз айтиб эл аро, ширин сухандон бўлмадим.

Бутпараст, оташпарастлик неча миллатдин ўлуб,
 Дину миллат излаган монанд Салмон бўлмадим.

Бодаи шавқи муҳаббатдин ичиб, Мажнун каби,
 Лайли деб дашту биёбонларда ҳайрон бўлмадим.

Ҳайф ўтгум дунёдин бедарду расволик била,
Ишқ тахтига миниб, бир дам Сулаймон бўлмадим.

Доғи ҳасратлар била охир ўтарман дунёдин,
Ганжи дилни сарф этиб, божуд эҳсон бўлмадим.

Бир гунаҳ айлаб, йиғида ўтти Довуди набий,
Кунда юз минг журм этиб, бир лаҳза гирён бўлмадим.

Мажлиси ишқ эли ичра ўлтурубон бир замон,
Бодаи гулгун ичиб, масту хурушон бўлмадим.

Нафс учун овқат деб ёзу қишин бўлдум ҳалок,
Хизмат айлаб яхшилар олдида, қурбон бўлмадим.

Эй Ҳувайдо, бу тириклик турфа бепоен экан,
Кўз юмуб то очқуча дунёда меҳмон бўлмадим.

261

Онча яхши гов ила хар мардуми жуҳҳолдин,
Кўрмағай минг йил ибодат қилса рўйи ҳолдин.

Сирка бузғондек асални хўйи бад андоқ бузур,
Дин ила иймонини ҳам қолмағай аъмолдин.

Мардуми бадхўйга пир саъйидин етмас асар,
Парвариш бирла самар унмас дарахти толдин.

Дедилар: «Ал-фақру фаҳри» саййиди ҳар ду жаҳон,
Ким фақирлик айлади, топти баланд иқболдин.

Мевалар ичра қовун бўлди шариф недин улуг?
Ястаниб туфроғни топти ўзун помолдин.

«Ал ҳасаб фав кан насаб» деди расули сармади,
Тосу атлас ўтмағай кўп ишға етган шолдин.

Ҳар нимарса масти, бир кун мастийи илм ўлгуча,
Мастийи илм эрди шайтон, озди роҳи ҳолдин.

Хожа муллолиқни сол, бўлсанг талабгори Худо,
Қол илмига ишонган қолди илми ҳолдин.

Гар бўлой десанг, Хувайдо, икки олам бехатар,
Дунёликдин олмағил илгингга бир мисқолдин.

262

На қилғоним бўлди гунаҳ, ман йиғламай ким йиғласун,
Кўнглумда йўқ сидқу сафо, ман йиғламай ким
йиғласун.

Эл қилди кўнглингни сафо тоат қилиб, кўнглим мани
Бўлса гунаҳ бирла қаро, ман йиғламай ким йиғласун.

Қолди дебон тун-кун ишим, дунё топой бирла юриб,
Бўлди азиз умрум адо, ман йиғламай ким йиғласун.

Кечам ўтар уйқу билан, рўзона дунё қайғуси,
Кўнглумдадур во ҳасрато, ман йиғламай ким йиғласун.

Сўрса Худо явм ул жазо: «Эй банда, на қилдинг манго?»
На сўзлагум ман русиё, ман йиғламай ким йиғласун.

Тортса тарозуга, гунаҳ келса савобимдин оғир,
Қилгум нечук во вайлато, ман йиғламай ким йиғласун.

Ул кун деса Ҳақ: «Яхшидин айланг ёмонларни жудо»
Бўлсам ман анда носара, ман йиғламай ким йиғласун.

Борсам сиротнинг олдига, кетса амалликлар ўтуб,
Қолсам қараб ман русиё, ман йғламай ким ййғласун.

Мискин Хувайдо ҳар сабо қилгон ишим бўлса гуноҳ,
Афв этмаса тонгла Худо, ман ййғламай ким ййғласун.

263

Эй Холиқу ҳайй, ҳаммадин ганда қулунгман,
Ёзгон санго кўп фосиқу шарманда қулунгман.

Умри тугониб, айламаган яхши амалдин,
Нафс илгида бўлгон туну кун банда қулунгман.

Дунё талаб айлаб, раҳи мақсадга етолмай
Қолгон йўл озиб, осийу дармонда қулунгман.

Ёнмой қопуғунг қоқти ким, анго эшик очдинг
Қоқмоғон эшикингни, гурезанда қулунгман.

Айлаб амалин кетти ҳама, ман амал этмай,
Қолган йўл аро ҳасрату армонда қулунгман.

Бандам демасанг Сан, мани лутфу карам айлаб,
Қуллар ичида фосиқ, на сонда қулунгман.

Афв айламасанг журми Хувайдони, Илоҳим,
Тонгла эл аро бўлғуси шарманда қулунгман.

264

Эй кўнгил, ййғла Худога, тан сузулмасдин бурун,
Бул ҳаётинг риштаси уфраб узулмасдин бурун.

Мавсуми гулдур бу кун, жоми муҳаббат нўш қил,
Ногаҳон айёми гул вақти ўтулмасдин бурун.

Кори қилғил, эй биродар, озуқангни ғамлағил,
Бу узоқ йўлга кириб, дармонда бўлмасдин бурун.

Йиғлоғил ўз ҳолингга, қилган гуноҳинг ёд этиб,
Охиратни хонаси санго қозилмасдин бурун.

Эй Хувайдо, жаҳд этиб, тоат яроғин рост қил,
Лашкари шоҳи ажал бошингга келмасдин бурун.

265

Арзимни айтиб ёрга, ман йиғламай ким йиғласун,
Ул шўхи ширинкорга, ман йиғламай ким йиғласун,

Кўйида ётсам жон узуб, олдимда бир дам ўлтуруб,
Раҳм этмаса ман зорга, ман йиғламай ким йиғласун,

Куйдиргали ман зорни кўзимни олдида туруб,
Ноз айласа ағёрга, ман йиғламай ким йиғласун.

Жаллод кўзи ўлтурғали ғам арқони бирла осиб,
Мансур янглиғ дорга, ман йиғламай ким йиғласун.

Ҳар дам уруб рақсу само, билмой ўзимни ётаман,
Бошим уруб деворга, ман йиғламай ким йиғласун.

Мастонадек беҳуд бўлуб, йиглаб чиқарман ёр деб,
Гаҳ кўчаю бозорга, ман йиғламай ким йиғласун.

Мискин Хувайдо, ёр ўзи меҳмон бўлур дил уйига,
Йўл бермаса ағёрлар, ман йиғламай ким йиғласун.

266

Сарф қил умри азизинг ошиқи шайдо билан,
Бир замон ўлтурмағил бедарду бепарво билан.

Тийра кўнглунг шамъ янглиғ ўлгуча топкай зиё,
Бир даме ҳамсуҳбат ўлсанг мардуми доно билан.

Кизбу ғийбат, лағу сўздин уқмагайсан ўзгани,
Ҳамнишин ўлсанг замони жоҳилу расво билан.

Кофир эрур аҳли дунё бўлма ҳаргиз ҳамнишин,
Суҳбати бўлғай муъассир, юрмоғил бежо билан.

Жон ҳузури билгай аҳмақ емак-ичмакни бугун,
Чорпо янглиғ ани парвоси йўқ тонгло билан.

Рўзгор аҳли тирик эрмас, ўлукдир барчаси,
Баҳра олмадсан ўлукдан, бўл мудом аҳё билан.

Марди оқил дер намозу рўзани жон роҳати,
Йўқ ҳавас бирла иши фикри ани мавло билан.

Чун ўлурсан , эй Ҳувайдо, йиққонинг қолғай туриб,
Охират фикрини қилғил, бўлмағил дунё билан.

267

Худовандо, гунаҳ дардини айтиб санга йиғлайман,
Кечир ҳолим нечук деб рўзи маҳшар жонга йиғлайман.

Йигитлик кетти илгимдин, қариб ҳам айламай тоат,
Гунаҳ бирла азиз умрум адо бўлгонга йиғлайман.

Бу дунё мулкига келдим, на топтим ман, на иш қилдим,
Кўрунглар дасти холий дунёдин ёнғонга йиғлайман.

Есун аҳли аёлим деб, хуш ўтсун рўзгорим деб,
Топай деб молу пул, ёлғону чин айғонга йиғлайман.

Солибман кишти дарёга, омон чиққой ва ё чиқмас,
На бўлғум деб ражоу хавф аро қолгонга йиғлайман.

Кўруб аҳлу аёлимни тушуб авқот кўйига,
Туну кун ину ону беамал ўлгонга йиғлайман.

Уйим, фарзандларим деб анча юрдим ман, на иш эттим,
Чекиб беҳуда жон зоёе, ҳаёт ўтгонга йиғлайман.

Машаққатлар била қилган иморат, боғу манзилни
Кеторда ёш аёллардек бузуб ёнғонга йиғлайман.

Хувайдони деманг ҳаргиз ўлимни ваҳмидин йиғлар,
Ўлум келгонга гам йўқ, беамал ўлгонга йиғлайман.

268

Эй кўнгил, ман мунда турсам хўбмукин,
Бош олиб овора бўлсам хўбмукин.

Илгима олиб асо, жанда кийиб,
Кў-бакў сайёҳ юрсам хўбмукин.

Бир пари ширин санамнинг ишқида,
Кўдкан Фарҳод бўлсам хўбмукин.

Ул шўхи олампаноҳим кўйида
Соия девор бўлсам хўбмукин.

Эй Хувайдо, ул пари лаълин суюб,
Жомдек ҳасратга тўлсам хўбмукин?

269

Эй кўнгил, парвонаваш ишқида куйсам хўбмукин,
Хонақоҳни ташлабон, кўйини суйсам хўбмукин.

Қолмади сабру қарорим эл аро Мажнун каби,
Лайли деб дашту биёбонларда юрсам хўбмукин.

Ич куяр, бир меҳрибоним йўқ насиҳат қилгудек,
Кўп ёмон дилгирман, бир ёна кетсам хўбмукин.

Дунёни излаб юруб, бир дардманд одам топиб,
Зор йиғлаб олдида, ҳолимни айтсам хўбмукин.

Кўп саросима бўлубман, ич куяр йўқтур кишим,
Бош олиб, йиғлаб чиқиб, чўлларда ўлсам хўбмукин.

Йўқ мураббим кимга йиғлаб, кимга айтай ҳоли дил,
Ўз ичимдин сабр этиб, пинҳона куйсам хўбмукин.

Мосиво бўлуб бу дунё мулкидин Адҳам сифат,
Бир азизийни топиб, олдида бўлсам хўбмукин.

Эй Ҳувайдо, сан таҳаммул пеша айла ,йиғлама,
Ўзима айлаб насиҳат сабр қилсам хўбмукин?

270

Аё одам, бино қўйма ўзингга, сан нечук жонсан,
Ки на Жамшид эурсан бу жаҳонда, на Сулаймонсан.

Миниб аспи музайян, туғ кўтар, бошингга то ургил,
Ўлумни дастидин охир қаро ер бирла яксонсан.

Фалон ибн фалонман демагинг сандин ажаб одам,
Борур еринг қаро туфроқ, агарчи ибн хоқонсан.

Ҳама иш кори бекори, фақирлик ихтиёр айлаб,
Худони ёдида бўлсанг қиёмат бўлса султонсан.

Тамаъ қилма кишидин йигнае, қадди ямин қилғил,
Дурустлик бирла касбинг қил ва ё марди деҳқонсан.

Бориб нафсингни ройига, қўлунгни қилмағил эгри,
Ўғул-қизинг егай, аммо ўзинг дўзахда сўзонсан.

Ду рўза иззати дунё учун, эй хожау мулло,
Ўқуб илминга қилмасанг амал, монанди шайтонсан.

Тириклик кўп эмас, зинҳор ҳақи мардумдин эт парҳез,
Бу дунё мулкида бир кўз юмуб очқунча меҳмонсан.

Насиҳатни қилиб ўтти Хувайдо, додлар айлаб,
Худодин кўрқ, уёт элдин, агар марди мусулмонсан.

271

Чиқорға жон ёвушти, келмадинг ҳолим сўроб, жонон,
Юзунгни кўрмай ўлсам, ваҳ нечук дарду нечук армон.

Бошингдин ўргулай, ёрим, қадам бир ранжа
қилсанг-чи,
Фариблар кулбасига раҳм айлаб, эй шаҳи хубон.

Муборак нақш пойингни кўзимга сурсаму ўлсам,
Кетор ғам-ғуссалар мандин, ичимда қолмағай армон.

Жамолинг кўргали, ёрим, ётибман орзу айлаб,
Кўйингда йиглаю йиглай, оқарди дийдаи гирён.

Кўнгулда дард кўпдур, қайси бир дардингни ман айтай,
Адад мезонига сиғмас, бўлур Мекоилим ҳайрон.

Худойим солмасун ҳеч бандага доғи жудоликни,
Хувайдога, биродарлар, бу дардни демангиз осон.

Ёр деб ҳар кунда ўлган бормукин,
Юз ўлуб, юз йўл тирилган бормукин.

Кўз юмуб икки жаҳонни мулкидин
Ёр деб жонини берган бормукин?

Хону мону молу мулкидин кечиб,
Халқ аро овора бўлган бормукин?

Ёр деб Мажнун бўлиб масту жунун,
Домани саҳрода қолган бормукин?

Гўсфанди ожизу бечорадек
Сарнигун ерга осилган бормукин?

Жонни ёри учун қурбон қилиб,
Бўғзига ханжар қўюлган бормукин?

Эй Хувайдо, сан каби расво бўлуб,
Эл аро овора бўлган бормукин?

Ҳеч киши мандек жафоға мубтало бўлганмукин,
Бир пари парданишига ошно бўлганмукин?

Орзу айлаб юзини, телба бўлгон ман каби,
Юз биёбонға уруб, Мажнун гадо бўлганмукин?

Волау ҳайрон бўлиб, топмай висоли ёрни,
Кўҳ-бакўҳ элдин сўроб ёр деб адо бўлганмукин?

Кошки етса ажал, ўлсам қутулсам дардидин,
Ўлмакига ҳеч киши мандек ризо бўлганмукин?

Борсангиз, эй карвон, ҳар шаҳрга элдинг сўранг:
Ҳеч ошиқ ман каби куюб адо бўлганмукин?

Кимни кўрсам, дод этарман зор йиғлаб, ёр деб,
Ёрдин ҳеч ким манингдек додхоҳ бўлганмукин?

Эй Ҳувайдо, кўп узатма сўзни, эмди қисқа қил,
Дунёда айтган била ҳасрат адо бўлганмукин?

274

Ҳеч киши мандек бу ишқинг дардидин тортканмукин,
Тиғи ҳасрат бирла бағрин чок-чок этганмукин?

Зор йиғлаб, айтаман кун-кун санамни дардини,
Ихтиёр айлаб ғариблик бош олиб кетсаммукин?

Кун чиқардин кун ботарга жумла оламдин сўраб,
Ишқ дардига даво ҳеч ким юруб топганмукин?

Олдуруб жон Юсуфин ишқ гургига Яъқубдек,
Ғам биёбони аро байтулҳазан қилганмукин?

Дўсту душманлар аро юз минг маломатга қолиб,
Коса-коса заҳри ғамни кунда нўш этганмукин?

Дунёни сайқал урубон изласам топгаймуман,
Ҳеч ким мақсудига бу дунёда етганмукин?

Боқи юзни фоний кўз бирла кўруб бир бандае,
Эзилиб ғам илгидин, беғам бўлуб ўтганмукин?

Ҳасрату доғи санамни то қиёмат бўлгуча,
Эй Ҳувайдо, ҳеч ким айтиб адо этгонмукин?

Ёр деб ҳеч ким куюб мандек адо бўлганмукин,
Кул бўлиб, халқи жаҳонга зеро бўлганмукин?

Кеча-кундуз Лайли деб дашту биёбонлар аро,
Ваҳшийлар бирла юруб Мажнун гадо бўлганмукин?

Ёр деб гулзор аро ҳар субҳидам фарёд уруб,
Булбули ошфутадек ширин наво бўлганмукин?

Бир қиё кўз солмойин, ўтти қошимдин қўл солиб,
Ҳеч ошиқ ёридин мундоқ изо бўлганмукин?

Ғамзаю нозу такаббур, тиғи истиғно била,
Булганиб қонга шаҳиди Карбало бўлганмукин?

Кеча-кундуз кўп жафо тортқай, Ҳувайдо, ёр деб,
Билдингизму ҳеч ошиқға вафо бўлганмукин?

Кўнгулда дард кўп, айтурға бир маҳрам тополмасман,
Кетарға бош олиб чўллар аро ҳамдам тополмасман.

Юрогим ғуссага тўлди, кишим йўқ айтғали ҳолим,
Нетай, дард айтгудек бир дардманд одам тополмасман.

Куларлар қаҳқаҳа айлаб, нечук беғам кишилардур,
Куларға бир замоне хотири беғам тополмасман.

Кеча-кундуз оқар ёшим кўзумдин жолалар янглиғ,
Кўзумни кўксим узра бир замон бенам тополмасман.

Жароҳат бўлди бағрим тиғи ҳасрат бирла, ман найлай,
Юруб излаб табиблардин анга марҳам тополмасман.

Мусибатхонадур дунё, нечук одам бўлур беғам,
Ўзимни, эй Ҳувайдо, лаҳзае беғам тополмасман.

277

Во дариго, ўтти умрум ҳасрату армон билан,
Қилмадим зикри Худони бир замоне жон билан.

Эй биродарлар, мунигдек доғу ҳасрат бормукин,
Молу пул деб, беамал кетсам ўлуб исён билан.

Бу на доғу бу на ҳасратдур манга, эй дўстлар,
Беҳабарлик бирла умрум ўтса ину он билан.

Ушбу дарддин зор йиғлаб бош олиб кетгумдурур,
Қайда бориб жой олурман гардиши даврон билан.

На намозу рўза қилдим, на саховат эл аро,
Оқибат ўлгумдурур бу ҳасрату армон билан.

Айламай яхши амал овора бўлдум оқибат,
Бу фалак золу фусунгар ваъдаси ёлғон билан.

Ўтти айёми йигитлик, етти пири иллати,
Дунёдин кетгумдурур бу дарди бедармон билан.

Мақсадинг ҳосил қилай десанг, Ҳувайдо, йиғлағил,
Дур садафдин бўлди пайдо гиряи найсон билан.

278

Худовандо, санга ёзғон ёмонлардин ёмон қулман,
Ҳама элни ёмони, ҳеч шаксиз бегумон қулман.

Баҳойимдек билурман еб-ичарни, ўзгани билмам,
Тонг откунча кўпуб ётиб, ўларни билмагон қулман.

Ҳаром едим, ҳаром кийдим танимни роҳатин кўзлаб,
Азиз жоним солиб ўтқа, жафосин кўзлагон қулман.

Қилиб яхши амаллардин ҳама йўлга равон бўлди,
Кўчорда ман матоҳи маъсиятни юклагон қулман.

Биёбон қумларидин кўп гуноҳи беҳисоб айлаб,
Саҳарларда юруб йиғлаб, надомат қилмагон қулман.

Тилимда зикри Ҳақ йўқдур, сўзим дашному, ғийбатдур,
Ҳамиша эл аро беҳуда сўзни сўзлагон қулман.

Бориб нафсимни ройига, юбориб қўлдин инсофни,
Қиёматни азобини кўнгулга олмогон қулман.

Юбординг ояти «ло такнату мин раҳматиллоҳ»ни,
Агарчанде гуноҳим кўп, умидим узмагон қулман.

Ҳувайдони ёмон деб ҳукм қилсанглар муносибдур,
Эл ичра белгулук оре ёмонлардин ёмон қулман.

279

Хоки пойи яхшилар бўл, хок бўлмасдин бурун,
Бу қаро ер қўйни санга чок бўлмасдин бурун.

Мўминени ғийбатидин мунда оғзинг пок қил,
Анда дўзахни ўти мисвок бўлмасдин бурун.

Кўрсатиб ганжи қаноат, оч кўзингни сер қил,
Кўзларингни косасига хок тўлмасдин бурун.

Хору хасни ёстониб, қилма таъмадин бир хасе,
Қабринг узра тўдаи хошок унмасдин бурун.

Қилма ғамгин муъминени, кўнглини шод айлағил,
Тонгла маъшар даштида ғамнок бўлмасдин бурун.

Эй Хувайдо, кечалар йиғлаб яқонгни чок қил,
Домани субҳи қиёмат чок бўлмасдин бурун.

280

Худовандо, санга ёзгон на қилғони хато қулман,
Амалдин зарра йўқ, лекин ҳама кори риё қулман.

Ичиб, еб, кўбтуруб қорнин, тонг откунча ётиб ухлаб,
Баҳойимдек емак-ичмакка бўлган мубтало қулман.

Саҳарларда туриб йиғлаб, гуноҳимга надомат йўқ,
Ётиб ғафлатда доим умрини қилган адо қулман.

Тушуб юз минг тараддудға, қилиб дунё учун савдо,
Баҳосиз умрини дунёга қилган камбаҳо қулман.

Баҳосиз умрини беқадр айлаб эл аросида,
Қизил гулдек юзин қилган тамаъдин қаҳрабо қулман.

Мудом жунбушдаман симоб янглиғ кори дунёга,
Тинимсизликка қолган нафси бадға мубтало қулман.

Юруб овқатни деб, ёзу зимистон зарра тоат йўқ,
Нетай, эй дўстлар, шармандаи рўзи жазо қулман.

Гунаҳ айлаб ирилмаган кичикдин то қаригунча,
Худодин қўрқмаган, инсофи йўқ, юзи қаро қулман.

Худовандо, Хувайдоға ғазаб қилма, тараҳҳум қил,
Агарчанди ёмонларни ёмони пурхато қулман.

Нечук айлай, мусулмонлар, ўлармиз оқибат бир кун,
Бу ҳасратдин қаро ерга кирармиз оқибат бир кун.

Жаҳонга подшоҳ бўлсак, Сулаймон тахтига минсак,
Либоси ғарқи зар кийсак, ўлармиз оқибат бир кун.

Ҳаёти Нуҳ агар топсак, ҳавасда хонумон тузсак,
Яна анбори зар йиғсак, ўлармиз оқибат бир кун.

Умрда кўрмасак пулни, киёрга топмасак тўнни,
Мудом ўткарсак оч кунни, ўлармиз оқибат бир кун.

Емак-ичмак била бўлсак, фароғатда умр сурсак,
Бу дунё ишратин кўрсак, ўлармиз оқибат бир кун.

Давомат дард ила бўлсак, ғаму кулфат била бўлсак,
Ярим нониға зор ўлсак, ўлармиз оқибат бир кун.

Фараз бу сўз била, одам, ема дунё учун сан ғам,
Ўзунг ҳолинга тут мотам, ўлармиз оқибат бир кун.

Хувайдои ғариб мискин эрур пур ҳасрату ғамгин,
Ғам андин топмади таским, ўлармиз оқибат бир кун.

Бир парирўйе кўзумдин ўтмишин кўрдум бу кун,
Телба айлаб, ақдим олиб кетмишин кўрдум бу кун.

Боши етмиш, юз аёғ, уч юз баданлик қуш келиб,
Тан тузида мурғи жон сайд этмишин кўрдум бу кун.

Бир қаландар ҳинду бачча хирмани гул устида
Румға меҳмон бўлуб, ўлтурмишин кўрдум бу кун.

Бир қаро қуш ул замон учқонда гулзор устидин,
Икки оҳу саҳни гулзор тузмишин кўрдум бу кун.

Етти бош, ўтгуз бадан, саксон аёғ мори сияҳ,
Хам бўлуб гул устида толпинмишин кўрдум бу кун.

Ёр базмида Хувайдо эрди рашк айлаб рақиб,
Ошиқ аҳли гунчадек қон ютмишин кўрдум бу кун.

283

Хуш эрур ўтса ҳаётинг меҳнати зиндон билан,
Бир нафас ўлтурмагинг андин батар нодон билан.

Рост айтсанг эгри сўзлаб, бўғса бўғзинг бетаноб,
Куфр эрур ёрсанг ўзунгни ханжари паррон билан.

Акс олиб, бир сўзни минг сўз айласа нетмак керак,
Гунчадек хомуш ўлуб, тўлдур юракни қон билан.

Заҳр аёғин сунса доно, бил ани қанду асал,
Заҳрдин бадтар эрур, ичсанг асал нодон билан.

Урса, сўкса мард доно олма кўнглунга гарон,
Чопса нодон жондин ўткой бир гули хандон билан.

Ҳеч мундоғ қаттиқ иш йўқдур, Хувайдо, дунёда
Бир замон қилмоқ тириклик ақли йўқ нодон билан.

284

Бу жаҳон мулки эрур меҳнат саройи ошиқон,
Бўлди роҳатдин йироқ, кўпдур жафойи ошиқон.

Юз туман минг қоҳиши ғам бирла ер луқма таом,
Ҳар сабо хуни жигар бўлди физойи ошиқон.

Бу халойиқлар ичида кўзга хору зор эрур,
Барчадин олий эрур маҳшарда жойи ошиқон.

Золиму кофирга йўқтур бу жаҳонда ҳеч бало,
Эл аросида вале кўпдур балойи ошиқон.

Бермангиз озор анга сиз ким етар деб додига,
Етти қат кўкдин ўтар тийри дуои ошиқон.

Хору хас янглиғ эрур мунда ҳамага зерипо,
Тонгла арш устида санчилган ливойи ошиқон.

Эй Хувайдо, сабр қил, келса санга ҳар на бало,
Чун азалдин ғам била офишта лойи ошиқон.

285

Куюб фироқинг ўтида мудом йиғлайман,
Ғамингни заҳрин ичиб талхком йиғлайман.

Бўлуб чу мори сияҳ чақти ҳажр, ётқум йўқ,
Кўзумга уйқуни айлаб ҳаром йиғлайман.

Ғариб жонга етиб тийғи ғам жароҳатдин,
Кўзумга қон тўлубон субҳ шом йиғлайман.

Жигар кабоби сувидин кўзум сари томди,
Ёшим равона қилиб, ҳар мақом йиғлайман.

Жунунни даштига чиқтим санинг сўроғинг ила,
Юракда доғи жунун лола фом йиғлайман.

Кўюнг дориға Хувайдо бош кўюб, эй дўст,
Ётиб ҳам ой ила ҳам йил тамом йиғлайман.

286

Сани ишқингдин, эй дилбар, ҳамиша зор йиғлайман,
Кўйунгни ёстониб, шаб то саҳар бедор йиғлайман.

Кеча бўлса, на хобим бор, на кундуз бўлса оромим,
Кўзумдин қон сочиб, эй нозанин, хунбор йиғлайман.

Гаҳи ёдимга тушсанг, оҳ уруб, кўксам бериб ерга,
Ётарман қайдасан деб, қичқуруб афгор йиғлайман.

Жамолинг соғиниб ҳайрон бўлубон, эй пари чехра,
Чиқиб гаҳ кўчаларга, гаҳ юруб бозор йиғлайман.

Гаҳи уйдин чиқиб, фарёд урорман дод деб, эй дуст,
Ўзум ҳолимга йиғлаб, дод деб, эй ёр, йиғлайман.

Жаҳонда бормукин бўлган Ҳувайдодек санга ошиқ,
Бўсоғангда ётиб доим, бўлуб бемор йиғлайманг.

287

Айлагил ёди худони пийр бўлмасдин бурун,
Илгинга тегиб асо, қаддинг букулмасдин бурун.

Қилмағил зоеъ ҳаётинг, айла зоди охират,
Эҳтиёт эт буридин, паймона сунмасдин бурун.

Жон омонатдур танингда, қил ўлимни фикрини,
Бўл омонат соҳиби олғони келмасдин бурун.

Ҳар дамнингни тут ганимат, бандалиқ қил, бандалиқ,
Чун маҳосилдек яқонгдин марг олмасдин бурун.

Донаи домин кўйубдур санга сайёди ажал,
Қил ҳазар бир донадин, дома илинмасдин бурун.

Турмағил вақти йигитликда, ибодат айлагил,
Қувватингни риштаси тандин узулмасдин бурун.

Эй Хувайдо, йиғлағил ўз ҳолингга шому сабо,
Донадек ер қўйнига бошинг кўмулмасдин бурун.

288

Бўриёғар на билур атласу кимхоб тўқурун,
На билур аҳли саломат кутуби дард ўқурун.

Ҳар қаю лангу лавандлар на билур лаззати ишқ,
Сакмагаслар на билур ширу шакарни тотурун.

Кўз ёшингдин сув бериб, шўри дилинг равшан қил,
Биласан тухми умид шўра заминда қурурун.

Қўйма дил боғи аро хори ҳавасни зинҳор,
Тез узолмассан ани, соли дигар топса ўрун.

Боқ амал охирига, сўнгра пушаймон бўлмағил,
Ҳарна корига, Хувайдо, эҳтиёж айла бурун.

289

Ўттум бу жаҳон мулкина бир кеча қўнуб ман,
Йўқ манда амал заррача, ғарқоби зунубман.

Ҳолим на бўлур рўзи қиёмат мани, ҳайҳот,
Шаб масту саҳар бангию рўзона жунубман.

Доим қиламан тарки амал, қолди ишим деб,
Дунё ишидин Ҳақ ишини сўнгра қўюбман.

Эллик яшаб, олтмишга етиб, зарра амал йўқ,
Ўлмак хуш эрур мангаки, дунёга тўюбман..

Сочим оқариб, ман на иш эттим, эй Хувайдо,
Илгимни жаҳон рахтидин эмди ювубман.

290

Сани ишқиндин, эй дилбар, ҳамиша дийда гирёнман,
Хазон яфроғига ўхшаш ажаб хотир паришонман.

Ютарман гунчадек зардоб ила қон, туну кун йиғлаб,
Кулорман зоҳиран элга, кўзу оғзи тўло қонман.

Бўяб кўз қони бирла лоладек гулгун қабо кийдим,
Юракда доғи ҳасрат маскани кўҳу биёбонман.

Агар юз минг баҳор ўлсун, очилмоғлик тамаъ қилманг,
Қизил гул гунчаси янглиғ юроғи таҳ-батаҳ қонман.

Эурсан таhti ноз узра, мани оҳим эшитмассан,
Кечадин то саҳар булбул сифат ҳажрингда нолонман.

Юзум суртуб оёғинг нақшини бўси канор айлаб,
Жаҳон мулкин мусаххар айлағон гўё Сулаймонман.

Адамни шаҳридин келган ғарибман, шод қил кўнглум,
Хувайдо бир йўловчидек санга бир кеча меҳмонман.

291

Худовандо, гуноҳни бобини очқон қулунгдурман,
Сани амринг кўйуб, наҳйинг сари қочқон
қулунгдурман.

Ҳама банданг аросида хато деҳқони ман бўлдим,
Вужуд саҳросига тухми гунаҳ сочқон қулунгдурман.

Билиб дунёни мулкени вафоси йўқ мани нодон,
Санга қилмай ибодат жон била қучқон қулунгдурман.

Ўлум кўнглимда йўқ зарра тараддуд маҳфили ичра,
Кириб ҳирсу ҳавасни бодасин ичгон қулунгдурман.

Тириклик лаззатига ҳеч киши тўйғони йўқ ҳаргиз,
Қадиға туну кун ўлмак тўнин бичган қулунгдурман.

Дединг: «Боғла такаббурни фақирлик риштаси бирла»,
Ҳаво бирла ҳавасни бандини чечгон қулунгдурман.

Хувайдога ғазаб қилма, тараҳҳум айлагил, ё Раб,
Агарчанди гунаҳни шарбатин ичгон қулунгдурман.

292

Балоангиз этиб жоду кўзунгга сурма тортибсан,
Мани расво қилурга эл ичинда қарортибсан.

Юзунгга интизор айлаб, аё ёри, қаро кўзум,
Булутдек йиғлатиб, кўкда қаро кўзум қарортибсан.

Кўзумдин бир рабуд айлаб ҳамиша йиғлатиб хунбор,
Кўзумни қони бирла жомаи гулгун қизортибсан.

Шаби хилват келур эрдинг, на иш мандин гумон айлаб,
Бурунғи ошнолиғдин ўзунгни сўнгра тортибсан.

Таним саҳроси чўл эрди, экиб тухми жафо анга
Оқузуб чашма чашмимдин, ниҳолингни суғортибсан.

Муҳаббат риштасин уздинг Хувайдодин қилиб кўтоҳ,
На қилдим ман санго ағёрлардин кўп узортибсан.

293

Ажаб парданишин бир маҳлиқо дилбарга учрабман,
Узуб бўлмас кўнгил андин, пари пайкарга учрабман.

Ёниб бир боқшидин жон қутулмас, кўзлари жаллод,
Қизил қон тўқгучи кирпиклари ханжарға учрабман.

Кўрунди бир карат ақлимни олди, ман нечук айлай,
Фусунгар, макргар, айёру жодугарга учрабман.

Ниҳоли риштаи меҳри рағи жонимга чулғанди
Кўнгил боғида ўсган сарв хуш навбарға учрабман.

Кўруб ҳолимни раҳм айлаб, су бўлди тошлар йиғлаб,
Нетай, бир раҳми келмас, бераҳм дилбарға учрабман.

Азоби сахт маҳшар осийларга бир куни бўлса,
Манга ҳар кунда юз маҳшар қилур дилбарға учрабман.

Хувайдо нолишига айб қилманглар, биродарлар,
Нечукким, жон кўзида кокули аждарга учрабман.

294

Юзунгдин пардани олғил, жамолингни кўрай дерман,
Кўзум суртиб оёғингга бошингдин ўргулай дерман.

Мани қулликға лойиқ кўрсанг, эй ёри дилоромим,
Кеча-кундуз қилиб хизмат эшигингда, ўлай дерман.

Аёғинг нақшидин, ёрим, олиб бир қабзаи туфроғ,
Кўзумга тўтиёи то дами маҳшар қилай дерман.

Чиқиб уйдин, кулиб боқиб, мани хизматга амр этсанг,
Худойимга қилиб юз шукр ул дам, жон берай дерман.

Чиқарга жон яқин бўлди, на бўлғой бир карам қилсанг,
Кўнгулда қолмайин армон, жамолингни кўрай дерман.

Бўлуб туфроқга оғишта, чўкуб ётқан Хувайдога,
Десанг шукронасига оҳ деб жоним берой дерман.

295

Жон чиқар ҳолатга етти, меҳрибоним келдиму?
Ҳолу қадрим билгучи оромижоним келдиму?

Булбули ғамдийдадек муштоқ эрурман кўргали,
Гул юзин гулдек қизортиб, гулситоним келдиму?

Қомати чун нахли тўби, меваи боғи беҳишт
Сўзлари нек талъати руҳи равоним келдиму?

Қолмағай кўнглумда зарра доғи армоним мани
Бир кўруб ўлсам юзини, дилситоним келдиму?

Талх комим заҳри ғамдин, нўш жон берур лаби,
Қилғани жон комини ширин забоним келдиму?

Шармғин этган Хўтанни мушкини кокул ёзиб,
Жон муаттар қилгучи анбарфишоним келдиму?

Отқучи ҳар кун Хувайдодек ғариби зорни
Тийри мужғони била, абру камоним келдиму?

296

Сани ишқинг била мандек ғариби бенаво борму?
Навозиш қилгучи сандек ғарибни подшо борму?

Эрусан салтанат тахти уза нозинг била мағрур,
Манингдек зору саргардон кўйингда мубтало борму?

Сани дардингни, эй дилбар, ҳама эл бедаво дерлар,
Юруб сўрсам табиблардин: «Бу дардимға даво борму?»

Ҳама зи руҳ дунёда эрур вобастаи ишқинг
Валекин зерипо мандек эшикингда гадо борму?

Ҳама эл тийри борон этса, ёрингдин жудо бўл, деб
Ҳазар айлаб манга сандин жудо бўлмоқ раво борму?

Бало ўқи ёғилса бошим узра, эй дилоромим,
Сипар жонимни қилсам лойиқи тийри бало борму?

Сани ошиқларинг кўпдур, аё дилбар, жаҳон ичра,
Хувайдога санинг учун куюб бўлғон адо борму?

297

Ўлумни элчиси келди, аё тан, ҳеч билдингму?,
Санга берди хабар эмди, кўзунг очиб уёндингму?

Танингни қуввати кетти, кўнгилни роҳати кетти,
Ҳануз билмассан, эй гофил, турорда ер тиёндингму?

Баҳору ёзу куз ўтти, ўлум қишлоқига етти,
Кўчар вақти яқин бўлди, сафар зодини қилдингму?

Йигитликка бўлуб мағрур, Худодин беҳабар бўлма,
Қариб бўлдинг қариб ерга, бугун ёйдек букуддингму?

Ҳамиша масту бепарво юриб фисқу фужур ичра,
Лаҳад оғзи очилғонда, ўзингга эмди келдингму?

На ҳосил айладинг пайдо, гуноҳинг барқи куйдурди
Тамом хирмани умрунг, эй Хувайдо, эмди билдингму?.

298

Сани ишқингда, эй дилбар, манингдек зор бўлғайму?
Маломат ханжари бирла дили афгор бўлғайму?

Балою меҳнати дунё мани бошимдадур беҳад,
Санингдек дунёдин беғам гули бехор бўлгайму?

Кўйингни ёстониб ётиб, бўлуб оғиштаи туфроғ,
Манингдек зерипо бўлгон кўйунгда хор бўлгайму?

Қарийб туфроқ бўлгунча келиб бир сўрмаган ҳолим,
Санингдек ҳам жаҳонда кўнгли қаттиғ ёр бўлгайму?

Йўлунг узра ётибдур пашта-пашта куштан ошиқ,
Бу олам хайлида сандек кўзи хунхор бўлгайму?

Мани бечорага раҳм этмаган кўп кўнгли қаттигсан,
Санингдек золиму бераҳму дилозор бўлгайму?

Бўсоғамда ётибдур неча йилдур, бу нечук одам,
Хувайдога демаклик санга, ёрим, ор бўлгайму?

299

Жамолингни, аё дилбар, мани бечора кўргайму?
Сани кўруб қиёмат даштида кўнгулум севунгайму?

Ўлуб кетсам мани мискин юзунгни орзусида,
Лаҳад уйида кўп ётмай, таним тезроқ тирилгайму?

Қачон бўлгай қиёмат кун, жамолинга бўлиб восил,
Кириб жаннатга, йиғлардин кўзум ёши тийилгайму?

Кетиб сабру қарорим, қайдасан деб қичқириб, эй ёр,
Бориб маҳшарға дод этсам, кўнгили таскини бўлгайму?

Яқомни чок уруб, ашким тўкуб фарёдлар қилсам,
Аросат аҳли йиғлаб, ҳолима нолишга келгайму?

Хувайдойи ғариб мискин ўлар дамда, аё дилбар,
Танимдин риштаи жоним сани айтиб узулғайму?

300

Тутуб турган қўлунгда, эй пари, зайтуни ёғлиқму?
Кўрунур арғувоне хуни ошиқға бўёғлиқму?

Жафою жавр этордин ёнмайин кўрқуб вуболимдин,
Мани бечораға қилдинг жафоларни нечоғлиқму?

Биёбон қумларидин кўп юракда дарду ғамлар бор,
Қаю бирин баён айлай сани дардинг саноглиқму?

Димоғим тоза эрди ҳар саҳар бўйунгдин, эй гулрух,
Гила қилдим сабодин ё ёқангни банди боғлиқму?

Олиб жон шонасини кокулингни шона айлардинг,
Хувайдо жонин олмассан қаро зулфунг тароғлиқму?

301

Саҳар вақтида раҳм айлаб, бошимга ёр келгайму?
Сўраб бемор ҳолин дилистон дилдор келгайму?

Ётибман хаста қумридек алам саҳросида сувсаб,
Қади сарву санубардек рухи гулзор келгайму?

Чиқорга жон яқин бўлди, юракда қолмади ҳолат,
Кўзумни олдиға ул шўхи ширинкор келгайму?

Кўзум кўкка тикилғонда, азиз жон лабга етғонда,
Кўруб ўлсам жамолини кўзи хуммор келгайму?

Юрогим ғуссага гўлди, кишим йўқ айтғали ҳолим,
Қилай дейман анга рози дилим изҳор, келгайму?

Аё боди сабо, айтсанг мани аҳволи зоримдин,
Кўруб ҳолим, қошимга раҳм этиб якбор келгайму?

Манингдек юз минг ошиқни отиб ўлдургучи мардум,
Хаданги кирпики бирла кўзи хунхор келгайму?

Неча йил бўлди ҳажримда сани ҳолинг нечук кечти,
Аё мискин Хувайдо, деб қошимга ёр келгайму?

302

Худони ёдини қилмас кишини билғил одамму?
Намозу рўзаси йўқ бўлса, андин чорпо камму?

Танини еб-ичиш бирла семуртса бўрлагон уйдек,
Эрур бир гови бешохе, башар наслига ҳамдамму?

Туну кун мол йиғой, яхши ичай, яхши кияй бирла
Ўтар ушбу жаҳондин, ҳирси Қорундин ани камму?

Аёлим, уйлугим деб, охиратни йўлидин қолса,
Анингдек одамилар балъами боъурдин камму?

Худодин қўркмаса улким, яна рўзи қиёматдин,
Эрур бир жинс бегона мусулмонликка маҳрамму?

Расул айди: «Худо суйғон қулига дарду ғам берди»,
Тасаддуқи ғам бўлай, ҳар қайси одам лойиқи ғамму?

Асар қилмас, Хувайдо, тошқа гар қилсанг насиҳатни,
Қилурму тошни ёмғур ёғиб, мағзи дилин намму?

303

Манга ул нозаниним бир замони меҳрибон бўлса,
Қиё кўз солмағай эрдим, баҳам икки жаҳон бўлса.

Сулаймон тахтини найлай, яна Жамшид жомини,
Кўзумни косаси дарвозасига остон бўлса.

Сотар бўлса кўйини хокидин бир мушт туфроғин,
Харидори бўлур эрдим, баҳоси гар бу жон бўлса.

Мани бошим сани йўлунг, нигоро, то тирикдурман,
Бу сўздин қайтарим йўқтур, агар юз минг зиён бўлса.

Хувайдо, бўлмадинг асло санамни кўйига лойиқ,
Қачон лойиқ бўлурсан, қору боринг ийну он бўлса.

304

Ошиқ ўлмас, ул кишини кўзи гирён ўлмаса,
Оҳ ўти бирла саҳарлар бағри бирён ўлмаса.

Зор йиғлаб ёр учун ошиқ эмас бағри ани,
Шамъ янглиғ кечадин то субҳ сўзон ўлмаса.

Қўйголи йўқдур қадам ишқ йўлига Мажнун каби,
Лайли деб улким биёбонларда ҳайрон ўлмаса.

Қаҳри келса эл сўзига даъвоси ялғон эрур,
Фунчадек хомуш ўлуб, бағри тўла қон ўлмаса.

Ёрга зарра муносиб бўлмағай ошиқлиғи,
Булбули ошuftгадек ҳар субҳ нолон ўлмаса.

Қилса равшан кўнглини чун субҳи содиқ мард ул,
Субҳи козибдек бўлуб суратда ёлғон ўлмаса.

Эй Хувайдо, бул эрур аҳли фанони белгиси –
Келса элдин ҳар жафо хотир паришон ўлмаса.

Мани кўнглумда ёри нозанини сиймбар бўлса,
Ғамим йўқдур, жаҳон мулки агар зеру забар бўлса.

Қўп, эй ғофил, хурус уйғоқ бўлубдур, тун чоғи бечоқ,
Келурман деб эди ёрим, агар вақти саҳар бўлса.

Саҳарлар ишқ ҳасратини кўзунгдин айлағил жорий,
Қизил гул бўлғуси равшан, саҳар шабнамда тар бўлса.

Қўлунгда ҳосилинг бўлса, севар ёринг санга ҳамдам,
Ёниб бир қайрилиб боқмас, дарахтинг бесамар бўлса.

Хувайдо, сан машаққат торт, қилай десанг мурод ҳосил,
Ажабдур бемашаққат, ишламай бу хок зар бўлса.

Ошиқ эмас ул киши ҳар кеча бедор ўлмаса,
Оқузуб кўксига ашкин зарди рухсор ўлмаса.

Орзуйи васл айлаб ёрини ошиқ эмас,
Инграниб тонг откуча монанди бемор ўлмаса.

Бодан шавқи муҳаббатдин ичиб шому сабо,
Маст ўлуб ошиқ эмас фарёди бисёр ўлмаса.

Жуъ жонбози далил, ғурбат эрур қурбат йўли,
Толиб эрмас бу сифатлар анда гар бор ўлмаса.

Еб-ичиб, нозу наъим ишқ йўлида топмас мурод,
Парчан нони жўйиға эл аро зор ўлмаса.

Молу пул иззат ичида даъвоси ёлғон эрур,
Жома дарбеҳ, пойи лаж, туфроқ ҳамон хор ўлмаса.

Заррача қилмай амал аввал, ўзунг беҳуда сўз
Эй Хувайдо, айтгасан, найлай санга ор ўлмаса.

307

Бир бузуқ вайронадур ул уйдаким, ёр ўлмаса,
Ёр ила обод эрур ул уйда ағёр ўлмаса.

Гоҳ кўрунуб, гоҳ қочор ошиқларин куйдирғали,
Ишқ лаззат бермағай, дилбарки айёр ўлмаса.

Ошноликни узуб ёр андин айлар эътироз,
Ул кишиким ёридин ҳар дам хабардор ўлмаса.

Кўп бало ўқин отар ошиқ сари ошиқ эмас,
Кўксин очиб ёрини олдида тайёр ўлмаса.

Бўлмағай оҳу фиғон тонг откуча бедорлик,
Ошиқи дилхастани ёри ситамкор ўлмаса.

Еб ётиб, ором ила ошиқлиғи бекор эрур,
Чарби ширин, еб ичордин кимки безор ўлмаса.

Аввал ўзунг қил амал, сўнгра насиҳат элга де,
Эй Хувайдо, сўзлама, санда амал бор ўлмаса.

308

Ошиқ эрмас ул кишиким, чашми хунбор ўлмаса,
Кўксида доғи муҳаббат, лола рухсор ўлмаса.

Ҳеч ошиқ бемашаққат топқон эрмас ганжи ишқ,
Ганж эмас ул ганжником, остида гар мор ўлмаса.

Бемаломат ҳеч ошиқ бўлмағай, хомуш бўл,
Гунча хандон бўлмағай, гар кўксида хор ўлмаса.

Жомаи рангин кийиб, асбу лижомин рост қил,
Нафс хилофин этмағон ошиқму, мурдор ўлмаса.

Осмони ишқ уза қўйгунг Масиходек қадам,
Меҳри дунёдин кўнгулда заррача бор ўлмаса.

Ишқ ва дунё икки шамшир, жон уйдур бир ғилоф,
Сигмағай бир қин аро, то бири бекор ўлмаса.

Эй Хувайдо, ёрға айтсанг бўлур аҳвол дил,
Жон уйи хилват бўлиб, олдингда ағёр ўлмаса.

309

Арзимни айдим боди сабога,
Еткурса ҳолим ул дилрабоға.

Қилса Худойим кўнглин мулоғим,
Раҳм айлагайму ман мубтавоға.

Қилғойму хайрин ўз қўли бирла,
Борсам кўйинга мискин гадоға.

Деди рақиблар ёрға ёмонлаб,
Солди жудолиғ найлай ароға.

Кўнглумда йўқдур зарра гумоним,
Кимки ёмондур, солдим Худоға.

Ҳолимни айтсам, ёрим инонмас,
Эмди қўйубман явм ул жазоға.

Ёрсиз кишини парвоси йўқтур,
Суйдум санамни, қолдим балоға.

Душманларини нозу наҳмда
Парвариш айлаб, солди ғиноға.

Дўстини ёрим ранжу аламда
Қўйди эл ичра жавру жафоға.

Мискин Хувайдо сабру таҳаммул
Айлаб ҳамиша йиғлар Худоға.

310

Ошиқ эрмас, ул кишини кўнглида ғам бўлмаса,
Ҳар замони аҳли ғамлар бирла ҳамдам бўлмаса.

Маҳз умрин ўтқариб, ғули биёбондек юруб,
Хизмат айлаб яхшилар олдида бирдам бўлмаса.

Чорподек еб-ичиб жисмин семиртиб юрса ул,
Демоғил одам ониким, маънию фаҳм бўлмаса.

Сўфий айлар суратини баъзилар, сўфий дема,
Ҳаққи мардумға ани қўл солмоқи кам бўлмаса.

Тутса маҳкам дунёни ошиқлиги ёлғон эрур,
Ҳарна топса, хайр этиб, монанди Ҳотам бўлмаса.

Иззати дунё била ҳаргиз киши топмас мурод,
Хорликни пеша айлаб, мисли Адҳам бўлмаса.

Топмагай қурбат йўлини ҳеч толиб дунёда,
Йиғна олмай илгига, Исою Марям бўлмаса.

Эй Хувайдо, кимга айтурсан бу сўзни жон чекиб,
Солгудек сўзга кулоқ бир мард одам бўлмаса.

311

Дарди йўқ бедардни одам дема,
Чорпони ҳаргиз андин кам дема.

Дам ғаниматдур дема сан зинҳор,
Дам чу ғофилликда ўтса, дам дема.

Кимни йўқ бўлса намозу рўзаси,
Чун хари бедум эрур, одам дема.

Суратига боқмағил сийратга боқ,
Ҳар қаюни ёрга маҳрам дема.

Зарра маънидин хабардор ўлмаса,
Сурати девор эрур одам дема.

Дунёдин кечдим дегондин қоча кўр,
Сан они Иброҳим Адҳам дема.

Мосиво бўлгон кишидур гоҳ-гоҳ,
Ҳар қаюни Исою Марям дема.

Емағил дунё ғамини зинҳор,
Ғам ғами дин, ўзга ғамни ғам дема.

Эй Ҳувайдо, мард кам, номард кўп,
Ҳар қаюни Шиблюю Адҳам дема.

312

Раҳм айласангчи девоналарға,
Ишқингда бўлган афсоналарға.

Айлаб жудолиғ, эй ҳамнишиним,
Қилдинг жафолар ҳамхоналарға!

Куйдурма жоним рашк ўти бирла,
Очиб юзингни бегоналарға.

Сажда қилай деб ширин бутимға,
Бордим сўроглаб бутхоналарға.

Майгун лабингдин бир бўса бергил,
Синсун хумори мастоналарға.

Ҳар дам тилорман ҳусну камолинг,
Уруб бошимни остоналарға.

Ёндир куёйин хилват ичида,
Шамъи жамолинг парвоналарға.

Ишқингни ганжи вайрон кўнгилда
Қўйсанг турарму кошоналарға.

Эй майфурушим, бир коса май бер,
Келди Ҳувайдо майхоналарға.

313

Ошиқларингни куйдурдинг, эй моҳ,
Бўлсанг на бўлғай ҳолидин огоҳ.

Ўтдин олурсан, ўтга солурсан,
Недур гуноҳим, эй ёри дилхоҳ.

Айлаб тараҳҳум келгил ёнимга,
Ҳолимни айтай, эй ёри ҳамроҳ.

Сандин ўзгани ҳаргиз демасман,
Инон сўзимга валлоҳи биллоҳ.

Хусну камолинг ҳақида, ёрим,
Ҳар кун ўқирман минг «қулҳуваллоҳ».

Май ичғонимга айбимни айлар,
Зоҳиди жоҳил, воизи гумроҳ.

Банда хатосиз йўқтур жаҳонда,
Қилдим хатолар «астағфуруллоҳ».

Жамъи малоик нолишга келғой,
Урсам, нигоро, оҳи саҳаргоҳ.

Мискин Ҳувайдо ўлдим демосдур,
Дардингни айтиб жон берса ҳаргоҳ.

314

Ўқунглар бу насиҳатлар мудом албатта, албатта,
Худони ёд этинглар субҳу шом албатта, албатта.

Тирикликка ишонган кори аҳмоқлик, улар барча
Жадал айлаб қўйунг тоатга гом албатта, албатта.

Жарас фарёд айлар боғла юк деб ушбу дунёдин
Кўрорсиз қанча роҳат, эй киром, албатта, албатта.

Шаҳи олий бўлай десанг қиёмат кун, сан ўзингга
Бу дунё иззатин қилғил ҳаром албатта, албатта.

Бу нафси саркашинг ўз ройига қўйсанг бўюн бермас,
Қаноатдин анга солғил лижом албатта, албатта.

У ким дунё учун ўтқа солур жон қадрини билмай,
Деманг одам, бидинг бир гови хом албатта, албатта.

Тирик қолмас, ўлар барча, қўлундан келса қил
хайрот,
Вагарна қил намозу тут сиём албатта, албатта.

Зану фарзанддин-сизга вафо йўқ, молу мулкдин,
Ўлуғ тоат била, эй хосу ом, албатта, албатта.

Хувайдо ўтти дунёдин ҳамиша беҳабарликдин,
Анингдек бўлмангиз, сизга салом албатта, албатта.

315

Нишони бандалик улдур фақирликда фано бўлса,
Қаро туфроқ ҳамон халқи жаҳонга зерипо бўлса.

Еб-ичса чарби ширин, танпарастдур демагил зоҳид,
Нишони зоҳид улдур емоғи доим гиё бўлса.

Замона пирлари дунёпарастдур, ҳақпараст эрмас,
Масиҳодек пир улдур, молу дунёдин сиво бўлса.

Ўлумни дардига дармон ўлум бўлса, на ғам ерсан,
Ани дард билмангиз, эй дўстлар, анга гар даво бўлса.

Давосиз дард улдур одамига, эй биродарлар,
Юруб дунёда ғофиллик била умри адо бўлса.

Мунингдек доғу ҳасрат бўлмағай, эй дўстлар, ҳаргиз,
Қиёмаг тун Худойим бандасидин норизо бўлса.

Худовандо, афу қилгил, Хувайдога ғазаб қилма,
Агарчандики ул шармандаи рўзи жазо бўлса.

316

Дардинг эрур, нигорим, жисмимда, жон ичинда,
Пайкони тийри ишқинг бағримда қон ичинда.

Сўрсам кўйунгни элдин, ҳеч офарида билмас,
Эй ёри ломаконим, йўқсан макон ичинда.

Икки жаҳонни кездим, ҳеч топмадим нишонинг,
Номи хушингни топдим шарҳу баён ичинда.

Арзи самони кездим, эмди тан ичра келдим,
Топтим нигоҳи қурбинг миръоти жон ичинда.

Майхона ичра май бор, ичган билур мазасин,
Аччиқ-чучуклигидур коми забон ичинда.

Фарёду нола қилса, айб айламанг Хувайдо,
Таскини дил бўлур деб, қолдим баён ичинда.

317

Ҳар ишни бугун қилғилу танглога ишонма,
Танглогача бул жони ҳувайдога ишонма.

Ҳар нақд матонинг эса, савдони бугун қил,
Нақдини қўйуб, нася савдоға ишонма.

Бир тун ичида золи фалак кўпни кечурди,
Бу тунни ғанимат билу фардога ишонма.

Аҳволи жаҳон бўлғуси бир дамда дигар кун,
Ақлу хирадинг бўлса бу дунёга ишонма.

Жойи тиноринг анда эрур, мундағидур ҳеч,
Осойиши йўқ манзили маъвога ишонма.

Дарёйи хаёлинг чу Хувайдо тўла келди,
Мор ўтса қурур, тошқуни дарёга ишонма.

Эй дўстларим, тандаги бу жонга ишонма,
Йўл ўтгучи йўлдаги карвонга ишонма.

Доим санга тан уйида ҳамхона эмасдур,
Бир кеча қўниб ўтгучи меҳмонга ишонма.

Даврони ҳаётингда Худо ёдини қилғил,
Бу дамни ғанимат билу давронга ишонма.

Бу қилган иморат бори бозийи атфол,
Ушбу бузулур хонаи вайронга ишонма.

Тан қувватида яхши амаллар қила кўргил,
Сандин кетар қуввати дармонга ишонма.

Чандонга бериб ваъда, вафо қилгани йўқтур,
Бу золи фалак ваъдаси ёлғонга ишонма.

Билдинг, Хувайдо, бу жаҳонда туроринг йўқ,
Қўйғил қадаминг Ҳақ йўлига, жонга ишонма.

Қадам мақсадга қўйсанг, бўл равон оҳишта-оҳишта,
Йироқ йўлга юрармиш корвон оҳишта-оҳишта.

Жадал айлаб етолмассан бу йўлга, гар етай десанг,
Ошуқма, силжи чу реги равон оҳишта-оҳишта.

Ҳар ишга қил таҳаммул, бетаҳаммул бўлмағил зинҳор,
Таҳаммулдин бўлур ер бўстон оҳишта-оҳишта.

Шамол андаки тегса, найдек қилмағил ғавго,
Кулорсан ғунчадек, очсанг даҳон оҳишта-оҳишта.

Гунаҳни саҳл билма, заррача бўлса ҳазар қилғил,
Қилур андак касал охир зиён оҳиста-оҳиста.

Эранлардин олиб таълим, туну кун хизматин қилғил,
Ки тўти бўлғуси ширин забон оҳиста-оҳиста.

Тирикликка ишонма, эй Хувайдо, қил ибодатким,
Бўлурсан бир кун туфроқ ҳамон оҳиста-оҳиста.

320

Дило, ғафлатдин уйғонғил, санга жаннат керак бўлса,
Гуноҳингга надомат қил, агар раҳмат керак бўлса.

Кўзингни ёшини ҳар субҳидам чун жўйбор айлаб,
Кўнғил боғин суғорғил, меваи қурбат керак бўлса.

Вужуд саҳросида кишту зироат айлагил бисёр,
Ўшал дорулбақода неъмату роҳат керак бўлса.

Бериб нон ҳар сабо бечораларни кўнглини шод эт,
Бошингда рўзи маҳшар сояи давлат керак бўлса.

Бориб нафсингни ройига ёмон ишларни қилсанг қил,
Тамуғ ичра азобу кулфату меҳнат керак бўлса.

Худодин кўрқмасанг, ҳар кори бад олдингдадур
қилғил,
Қиёмат даштида во вайлато, ҳасрат керак бўлса.

Намозу рўза айлаб бандалик қилғил Худойингга,
Ўшал саҳрода кавсар жўйидин шарбат керак бўлса.

Улуғлик қилмағил ҳаргиз, Хувайдо, сан фақирлик қил,
Мақоми арши аъло, иззату ҳурмат керак бўлса.

321

Юрогим зардобидин нома битибман ёрға,
Еткур, эй боди сабо, номамни ул дилдорға.

Бир-бир айтиб ҳоли дардимни ёзибман номаға,
Шояд ул раҳм айлағай хатни ўқуб ман зорға.

Кулбаи вайрона ичра кеча-кундуз зор-зор,
Йиғлою бошим урорман ёр, деб деворға.

Ҳар замон ёдимга тушсанг, тоқату сабрим кетиб,
Оҳ, уриб, йиғлаб чиқарман кўчау бозорға.

Дам-бадам ҳайрон бўлурман бехуду мастонадек,
Ётаман ўхшаш бўлуб, билмай ўзум беморға.

На ўлукдур, на тирикдур, сонда йўқдур эл аро,
Бу Ҳувайдони кўрунғлар қолди мушкул корға.

322

Сабо еткур саломимни қадди сарви равонимға,
Қаро кўзлук, қаро кокул ўшал ширин забонимға.

Ётибдур бир ғариби зор ўлиб оғиштаи туфроқ,
Бу ҳолимни бориб айғил мани оромижонимға.

Мани бошим ани йўли ароға ҳар бало келса,
Боқарман, эй биродарлар, қачон суду зиёнимға.

Фалак чархи узилди-ю, йироқ солди мани андин,
Қачон қўшгай худовандим анингдек меҳрибонимға.

Ани дарду фироқи ўлгуча мандин жудо бўлмас,
Таралмиш жисмимда жондек тамоми устихонимға.

Хувайдони фироқига они ҳеч келмади раҳми,
Қаро тошлар су бўлди раҳм этиб оҳу фиғонимға.

323

Сани дардингни айтурман азиз жон манда борича,
Тилимдин солмай, эй дилбар, бошим гўрга
кўмилгунча.

Фироқу дард доғингни кеча-кундуз фиғон айлаб,
Баён қилсам адо бўлмас ҳама жонлар тирилгунча.

Нечук дардингни солдинг кўнглум ичра, эй дилоромим,
На кундузда қарорим йўк, кеча бўлса тонг откунча.

Ажаб ўтни манго солдинг ўлиб кетсам лаҳад ичра,
Чиқор дуд устихонимдин фалак сақфи бузулгунча.

Қачон бўлғой қиёмат кун жамолинг орзу айлаб,
Ётарман ўртаниб гўрда қиёмат тонги откунча.

Юзингни соғиниб маҳшар ичида онча йиғларман.
Кўзум ёши била саҳройи маҳшар сувга тўлгунча.

Йиғидин бўлмағой фориг Хувайдойи ғариб мискин,
Жамолингни кўруб жаннат аро, ғамдин қутулгунча.

324

Кўзумни олдида ул нозанини сиймбар бўлса,
Емасман ғам, жаҳон мулки агар зеру забар бўлса.

Сулаймон тахтини найлай, яна Жамшид жомини,
Кўзумни косаси кўйига доим зери дар бўлса.

Босиб кўксум ўтар бўлса анёда подшоҳликдин,
Билурман гарчи санги осие болойи сар бўлса.

Бу дунё мулкида қимматбаҳо жондур, бериб жоним
Олай дерман губори кўйидин, дилбар сотар бўлса.

Кўйини ёстонибдурман, қилиб жонимни пойандоз,
Жаҳон султонлиги дерман, кўзум босиб ўтар бўлса.

Мани бошим ани кўйи неча кун то тирик бўлсам,
Сўзумдин қайтарим йўқтур, агар юз минг зарар бўлса.

Очиб кўксунгни ўтру тур, Хувайдо, ҳар бало келса,
Нечук ошиқ бўлур улким, балодин пур ҳазар бўлса.

325

То зуҳду вараъ қилмайин, эй толиби огоҳ,
Бўлгунгдур қачон маҳрами асрор шоҳаншоҳ.

Зинҳорки сан така амалга қило кўрма,
То назди Худо бўлгусусен мулҳиди гумроҳ.

Мақсад йўлида камтари халқи бу жаҳон бўл,
Бўлғуси сани жону дилинг лойиқи даргоҳ.

Бил ҳақдин эрур жилваи ҳар зарра жаҳонда,
Эй дил, бўло кўр ҳар нафасе ҳозире огоҳ.

Ҳар шайъига боқсам ман, ўшал ёр аёндур,
Ҳар ерда кўрар ёрини ул ошиқи огоҳ.

Зинҳор кўнгил берма бу дунёга, эй Хувайдо,
Кўргилки, вафо кимга қилибдур бу гузаргоҳ.

326

Жонимни тасаддуқ қилайин кўз қоқишингга,
Оҳу паридек қайрилибон бир боқишингга,

Гулдек ясаниб, гамза била олдимга келсанг,
Ман банда бўлой кўзунгга сурма ёқишингга.

Мусҳафи юзунгга хўб ярашур нуқтаи абжад,
Қурбон бўлойин Рум ила Ҳинду тўқишингга.

Зулфи гажагинг чирмоб олибдур юрагимни,
Чун мори сияҳ, садқа бўлай жон чоқишингга.

Дуздийда назар қилсанг, пинҳон кула келсанг,
Ман айланайин тишлаю лаб, қош қоқишингга.

Сандин нега ўргулмайин, эй дилбари айёр,
Бегонадек эл олдида ёлғон сўкушингга.

Девона Хувайдо санга бўлмасму тасаддуқ,
Ҳазлинг била кўнглумни олиб сўз қотишингга.

327

Муҳаббат ҳосил этгил, дийдаи пурнам керак бўлса,
Худони ёдида бўлгил, дили беғам керак бўлса.

Йиғидин бош кўтармоғил, гуноҳингга тутуб мотам,
Фалакдек сарнигун бўл, жомаи мотам керак бўлса.

Ҳавас тоғида сув йўқтур, югурма анга чун Ҳожар
Забихдек дунёни теп, чашмаи Замзам керак бўлса.

Ўлумса деб, калоғондек гунаҳни даштида қолма,
Чу булбул хушнаво бўлгил, гули хуррам керак бўлса.

Қиёмат обрўйдур, Хувайдо, йиғлоғил доим,
Гули рухсорингга тангло сани шабнам керак бўлса.

Кимки дунёга келибдур толиби ёр ўлмаса,
Жаҳд айлаб туну-кун жўйони дийдор ўлмаса.

Чорподин бадтар ўлғай, чорпо насли эмас,
Охират нақду матоъинга харидор ўлмаса.

Сирри асрори Илоҳийдин қачон олғай хабар,
Кечалар тонг откуча зикр ила бедор ўлмаса.

Толиби дунё бўлиб , оворай икки жаҳон,
Гўридин аъмо қўпор Ҳақдин хабардор ўлмаса.

Чарби ширин еб-ичарлар, демағил ошиқ они,
Дунёни неъматларидин кимки безор ўлмаса.

Кечалар ётмоқ била ҳаргиз киши топмас мурод,
Хоби ғафлат мастликдин кимки ҳушёр ўлмаса.

Эй Ҳувайдо, оре толгунгдур висоли ёрни,
Заррача кўнглунг уйида қаҳри ағёр ўлмаса.

Жоним олурга келдингиз, мунча шитобингиз нима ?
Мен бўлойин тасаддуқинг, қаҳру итобингиз нима?

Гамза ўқи била отинг ман бас ўлай ўшал замон,
Кунда мани юз ўлдуруб, мунча ғазобингиз нима?

Боғлангиз осғали мани риштаи зулфингиз билан,
Розиман, эй паривашим, ўзга танобингиз нима?

Беғунаҳ ўлдуруб мани, қонима қолдингиз бу кун,
Тонгло ёқодин ушласам, анда жавобингиз нима?

Соқийи сийм соқ ила бош қизигонда май ичиб,
Чанги муғона бас эди, ноёу рубобингиз нима?

Авалло ўзни куйдуруб, жонима ўтни қўйдуруб,
Восил ўлурда васл аро мунча ҳижобингиз нима?

Жавру жафони айламак ишқ элига савоб эди,
Ўлдурасиз Хувайдони, эмди савобингиз нима.

330

Гуноҳинг дардидин йиғла, кўпуб вақти саҳар бўлса,
Оёғинг остида, эй беҳабар, нори саҳар бўлса.

Кўзунгдин ашк ҳасратни юзунгга нега тўкмассан,
Сабо равшан бўлур гулни юзи шабнамда тар бўлса.

Йигитликни ғанимат бил, ибодат қил, ибодат қил,
Суюклук бўлғусидур хожага қул коргар бўлса.

Кўрарсан ҳар кишини, суратини одами билма,
Эрур бир гови бешох Худодин беҳабар бўлса.

Кеча-кундуз маҳосилдек ўлум ушлаб сақолингдин,
Ажаб одам бу дунёни манингдек берк тутар бўлса.

Кўзинг уйқуда, эй ғофил, ҳануз уйғонғанинг йўқдур,
Лаҳад уйда уйғониб, кўрарсан ҳар хатар бўлса.

Насиҳатни, Хувайдо, ким эшитса анга сарф этгил,
Унунгни қилма зоеъ ул кишиким, гунгу кар бўлса.

331

Ишқнинг мансубасин Мажнуни ҳайрондин тила,
Лайлидек холи сияҳ зулфи паришондин тила.

На сўрарсан ошкора ул санамни дардини,
Кел шаби хилват ичинда оҳу афгондин тила.

Ҳар нечук нодон табибдин сўрма дардингга даво,
Излагил ҳозиқ табиб, дардингга дармондин тила.

Ҳар тиканда тоза гул, ҳар баҳрда йўқтур садаф,
Гавҳари қимматбаҳони баҳри уммондин тила.

На билур зоғу заған рафтори гул, ишқ қадрини,
Булули ошуфтадин қадри гулистондин тила.

Лаззати дунёни хушлар, на билур тан ўзгани.
Завқу шавқи ёрни дил уйида жондин тила.

Лаъли мақсад ҳар қаю тоғдин тополмас истасанг,
Ур риёзат метинин, кўҳи Бадахшондин тила.

Хожаназар осийга кўйдум Хувайдони лақаб,
Бул ғариби мустамандни шаҳри Чимёндин тила.

332

Оҳким, ман бўлмишам бир бевафога мубтало,
Зулмпарвар, ишвагар бир дилрабоға мубтало.

Ошиқи бечорасини кўйдуруб ҳам ўлдуруб,
Бир нафасда қилгучи юз минг балоға мубтало.

Кошки ул бевафони кўрмағай эрди кўзум,
Бўлмас эрдим бу сифат жавру жафоға мубтало.

Эй табиби бемурувват, чекмагил набзимниким,
Бўлмишам ишқ ичра дарди бедавоға мубтало.

Дайр аро муғ машрабини муғтаным тут, эй кўнгил,
Хонақоҳда бўлгуча зуҳди риёға мубтало.

Бодаи жуллоби тутғил, соқие, базм ичраким,
Заҳри ғамдин бўлмишам сингмас ғизоға мубтало.

Эй Хувайдо, берма дил дунёу мо фийҳосига,
Ошно деб бўлмағил ноошноға мубтало.

333

Бу ўлумни зулмидин қавму қариндошлар қани?
Бирга ўсган ёру дўст, ҳамроҳу йўлдошлар қани?

Эй биродарлар, қани биз бирла юрган тенгу туш,
Жондин ортуқ меҳрибон дўстлар, эмакдошлар қани?

Ҳасрато, эй дўстлар, золим ўлумни зулмидин,
Юз гулидин бир гули очилмағон ёшлар қани?

Ўттилар бу дунёдин ёру биродарлар бори,
Эмди бориб ҳоли дил айтурга сирдошлар қани?

Эй Хувайдо, боғла бел, мардона бўл, келса ўлум,
Кўз очиб кўргил бу кун, сандин кичик ёшлар қани?

334

Кийиб гулгун қабо, ўтти кўзумдин бир парирўйе,
Саросима қилиб кетти фусунгар чашми жодуйи.

Миниб ғамза отин шамшири нозин боғланиб ўтти,
Садойи наъраи, во ҳасрато чиқти ба ҳар сўйи.

Ёзиб зулфин сабо дилбар, муаттар қилди жонимни,
Димоғимга Хўтан даштидин энди мушки охуйи.

Кириб майдон аро, жавлон қилиб бош ўйнади ул шўх,
Қаро зулфин қилиб чавгон, бошимни айлади гўйи.

Анинг ишқи била йиғлаб оқарди кўз ёшим оқиб,
Кўзум оқин қаро қилдим, қаролаб холи ҳиндуийи.

Хувайдони юрогида бутун йўқ, кўрсатиб бўлмас,
Қилибдур пора-пора ҳар тарафдин тиғи абруйи.

335

Эй кўнгил, йиғлаб Худога тавба қилғонинг қани?
Журм ишидин еб надомат, чашми гирёнинг қани?

Даст холий кўч қўярсан ушбу фоний дунёни,
Бир амал ҳосил қилиб, илгингга олғонинг қани?

Кеттилар бу дунёдин ёру биродарлар бари,
Етти манго бу ўлум деб, тавба қилғонинг қани?

Бир гунаҳдин йиғладилар уч юз йил Одам Ато,
Кунда юз минг журм этиб, қилғон пушаймонинг қани?

Бу сани кирган йўлунг турфа узоқ беозуқа,
Етмағинг мумкин эмасдур, тўша олғонинг қани?

Сан ҳануз гафлатдадурсан, жон берурда уйқудин,
Уйғонурсан кўз очиб, бурно уйғонғонинг қани?

Уйлугунг, фарзандаларинг бирла бўлиб мағрур, маст,
Бехабарсан, кетти эл, эмди туйулғонинг қани?

Кўйди юк карвон эли боғлаб ибодат рахтини,
Сан гунаҳ рахтидин ўзга ғамлаб олғонинг қани?

Баъзи ўлса айтасан: биз ҳам ўлурмиз, ким қолур,
Қилмаган ишни қилурсан, ибрат олғонинг қани?

Бандаман дерсан Худого, тилда ёлгон эл аро,
Банда бўлсанг Тангридин кўрқуб уёлгонинг қани?

Жонда йиғдинг молу пулни, жонни қадрин билмадинг,
Йиққонинг қолди туруб, ўзингга олгонинг қани?

Андалибдек, эй Хувайдо, оҳу фарёдинг на суд,
Ёзинг ўтти, бўлди қиш, вақти гулистонинг қани?

336

Умиди васл ёрим кўнглим ичра бўлмаса эрди,
На дуди қолгай эрди ўртаниб жисмимда, на гарди.

Дамодам хотифи гайбим нидо айлар манга сабр эт,
Уруб варна бузар абри фалакни оҳи бодарди.

Ғаму дарди фаровондур кўнгилда, ман нечук айлай –
Ки, то кўрмай жамолини адо бўлмас ғаму дарди.

Дило, ўлмай десанг ҳаргиз, юракда дард ҳосил қил,
Тирик эрмас ўлук бил ул кишини бўлмаса дарди.

Риёзат чек, рухи зард эт, қизил юзлук бўлой десанг,
Ду бора айламас ошиқни дилбар чеҳраи зарди.

Сан, эй мискин Хувайдо, шамъ янглиғ ўртаниб кул бўл,
Саҳар боди етургай ёрга шояд кулинг гарди.

337

Ҳар ким на билур дилдаги дарду аламимни,
Бу ғамзада бошимдаги савдойи ғамимни.

Бир Тангри билур, ман биламан, ҳеч киши билмас,
Тун кечалари ўтгучи гортган ситамимни.

Аҳволи кўнгулни бориб албатта дегайсан,
Эй боди сабо, олдида зебо санамимни.

Ҳажрида куйуб, қолмади бир зарра мажолим,
Кейин кетодур, илгари кўйсам қадамимни.

Бир хаста қулинг кўчада туфроқга оралаш
Ўтибду дегил олдида қоши қаламимни.

Ҳолимни билиб раҳм қилиб олдима келса,
Беғам бўлуб ўткаргай эдим ҳар на дамимни.

Ишрат майидин вақти ичарда Ҳувайдо,
Синдурди фалак ерга уриб жоми Жамимни.

338

Дило, токай қилурсан дунёда айшу фароғатни,
Кел эмди, қил Худони ёдини, ташла бу ишратни.

Гўристон ҳаддиға борғил, фақиру бойни кўрғил,
Ўтибдурку сўнғак бўлуб, қучуб хоки мазаллатни.

Агар сан марди оқилсан, бу ҳолатни кўруб йиғла,
Манам шундоқ бўлурман деб, алардин олғил ибратни.

Бўлуб мағрур давлатга, Худодин беҳабар бўлма,
Олиб борғони йўқ ҳеч ким лаҳадга молу мулкатни.

Ўлум навбат аёғидек келур ул навбати бирла,
Ки то ичмай киши қолмас жаҳон ичра бу шарбатни.

Фақир молин еганлар зулм бирла қайси ер кетти,
Бари ер кўйнига кетти, кўрорлар анда меҳнатни.

Ёмонлик айлағанлар бу жаҳон мулкида на топти,
Магар топти қиёмат кун азоби сахту кулфатни.

Бил, эй мискин Хувайдо, лаззати дунёға ким тўйди,
Олиб кетти бу дунёдин ҳама эл доғу ҳасратни.

339

Ўлумни элчиси келди, санга берди хабар эмди,
Юрарсан токай, эй гофил, Худодин беҳабар эмди.

Сақолу сочинг оқарди, танингни қуввати кетти,
Ўлумни элчиси деб айлагил зоди сафар эмди.

Сани қўймас ўлум доим жаҳони бебақо ичра,
Бугун тонгла келур деб айлагил оҳи саҳар эмди.

Ҳаётинг бўлди зоеъ, қилмадинг яхши амал ҳаргиз,
Гуноҳинг бора-бора бўлди кун-кундин батар эмди.

Кеторсан ушбу дунёдин, сани охир ажал қўймас,
Қаро ерга кирарман деб қил охир тарк шарр эмди.

Яшаб элик, Хувайдо, келмаса яхши амал сандин,
Бу янглиғ юрғанингдин ўлғанингдур хўбтар эмди.

340

Қариликдин асар қилди, миёнам ерга ҳам бўлди,
Илигимга асо тегди, қулоғим ҳам асам бўлди.

Қариб, ерга қариб бўлдим кўнгил ҳаргиз қаримайдур,
Кучум етмас ҳунар қилсам, юрогим тўла ғам бўлди.

Йигитликда азиз аллом эдим қимматбаҳо сўзлук,
Ушалди гавҳари ақлим, сўзумни қадри кам бўлди.

Қарилықта ҳазор иллат, бу иллатни давоси йўқ,
Ўлумдан ўзга йўқ дармон, ўлум охир баҳам бўлди.

Йигитлик ўтти айёми, қарилык хуфтани келди,
Ҳануз ётурмусан гофил, қўп эмди, субҳидам бўлди.

Лаболаб айлабон тутғил манга жоми май, эй соқий,
Ки айёми дай ўтти, эмди фасли сабза дам бўлди.

Кўзинг очиб тамошо қил, Ҳувайдо, жумла эл кетти,
Мусоҳиблар бирин-бирин бу дунёдин адам бўлди.

341

Дариг, умри азизим чу барқи бод ўтти,
Ярим нафас эди билмам ва ё зиёд ўтти.

Миниб сафиду қаро отга бир-бирин ёндаб,
Ўлумни кишварига бир нафас аро етти.

Кўзумни то юмиб очтим, лаҳадга етти қадам,
Ки бу тариқа умрға ким эътимод этти.

Жаҳонни роҳатин излаб ақлсиз одамилар,
Қилиб жавру яна танлиқ туман фасод этти.

Турур яқонгдин олиб бу ўлум маҳосилдек,
Нечук кўнгил била одам ўзини шод этти.

Ўзингни йўқ амалинг, сўзламак на ҳожатдур,
Сани сўзунгға, Ҳувайдо, ким эътимод этти.

342

Оқил эрсанг, кеча-кундуз айла зикр Аллоҳни,
Қўймағил ҳаргиз тилингдин бир даме Аллоҳни.

То тириксан, эй биродар, бўлма гофил Тангридин,
Дўст тутар Тангри таоло бандаи огоҳни.

Аҳли гафлат бирла қилма бир дами ҳамроҳлик,
Кўйдурур ўтка ўзини ҳам тақи ҳамроҳни.

Дунёни ҳирси била юз минг тарадлудга тушар,
Гар ғазаб қилса Худойим бандаи гумроҳни.

Дунёни дўст тутқонидин кетти Қорун ер қуйи,
Мол деб тахтассарода қилди сайргоҳни.

Гар қилай десанг Масиҳодек мақоминг осмон,
Дунёлиғдин олмағил илгинга бир қоҳни.

Дийну имонингни берма икки кунлик дунёга,
Ростлик бирла юругил, тутма эгри роҳни.

Тавба деб ушлаб яқонгни, эй Хувайдо йиғлагил,
Ёзуқингни ёд этиб, қилғил фиғону оҳни.

343

Илоҳи, қил йироқ ман осий қулдин хоби гафлатни,
Айирма танда жоним борича тоат-ибодатни.

Ёмон юрдум, ёмон ичтим, ёмон андишалар қилдим,
Сол эмди кўнглима яхши амал ҳам яхши ниятни.

Ҳавойи нафс ила юрдим, гунаҳ лойига булғандим,
Ювуб лойим ўшал рўзи, оқиз дарёйи раҳматни.

Суюб дунёни ман гули амал дардига учрабман,
Совут кўнглумни дунёдин, айир мандин бу гафлатни.

Губори маъсият тутти кўнғил ойинасин, ё Раб,
Муҳаббат сайқали бирла кўтар гарди кудуратни.

Бу кун бу ишни ман қилдим, қилой тонгла фалон
иш деб,

Бўлуб оворай нафсим, қилолмодим ибодатни.

Худойим сўрса: «Эй бандам, на келтурдинг манга,

айғил?»

На қилдим деб жавоб айғум, басе тортқум хижолатни.

«Хузу ҳум ҳам фағуллуҳум» нидоси келса ҳар ёна,
Мани осий сари солма ўшал рўзи бу ҳайбатни.

Гунаҳ қилмай тириклик йўқ, эрурман бандаи осий.
Кечиб журмим, карам айлаб лиқойи ҳур жаннатни.

Намозу рўзани йўқсизлиқидин, эй Худовандим,
Юзумга солма анда лоладек доғи қиёматни.

Хувайдо гарчи осийдур, дуосин мустажоб айлаб,
Илоҳий, жумлаи мўъмин қулунгга сол бу раҳматни.

344

Дило, қолмай жаҳондин турку тожику араб кетти,
Мусоҳиблар бари йўлга тушуб, санга қараб кетти.

Сафарни зодини эмди на деб қилмассан, эй нодон,
Ажални лашкари умринг матоъин ўлжалаб кетти.

Тириклик бодасига ҳеч киши тўйғони йўқ ҳаргиз,
Агар сад сол ичсун, ичмадим деб ташналаб кетти.

Ҳаёт дарёсини минг йил оқизди ҳазрати Луқмон,
Ки билмай қатраидек, ҳасрат айлаб хушк лаб кетти.

Дариго, хайф гуллар даҳр боғида қарор олмай,
Хазонни дардидин йиртиб юзин, қонга бўяб кетти.

Хувайдо, сан яшаб эллик, нетай бир қилмадинг тоат,
Сафар зодини қилгил, эмди айёми тараб кетти.

345

Бу ғафлат уйқусидин оч кўзингни, оч эмди,
Саҳарлар ашки надомат юзингта соч эмди.

Гунаҳни даштида токай юрарсан, эй ғофил,
Ки кўзла гулшани тоатни, зуд қоч эмди.

Вужудинг ичра эрур зулмати гунаҳ пайдо,
Намозу рўза билан айлагил тарож эмди.

Лаҳад эрур уйунг қоронгу, беравзан,
Худони зикридин этгил анга сирож эмди.

Асос шоҳи на суд оқибат ўлар бўлсанг,
Кулоҳи фақри, намад беҳтарин тож эмди.

Ажални шоҳи, Хувайдо, матоъи тандин бил,
Олуру бу жони азизинг нечук хирож эмди.

346

Шитоб айлаб кўзимни олдидин бир кун нигор ўтти,
Юрогимға яна ағёр захми бешумор ўтти.

Рақиблар рашкидин йиғлаб, кўзимни ёши қон бўлди,
Қуруб қоним, куюб жоним, вужудим чун шарор ўтти.

Туну кун титрашур жисмим, нигорим шавқидин йиғлаб,
Терак япроғидек жунбишда жоним беқарор ўтти.

Инони ихтиёрим кетти илгимдин, аё дўстлар,
Кўнгил Мажнуни бепарво бўлиб, беихтиёр ўтти.

Нечукким кўнгли қаттиғ, раҳми йўқ дилбарга
учрабман,
Келиб жон олгани илгида тиғи обдор ўтти.

Гаҳи хандон, гаҳи гирён, гаҳи ҳайрон бўлибдурман,
Бошимдин, эй биродарлар, ажаб савдойи кор ўтти.

Қўлида дашнаи мужгон чекибон ул жафопеша,
Қизил қоним била саҳрони айлаб лолазор ўтти.

Баҳори умр бир келгай, ду бора келмагай асло,
Хувайдо, йиғлагил ҳолингга, вақти навбаҳор ўтти.

347

Эй дило, дунёга кўнгил берма, кўпни алдади,
Бўйнига солиб каманд, элни тамомин боғлади.

Кўрсатиб оту сарупо, нозу неъматларни ул,
Ҳосили умринг тугогунча буларда қолдади.

Еру сув, бу молу мулк барча санинг деб шод этиб,
Тангридин ғофил қилиб, чандонни дунё доғлади.

Нақд умринг қолмаган сўнг деб сандек эрни ул,
Бўйнига силли уруб, безорман деб қувлади.

Оқил эрсанг, эй биродар, берма дунёга кўнгил,
Ўлтуриб чандонни ул, қонига илгин булғади.

Ушбу кун гар бўлмаса, тангло қилурсан тавба деб,
Ешсан, умрунг узун, ошуқмағил, деб сўзлади.

Эй Ҳувайдо, ҳозир ул дунёи дунни макридин,
Ҳам билиб кўрдум яна чандонни гумроҳ айлади.

348

Худони суйган эрлар хонумонидин сиво бўлди,
Юмуб кўз, бир йўли ғамхойи оламдин жудо бўлди.

На парвойи зану фарзанд аларда, на ғами дунё,
Забонида аларни туну кун зикри Худо бўлди.

Ўлук билди тирикликни Худони ёдида ул қавм,
Ўлум келмасдин илгари, ўлимга ошно бўлди.

Аларни ўзлари мунда, юбориб руҳини анда,
Мақоми арши аъло, иллийин мулкида жо бўлди.

Юбориб ўзларидин бурно анда қилган аъмолин,
Турурлар мунтазир мунда, ўлум келса ризо бўлди.

Қачон келса ўлум вақти суюнуб, марҳабо айтиб,
Кириб йўлга хиромон, толиби ҳурилиқо бўлди.

Ўлурсан, эй Ҳувайдо, бу жаҳонда турмоғинг йўқтур,
Ҳаётингни ғанимат бил, ҳама эрлар фано бўлди.

349

Сани дардингни айтиб йиғласам жону жаҳон куйгай,
Фигонимдин фигон айлаб, замину осмон куйгай.

Агар фарёд қилсам халқ аро дардим бўлур аён,
Агар дам урмасам, найлай, юрак-бағрим ниҳон куйгай.

Ичибман заҳри ғамни, шиддатидин кўз ёшим оқти,
Томузсам қатрасин ерга, ҳама оби равон куйгай.

Гирибонимни чок айлаб, юрусам кўҳ-бакўҳ йиғлаб,
Кўруб ҳолимга раҳм айлаб ҳама яхши-ёмон куйгай.

Кабоби дуди бағримдин Хўтан саҳросига тушса,
Ушалди қадри мушким деб, кийик бағрида қон куйгай.

Санамни дардини пинҳон тутуб тоқай бўлай хомуш,
Демосам ўрганур жоним, десам кому забон куйгай.

Хувайдо дардини, эй дўстлар, сиз тутмангиз осон,
Бир оҳи субҳигоҳимдин замину осмон куйгай.

350

Эй санам, бағримда қўйдинг юз туман, минг доғни,
Қатра-қатра оқузуб ҳар дам кўзимдин ёғни.

Кечалар йўқ манда уйқу ҳам қарору тоқатим,
Най уруб гўё айирдинг эт била тирноғни.

Ҳар киши тоғ ўлтурушлук бўлса вазминлик била,
Ўрнидин бежо қилур бу ишқ дарди тоғни.

Муштағили рўзгору ҳам яна дунё бўлуб,
Билмади нодон кишилар ишқ дарди, доғни.

Йиғлаб айтгим эл аросига кириб ман дарди ишқ,
Барчани девона айлар, телбау ҳам соғни.

Айб қилманглар, Хувайдо қилса фарёду фиғон,
Булбули гўё қилур ёримни дарди зоғни.

351

Оғримай жони, на билсун ул киши жон қадрини,
Дарди йўқ бедард на билсун дардмандон қадрини.

Қадри гулни булбули шайдо билур ҳар навбаҳор,
На билур зоғу заған гул бирла бўстон қадрини.

Мақсадин ҳосил қилолмас бемашаққат ҳеч киши,
Токи чекмай очликни, на билур нон қадрини.

Халқ аро кўп сўзлама, сақлаб ўзингни сўзлагил,
Тез оғизлик қилмағил, билгил сухандон қадрини.

Гунча кўп оғзини очқач, боғда қўймай уздилар,
Оғзини очмаслигида билди боғбон қадрини.

Ҳар қаю билмас, Хувайдо, қадри дарди ишқни,
Оре билмас сагмагаслар шаккаристон қадрини.

352

Туно кун йўл узра эрдим, манга дилбар учради,
Жон димоғин тоза қилгон зулфи анбар учради.

Қумри янглиғ ташналаб, қадни эгуб нолон эдим,
Толеъим қилди мадад, сарву санубар учради.

Коми жоним талх эрди, заҳри ғамдин нўш этиб,
Лаблари қанду асалдин шир-шаккар учради.

Гўшан чашми била киприк отиб қилди нигоҳ,
Сийнадин бир он ўтуб, жонимга наштар учради.

Кўнглум уйи чун шаби дайжур эрди қаб-қаро,
Шукр лиллоҳким, бу тун шамъи мунаввар учради.

Қолди ҳайратда Хувайдо, ҳар нечук сўз сўзласа,
Айб қилманг сеҳргар, чашми фусунгар учради.

Хазон этгим зимистони ғамингда гул узоримни,
Келиб, дилбар, тамошо қил хазон бўлгон баҳоримни.

Қуруду боғи табъим, гунча қолди гул очилмасдин,
Карам обин бериб сабз айла боғу лозоримни.

На кундуз лаззатин топтим, на тунларда ётиб ором,
Кечурдим ҳажр ўтида, куйдуриб лайлу наҳоримни.

Яқомни чок уруб йиғлоб, бориб кўйида дод эттим,
Ўшал бераҳм эшитмайду мани фарёду зоримни.

Чиқорга жон яқин бўлди ўлой дерман кўруб дийдор,
Аё боди сабо, айғил бориб бераҳм ёримни.

Ман ўлсам, эй биродарлар, ани йўлида кўмгайсиз,
Ки ҳар ёна ўтар бўлса, босиб ўтгай мазоримни.

Хувайдо айтадур йиғлаб: ўлум ҳақдур, ўлар барча,
Кўнгилда қолмағай армон, кўруб ўлсам нигоримни.

Бир куни олдимга келди дилбарни айёр ўзи,
Қош қоқиб, кўнглимни олди турфа ширинкор ўзи.

Сўз қотиб бегоналардек, ўзини тошлаб йироқ,
Элни ғофил айлағон кўп оқили маккор ўзи.

Гоҳ кўринуб, гоҳ кўрунмай, гоҳ чиқар олдимга ул,
Кўрунуб юз шева бирла ошиқин алдор ўзи.

Гоҳ масту гоҳ бехуд, гоҳ телба, гоҳ соғ
Айлабон, бошимга солди турфа мушкул кор ўзи.

Гоҳ зоҳид, гоҳ фосиқ, гоҳ кофир айлабон,
Ошиқи бечорага боғлатқучи зуннор ўзи.

Ҳар жафоу жавр қилса, эй Ҳувайдо, қочмағил,
Сабру тоқат айласанг, олдингга келгай ёр ўзи.

355

Бу даҳри бебақо ичра на яхши, на ямон қолгай,
Ҳама бир-бир фано бўлуб, на пиру на жавон қолгай.

Туну кун жаҳд айлаб, охиратни тўшасин қилғил,
Ўлумни шарбатин ичмай, бу дунёда на жон қолгай.

Кўзинг очиб, тамошо қил ҳама атрофи оламга –
Ки, то ўлмай бу дунёда нечук одам амон қолгай.

Вужудинг лавҳи узра бандаликни нақшини ургил,
Қиёмат бўлгуча сандин десанг ному нишон қолгай.

Фақирлик беклигин қил, қилма беклик орзу зинҳор,
Азиз жон аччиғин чекмай, на мирзо-ю, на хон қолгай.

Бу қилган жойи манзилни солиб эмди кеторман деб,
Ўлар дамда қилиб ҳасрат, юракда тўла қон қолгай.

Башар бўлсанг, башар бўлмай, Ҳувайдо, бир ише
қилким,
Халойиқлар аросида бу шарҳу бу баён қолгай.

356

Қаю ишга қадам қўйсам, манга андин ёмон бўлди,
Мани бетолем, эй дўстлар, кўп имтиҳон бўлди.

Юзум шўру йўлим қаттиғ, эрурман турфа бетоле,
Кима ман меҳрибон бўлсам, манга номеҳрибон бўлди.

Сууб жону дилимда кимга қилдим ошнолиқни,
Узуб ул ошнолиқ, оқибат манга ёмон бўлди.

Ҳама эл бахтидин илкига олса хок зар бўлди,
Мани илкимдаги зар шул замон туфроқ ҳамон бўлди.

Гулистонлар аро кирдим, илик сундум олой деб гул,
Кўринг бетолем: гул хори сийнамга синон бўлди.

Хувайдо айлади золим фалакни зулмидин сад дод,
Манга қолғонда ул золимни чархи каж равон бўлди.

357

Илоҳий, жумла мўминни Ато бирла Ано ҳаққи,
Гуноҳини бағишлоғил тамомӣ анбиё ҳаққи.

Азиз жон лабга етғонда, ўлумни вақти келғонда,
Қил осон талхийи жонни ҳабибинг мустафо ҳаққи.

Биёбон қумларидин кўп гуноҳи беадад қилдим,
Карам айлаб кечурғил ошиқони мубтало ҳаққи.

Сирот узра қадам қўйсам, оёғим устувор айлаб,
Чу барқи бод ўткарғил ўшал саккиз саро ҳаққи.

Тарозуга сабук қилма гуноҳимдин савобимни,
Ки етмиш минг саҳоба чорёри босафо ҳаққи.

Хувайдодек гуноҳи беадад қилган қулинг йўқтур,
Кечур, ё Раб, шаҳидони Ҳусайни Карбало ҳаққи.

358

Куйдурмак учун дилбар ўзини аён этти,
Қайтиб яна ноз айлаб, ўзини ниҳон этти.

Ул кўзлари жаллодим киприк қиличи бирла,
Ҳар гўшада қонимни чун оби равон этти.

Майдони муҳаббатда мужгонлари саф тортиб,
Ғамза ўқин отмоққа қошини камон этти.

Бўлгонда адо йил, ой айди манга: кўргунг юз,
Ваъдани йироғ айлаб, билмам на гумон этти.

Ноз ўти била ўртаб бағримни кабоб айлаб,
Ул лола сифат доғин кўксумда нишон этти.

Ҳар лаҳза кулуб боқиб, сўзлади қошин қоқиб,
Дуздийда назар айлаб, ошиқин қирон этти.

Ул дилбари шоҳи ҳусн ғамза черики бирлан,
Жон кишварида ақлим рахтини талон этти.

Ишқи паридек тегди жонига Ҳувайдони,
Эл ичра қилиб Мажнун, расвои жаҳон этти.

359

Дилбар ғамидин улким ўзини омон этти,
Фардойи қиёматда жонига зиён этти.

Кўнглин совутиб улким завқи ғами дилбардин,
Гулзори муҳаббатни, билгилки, хазон этти.

Доим ани оҳи йўқ булбулни деманг ошиқ,
Гул мавсумида беш кун фарёду фиғон этти.

Қурб боғига кирган эр, эл таъна сўзи бирла,
Чун ғунча бўлуб хомуш, бағрин тўла қон этти.

Ёр айди манга бир кун: улким манго ошиқ йўқ,
Эл ичра бўлиб машҳур, номини фалон этти.

Ишқ ганжи керак махфий вайрона кўнгил ичра,
Ганжи кетар илкидин ҳар кимга аён этти.

Қўйғали қадам йўқдур ул мулк вилоятига,
Кашф ила кароматин эл ичра баён этти.

Гайб ишини ким этса, ўзини валий айлаб,
Ул киши бўлуб кофир, ўзига зиён этти.

Билгилки, Хувайдо, сан, ман-ман дегон эрларни,
Бу нафси палид маккор расвои жаҳон этти.

360

Кимга бориб дод этой зулми фалақдин додни,
Уқмағай аҳли замона нолау фарёдни.

Айб этманг оҳ урсам, ман нечук оҳ этмойин,
Шод ҳаргиз топмадим ман хотири ношодни.

Хизр таъмир айлади девори вайрони таним,
Бу нечук Хизре эрур вайрон қилур ободни.

Бу ажиб сайде эрур жодугару ҳам дилфириб,
Ким ани сайёди бўлса, ўлтурур сайёдни.

Баҳр кўрдум ҳуққада оқу қаро жонвор анго,
Навл уруб, бир-бир тугатти баҳри нав бунёдни.

Эй Хувайдо, тут ғанимат бу нафасни, шод бўл,
Тўтиға берсанг бузулғой рухсан озодни.

Қилай деб табакай елгунг-югургунг қўйу от эмди,
Сақолу сочинг оқарди, Худойингдин уёт эмди.

Агар топсанг бу дунёда ҳаёти Хизр ила Илс,
Тополмассан ўлимни илгидин ҳаргиз нажот эмди.

Абу Бакру Умар, Усмон, ўшандоқ Ҳайдари қаррор,
Кўрормусан қолибмудур ўшал эрлар ҳаёт эмди.

Ҳама иш кори бекори, Худони қуллигин қилғил,
Топой десанг агар рўзи қиёматдин нажот эмди.

Неча кунлик ўтар дунё учун яхши-ёмон юрдунг,
Кел эмди, соч оқарди қил ўзингни эҳтиёт эмди.

Турар манзил эмас дунё, кетарни фикрини қилғил,
Халойиқ карвонидур, бу дунё бир работ эмди.

Жаҳон чун тахтаи шатранж, эрур юрсанг керак тўғри,
Аёғинг қўйма эгри ҳамчу фарзин, мисли от эмди.

Ҳувайдо, шоҳвор ўлтур, ўлум вақти яқин бўлди,
Ўларни фикрини қилғил, етибдур кишту, мот эмди.

Ишқ дардин торта-торта манда ҳолат қолмади,
То қўпиб ўлтиргуча жисминда қувват қолмади.

Восили мақсад бўлолмай ўтти умрум, во дариг,
Ўртаниб бу ўтқа манда сабру тоқат қолмади.

Қоматим нахли эгилди пирлик захми билон,
Меваи тоат берурга шохи ҳиммат қолмади.

Кетти илгимдин йигитлик, эмди бермас фойда,
Оҳ, найлай, вақт ўтти, вақти тоат қолмади.

Еб ҳаром қаттиг кўнгил боғланди жисмим чашмаси,
Эмди кўз ёшим била айлар таҳорат қолмади.

Маъсият қулфин солиб банд этти нафсим боби дил,
Зикр мифтоҳин очмоққа ҳиммат қолмади.

Вақтинг ўтти, эй Хувайдо, боғла бел мардона бўл,
Эмди санго бу дунёда турмоққа фурсат қолмади.

363

Агар дам урмасам бирдам, куюб бағрим кабоб ўлғай,
Фигону нола айлаб йиғласам, олам хароб ўлғай.

Юрогим ғамга тўлди, кам қилой деб йиғладим андак,
Замоне тўкмасам ёшим, юрогим тўла об ўлғай.

Мани ўлтур, кесиб бошим ризоман, эй дилоромим,
Бу ошиқ ўлмаки ёр илгида беҳад савоб ўлғай.

Биёбонларда тўксам ёр-ёр деб ашки хунборим,
Тамоми дашту саҳро лоладек гулгун сиёб ўлғай.

Агар кирсам йиғига кўз ёшимдин, эй жафопеша,
Ки машриқ то бамағрибқа жаҳон оби азоб ўлғай.

Баён қилсам эл ичра ман сани афсонаи дардинг,
Уёнғой дардмандлар, дардсизлар масти хоб ўлғай.

Туну кун зор-зор йиғлаб сани дардингни, эй ёрим,
Хувайдо айта-айта эл аро охир туроб ўлғай.

Агар бўлмоса эрди кўнгил ичра сабр мавжуди,
Таним кул бўлғай эрди ўртаниб, қолмас эди дуди.

Худойим мунда куйгонни ду бора анда куйдурмас,
Кеча-кундуз сан, эй ошиқ, куюб бўл мунда нобуди.

Бу дунёни расулуллоҳ деди: «зиндони мўминдур»,
Нечук зиндон аро мўмин кўрор шодию беҳбуди.

Зану фарзанд вафосиз, мол эмасму шодийи олам,
Тасаддуқ ғам бўлай кўпдур ани икки жаҳон суди.

Тирикликни ғанимат бил, юракда бўлса гар дардинг,
Ва гарна ўлганинг хушдур, юрусанг ғафлат олуди.

Ишонма кўз юмуб очкунчалик соат бу дунёга,
Бу соат бўлмаса дардинг, ани йўқтур санга суди.

Агар билсанг, бу дунё домгоҳи нафси шайтондур,
Сангодур донаю дом, пухтау хом, ҳар на мавжуди.

Телиб ўтти тамоми донау домини донолар,
Илинди марди аҳмоқлар, бўлиб чун Оди рағбуди.

Амал қилмай, тилаб дунё, гунаҳ ғарқоби бўлгунча,
Хуши давлат эмасму, эй Хувайдо, ўлганинг зуди.

Биёбонларда қилмоқ ошён зоғу заған яхши,
Валекин булбули шўридага боғу чаман яхши.

Муҳаббат бўйидин бир зарра лаззат топғанларға,
Димоғига аларни мушк оҳуйи Хўтан яхши.

Йироқдин дилрабога ошнолиқ онча хуб эрмас,
Туну кун остонига бориб қилмоқ ватан яхши.

Юруди Лайли деб недин биёбонлар аро Мажнун,
Эмосмудур сўрорга Лайлини саҳройи тан яхши.

Қилурга ишқ бозорида савдо жойи хилват хуб,
Эторга нафс бозорида савдо анжуман яхши.

Кафан қилмоқ эрур суннат тирикликда ўлуклардек,
Ёғоч отга миниб бошига чўлғонган кафан яхши.

Либоси кўҳна қадрини билурлар хуб донолар,
Вале атфолларга сурху зарди пийраҳан яхши.

Билур ўзини хасдин кам, анингдек пирга қил хизмат,
Яқин борма анга зинҳор, ўзини деса ман яхши.

Сани ҳар ким ёмон деса, Ҳувайдо, келмасун қаҳринг,
Дегил, оре, ёмондурман, анга айғилки сан яхши.

366

Ичарга бодаи саҳар мавсуми чаман яхши,
Навойи мутриби хуш мажлиси, анжуман яхши.

Сузуб пиёлаи майни, йиғилса ишрат эли,
Сузарга муғбачаи май, косаи Хўтан яхши.

Хуш ўткар умри азизинг, жаҳон ғамини емой,
Май ич, тириклик аро сиҳҳати бадан яхши.

Кишиким ичмаса майни, тирик эмас ўлган,
Анингдек одамийга гўр ила кафан яхши.

Намозу оҳни мақбул қилай десанг ошиқ,
Вузунни май била қил, саждаи беалан яхши.

Май ичмайин чу Хувайдо умрни ўтқарсанг,
Санингдек одамийлардин лачакли зан яхши.

367

Ўлум пайғоми эрмасму сақол оқарди, тиш тушти,
Яроғинг қилғил, эй ғофил, бошингга қаттиг иш тушти.

Вужудинг боғини қурғил, ҳама нахли хазон бўлди,
Жадал айлаб зироат қил, баҳоринг ўтти, қиш тушти.

Ҳавас ўқини кезларсан отарга дунё сайдини,
Ҳануз билмассан, эй ғофил, камонингдин гириш тушти.

Амалликлар хушу хуррам борур дорулқарор ичра,
Билиб бўлмас амалсизларни бошига на иш тушти.

Ҳаётини қилиб зоё, амал қилмай қаригунча,
Нечук қилғум дебон тангло Хувайдога соғиш тушти.

368

Чандон кишилар дунё менинг деб қучуб ўтти,
Дунё талашиб бир-бирини қон сочиб ўтти.

То хоки сияҳ косайи чашмига тўкулмай,
Тўймай бу жаҳон мулкига, оғзин очиб ўтти.

Ман-ман дедилар, сиғмадилар ушбу жаҳонга,
Кўргилки, ани уч қарий ерни қучуб ўтти.

Ҳеч кўрмадилар зарра вафо золи фалакдин,
Охир ҳамаси боби адамни очиб ўтти.

Ким кўрди вафо мол йиғиб ушбу жаҳондин,
Ташлаб бори эл баҳри фанони кечиб ўтти.

Дунёни билиб раҳзани дин марди Худолар,
Солмай назарин анга, йироқдин қочиб ўтти.

Дунёга келиб зарра Хувайдо амал этмай,
Дил арсасига тухми гунаҳни сочиб ўтти.

369

Азиз умрум адо бўлди, қилиб лавҳу тараб бози,
Бўлуб оворан нафсим, хазон бўлди умр ёзи.

Худодин қўрқмагон исён қилурдин тоймағай ҳаргиз,
Башар наслида бўлғойму манингдек ҳам гунаҳсози.

Саросима бўлиб авқот ила, найлай, эшитмайман,
Амири корвон боғла юкунг, деб қилди овози.

Кириб ерга қаро туфроқ бўлурни кўнглима олмай,
Ўзимга, ман фалони, деб қилурман турфа андози.

Ҳамиша элга рўбинлиқ қилурман ҳам суханбинлик,
Ёнар ўтқа ўзим солдим, топай деб элдин эъзози.

Ёмон ишларни ман қилдим, ҳисобин ҳеч киши билмас,
Нечук ҳолим кечар тангло Худойим қилса игмози.

Уйум ҳам молу мулким деб, ибодат айламай, расво
Бўлуб юргон эканман, ёш аёллардек қилиб бози.

Худодин қўрқмагон бўлғой ҳамиша толиби дунё,
Бу дунё мулкида йўқтур Хувайдодек гунаҳсози.

Дило, санга ўқий, маңдин эшит бир байти ҳаққоний,
Қулоқ сол, йиғлагил ўз ҳолингга, қил оҳи афғоний.

Тирикликни ганимат бил, Худони ёдида бўлгил,
Юмуб кўз очкуча борсан бу дунё мулкида ё не.

Бошингда бўлса ақлинг, кўймагил ҳаргиз намозингни,
Қилай десанг қиёмат мушкилини мунда осони.

Кечургил ҳарна умрингни Худони зикрини айтиб,
Қилиб беҳудага сарф ўлмагил тангло пушаймони.

Кўнгилда айтасан ҳол йигитман, анча умрим бор,
Ўларсан эрта-оқшом, бу хаёлу фикри шайтоний.

Ҳаётингни ганимат бил, ема дунё гамин ҳаргиз,
Эурсан, эй Хувайдо, дунёда бир кеча меҳмони.

МУСТАҲЗОДЛАР

1

Кўрдим туно кун кўчада бир сарви хиромон,
Қош қоқти, яна кетти,
Тишлаб лабини қош учуриб, имлади пинҳон,
Айлади имо, кетти.

Секин-секин бордим ани кўйига ман зор,
Ул чиқти қошимга.
Қаддини эгиб қилди манга ул маҳи тобон,
Таъзим бажо этти.

Эшикни очиб боқти манга, қилди ишорат,
Ҳам кўксида қўли,
Деди: «Кирингиз ичкарига ёри қадрдон»,
Кўнглимни хуш этти.

Остимга бисот солдию ҳам қўйди маҳозир,
Ул дилбари раъно.
Ҳам соғар май келгурубон, айлади меҳмон,
Услуби бажо этти.

Олам ичида ушбу сифат одамийликни
Кўрган йўқ эрдим ман,
Нодон била найлай, на қилай, эй жумлаи ёрон,
Сад ҳайфки умр ўтти.

Ҳар дам уродур оҳу надомат била юз ғам
Девона Ҳувайдо,
Ўз ҳолини айтиб яна йиғлайди фаровон,
Умрум чу сабо ўтти.

2

Ман сани унуттум, нетой, эй шоҳи жаҳоним,
 Дунёга бўлиб ёр,
 Нодонлиг ила билмадим, оҳ, суду зиёним,
 Эй ҳокими Жаббор.

Йўлдин озибон нафс биёбонига туштум,
 Сан-сан манга раҳбар,
 Ман бандан бечорага, эй муниси жоним,
 Сандин ўзга ким бор.

Амрингни қўйуб, наҳйингга беҳад югурубман,
 Нафсимга чидолмай,
 Гаффорсан, орий, кечасан яхши-ямоним,
 Сан гарчики Қаҳҳор.

Қилсанг ғазабни орий, сазовори ғазабман
 Ўз феъли бадимдин,
 Гар раҳмат этиб рўзи жазо берсанг имоним
 Ҳам анго сазовор.

Ошиқ кирини ювгучи собуни маломат,
 Билсанг, эй Хувайдо,
 Ҳар кимки қилур яхши-ёмон сўзда баёним,
 Айғил на десанг бор.

3

Эй маҳвашим, роҳатижон, ман санго эрдим
 Ҳам ҳамдаму ҳамроз,
 На деб қочасан ёт кишилардек, мени кўргач
 Ноз узра қилиб ноз.

Эл таъна сўзи бирла тириклай ман ўлибман,
 Эй ёри ситамгар,
 Қошинг қоқиб ағёр сари қилма имое,
 Ўлтурма мани боз.

Ҳар жавру жафо айласанг, эй ёри азизим,
Тайёр эрурман,
Асло ёнарим йўқ мани, қўй жонима миннат
Ҳам қиш била, ҳам ёз.

На кулфату ғам етса ман хаста сариға,
Асло қочарим йўқ,
На келса ани арзиши кўпдур санго мандин,
Бисёр эмас оз.

Кўнглум қуши зулфунг тароғига илинибдур,
Ҳаргиз қутулолмас,
Сайёди ғаминг юлди тутиб боли паримни,
Айлаб мани мумтоз.

Ўқуб юрусам қиссаи дардинг чаман ичра,
Фарёд урубон,
Гулшандаги қушлар била қумри манга бирдам
Бўлгайму ҳамовоз.

Ман дафтари ишқимни ёзиб кўча-бақўча,
Ўқиб юрар эрдим,
Дардлик кишилар оҳ уруб айди: «Эй Ҳувайдо,
Сабр айла», – деди боз.

4

Кўрдум туно кун кўчада бир моҳилиқони,
Ҳайрон бўла қолдим.
Ҳуснидин они кўнглум уйи топти зиёни,
Рахшон бўла қолдим.

Айдим: «Эй пари, қайда борурсан жадал айлаб?»
Аччиғланиб айтур:
«Шўхим, на сўрорсан, на ишинг бор бу замони?»
Фозмон бўла қолдим.

« – Ман ўргилойин, – дедим, – оё моҳи париваш,
Қаҳринг нега келди?»
«Ким қўйди сани сўргучи?» деб берди изони,
Қайрон бўла қолдим.

Билдим бор экон анда рақиб олдида бисёр,
Андин ҳазар айлаб,
Қаттиғ тегибон қош учуруб, кулди ниҳони,
Шодмон бўла қолдим.

Хилватга кириб сўкти, манга қилди насиҳат:
«Мундоғ дема зинҳор
Эл олдида бегонасифат очма забони»,
Қурбон бўла қолдим.

Бошимни оёғига қўюб ўптиму айдим:
«Нодонлик этибман,
Мандин кечиринг эмди бу кун ҳарна хатони»,
Гирён бўла қолдим.

Ошиқ иши риндон иши, эй хаста Хувайдо,
Йўқ санда фаросат,
Билсам бор экон ишқ элини турфа забони,
Риндон бўла қолдим.

5

Чандон киши бу дунёда кўп молу зар этти,
Ҳеч топмади поён,
Ташлаб борини, суйи гўристон гузар этти,
Бо ҳасрату армон.

Билғон кишига ишрату айёми жавони
Чун хобу хаёли,
Бир кўз юмиб очкунча жавонлик гузар этти,
На кўрғони ёлғон.

Дунёи дуранг дурусликига ҳаргиз ишонма,
Алдар сани йўлдин,
Кўпларни олиб қўйнига, охир зарар этти,
Эй аҳмоқи нодон.

Баъзи қўёдур ўзига кўп турфа бинолар,
Деб еру сувим бор,
Ташлаб борини сўйи гўристон сафар этти,
Йўқ дардига дармон.

Билди бу жаҳон мулкини жойи турар эрмас,
Мардони Худолар.
Ҳар шому сабо излади, зоди сафар этти
Ўлгунча чекиб жон,

Бехуни жигар тотмадилар зарра таоме
Ваҳм ила эронлар,
Кимнингки Худойим ўзидин беҳабар этти,
Нон емаки осон.

Кўзунгни очу лаҳза тамошойи жаҳон қил,
Эй хаста Ҳувайдо,
Ярлиғ еткуруб ер юзига қай сари кетти
Искандари даврон?

МУХАММАСЛАР

1

Ёрни бад меҳридин, эй дўстлар, жоним менинг,
Куйдум, ўртандим фалакка чиқти афғоним менинг,
Раҳм этиб келмас, нетай, олдимга жононим менинг,
Эзди бағрим, тешти кўксум доғи ҳижроним менинг,
Бу аламда, мунча ғамда чиқмаган жоним менинг.

Кофири нафсим била бо ҳарба бўлсам ишқида,
Ошиқи жулидаму бежубба бўлсам ишқида,
Ё гадои беватан, бекулба бўлсам ишқида,
Дарда тўлсам, ғамда сўлсам, телба бўлсам ишқида,
Ҳасратида мундоғ ўлсам, йўқтур армоним менинг.

Ҳажр ила бир ўлдиму завқу хурушим қолмади,
Кетти тандин қувватим, сўзларга ҳушум қолмади,
Бурноғидек эл аро ҳазлу кулушим қолмади,
Дилда сабрим, юзда шармим, бошда ҳушум қолмади,
Кўзда ёшим, рагда қоним, танда дармоним менинг.

Шодлиқ ўрнига ғам бўлди, нетай, саддулмасад,
Ҳарна кулфат бўлса сандин, кўторур мискин жасад,
Лутф қил, ҳолимга боқ, эй подшоҳи бесанад,
Ҳолатим бад, ҳасратим беҳад, фиғоним беадад,
Қил мадад мандек йиқилғон қулга султоним менинг.

Эй санам, ҳажрингда қилдим хонумонимни сабил,
Қатраи қонимга билман кошки бўлсам қатил,
Оҳ сарду рўйи зардимни кўрубон раҳм қил,
Гуссаи дил, қиссаи мушкулга қолдим ойу йил,
Обу гил ичра хижил қолғон тану жоним менинг.

Демагил ерни юзини лолагун қилди баҳор,
Чашми хунбори Хувайдога назар қил, эй нигор,
Сан агар раҳм этмасанг, мушкул эрур бу кору бор,
Айтиб Аллоҳёр йиғлар зор ҳар лайлу наҳор,
Тиғи ишқи ёр тўкса қошки қоним менинг.

2

Айтайин алқобингиз, эй садр айвони вафо,
Барча асҳоби набийдин рутбангиз эрди аъло,
Дийну миллатни чароғи эрдингиз, нажми Худо,
Беадад мандин дуо, эй чорёри босафо,
Сизга Абу Бакру Умар, Усмон, Алийи муртазо.

Шафқат айлаб кўрсатинг ман осийга роҳи вусул,
Чунки исён ранжидин муҳтожингиздурман малул,
Йиғлабон ҳар дам бу сарсонни биёбони ҳамул,
Сидқ ихлосим била, эй оли асҳоби расул,
Руҳингизга қўл очиб, шому сабо айлай дуо.

Оқил эрсанг, қил азимат ушбу фоний дунёда,
Яхшилар қилди ибодат ушбу фоний дунёда,
Топмойин бирдам фароғат ушбу фоний дунёда,
Тортти Аҳмад жавру меҳнат ушбу фоний дунёда,
Уммат эрсанг, бўлгил эмди пайрави ул мустафо.

Кутма ҳаргиз, орифо, ноаслидин хўблик умид,
Шоҳ қудс бўлмоқ чуғздин бўлмас паид,
Кўр, на ишлар қилди ул бераҳм, бадкору палид,
Нури чашми Ҳайдари каррорни золим Язид,
Қип-қизил қонга бўяб, қилди шаҳиди Карбало.

Ҳажр саҳросида йўл оздим, тополмай мустақим,
Уммат аҳволи забундир асру, ё хайр ул-башар,
Баски аҳволи аларни бўлди кун-кундин батар,
Эй Хувайдо, ишқ аҳли ушбу сўзни дедилар:
«Собирини би-л-балоу розийини би-л-қазо».

Эйки, таҳсилага чандон вақтлар айлаб шитоб,
Баҳраи ул боргоҳдин истаб, эй олийжаноб,
Хатти холинг сафҳасидин, эй маҳи ширин маоб,
Ўқудум дарсхонаи ишқинг ичида бир китоб,
«Хошия» ҳам «Шамсия»дин турфа баҳсу хуш жавоб.

Жустужўсида бўлибон бесару сомони ишқ,
Дам-бадам кўздин тўкубон гавҳари ғалтони ишқ,
Бу гадоликда сурубон неча йил даврони ишқ,
Ҳам ўқуб илму адаб, бўлдум «Ақоид»хони ишқ,
Мушкилоту илми фикҳдин сўрсалар бердим жавоб.

Булбули шўрида бўлғил бу жаҳон гулзорида,
Сарф қил нақди ҳаётинг хўблар зуннорида,
Лоф аъмол этмаким бир қатра онинг борида,
Зоҳидо, савму салотинг қадри ишқ бозорида,
Бир ярим арзанча йўқ, балким эрур андин хароб.

Келмишам майхонага заъф хуммор илгим шилиб,
Ҳам садоъим оташин бошимга юз гулхан қилиб,
Қулқули мийноларин чун булбули гулшан қилиб,
Соқийё, бир косаи май бер, хумор ашқин қилиб,
Ринд элининг олдида соз айлайин чангу, рубоб.

Мутриби Ийсо нафас ширин забоним олидан,
Орази гул, лаълий мул, сарви равоним олидан,
Соқийи сиймин бадан, нозик мийним олидан,
Кирдим ул майхонага пири мутоним олидан,
Эй Ҳувайдо, ич дебон берди манга гулгун шароб.

МУРАББАЪОТ

Алҳамду ли ман анзала-л-ишқи ҳудо,
Ваш-шукру ли ман хотара филқолби вафо,
Ойинаи асрори Ҳақ айлаб бизни,
Ул ойинадин ўлди ўзи жилванамо.

Лутф ила иноятингни ёр айла манга,
Файз назар хос дучор айла манга,
Бемори муҳаббат хароби ишқим,
Эй дўст, давойи дард айла манга.

Эй маҳрами асрор, туқаддису таоло,
Хоки қадами сурмаи чашми ҳама аъмо,
Кўр ўлса кўзум анда залолат бирла,
Сиз айланг ани кўҳли карамдин бийно.

Ҳамдингга тилимни айла гўё, ё Раб,
Фикримни яна васфингга доно, ё Раб,
Дил ҳажласидин не қилса, жилва бергил,
Машшотаи лутфунг айла оро, ё Раб.

Зотингдин эрур бари уқулу малакут,
Васфингдин ўлуб бори хаёлу жабарут,
Ман худ на кишики, ҳамдингга тил очсам,
Лойиққим ани демакда ўлсам мабҳут.

Эй орази гул, лаъли лаби оби ҳаёт,
Сандан навла гар топса дил анжоми ҳаёт,
Гулзори жаҳон ичра санингдин йўқтур,
Десам на ўлур дилбари ширин ҳаракот.

Май ичмагима лаъли париваш боис,
Нолонлигима орази дилкаш боис,
Аҳбоб паришонлигима сўрса сабаб,
Ман айтаман: ул зулфи мушавваш боис.

Ҳайрон ўламан орази моҳин кўргач,
Ҳам шафиқа сунбули сиёҳин кўргач,
Соғинмишам андоқки саманди некини изин,
Ўпкаймен агар жалоли жоҳин кўргач.

Меҳрингни магар кўрдиму девонаи субҳ,
Очилди табассум-ла дандонаи субҳ,
Фош ўлди бу кун жаҳон-жаҳон асрори,
Ё Раб, ким экан жаҳонда ҳамхонаи субҳ.

Васлинг талабида субҳ то шом, эй шўх,
Жаҳд ила етолмадим чекиб ком, эй шўх,
Яъни талабингда ул қадар жаҳдим бор,
Сиймоб каби йўқдурур ором, эй шўх.

Эй сарв қаду сийм тану раъно хад,
Гулзори латофат ичра юзунгдур амжад,
Туну кун қиламан дуои жонинг ул навъ.
Гул юзунгга тегмасун дебон дийдаи бад.

Лаълингдин эрур руҳи равоним мултаз,
Лутфингдин эрур жавҳари жоним мултаз,
Ул навъ иноятки манга сандиндур,
Бўлғуси аён сирри ниҳоним мултаз.

Афсус, тегиб даҳрдин осибии хазонлар,
Ер бирла тенг ўлди лолаю гул, райҳонлар,
Бу кишвари фонийда ажал раъдидин,
Тенг бўлди ер ила туман султонлар.

Эй орази гул, лаъл лабидур, хатти ахзар,
Шамшод қадинг бандасидур сарви санубар,
Соқлар эса не ажаб юзунг рашкидин
Юз доғи ниҳон сийнасида лолаи аҳмар.

Тоб ичра тушуб тан ила жоним сансиз,
Роҳатда эмас руҳи равоним сансиз,
Боғ ичра кириб сарви равонга асло,
Кўз солмагум, эй сарви равоним, сансиз.

Гулзор керак йўқ манга, гул рўйинг бас,
Гулзор юзунгсиз манга монанди қафас,
Не айб бу боғ ичра юзунг олида
Гар айламасам беҳишт боғини ҳавас.

Баҳор фаслидаким мавсуми машрат эмиш,
Пиёла сунки, бу дам, соқиё, ғанимат эмиш,
На ул қадаҳки, хумори садоъ келтургай,
На ул пиёлаки, лабрес оби ҳасрат эмиш.

Анвори лутф кўрди, девона қилди рақс,
Кўргач жамоли шамъи, парвона қилди рақс,
Ушшоқа баски рўзи азалда насиб эди,
Ичди майи муҳаббат мастона қилди рақс.

Ё Раб, талотуф эт, манга жўши баҳор файз,
Дашти вужудима карам эт жўйбори файз,
Еткурса кош фазли баҳоримга нашъайе,
Умредурурки кўп чекаман интизори файз.

Юзунг узраки чу хат ғубордур ул хат,
Бинафша ёки ҳамиша баҳордур ул хат,
Юзунг беҳиштдин ортуқ бўлур хатингни десам,
Беҳишт боғи аро сабзордур ул хат.

Кўнгилда бўлса кудурат, баҳордин не ҳаз,
Нигор йўқса, майи хушқвордин не ҳаз,
Мурод чилчиладин файзи зиндадиллиқдур,
Йўқ эрса чилчиладек интизордин не ҳаз.

Ишқида қил ул жавҳари жонингга видоъ,
Эй дил, айт руҳи равонингга видоъ,
Эй хожа, дединг гулшан кўйин тарк эт,
Сан айла бу ройи мулки жаҳонингга видоъ.

Бир кунким, аниси ҳамнафас субҳу чароғ
Эрди-ю кўнгил ғайрдин ул дамда фароғ,
Етти нидо самъимаким, қилмади ҳосил
Бу гулшан аро лола бағир қонлиғу жуз доғ.

Бор эрди манга жаҳонда бир ёри зариф,
Хўйи ани чун шарбати жон эрди латиф,
Мундин оша ғам жаҳонда оё борму?
Етти дедилар ани баҳорига хазиф.

Бир жафожўйи дил ошубға бўлдум ошиқ,
Шўх шангу кўзи хунхорга бўлдум ошиқ,
Не ажаб, қумрию булбул каби нолон бўлсам,
Сарв қадлик, юзи гулзорға бўлдум ошиқ.

Бир пари чеҳрау айёрга бўлдум ошиқ,
Турфа бир шўхи ситамкорга бўлдум ошиқ,
Сўрмангиз ҳолки бу ушшоқға ишин на бўлганин,
Қилгучи ноз ила таррорға бўлдим ошиқ.

Эй шўх, мани ишқ ила бадҳол эттинг,
Қумрии хазон дийда каби лол эттинг,
Туфроғ каби кўйинг ичида бир умр
Андух ила ғам хайлига помол эттинг.

Васлидин этиб ваъда манга бир бути бебок,
Оқшом эди, то субҳи мани қилди тарабнок,
Гар ваъдасида турсаю олдимга келурса,
Хошоки кўрунгай эди бу гунбази афлок.

Ишқингда бу кун дийдами пур нам қилғил,
Солиҳларинга ҳамиша ҳамдам қилғил,
Ҳам кўрсатибон тариқи вофиқ, балким,
Сидқ ила сафо зайлиға маҳкам қилғил.

Эй, боғи назокатда қадди сарву, юзи гул,
Ул юздин эрур ишқ эли чун қумрию булбул,
Райҳону бинафша хату зулфингни асири,
Шамшоду санубар қаддинг олида икки қул.

То ҳуснунга, эй шўх, назарбоз ўлдум,
Мустағрақ баҳор ашк гаммоз ўлдум,
Шаҳду сам, лутфу ситам завқини билдим,
Завқ аҳлина то ҳамдаму ҳамроз ўлдум.

То бошда ҳавоий ишқ девона ўзум,
Шамъи руҳингни устида парвона ўзум,
Ул Лайливашим истаюбон оламда,
Мажнун каби ишқ аҳлина афсона ўзум.

То бодаи ишқинг ила маст ўлмишман,
Лаълинг ҳаваси-ла майпараст ўлмишман,
Сун бода мафраҳин манга, эй соқий,
Андуҳу хумора зери даст ўлмишман.

Кўз тутма наво бўйини раънолардин,
Аҳд ила вафо рангини барнолардин,
Андоғки, ману булбул ила қумрига,
Йўқ зарра вафо сарви гулосолардин.

Дил қилди дўст рўзи висолини орзу,
Парвонадек гаҳ шамъи жамолини орзу,
Мумкин эмасду етмак ангаким, гар айласа
Шоҳни гадой, жоҳу жалолини орзу.

Жисмимни таби ишқ ила бемор этма,
Жонимни гаму дард ила афкор этма,
Ҳам куйдурубон доғи фироқинг бирла
Оҳим ўтини барқи шарарбор этма.

Юзингни майи ноб ила гулгун этма,
Жоми тарабим ишқ ила пурхун этма,
Хатти зақану зулфи занаҳдонингдин
Бахтим қаро, иқболим вожгун этма.

Ул шўх пари чеҳра карам қилмади асло,
Жавр ила жафосин яна кам қилмади асло,
Васлидин этиб ваъда манга бир қатла
Ул шўхи кўнгил сахт вафо қилмади асло.

Бу фасл шаробу айшу ҳамдам яхши,
Маҳбуби пиёланўш, хуррам яхши,
Гулзор очилиб, саҳнида мутриб бирла,
Андуҳи дилингни айламак кам яхши.

Базм этмакка боғ ила баҳорон яхши,
Май ичмакка мавсуми гулистон яхши,
Булбул сифат олдида фиғон этмакка,
Бир орази гул, лаблари хандон яхши.

Ғам дафъи учун соғари саҳбо яхши,
Ҳам суҳбат анга надими доно яхши.
Бу базм агар онлар ила топса вужуд,
Май сунғали бир соқийи барно яхши.

РУБОЙЛАР

1

Холиқо, жабр айладим ўз жонима,
Қўймадим тоат гаомин хонима.
Ҳарна иш қилдим, бари бўлди риё,
Эътимодим йўқ амал қилгонима.

2

Холиқо, тўқтум ибодат жомини,
Пухта қил бандангни кери жомини.
Сан карамлик подшоан, ман гадо,
Айлагил ҳуру қусур инъомини.

3

Холиқо, раҳм айла жумла осифа,
Ўртада мандек жаҳон расвосифа.
Баъзидин иймон либосини олиб,
Кийдурусан кофири санносифа.

4

Холиқо, келдим санга айлаб умид,
Даргаҳингдин қилмагайсан ноумид.
Гарчи банданг мунда бўлса рўсиёҳ,
Лутф айлаб, анда қил ваҳҳим сафид.

5

Холиқо, сандин тиларман кўп малад,
Ҳам тирикда, жон чиқарда ё аҳад.
Сан агар ҳолимга ҳомий бўлмасанг,
Озғурур йўлдин мани шайтони бад.

6

Холиқо, қилса савол Мункир, Накир
Ҳайбатидин тоғлар бўлғой ҳарир.
Бандаи ожиз эрурман, эй Илоҳ,
Раббим Аллоҳни тилимга жорий бер.

7

Холиқо, кўп айладим фисқу фужур,
Санга на бергум жавоб ёвмун-нушур.
Ман гуноҳлик қул эрурман, сан раҳим,
Ман хатолик бандадурман, сан Ғофур.

8

Холиқо, доим манга бергил амон,
Икки олам сан эрусан меҳрибон.
Тонгла тортқанда тарозуга амал,
Қил савобимни гуноҳимдин гарон.

9

Холиқо, икки кўзум пур об қил,
Кечалар то субҳидам беҳоб қил.
Тизга тушганда сувсаб маҳшарда тил,
Оби Кавсардин бериб, сероб қил.

10

Холиқо, ҳайф ўтти мендин солу моҳ,
Ҳарна иш қилдим, бари бўлди гуноҳ.
Тонгла расво қилғоли эл олдида,
Қўл-оёғим сўзлатиб, қилма гувоҳ.

11

Холиқо, дийдамни пурнам айлагил,
Ўлгуча зикрингга ҳамдам айлагил.
Ҳар бало келса ўзунгдан розиман,
Мувда ғамгин, анда беғам айлагил.

12

Холиқо, лутфу иноят айлагил,
Жумла мўъминларга раҳмат айлагил.
Тонгла кўфрикдин саломат ўтқариб,
Жаннат ул-фирдавс каромат айлагил.

13

Холиқо, ҳайф ўтти мадин моху сол,
Тун-кун фикру хаёлим бўлди мол.
Тонгла мадин олсалар бир-бир ҳисоб,
Оҳ, билмасман на бўлғай анда ҳол.

14

Холиқо, икки жаҳон ғамхорисан,
Барчанинг раззоқию, пурборисан.
Ким эгиз тутса, ани ерга уруб,
Қилгучи пастни эгиз қаҳдорисан.

15

Холиқо, кўп айладим журму хато,
Манга сандин кўптурур лутфу ато.
Бул Хувайдойи ғариб Чимёнийни
Қилмағил нафсу ҳавоға мубтало.

16

Афсус, юз афсуски, умрум абас ўтти,
Нодонлиғ ила дарпайи ҳойу ҳавас ўтти.
На кор қилиб, нақди ҳаётимни тугатти,
Билмам, на ани бир кеча ё бир нафас ўтти.

17

Афсус, юз афсуски, мардлар ўтти,
Бемори муҳаббат, рўйи зардлар ўтти.
Овораи нафс неча ёмонлар қолдуқ,
Қилгучи амал соҳиби дардлар ўтти.

18

Афсуски, руҳимни қуши пешу пас ўтти,
Исён била синди қаноти, зери хас ўтти.
Бу нафси балокашни тузоғига ипинди,
Овора бўлиб, банди асири қафас ўтти.

19

Афсус, юз афсус, эранлар ўтти,
Ул ҳомийи дин қутби замонлар ўтти.
Биз ғамзадалар йиғлою ҳасрат била қолдук,
Аҳволи жаҳонга нигаронлар ўтти.

20

Афсус, юз афсуски, ҳамнафаслар ўтти,
Шоҳи ду жаҳон, камтари хаслар ўтти.
Биз кўнгли ўлук, бахти қаролар қолдук,
Тиргузгувчи дил Ийсо нафаслар ўтти.

21

Афсус, бу кун вақти гулистон ўтти,
Мурғони чаман йиғлою нолон ўтти.
Гуллар алами боди хазондин йиғлаб,
Ҳар ёна бўлуб барги паришон ўтти.

22

Афсус, юз афсуски, эрлар ўтти,
Лаб ташна бўлиб оҳуйи чўллар ўтти.
Бу золи фалак ваъдасига берма кўнгли,
Дарё қуруди, қаърида йўллар ўтти.

23

Афсус, юз афсуски, роҳат ўтти,
Егги қарилик вақти, ибода ўтти.
Эмди туну-кун жаҳд қилиб озуқа ғамлаб,
Бўл йўлга равон, навбати фурсат ўтти.

24

Эй Хожаназар, югурки, карвон ўтти,
Қолмай бариси йўлга шитобон ўтти.
Ул қофиладин бизга хабар келгони йўқ,
Ким қайғуда, ким шоду хиромон ўтти.

25

Эй Хожаназар, югурки, йўлдош ўтти,
Сан кўргон ўшал қавму қариндош ўтти.
Сан мунда қолиб, кимга ҳам улфат бўласан,
Ҳамсолларинг маҳрами сирдош ўтти.

26

Эй Хожаназар, марди саролар ўтти,
Ҳар бир сўзи қимматбаҳолар ўтти.
Бир неча ёмон аҳди бузуқлар қолдук,
Сўзлар сўзи бир марди Худолар ўтти.

27

Эй Хожаназар, югурки, дўстлар ўтти,
Ҳам пиру жавон жумласи яксар ўтти.
Эмди туролинг йўқ, қадаминг илгори қўйгил,
Кўргон, билишинг, ёру биродар ўтти.

28

Эй Хожаназар, ушбу жаҳон гузароний,
Қолмас бу жаҳон ичра на яхши, на ямони.
То ўлгуча сан бандалигингни қўя кўрма,
Бир Тангридин ўзга ҳаммаси бўлғуси фоний.

НОСЕҲ ЧИМЕНИЙ

*Тарихи сафоти ҳазрат Эшон Ҳувайдо
«наваароллоҳу тавло марқадиху маржаҳу»*

Сӯроб бир муршиди равшан ниҳодий,
Югуриб телба янглиғ сӯйи водий.
Қарорим йўқ, даме сабр айламакка,
Жаҳонни тавф эторман мисли боди.
Топиб эрдим Худо айлаб иноят,
Ки бир муршид янглиғ нажми ҳодий,
Фигонким, етмадук қадрига чандон,
Чиқиб Чименимиздин кетти ҳодий.
Оти Хожамназар, аммо тахаллус
Ҳувайдодур ба шеърӯ номуроди.
Отосин отлари Ғойибназардур,
Эрур Ўшдин буларни асли зоди.
Бўлуб восиф қилай авсофин эмди,
Кулоқ сол, сомиған, қилмай иноди.
Шариат ҳукмидин қилмай тажовуз
Дилу жон бирла айлаб инқиёди.
Ким ўтру келса англаб Хизру Илёс
Тутуб дўст айлар эрди эътиқоди,
Саҳарлар ёлборур эрди Худога,
Раҳи мақсадга қилғил деб кушоди.
Қилур эрди миниб ҳиммат буроқин,
Шайотин лашкари бирла жиҳоди.
Тилаб доим ризои ҳаййу бечун,
Жуз уродур дили худ раҳ надоди.
Мужаррадликда эрди мисли Адҳам,
На парвойи кам эрди, на зиёди.
Қизил гулдек очилиб эл юзига
Муҳиблар кўнглин айлаб истиёди.
Тутуб суҳбат давом умрин борича,

Баёни таълим эрди фикру ёди.
Дабистонида саъй айлаб туну кун,
Ёзилгон неча толибнинг саводи.
Мунингдек олийҳиммат эр анодин
Ду бора туғмағайдур ҳеч билоди.
Сулук айлаб, қилиб таййи мақомот,
Чекиб ранж айлагон қатъи бу водий.
Сафар зодин қилур эрди, қилур деб
Амири қофила бир кун муноди.
Кеча қойим эди, рўзона сойим,
Чироғин ёндируб ёнди башоди.
Шаҳи Норбўтахон асрида ул мард
Масокинларга кўп эрди жаводи.
Алардин сўнг суруб ўн саккиз йил умр,
Жаҳонга тўлди ул шаҳ адлу доди.
Хирад устоди таърих вафотин
Битибдур «ғойиб ўлди қутби ҳодий».
Зиёрат айласа ҳар ким мазорин,
Етар мақсуда, ҳосилдур муроди.
Қадам туфроғи кўзга тўтиёдур,
Топарлар сурма қилгонлар муроди.
Гадолар топқуси шаҳ давлатини,
Кўрар хизматга лойиқ ҳар ибоди.
Эранлар чокарига қул бўлолмас,
Шаҳи Чин бирла Руму Қайқубоди.
Демас ўз таъбидин Носеҳ бу сўзни
Қулига қилмағунча фазл ҳодий.

ЛУҒАТ ВА ИЗОҲЛАР

А

- Абад* – абадий
Абас – бефойда
Абр – булут
Абри карам – саховат булути
Абтар – бузуқ, бахтсиз
Абяз – оқ
Абрў – қош
Авлиё – Аллоҳга яқин бўлган кароматгўй киши
Авроқ – варақлар
Адад – саноқ
Адам – йўқлик
Аدل – адолат, одиллик
Адли султон – султон адолати
Адув – душман, рақиб
Аёғ – коса, пиёла, қадаҳ
Аз – дан қўшимчаси
Азвонси атҳор – пайгамбаримизнинг покиза хотинлари
Азимат – эзгу ишга аҳд қилиш
Аз ин дунё ва мофиқо – бу дунё ва ундаги барча нарсалардан
Айнул басар – қалб кўзи
Айём – кун
Айнул яқийн – иймон кўзи
Алаз – ширинроқ
Алаф – ўт, хашак
«Ал-ҳасабу фавқин насаби» – амал насл насбадан юқори туради («Ҳадис»дан)
Алқоб – лақаб
Алҳамду – барча мақтов, ҳамду сано
Амжад – шарофатли

Аммора – амр этувчи
 Анбиё – пайғамбарлар
 Ангиз – қўзғатиш
 Ангушт – бармоқ
 Андиша – фикрлаш, мулоҳаза
 Андух – ғам, қайғу
 Андухи даврон – дунё ғамлари
 Анзалаҳул ишқа – унга ишқини туширди
 Аниса – улфат, дўст
 Анкабут – ўргимчак
 Анжуман – мажлис
 Анқо – афсонавий қуш
 Арзан – кўкнори уруғи, тарих
 Арзиш – шикоят қилиш
 Арзу само – еру осмон
 Аросат – қиёматда жаннат билан дўзах оралиғи
 Арус – келинчак
 Аргувон – қизил гулли дарахт
 Асас – қўриқчи
 Асвод – қора
 Асиг – фойда
 Асокаш – ҳасса билан юрувчи
 Аспи музайян – безатилган от
 Асрор – сирлар
 Ассам – кар
 Атфол – болалар
 Афгор – жароҳатланган, хароб
 Афзун – зиёда
 Афруз – ёритувчи
 Афсар – тож
 Афтонун хезон – йиқилиб-туриб
 Афшон – шуъла сочмоқ
 Афъо – заҳарли илон
 Афъол – хатти-ҳаракат

Афгон – фигонлар, фарёдлар
Ахтар – юлдуз
Ашк – кўз ёши
Ашки резон – тинимсиз кўз ёши
Ашхос – одамлар, шахслар
Ашгол – машғулотлар
Аъло – баланд
Аъмаш – хира одамлар
Аъмо – кўр
Аъмол – амаллар
Агёр – рақиб, душман
Аҳад – ягона
Аҳё – тириклар
Аҳзар – кўк ранг
Аҳмар – қизил ранг

Б

Бадном – ёмон отли
Бадри мунир – нурли ой
Бал – балки
Бало – имтиҳон
Балад – шаҳарлар
Бале – ҳа, албатта шундай
Банд – тутқун
Бар – мева
Бараҳна – яланғоч
Бард – қуруқлик
Барор – барака
Барқ – яшин, чақмоқ
Барқи бод – шамол чақмоғи
Барқи рахшон – ялтироқ чақмоқ
Барқи шарар – яшин учқуни
Басад – юз

Басорат – дид
Бахлами бавл – нажосат, ахлат
Бахти забун – иқболи паст
Байтул ҳазан – хафалик уйи (Яъқуб пайғамбарнинг уйи назарда тутилялгги)
Бақо – абадийлик
 «*Баҳаққа саййиди кавнаий субҳоналлази асрор*» – «Икки дунё саййиди Муҳаммад алайхссалом ҳурматларидан»
Баҳойим (чорпо) – ҳайвон
Баҳойим насли – ҳайвон зоти
Баҳр – денгиз
Беагёр эмас – душмандан холи эмас
Бебақо – ўткинчи
Бегард – чангсиз, ғуборсиз
Бематраб – куйсиз
Бемисл – ўхшашсиз
Бенаво – бечора
Бесамар – мевасиз
Бесанад – таянчсиз
Бесару сомон – бечора, паришонҳол, ҳеч нарсаси йўқ
Бехор – тикансиз
Бехокумон – уй-жойсиз
Бехуд – ҳушсиз
Бечоқ – бемаҳал
Бечун – ўхшаши йўқ зот (Худо)
Бешумор – беҳисоб
 «*Беҳбуди* – яхши бўладиган иш
Беҳуда гў – бекорчи гап
Беҳамто – ўхшаши йўқ
Беҳувн – қиёссиз
Беҳижоб – ниқобсиз, ҳижобсиз
Беҳтар – афзалроқ
Беҳам бўлса – иложсиз бўлса

Бийно – кўрувчи
Бирён – қовурилган
Бисёр – кўп
Бир сори – бир тараф
Билгусиз – билиб бўлмайдиган
Боб – эшик
Бобби адам – йўқлик эшиги (лаҳаднинг оғзи)
Бовар – ишониш, ишонч
Бода – май
Боди насим – майин шабада
Боди мурод – мурод шабадаси
Боди сабо – тонгги шабада
Божуд – сахийлик
Боз – яна, очиқ
Бози – ўйин
Бозийи атфол (тифлон) – болалар ўйини
Боис – сабаб
Бол – қанот
Болойи сар – бош устида
Бом – том
Боми гардун – фалакнинг томи
Боргоҳи кибриё – Аллоҳнинг даргоҳи
Бори гам – гам юки
Борик – ингичка
Боқий юз – Аллоҳнинг юзи
Борҳо – неча марта
Бохуру хоб – ейиш ва уклаш билан
Бо ҳарба – жанг билан
Бо ҳам – бирга
Бу дунё сижни мўмин – бу дунё мўминларнинг дўзахи
Булбули ошуфта – маст булбул
Буроқ – от (Пайғамбарнинг меърожга миниб чиққан отлари)
Бурно – илгари, аввал
Бурқаб – юзга тутиладиган парда

Булҳавас – ҳаваскор

Бўй – ҳид

Бўрғар – бўйра тўқувчи

Бўси канор – чаккасидан ўпмоқ

В

«*Ваззуҳо*» – «чошгоҳ пайтидаги куёш билан қасам»

Валлоҳу биллоҳ – Аллоҳга қасам

Ваҳший тайр – ёввойи қуш

Васф – сифат, мақтов

Валинеъмат – неъмат эгаси

Видоъ – буткул хайрлашмоқ

Вожгун – тескари

Водариг – эй, аттанг

Вола – ҳайратда қолган, шайдо, мафтун

Воҳиду доно – ягона доно (Аллоҳ)

Воизи гумроҳ – йўлдан адашган насиҳатгўй

Вабол, вубол – гуноҳ, увол

Восил – эришмоқ

Вобаста – боғланган

Воиз – насиҳат қилувчи, ваъз айтувчи

Вузу – таҳорат

Г

Гавҳари галтон – юмалоқ гавҳар

Гарм – иссиқ, қизиган

Гаррон – йиртқич

Гашта – айланган, парвона

Гандум – буғдой

Гарон – оғир, қиммат

Ганж – хазина

Ганжи мурод – мурод хазинаси (Аллоҳ)

Гирд – атроф

Гирди – агрофи, айланаси

Гирён – йиғламоқ
Гирибон – ёқа
Гирриш – камалак ипи
Гиря – йиғи
Гиряи найсон – ғам ёмғирлари
Гоҳ – молу мулк
Гом – қадам
Гов – мол, сигир
Гудоз – эритмоқ
Гулбарги румон – анор гули
Гулрух – гул юзли
Гузарон – ўткинчи
Гузар – ўтиш, ўтадиган жой
Гузар этмоқ – ўтиб кетмоқ
Гузар қилгил – ўттил ва кечгил
Гузаргоҳ – ўткинчи дунё
Гуели биёбон – биёбон девлари
Гул узор – гул юзли
Гург - бўри
Гуризанда – қочоқ
Гунг – соқов
Гуфтор – сўзламоқ
Гуфтуғ – суҳбатлашмоқ
Густоҳ – адабсиз
Гўё – сўзловчи
Гўл – мосов, бепарво
Гўсфанд - кўй
Гўш – қулоқ
Гўша – хилват, чекка, жой
Гўшаи чашм – кўз қири

Д

Дандон – тиш
Дарбанди қафас – қафасда тутқун бўлди
Дабистон – мактаб

Дайжур – қоронғу кеча
Дариго – аттанг
Даҳан – оғиз
Дармонда – қувватсиз, ҳолсиз
Дайр, даҳр – дунё
Дастур – чора
Дарбон – эшик қоровули
Дар кулбаи байтул ҳазан – ғам уйининг кулбасида
Дарранда – ваҳший ҳайвон
Дариг этма – бенасиб этма
Далер – ботир, жасур
Даф – доира (чилдирма)
Дебо – ипак мато
Деҳ – қишлоқ
Дигар – бошқа
Дийда – кўз
Дийдаи бад – ёмон кўз
Дийдаи хун – қонга беланган кўз
Дийдаи бенам – ёшсиз кўз
Дийдаи тар – ёшли кўз
Диловар – жасур, ботир
Дилрабо – дил тортувчи
Дилқ – қовоқча
Довудий – мусиқада бир куй номи
Додхоҳ – арзу шикоят тинглагувчи
Домон – этак
Доғлаб – қовуриб, куйдириб
Доя – знага
Дорулбақо – абадий дунё
Дом – тузоқ
Домани саҳро – саҳро этаги
Доҳили гулшансаро – гулшан саройига кириш
Доругир – уриниш, курашиш
Ду – икки

Дубора – икки марта
Дуд – тутун
Дуздида – яширинча назар солмоқ
Дунёи оҷиз – бу кўҳна дунё
Дунон – пастлар
Ду ранг – икки ранг
Дурафшон – дур сочувчи
Дурахшон – ялтироқ
Дури шаҳвор – олий гавҳар
Душвор – қийин

Ё

Ёбон – биёбон, чўл, саҳро
Ёвут (-гил) – яқинлаштир (-гин)
Ёвушмоқ – яқинлашмоқ
Ёвуқ – яқин
Ёзгон – адашган
Ёнгон – орқага қайтган
«Ё роҳматал-лил-оламин» – «Бутун оламлар учун раҳмат»
«Ё гиёсал мустағийин, анта ҳоди, эҳдино» – эй ёрдам сўровчиларнинг ёрдамчиси, сен тўғри йўлга бошловчисан, бизни ҳидоятга бошлагин.

Ж

Жабарут – улуғлик
Жабин – пешона
Жавз – ёнғоқ
Жавод – эҳсон
Жалол – улуғлик
Жаннатул маъво – саккиз жаннатнинг бири
Жарас – қўнғироқ
Жаҳийм, нор, сақар – дўзах номлари
Жиҳод – жанг

Жосидон – абадий
Жом – май идиши
Жомаи мотам – мотам кийими
Жомаи дарбех – йиртиқ кийим
Жола – дўл
Жоҳ – мансаб
Жоҳил – билимсиз, нодон
Жоҳу жалол – мартаба ва улуғлик
Жубба – кенг ва ҳашаматли чопон, чакман
Жуд – эҳсон
Жуз – ёлғиз
Жузъи – озгина, бир қисм
Жуллоб (гулоб) – шарбат, гул суви
Жунуб – нопок
Жунбуш – кучли эҳтирос билдан ҳаракатга келиш
Жунун – тентак, жинни
Журм – гуноҳ
Журъа – бир ютум
Жустужу – ахтариш, излаш
Жуёни дийдор – дийдор истовчи
Жуёни об – сув ариқчаси
Жуёни номард – номардларни изловчи
Жуй (жуйбор) – ариқ
Жўлда – сочлари титилган
Жуш – қайнаш
Жузъ – очлик

3

Забех – Исмоил пайғамбарнинг лақаблари
Забон – тил
Забун – паст
Завал этмоқ – йўқотмоқ
Зайнулобиддин – Муҳаммад алайҳиссаломнинг че-
 варалари

Зайтун – ёғ олинадиган дарахт
Залил – хўрланган
Заволат – адашмоқ
Замир – ич (ичи)
Занахдон – бағбақа
Занбур – ари
Зарб – калтак
Зард – сариқ
Зариф – нозик
Зарф – идиш
Зархарид – зар олувчи
Затъфарон – сариқ
Зақан – няк
Заган – қузғун
Заҳм – жароҳат, яра
Заҳр аёги – заҳар идиши
Зер – ости
Зери дар – эшик ости
Зери санг – тош остида
Зери по – оёқ ости
Зери нигин – узук ости
Зеру забар – остин-устин
Зи – эга
Зимистон – қиш, қоронғу
Зи нафс – нафс эгаси
Зироат – экин
Зируҳ – жонзот
Зи нафас – нафас эгаси, тирик киши
Зиллат – хорлик
Зишту афъол – фъёлу атвор
Зоди роҳ – йўл тараддуди
Зоди сафар – зафар учун керакли нарсалар
Зол – адашган, йўлдан озган
Золими бадкөр – ёмон ишларни қилувчи зolim
Зогу заган – қарға, қузғун

Зоҳид – тақводор, парҳезкор
Зуд – тез
Зулф – гажак
Зуннор – мажусийлар белбоғи
Зуррот – зурриёт
Зуҳо – чошгоҳ

И

Ибод – бандалар
Ибтидоси – бошланиши
Идрок – онг, топқирлик
Ижтимоъ – жонланиш
Ижтиноб – узоқлашиш, четлашиш
Изоз – озор
Ийсор – сочилган
Илиг – қўл
Илгим – қўлим
Илми зоҳид – зоҳидлик илмлари
Илми ҳол – тариқат илми
Имом ул-муттақийн – тақводорлар имоми
Ин – бу
Иноят – ёрдам
Инод – ўжарлик, қайсарлик
Инс – инсон
Инқиёд – бўйсунмоқ
Ирикмаган – виждони қийналмаган
Исён – гуноҳ
Истионат – ёрдам сўровчи
Истиёд – йўқламоқ
Истигно – нозланиш
Итоб – қаҳру ғазаб
Ифшо – очмоқ
Ихтисос – хосланмоқ
Ишва – мафтункор ҳаракат
Игмоз – бўҳтон

К

- Кавсар* – жаннатдаги ҳовуз
Каж – эгри
Каждум – чаён
Кажрав – эгри юрадиган
Казб – уятли сўзлар билан ҳақорат қилмоқ
Калхамаж – тезак юмалатиган кўнғиз
Каманд – арқон
Камтарин бози – озгина ўйин
Камтарин аз хок – тупроқдан ҳам паст (ўта камтар)
Канора – гўша, бир чекка
Жарим – ўзи емайдиган сахий зот (Аллоҳ)
Каррор – бирор ишни қайта-қайта қилувчи
Кас – киши
Каффорат – гуноҳ эвазига тўланадиган
Каҳрабо – сариқ
Кеча қойим – кечалари намоз ўқийдиган
Кибор – парда
Кизб – ёлгон
Кийн – кек, ўч, душманлик
Кишти – кема
Кишти мот – мот (мағлуб) бўладиган вақт
Кож – эгри
Қол – ҳийла-найранг
Кому забон – оғизу тил
Коргар – ишчи
Кори бад – ёмон иш
Кофий – кифоя қилувчи
Коҳ – юксак бино, қаср
Коҳиш – қийинчилик
Кув ти лоямут – тирикчиликка етиб турадиган ов-
қат
Қудурат – ғам
Кулли – ҳамма

Күмөч – қисқа
Күмөд – очық
Күшт – үлдирди
Күшта – үлдирилган
Күхли қарам – саховат сурмаси
Күй – 1) күча, йүл 2) қишлоқ, маҳалла
Күйи – күчаси
Күйингда – күчангда, – (сани йўлингда, сани дардингда)
Күҳ-бакүҳ – тоғма-тоғ
Күҳма – эски қадимий
Күҳкан – тоғ кесувчи

Л

Лаби лаъл – қизил лаб
Лаванд – дангаса, ношуд
Лавҳ – тахта
Лавҳимга битмиш – амаллар дафтаримга ёзмиш
Лаж – тепки
Лайлу наҳор – кеча-кундуз
Лангу лаванд – чўлоқ ва дангаса
«Лан тарони» – «ҳаргиз жамолимни кўра олмассан»
Лам азд – йўқ бўлмайдиган (Худо)
Лам айд – тугмайдиган
Лам юлад – тугилмайдиган
Латиф – мулойим
Лаъл – қимматбаҳо қизил тош
Лаҳи тараб – фойдасиз ўйин-кулги
Лагу – бефойда
Лачакт зан – рўмолли Хотин
Лисойи ошиқон – ошиқлар байроғи, ошиқликнинг белгиси
Лиҷсам – юган
Ли ман – бир зот учун
Лиқо – йўликмоқ

Лемуи сафро – сариқ лимон
Ло масто – ўлмайдиган
«Ло тақдиму мир роҳматуллоҳ» – «Худонинг раҳ-
матидан умид узманглар»
«Ло ҳибул офилӣим» – икки юзламачилик
Логар – ориқ, озгин
Лутф – мулойимлик

М

Мабҳуд – ҳайратланмоқ
Мавло – хожа (эга)
Мадор – таянч
Мажмар – хушбўй нарсалар
Мажнуни бесару но – бош оёқсиз мажнун (телба)
Мазаллат – хўрланган
Мазбут – мустаҳкам
Мазид – зиёда қилувчи
Мазжаъ – ётган жой
Майи хушквор – қуруқ май
Майхўр – май ичувчи
Малак – фаришта
Малакут – подшоҳлик, фаришталар олами
Манзар – назаргоҳ
Марг – ўлим
Мардони Худо – сўфийлар, валиюллоҳлар
Мардуми жуҳҳол – жоҳил одамлар
Мардумон – одамлар
Марқадаъ – қабр
Маоб – жой
Масокин – сокинлар
Масрафи дунё – дунё сарфлари
Масрур – хурсанд
Мастай илм – илм донишманди
Масти ловаъл – ақлсиз маст

Матлаб – талаб қилинадиган нарса (Аллоҳ васли)
Матои маъсият – гуноҳлар
Махавф – қўриқланидиган жой
Махмур – мастлиги тарқамаган
Машиота – пардозловчи, оро берувчи
Маъюбҳо – айбланганлар, айбдорлар
Мағзи сар – мия
Мағрур – гурурли
Маънаш – ой юзли
Маъз – очиқ.
Маъис – ёлғиз, танҳо
Маҳозир – тайёр нарсалар
Маҳосил – тафтиш қилувчи
Маҳрам – дўст
Маҳрами асрор – сирдош дўст
Маҳфил – кўнгил очадиган жой
Маҳфуз – сақланган
Маъбуд – ибодат қилинадиган зот (Аллоҳ)
Маъво – макон
Маъмур – обод
Маъмураи гул – гулзор
Маъсият – гуноҳ
Мезон – ўлчов
Миён – ўрта (бел)
Милҳ – туз
Миррих – Марс сайёраси
Миръот – кўзгу
Мисвок – тиш тозалагич
Мифтоҳ – калит
Микроз – қайчи
Миҳан – меҳнатлар
Мосиво – Худодан бошқа ҳамма нарсани эздан чи-
 қармоқ
Моҳ – ой

Моҳи – балиқ
Моҳи ман – ой юзлигим
Моҳу сол – ойу йил
Моҳии безабон – тилсиз балиқ
Муассир – таъсир қилувчи
Мубтало – синовга тушган
Мубоҳ – қилса савоб, қилмаса гуноҳ бўлмайдиган

амал

Мужаррад – танҳо, яланғоч, якка
Мужгон – киприк
Мулкат – мамлакатлар
Мултаз – лаззатланган
Мулҳиди гумроҳ – йўлдан адашган нопок, худосиз
Мунаққаш – нақшланган
Мунг – қайғу
Мунис – улфат
Мункар, Накир – сўроқ қилувчи фаришталар
Мункир – инкор этувчи
Мунъим – неъмат берувчи
Мурдор – нопок, ҳаром, сўйилмай ҳаром ўлган
Муртафеъ – баланд
Мург – қуш
Мурги руҳ – жон қуши
Мургони чаман – чаман қушлари (булбуллар)
Мусаххар – бўйсундирилган, сеҳрланган
Мусоҳиб – суҳбатдош
Мустажоб – ижобат
Мустаманд – ситамдийда, бечора
Мустақийм – тўғри
Мустағрақ – фарқ қилинган
Мустаҳаб – севилган
Мустаҳиқ – лойиқ
Муттаин – тинч, ишончли, хавфсиз
Мутриб – созанда

Муттақо – таянч
Муфарраҳ – хурсанд қиладиган
Мушавваш – паришон
Мушаддат – шиддатли
Муштагил – шуғулланувчи
Муъонақа – қучоқламоқ
Мугбача – май узатувчи
Мугтанам – ғанимат
Муҳиблар – дўстлар

Н

Нав – янги
Навароллоҳу – Аллоҳ нурлантисин
Навозиш – яхшилик қилиш
Навбар – чиройли, ёш
Надим – ҳамсухбат
Нажми ҳидо – ҳидоят юлдузи
Наздик – яқин
Найистон – қамишзор
Намом – чақимчи
Намуд – кўриниш
Нардбон – нарвон, шоти
Наргис – бўтакўз (очилганда кўзга ўхшайдиган гул)
Нарм – юмшоқ
Насим – майин шаббода
Нафир – фарёд
Нашъа – Худонинг ишқи
Нашъу намо – ўстирмоқ
Нахл – хурмо дарахти
Нахли туби – жаннатдаги туби дарахти
Нақора – ноғора
Нақши по – оёқ изи
Наҳанг – балиқ
Наҳат – тирноқ

Наҳлайн – товуш
Наҳру ақробу – биз сенга яқинмиз
Наҳй – қайтармоқ, ман этмоқ
«Наҳну қассамно» – «Биз ризқингизни тақсим қилдик, худди хулқингизни тақсимлагандек» оятининг қисқартмаси

Нек – яхши

Нетонг – вожаб

Не хаз – бенасиб

Ними бисмил – чала сўйилган (жонивор)

Ними шаб – ярим кеча

Ноб – ноёб, топилмайдиган

Новак – киприк

Нодим – афсусланувчи

Нозиш – нозланиш, эркаланиш

Нозу ниам – нозу неъматлар

Ноком – мақсадсиз

Нолиши гулгул – шовқинли нола

Нораста – ёш ниҳол

Носаро – сараланмаган

Носух – томир

Нофай тотор – энг ёқимли мушк-анбар

Нохуд – ўзини йўқотган

Ночиз – ҳеч нарса эмас

Ношойиста – номаъқул

Нуъмо – неъматлар

Нуҳ фалак – тўққиз осмон

Нўш – ичмоқ

О

Оби зилол – тоза сув

Оби равон – текис оқар сув

Оби ҳаёт – ҳаёт суви

Овезон – осилган

Озмоши – имтиҳон
Олидан – олдидан
Олимон – олимлар
Олой – булғатувчи, кир қилувчи
Олуда – булғанган
Олудан исён – гуноҳга булғанмоқ
Ом – ҳамма, кўпчилик
Омин – дуомни қабул эт
Омода айламоқ – тайёрламоқ
Он – у
Ор – уят, номус
Ораз – юз, чехра
Оре – ҳа, албатта
Орий-орий – рост-рост
Оринмас – ажралмас
Осеби хазон – куз офати
Осий – гуноҳкор
Офарида – яратилган, махлуқ
Охират хонаси – гўр, лаҳад
Ошиққуш – ошиқни ўлдирувчи
Ошуфта – паришон
Оҳан – темир
Оҳи сард – оғриқли оҳ уриш

Р

Работ – сарой
Рабуд – тортиб олиш, жалб этиш
Раванда – юрувчи
Равза – боғ, жаннат
Равзан – мўри, туйнук
Равшаниҳоди – очиқ табиатли
Раг – қон томири
Ражо – умид
Раззоқ – ризқ берувчи

Раият – итоаткор халқ
Рамида – қўрққан, чўчиган
Рамуз – ишорат
Ранжи исён – гуноҳ машаққати
«Расули мужтабо бадр уд-дужо нур ул-ҳидо» – «Ойдин кечада ҳидоят нури деб тан олинган расул»
Расули сармади – икки оламнинг абадий пайғамбар
Рауф – меҳрибон
Рафтор – юрмоқ
Раҳо айламоқ – қутқармоқ
Рахт – мато, буюм
Рахти бор – сафар анжомлари
Рахшон – ялтироқ
Раъд – чақмоқ, яшин
Рағбат – хоҳиш, майл, қизиқиш
Рағбати бисёр – қизиқиши кўп
Раҳзан – қароқчи, йўлтўсар
Раҳнамун – йўл кўрсатувчи
Ресмон – ип, арқон
Реша – томир, илдиз
Рез – қум
Реги саҳродек – саҳро қумларидек
Риё – иккиюзламачилик
Риёзат – айшу ишратдан тийилиш, изтироб чекиш
Ринд – майпарастликдан қайтмайдиган хароботий
Рой – хоҳиш
Рондан даргоҳ – даргоҳидан қувилган
«Роҳматан лил оламийн» – «Оламларнинг раҳмат қилувчиси»
Роҳи қурб – яқинлик йўли
Роҳравон – йўловчи, мусофир
Роҳгузар – йўловчи
Роҳ надоди – йўл бермадинг

Руди жайхунвор – Жайхунга ўхшаш дарё
Рутба – мартаба, даража
Руфу – ёпиштирмоқ, тикмоқ
Руҳи зард – сариқ юзли
Руҳафзо – жонни қувонтирувчи, руҳлантирувчи
Рўбин – юзимни кўр
Рўзи аласт – Парвардигори оламнинг ваъда олган
 куни (Аласту бироббикум)
«Рўзи аласту Роббикум» – «Парвардигорингиз эмас-
 манми?» деб сўралган кун
Рўзи жазо – қиёмат куни
Рўзона – кундузи
Рўзона соим – кундузи рўза тутувчи
Рўзу шабҳо – туну кунлар
Рўсиё (рўйи сиёҳ) – юзи қора
Рақсу самоъ – зикр этувчиларнинг жаҳр тушиши

С

Сабза – ям-яшил
Сабил – эҳсон
Сабук – енгил
Сабукрў – хушчақчақ
Савму салот – рўзаю намоз
Саддул масад – тўсиқ, деворлар
Сад ҳазор – юз минг
Садои сур – сурнай садоси
Садпора – юз бўлак
Садр – кўкрак
Сайд – ов
Сайд этмоқ – овламоқ
Сайёд – овчи
Саййиди кавнайн – икки олам йўлбошчиси (Муҳам-
 мад алайҳиссалом)
Сайф – қилич

Сайқал – оро бермоқ
Сакмагас – итпапша
Салмон – Муҳаммад пайғамбарнинг форс саҳобаларидан бири

Салот – намоз
Салсабил – жаннатдаги булоқ
Сам – заҳар
Саман – пул
Саманд – учқур от
Самум – ҳалокатли иссиқ шамол
Самар – мева
Самак – балиқ

Ўсамандар – калтакесакка ўхшаш жонивор (афсоналарга кўра у ўтда ёнмайди)

Самъ – тингловчи
Санги осий – тегирмон тоши
Санги хоро – тиканли тош
Санги гафлат – гафлат тоши
Санжидда – текширилган
Саннос – Ҳиндистондаги қабилани номи
Сан ўқсан – сендурсан

Сарву санувбар – тик ўсадиган хушбўй ҳидли, арча-симон дарахт

Саргардон – боши айланган
Сард – совуқ
Саркаш – қайсар
Сарнигун – боши эгик
Саропо – бошдан оёқ
Сартосар – у бошдан бу бошгача
Сарфитна – фитнабоши
Саттор – яширувчи, бекитувчи
Саҳфа – саҳифа
Сафед – оқ
Сафро – сариқ

Сахт – қаттиқ

Сақфи гардун – осмон шифти

Сақот – тойилмоқ

Саҳбо – қизил май

Саҳл – енгил

Саҳм – ўқ

Саҳоб – булут

Саҳоби навбаҳор – эрта баҳор булути

Сиво – бошқа

Сиём – рўза

Сиёҳ – қора

Сижжин – дўзахнинг энг чуқур жойи

Сизди – оқди

Сиймбар – оқ баданли

Сиймо – юз

Сийна бирён – кўкси қовурилган (юраги куйган)

Сийрат – хулқ-атвор

Силсила – занжир, шажара

Синон – тиф, найза учи

Сипар – қалқон

Сипоҳи – аскарлар

Сирож – чироқ

Сирот – қиёмат кўприги

Ситамгар – ситам қилувчи

Ситора – юлдуз

«Собирини бил балою розийини бил қазо» – «Бало келса сабр қилиб, қазо келса ризо бўлмоқ»

Сойил – гадо

Соғиш – ташвиш

Солиб – қочириб

Соли дигар – келгуси йил

Солик – йўловчи

Солу моҳ – йилу ой

Сомиъан – тингловчи

Сонъ – ясовчи, санъаткор
Сори – сари, тараф
Согши – ташвиш
Соҳиби жуд – эҳсон эгалари
Соҳиби ливо – байроқ эгаси
Субул – йўллар
Субҳ – тонг
Субҳи козиб – ёлғончи тонг
Субҳи масад – эртаю кеч
Субҳи содиқ – ҳақиқий тонг (эрта тонг)
Суд – фойда
Суду зиён – фойдаю зарар
Суйи – тараф
Сулук – йўл
Сурмасо – қоп-қора
Сурур – хурсандчилик
Суроҳ – тешик
Сурх – қизил
Сусмоқ – лабидан ўпмоқ, сўрмоқ
Сухан бин – сўзимни кўр
Сухандон – нотик
Сўз – куйдирмоқ
Сўзан – игна
Сўзон – куйдириш
Сўзу гудоз – куйиш ва эриш

Т

Тааддий – ўз таъсирини бошқага ўтказиш
Табар – болта
Табиби ҳозиқ – ҳақиқий табиб, билимдон табиб
Табъ – хоҳиш, феъл-атвор
Тавалло – ёлвормоқ
Таваққуф – тўхташ, жим турмоқ
Тавбан-насух – ҳақиқий тавба

Тавсан – ўйноқи от
Тавоно – кучли, бой
Тавоф – зиёрат
Тажалли – илоҳий шуъла билан ёришув
Тажнис – сўзларни ҳамшакл, ҳамжинс қилиш
Таййи мақомот – сўфийларнинг Аллоҳ васлига ети-
 шиш босқичлари
Такаббур – манманлик
Така – таянмоқ
Талаф – нобуд қилмоқ
Талхком – аччиқ оғиз
Талъат – намоеън бўлмоқ, кўринмоқ
Танайи нуришобоб – ёшлигиданоқ кучга тўла тана
Таноб – арқон
Таоло – олий, буюк
Тар – ҳўл, нам
Тараб – хурсандчилик
Тараннум – гўзал сўзлаш, куйлаш
Тарёк – заҳарга қарши дори
Танокуд – зидлик
Тараҳҳум – раҳмдиллик
Тариқи вофиқ – мувофиқ йўл
Таррор – ўғри
Тарсо – майдон, саҳн
Тафсон – қаттиқ қизиган
Тақво – парҳез қилмоқ
Таҳ-батаҳ – қатма-қат
Таҳаммул – вазминлик
Таҳт – ост, таг
Таҳт ас-саро – тупроқ ости
Тиймор – қайғурувчи, ғамхўр
Тийр – ўқ
Тийра – хира қоронғу
Тийрборон – ўқ ёмғири

Тиги обдор – ўткир тиф
Тоб – иссиқлик
Тобакай – қачонгача
Тонгла – қиёмат куни
Торик – қоронғу, қоронғулик ва торлик
Тос – нафис газлама
То субҳи маҳшарга адам бўлмас – қиёмат тонгигача
адо бўлмайди

Тоғу туз – тоғ ва текислик
Тублассарори – сирлар очиладиган кун (қиёмат)
«*Тубу иллаллоҳ*» – «Аллоҳга тавба қилинганлар»
Тули амал – чексиз орзу-ҳавас
Туман – ўн минг
Тумтароқ – дабдабали
Тур – тоғ номи
✓*Туроб* – тупроқ
Турфа – ҳар хил
Тухум – уруғ
Тюр – паррандалар, қушлар
Туқаддису – муқаддас бўлдинг
Туз – давлат белгиси, байроқ
Тўшаи уқбо – охираат озиғи
Тўма – овқат, луқма, таом

У

Уед – ёнганда хушбўй ис чиқарувчи ёғоч
Ужб – шуҳратпарастлик, риёкорлик
Ужож – аччиқ тош
Узлатнишини – бир чеккада ўлтирувчи
Уммат – пайғамбарга эргашганлар
Уммон – оксан
Урфон – таниш
Устухон – суяк
Устувор – маҳкам, кучли

Ушиоқ – ошиқлар
Уқба – машаққат
Уқбо – охират
Уқул – ақлар
Уҳда – удда

Ф

Фаввора – фонтан
Фавж – гуруҳ, тўда
Фавқи сар – бош устига
Фазмон – хафа
Файзи бешумор – ҳисобсиз файзлар
Фалакни печу тоб айлаб – осмонни ўртаб, ёндириб
«*Фамай-йғъмал*» – «Кимки нима қилса». Қуръоннинг
«Фа май яғмал мисқола зарротин хойрой, яроҳ ва май
яғмал мисқола зарротин шаррой яроҳ (охиратда) ким
бир мисқолча яхшилик қилган бўлса, кўради, ким бир
мисқолча ёмонлик қилган бўлса ҳам кўради» («Аз-зал-
зала» сураси, 7-8 оятлар.)

Фараҳ – хурсандчилик
Фард – танҳо
Фардо – эртага
Фардои қиёмат – қиёмат кунин
Фаромуш – эсдан чиқармоқ
Фарос – от
Фатҳибоб – эшик очилиши
«*Фасмаъ даоно вастажиб*» – «Эшит дуомизни ва
ижобат қил»

Фирор – қочмоқ
Фироқ – айрилиқ
Фузун – зиёда
Фужур – бузуқлик
Фулус – чақа
Фусунгар – ҳийлагар
Фўта – камар

Х

- Хаданг* – камон ўқи
Хаданги новак – киприк ўқлари
Хазаф – сопол
Хазро – кўм-кўк
Хайл – аҳл, тўда, гуруҳ
Ханжари буррон – кескир ханжар
Ханожир – ханжарлар
Хар – эшак
Хари бедум – думсиз эшак
Хас – чўп
Хатаб – ўтин
Хеш – қариндош
Хижлат – хижолатли
Хилъат – либос, кийим
Хирад – ақл
Хирад аҳли – донишмандлар
Хирож – даромаднинг бешдан бири
Хоб – уйқу
Хоби одоб – одоб уйқуси
Хойрул башар – одамларнинг энг яхшиси
Хоки мазаллат – янглишувлар тупроғи
Хоки сияҳ – қора тупроқ, рамзий маънода инсон
Хокистар – кул
Хок олуда – тупроққа аралашган
Хоксор – камтар, бечора
Холиқ – яратувчи, Худо
Хонақоҳ – шайх ва дарвешлар зикр қиладиган жой
Хонумон – уй-жой
Хор – тикан
Хори муғилон – тиканли ўт
Хору хас – тикан ва хашак
Хос эр – Худога етишган одамлар
Хотифи гайб – ғойибдан келадиган овоз

Хуб – яхши
Хубон – яхшилар
Хубтар – яхшироқ
Хук – тўнғиз
Хулқи мамманлик – такаббурлик
Хумори чашм – маст қилувчи кўз
Хун – қон
Хунбор – қон сачратувчи
Хунхўр – қон тўкувчи, қонхўр
Хурду хоб – еб ухламоқ
Хуруд – ҳайқирик
Хурушон – шовқин соладиган маст
Хуршиди тобон – қуёш
Хў – одат, қилиқ, табиат
Хўйи бад – ёмон фёъл
Хўрда – ейилган
Хўшачин – бошоқ терувчи

Ч

Чавгон – от миниб ўйналадиган тўп ўйинидаги учи эгри таёқ

Чандон – жуда, қанчалар
Чарби – ёғ
Чароги осие – тегирмон чироғи
Чатр – парда
Чашм – кўз
Чашмаи замзам – замзам булоғи
Чашми тар – ёшли кўз
Чашми шакархоб – ширин уйқудаги кўз
Черик – аскар
Чодар – чойшаб
Чокар – хизматкор
Чолок – чаққон
Чоҳ – чуқурлик

Чу – ўхшаш, худди
Чу региравон – кўчиб юрувчи қумдай
Чузз – бойўғли
Чўби бийт – тол ёғочи

Ш

Шаб – тун
Шаби маст – маст кеча
Шаби хилват – хилват кеча
Шабоб – ёш
Шабона рўз – кечаю кундуз
Шадид – қаттиқ
Шай – нарса
Шайбу боло – пасту баланд
Шайғанлиллоҳ – Тангри учун бир нарса
Шакарлаб – шакар лабли
Шакархоб – саҳар уйқуси
Шакархой – ширин лаби
Шамаун – юқори нарса
Шамъ – ишора
Шамс – қуёш
Шамси зуҳо – чоштгоҳдаги қуёш
Шамшод – келишган чиройли дарахт
Шамъи рух – юзининг қуёши
Шарар – учқун
Шарр – ёмонлик
Шатранж – шахмат
Шафиқа – шафқатли
Шаҳбоз – лочин
Шаҳвор – шоҳлардек
Шаҳд – асал
Шаҳоб – осмонда ялт этадиган учқун
Шева – ноз-карашма, одат, расм
Шир – сут

Шитоб айламоқ – шошилмоқ
Шиоъ – нур
Шиҳоб – юлдуз, учар юлдуз
Шоеъ – тарқалиш
Шона – тароқ
Шона қилиб – тараб
Шофеъл-муз-либийн – гуноҳкорлар шафоатчиси
Шофеъи рўзи жазо – қиёмат куни шафоат қилгувчи
Шойиста – лойиқ
Шунида – тинглаб
Шўрида – паришон
Шўриш – алангаланиш, ғалаён

Э

Эмакдош – ҳамкасб
Энди – тонди
Энмоқ – тушмоқ
Энур – тушар
Эътикоф – рамазон ойида масжиддан чиқмай ибодат қилиш
Эътимод – таянч
Эътироз – рад этмоқ, юз ўгирмоқ
Эҳдино – бизни ҳидоят йўли, тўғри йўлга сол
Эҳё – тирилтириш
Эҳром – ҳаж кийими

Ю

Юҳо – илон, – (оч, аждар, очкўз) маънолари ҳам.

Я

Яам ун-нушур – қиёмат, охират
Яам ул-жазо – қиёмат куни
Яздон – Худонинг исми
Яёғ – пиёда

Яксү – бир тарафга
Ямин – ўнг
Ямину ясар – ўнгу сўл
Ясар – чап
Ягмо – ақлдан озиб

Ў

Ўртамоқ – куйдирмоқ
Ўртанмоқ – куймоқ, азобланмоқ
Ўтру – рўпара, қарши, муқобил

Қ

Қабза – сиқим
Қабзул арвоҳ – жон олувчи фаришта
Қаблу баъд – олдию орти
Қабо – аёллар устки кийими
Қабуз – тери, пўст
Қавл – сўз
Қадди ямин – ўнг қўл, яъни ҳалол меҳнат билан то-
пилган мол
Қамар – ой
Қарин – замон
Қарийб – яқин
Қатъ – узиш кесиш
Қатъи назар – назарни узмоқ
Қаҳҳор – Аллоҳ исми, қаҳр этувчи
Қимоз – тузоқ
Қирмизи – қизил
Қирон этмоқ – ўлдирмоқ
Қубо – узун кийим
Қуввати бозу – билак қуввати
Қудс – покиза
Қурбат – яқинлик
Қусур 1 – камчилик

Қусур 2 – қасрлар
Қобиз – жон олувчи
Қофила – карвон
Қўпмоқ – турмоқ

Ғ

Ғабро – ер, замин
Ғаввос – сув остида сузувчи
Ғаддор – маккор, хиёнаткор
Ғазола – кийик
Ғазоли гавҳар – қўрққан кийик
Ғазолони Хўтан – Хўтан кийиклари
Ғайр – бошқа, бегона
Ғайр аз Худо – Худодан бошқа
Ғайри дин – дини бошқа
Ғалат – хато
Ғалтон – юмалайдиган
Ғам бори – ғам юки
Ғамза – кўз қиспиш
Ғаммоз – сирни фош қилувчи
Ғаммоза – ғамза қилувчи
Ғараз – мақсад
Ғафлат олуда – ғафлатга ботиб
Ғизо – овқат, таом
Ғино – бойлик
Ғорат – талон тарож
Ғусса – қайғу

Ҳ

Ҳавл – қўрқинч
Ҳадаф – нишон
Ҳаёти жовид – абадий ҳаёт
Ҳажр – айрилиқ
Ҳазин – хафа, ғамгин

Ҳазор – минг
Ҳайбат – қўрқинч
Ҳаййу тавоно – бор ва қодир зот
Ҳаййу Қаййумо – Аллоҳнинг номи, сифатларидан бири
Ҳалли мушкулҳо – мушкулларнинг ечилиши
Ҳамроҳ – йўлдош
«Ҳар зи нафасе қолмас ўлум шарбатин ичмай» – Куръон ояти: «Кулли нафсин зомқат ул-мавт»

Ҳаргиз – асло
Ҳарис – ҳирс қўювчи
Ҳамнишин – бирга ўтирувчи
Ҳафтоду ду – етмиш икки
Ҳашр (маҳшаргоҳ) – қиёмат куни тўпланадиган жой
Ҳашр саҳроси – қиёмат саҳроси
Ҳақир – ўзини камситиш
Ҳижоб – парда
Ҳифз – сақламоқ
Ҳодий – ҳидоятга бошламоқ
Ҳодийи муз имин – адашганларни тўғри йўлга бош-

ловчи

Ҳожар – Исмоил пайғамбарнинг онаси
Ҳозик – билимдон
Ҳои – мақтов
Ҳоли сияҳ – қора кун (аҳвол)
Ҳосули хос – яхшиларнинг яхшиси
Ҳою ҳавас – манманлик, мағрурлик ҳаваси
Ҳубоб – сув юзидаги пуфак
Ҳув – наъра тортмоқ
Ҳувал мағфур – кечирилган
Ҳувайдо – ошкора, очик, равшан
Ҳумо – афсонавий қуш
Ҳумул – ном-нишонсиз
Ҳуққа – қимматбаҳо тош солинадиган қутича
Ҳў – алам

МУҶДАРИЖА

Исматуллоҳ Абдуллоҳ, Қодирқул Рўзमतзода. «Чороғи субҳидам янглиғ...»	3
Ғазаллар	16
Мустаҳзодлар	248
Мухаммаслар	253
Мураббаъот	256
Рубойлар	262
Носеҳ Чимёний	267
Луғат ва изоҳлар	269

Адабий-бадiiий наиr

ХОЖАНАЗАР ҲУВАЙДО

ДЕВОН

Муҳаррир *Азиз САИД*

Мусаввир *Баҳриддин БОЗОРОВ*

Тех. муҳаррир *Елена ДЕМЧЕНКО*

Мусаҳҳиҳ *Т.РЎЗИБОВ*

Компьютерда саҳифаловчи *Екатерина НАЗАРОВА*

Босишга 17.05.2007й.да руҳсат этилди. Бичими 84x108 1/32.

Босма тобоғи 9,5. Шартли босма тобоғи 15,9.

Адади 1000 нусха. Буюртма № 127.

Баҳоси келишилган нарҳда.

«Янги аср авлоди» НММ тайёрланди.

«Ёшлар матбуоти» босмаҳонасида босилди.

700113. Тошкент, Чилонзор-8, Қатортол кўчаси, 60.